

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ

αντί

Περίοδος Β'
Τεύχος 851
Παρασκευή
23 Σεπτεμβρίου 2005
Τιμή: 4 Ευρώ

Η Ελλάδα του μέλλοντός μας

- Ολυμπιακή Αεροπορία: Πετάμε στα τυφλά
- Κύπρος - ΕΕ: Συμφωνία μετ' εμποδίων για Τουρκία
- Γερμανικές εκλογές
- Ερμούπολη: Μια πόλη 168 χρόνια εκτός σχεδίου πόλεως
- Μαμιδάκης και Σουφλιάς συμπλέουν στην καταστροφή του περιβάλλοντος
- Η Διοίκηση στα Πανεπιστήμια
- Φτώχεια: Δεν ξύπνησαν οι ηγέτες του κόσμου
- Το Ρέκβιεμ της Λυρικής

ISSN 1108-9822

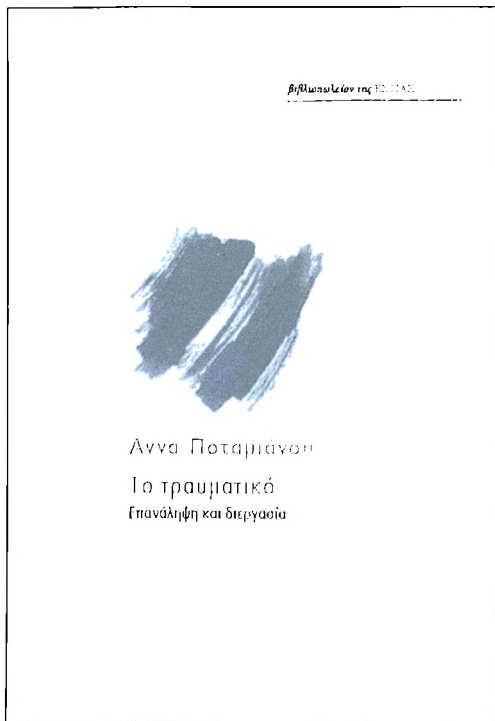
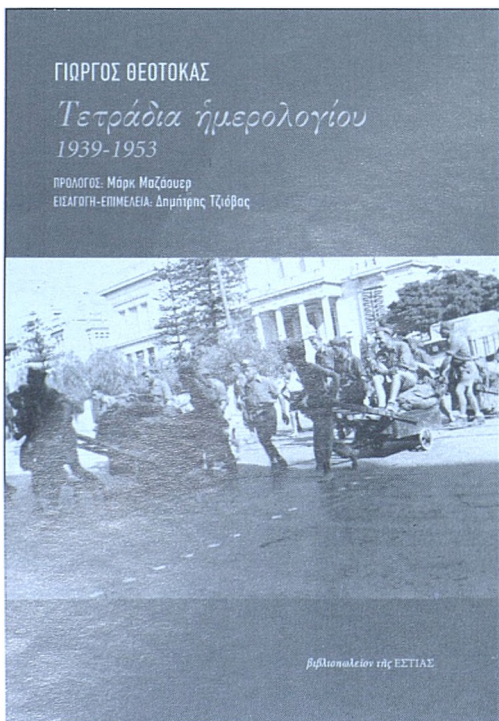
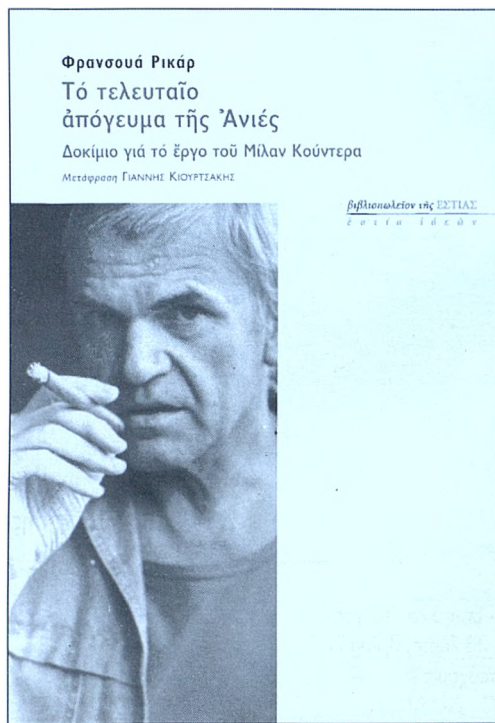
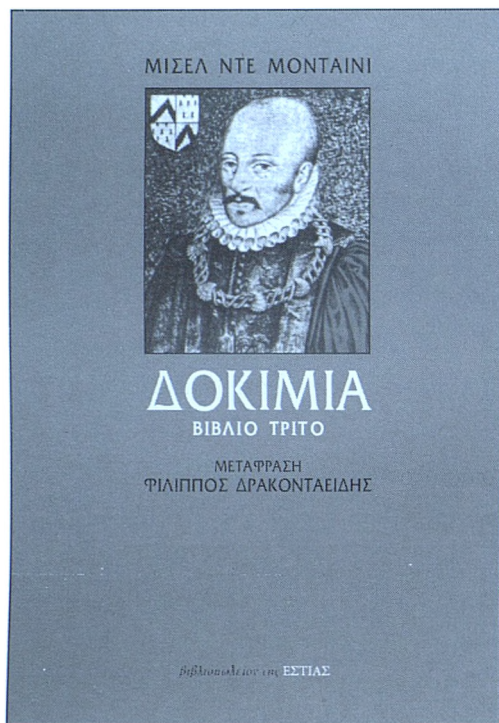
9 771108 982000

38

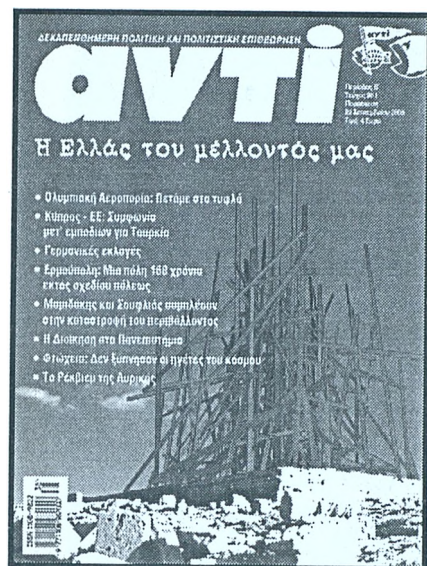
βιβλιοπωλείον της ΕΣΤΙΑΣ

1 8 8 5 - 2 0 0 5

ΝΕΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ

info@hestia.gr • www.hestia.gr

Περίοδος Β' Έτος 32ο Τεύχος 851

Παρασκευή 23 Σεπτεμβρίου 2005

Τιμή τεύχους: 4 ευρώ

ΑΝΤΙ - ΠΟΛΙΤΙΚΗ

ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ

Κωδικός εντύπου για τα ΕΛΤΑ: 1045

Δημοχάρους 60, 115 21 Αθήνα

Τηλ. 210 7232713 - 210 7232819

Fax: 210 7226107

ANTI ON-LINE: <http://www.anti.gr>

e-mail: chrprou@otenet.gr

ΕΚΔΟΤΗΣ: Χρήστος Γ. Παπουτσάκης

ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ: Παναγιώτης Τσάρας

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΥΛΗΣ: Νεφέλη Παπουτσάκη

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΔΙΑΦΗΜΙΣΗΣ: Τασία Ρούμπου

ΕΚΤΥΠΩΣΗ: ΤΥΠΟΕΚΔΟΤΙΚΗ Α.Ε.

Λεωκίας 134, Κρυονέρι, τηλ. 210 6297600

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ:

Ετήσια συνδρομή: 26 τεύχη, Εξάμηνη: 13 τεύχη

ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ: Εξ. 39 ευρώ, Ετήσια 78 ευρώ,

Οργανισμών, Τραπεζών, κ.λπ.: 200 ευρώ

Φοιτητική ετήσια: 70 ευρώ

ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ: ΕΥΡΩΠΗ - ΜΕΣΟΓ. ΧΩΡΕΣ:

Εξ. 74 ευρώ, Ετήσια: 148 ευρώ,

ΗΠΑ - ΚΑΝΑΔΑΣ - ΑΣΙΑ - ΑΥΣΤΡΑΛΙΑ:

Εξ. 80 δολ. ΗΠΑ, Ετήσια 160 δολ. ΗΠΑ

ΕΜΒΑΣΜΑΤΑ - ΕΠΙΤΑΓΕΣ: Χρήστος Παπουτσάκης

Δημοχάρους 60, 115 21 Αθήνα

ΠΑΛΙΑ ΤΕΥΧΗ: 6 ευρώ

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ: Για τα βιβλιοπωλεία

της Αθήνας: Περιοδικό ANTI,

για τα βιβλιοπωλεία της Β. Ελλάδας:

Κέντρο του βιβλίου - Α. Πουλουκτσή και Σία Ε.Ε.

Λαοσάνη 3, Θεσσαλονίκη, τηλ. 2310 237463

Στο περίπτερο του **Αντί!**

Την Παρασκευή 30 Σεπτεμβρίου ανοίγει το Φεστιβάλ της Νεολαίας του Συνασπισμού, που θα διαρκέσει μέχρι την Κυριακή 2 Οκτωβρίου.

Το **Αντί** θα έχει εκεί περίπτερο στο οποίο θα γίνουν μεγάλες προσφορές στις φίλους του περιοδικού.

Μην παραλείψετε να περάσετε από το περίπτερο του **Αντί!**

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

• ΚΥΡΙΟ ΑΡΘΡΟ: Η Ελλάδα του μέλλοντός μας	4
• Κώστας Κουφογιώργος: Γελοιογραφία	5
• ΑΝΤΗΝΩΡ: Η Μέρκελ (ευτυχώς...) κράτησε τις αποστάσεις	6
• ΑΝΤΙ-ΘΕΣΕΙΣ:	8
• E-mail από τον Απόστολο Διαμαντή	15
• Β. Ζήσης-Θ. Γεωργαντέας: Ολυμπιακή Αεροπορία: πετάμε στα τυφλά	16
• Μάνος Στεφανίδης: Μελαγχολία φθινοπώρου	27
• Τάκης Διαμαντής: Συμφωνία μετ' εμποδίων για την Τουρκία	28
• Μανόλης Καρέλλης: Τα χρυσά με τα χάλκινα	30
• Στρατής Μοσχονήσιος: Γερμανία: Σκληρό παζάρι για νέα κυβέρνηση	31
• Κ.Θ. Καλφώπουλος: Αμήχανοι οι πολιτικοί μετά το εκλογικό αποτέλεσμα	32
• Μύρνα Νικολαΐδου: «Δεν ξύπνησαν» οι ηγέτες του κόσμου	34
• Ίγνα Αμπγάροβα: Ρώσοι της Ευρώπης, ενωθείτε!	36
• Ελένη Καρασαββίδου: Ο βασιλιάς είναι ντυμένος	38
• Δανάη Ιωάννου: Ένα ακαδημαϊκό πραξικόπημα	39
• Ι. Προκοπίου: Η διοίκηση της πανεπιστημιακής εκπαίδευσης (μέρος β')	40
• Αρχίσαν τα ματς από τον Νίκο Πρωινό	43
• Όλγα Ι. Φωτακοπούλου: Μια πόλη 168 χρόνια εκτός Σχεδίου	44
• Ν. Λυβιάκης: Μαμινάκης και Σουφλιάς διαγκωνίζονται στην καταστροφή	46
• ΕΠΙΣΗΜΑΙΝΟΥΜΕ	48
• Τζίνα Πολίτη: Μεταφράσεις αγγλικών ποιημάτων του 18ου αιώνα	50
• Δημήτρης Πάνου: Πριν από το Ρέκβιεμ της Εθνικής Λυρικής Σκηνής	52
• Γρηγόρης Ιωαννίδης: Μια σημαντική στιγμή του θεάτρου μας	54
• Δημήτρης Φιλιππίδης: Γιατί ο Ζενέτος;	55
• Άνθη Καρρά: Μίας κακής γαλλικής μετάφρασης μύριες έπονται...	56
• Θανάσης Μαρκόπουλος: Χαρασματική αφήγηση	60
• ΒΙΒΛΙΟ	62
• Και τα λοιπά από τον Τζίμη Παπανικολόπουλο	66

Εξώφυλλο: Φωτογραφία από έργο του Νίκου Μαραρούνα

Η ΕΛΛΑΣ ΤΟΥ ΜΕΛΛΟΝΤΟΣ ΜΑΣ

Ο ΚΥΝΙΣΜΟΣ των δεξιών πολιτικών επιλογών υπήρξε πάντα ο κακός δαίμονας της ελληνικής ζωής. Και ο κυνισμός αυτός επανήλθε στο προσκήνιο με τον πιο άγριο τρόπο, μέσα από τις πρόσφατες αποφάσεις της κυβέρνησης, αλλά και από τις διακηρύξεις, δια στόματος του πρωθυπουργού Κ. Καραμανλή στη Διεθνή Έκθεση Θεσσαλονίκης, για την πορεία που θα ακολουθηθεί από δω και πέρα.

ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ και διακηρύξεις που διέλυσαν όλες τις μέχρι τώρα αυταπάτες, τους μύθους και τις ωραιοποιήσεις που επιχειρήθηκε να καλλιεργηθούν στους προηγούμενους 18 μήνες, παγώνοντας το πανελλήνιο, καθώς αποδείχτηκε ότι κύριος στόχος και αυτής της κυβέρνησης είναι από τη μια η απόλυτη παράδοση του κράτους στις αξιώσεις και στην ασυδοσία του αδηφάγου μεγάλου κεφαλαίου και από την άλλη η πλήρης εγκατάλειψη του μεγαλύτερου τμήματος του λαού της χώρας, το οποίο ήδη μαστιζεται από τις συνεχείς αυξήσεις στην αγορά, την αυξανόμενη ανεργία και κατά συνέπεια την αυξανόμενη φτώχεια.

ΕΓΚΑΤΑΛΕΙΨΗ που εκτείνεται σε όλα τα επίπεδα και αποκτά και θεσμικό χαρακτήρα, καθώς οι νέες αποφάσεις που λαμβάνονται, ή πρόκειται να ληφθούν, εντάσσονται στο πλαίσιο του προγράμματος των «μεταρρυθμίσεων» που εξήγγειλε ο πρωθυπουργός. Που σημαίνει ότι η κυβέρνηση, με πρόσχημα την περιφημη «ανταγωνιστικότητα» και προς χάριν κάποιων αμφιλεγόμενων «επενδύσεων», προσπαθεί στην ουσία να δημιουργήσει τις κατάλληλες συνθήκες για μεγαλύτερη ακόμη αύξηση της κερδοφορίας των επιχειρήσεων, με αποτέλεσμα το ξεπούλημα του εθνικού πλούτου και παράλληλα την κατάφωρη παραβίαση θεμελιωδών αρχών και αξιών, την καταστρατήγηση όλων των κατακτήσεων των εργαζομένων και τελικά την εγκληματική υπονόμηση του παρόντος αλλά και του μέλλοντός τους.

ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΟ μάλιστα είναι το γεγονός ότι τις διακηρύξεις Καραμανλή έσπευσε να επικροτήσει ο Ο. Κυριακόπουλος του ΣΕΒ, ο οποίος απένειμε εύσημα στον πρωθυπουργό, προειδοποιώντας παράλληλα το ΠΑΣΟΚ να αποφύγει την κριτική στην κυβέρνηση και να κάνει εποικοδομητικές προτάσεις. Πράγμα που δεν άργησε να κάνει ο αρχηγός της αξιωματικής αντιπολίτευσης, ο οποίος, επίσης από τη Θεσσαλονίκη, «κατακεράυνωσε» δήθεν τον πρωθυπουργό και την κυβέρνηση της ΝΔ, δείχνοντας τη διαφωνία του όχι με το περιεχόμενο της πολιτικής της αλλά με τον τρόπο που αυτή αποφασίζεται και ασκείται.

ΟΙ ΔΕΞΙΕΣ επιλογές όμως, όπως έχει αποδειχθεί από την ιστορία των τελευταίων δέκα χρόνων τουλάχιστον, δεν προέρχονται, κατ' ανάγκη, μόνο από δεξιές κυβερνήσεις. Αντίθετα, προέρχονται και από κυβερνήσεις που αυτοαποκαλούνται «προοδευτικές». Γι' αυτό, καλύτερα να σταματήσουν οι θεατρινίστικες «κόντρες» μεταξύ των δυο κομμάτων, για το ποιος ευθύνεται λιγότερο ή περισσότερο για την κατάντια της χώρας.

Η ΠΑΡΑΔΟΣΗ του κράτους στο μεγάλο κεφάλαιο, για παράδειγμα, είχε ξεκινήσει ήδη από την οκταετία του Κ. Σημίτη και απλώς ολοκληρώνεται τώρα από την κυβέρνηση του Κ. Καραμανλή, ο οποίος «κατάπιε» όσα έλεγε –από τη θέση της αντιπολίτευσης αλλά και κατόπιν ως πρωθυπουργός– για «νταβατζήδες» και για «συγκρούσεις –τάχα– με τη διαφθορά και τη διαπλοκή». Όπως φαίνεται, ο ίδιος ο πρωθυπουργός και κυρίως ορισμένοι υπουργοί του αντιλήφθηκαν ότι η διαφθορά και η διαπλοκή αποτελούν μια κατεστημένη πραγματικότητα την οποία κανείς δεν μπορεί να πειράξει, οπότε είναι καλύτερα να την προσεταιρισθούν. Και βεβαίως οι γνωστοί «νταβατζήδες», έσπευσαν να ανταποκριθούν, αφού έτσι κι αλλιώς κατάλαβαν ότι δεν είχαν να περιμένουν τίποτε πλέον από το ΠΑΣΟΚ και ότι το συμφέρον τους υπαγόρευε την προσαρμογή στις νέες συνθήκες.

ΚΑΤΑ Τ' ΑΛΛΑ, το φθινόπωρο ενέσκηψε, με τα πρωτοβρόχια του και τη γνωστή θλίψη του. Αλλά και με μια άλλη θλίψη. Εκείνη που προκαλεί η εικόνα της χώρας και κατ' επέκταση της κοινωνίας μας. Με το κυκλοφοριακό χάος, με τη θανατηφόρα μόλυνση της ατμόσφαιρας, με τη μπόχα της χωματερής στα Λιόσια, με τις τιμές των καυσίμων να πετούν στα ύψη, με τις εταιρείες που κλείνουν η μια μετά την άλλη πετώντας κυριολεκτικά στο δρόμο εκατοντάδες ανθρώπους, με την αναλγησία των διαπλεκομένων, των κερδοσκόπων και των κάθε λογής αεριτζήδων στο αποκορύφωμα της, με το πολιτικό και το πολιτιστικό αλαλούμ να διευρύνεται – κι ας προσπαθεί ο Γιωργάκης να μας πείσει ότι άλλο ΠΑΣΟΚ και άλλο ΝΔ. Βαρύς και καταθλιπτικός ο χειμώνας που έρχεται...

ΑΝ ΤΟ ΚΡΑΤΟΣ
ΕΡΘΕΙ ΜΕ ΑΣΠΡΑ
ΠΑΝΙΑ... ΕΝΤΑΞΕΙ...

ΑΝ ΟΧΙ ΘΑ
ΠΕΣΟ ΣΤΗΝ
ΑΕΓΕΑΝ...

Η Μέρκελ (ευτυχώς...) κράτησε τις αποστάσεις

ΤΟ ΠΑΣΟΚ, ξανάρχεται... Και επειδή κάποιοι δύσπιστοι ρώτησαν «πότε,» και με «ποιο πρόγραμμα,» ο αρχηγός της αξιωματικής αντιπολίτευσης Γ.Α. Παπανδρέου, φρόντισε να δώσει τις

δέουσες απαντήσεις: α) Το ΠΑΣΟΚ, λοιπόν, θα κερδίσει τις προσεχείς βουλευτικές εκλογές, άρα τον Μάρτιο του 2008 θα είναι κυβέρνηση... β) Το ΠΑΣΟΚ διαθέτει, από τώρα, ένα πλήρες κυβερνητικό πρόγραμμα, που «συνθέτει κράτος και αγορά υπέρ της κοινωνίας των πολιτών». Το σχέδιο για την οικονομία, λόγω χάρη, προβλέπει «συμμαχία των παραγόντων της οικονομίας, με εγγυητή κανόνων ελέγχου και ανταγωνισμού από την κεντρική εξουσία», κ.λπ.

ΟΛΑ ΤΑ παραπάνω ελέχθησαν, από τον πρόεδρο του ΠΑΣΟΚ, το βράδυ του περασμένου Σαββάτου, στη Θεσσαλονίκη. Ο καιρός ήταν καλός, υπήρχε στο ακροατήριο πολύ μπρίο, αλλά ο ομιλητής μάλλον δεν έπεισε ότι, ύστερα από 30 μήνες, το ΠΑΣΟΚ θα είναι και πάλι στα πράγματα... Ωστόσο, η αίσθηση αυτή δεν εμπόδισε ορισμένους σχολιογράφους (φιλα προσκειμένους στο ΠΑΣΟΚ) να εμφανίσουν τα αποτελέσματα των γερμανικών εκλο-

γών ως νίκη περίπου του... ΠΑΣΟΚ! «Είδες τι έπαθε η Άγκελα Μέρκελ; – έγραψαν. Οι άκαιρες νεοθατσερικές εξαγγελίες της την καθήλωσαν παρά το αρχικό της προβάδισμα»... Κατ' επέκταση: Τα ίδια μπορούν να συμβούν στην Ελλάδα, όπου συνεχίζεται η αντιπαράθεση ανάμεσα στις «θέσεις νεοφιλελευθερισμού», που προωθεί η Νέα Δημοκρατία και τις «θέσεις κοινωνικής ευαισθησίας», που υποστηρίζει και παράγει το ΠΑΣΟΚ.

ΩΣΤΟΣΟ, οι σχολιασμοί αυτοί (πικρόχολοι ή όχι, κωμικοί ή όχι...) δεν αναιρούν το αναμφισβήτητο γεγονός ότι, στις εκλογές της 18ης Σεπτεμβρίου, έχασαν τόσο οι σοσιαλδημοκράτες του Σρέντερ, όσο και οι χριστιανοδημοκράτες της Μέρκελ. [Η επίδοση των σοσιαλδημοκρατών ήταν η χειρότερη από το 1990, ενώ των χριστιανοδημοκρατών η χειρότερη όλων των εποχών!] Στην ουσία, οι γερμανοί ψηφοφόροι –έγραψε ο Simon Tisdall, στον Γκάρντιαν– έδειξαν ότι δεν εμπιστεύονται κανένα

Γραφείτε συνδρομητές στο Αντί

Το Αντί κυκλοφορεί από τη Μεταπολίτευση, συνεχίζοντας μιαν ιστορία που άρχισε μέσα στη δικτατορία. Στα τεύχη του καταγράφεται η πολιτική και πολιτιστική ζωή της χώρας.

Γραφείτε συνδρομητές στο Αντί

για να εξασφαλίσετε τη συνεχή και αντικειμενική ενημέρωσή σας.

από τα δυο μεγάλα κόμματα. Και, φυσικά, η εκλογική αναμέτρηση ήταν κάτι «περισσότερο από μια ευκαιρία για ψήφο διαμαρτυρίας ή από ένα συναγωνισμό ηγετικών προσωπικοτήτων».

ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΛΛΗ, δεν μπορεί να μη σημειώσει κανείς ότι η μόνη δύναμη που διπλασίασε το ποσοστό της (από 4% στο 8,7%) είναι η αριστερά DIE LINKE-PDS, η οποία συγκροτεί μια κοινοβουλευτική ομάδα 54 βουλευτών. Θα μπορούσε αυτή η αριστερά να συμβάλει στον σχηματισμό ενός βιώσιμου κυβερνητικού σχήματος; Μέχρι στιγμής, όλα τα... comme il faut γερμανικά πολιτικά κόμματα αποκλείουν («μετά βδελυγμίας») ενδεχόμενη συνεργασία με τους πρώην κομμουνιστές της Ανατολικής Γερμανίας... Οι τελευταίες πληροφορίες, όμως, καθόλου δεν αποκλείουν «ενδεχόμενη έκκληση, την ύστατη στιγμή», προκειμένου ν' αποτραπούν νέες εκλογές. Κατά τα άλλα, το αποτέλεσμα των γερμανικών εκλογών καθόλου δεν ενθουσίασε τον βρετανό πρωθυπουργό Τόνι Μπλερ, ο οποίος επιμένει «να φέρει την Ευρώπη πιο κοντά στις ΗΠΑ» – κάτι που σαφώς ήθελε και η Άγκελα Μέρκελ.

Η «ΑΝΤΙΔΗΛΩΣΗ»: ΕΝ ΜΕΡΕΙ ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΤΙΚΗ Ή «ΑΤΑΚΤΗ ΥΠΟΧΩΡΗΣΗ»;

...ΚΑΙ ΕΝΩ συνεχίζεται το «πόκερ» για τον σχηματισμό γερμανικής κυβέρνησης, το κείμενο-αντιδήλωση της Ευρωπαϊκής Ένωσης, στη δήλωση-πρόκληση της Τουρκίας, φαίνεται να ικανοποιεί, σε κάποιο βαθμό, τη Λευκωσία. Η αντιδήλωση διευκρινίζει ότι: η «δήλωση» της Τουρκίας (ότι δεν αναγνωρίζει την Κυπριακή Δημοκρατία) δεν έχει καμία νομική ισχύ. Συνεπώς η

του Χρ. Παπανίκου

Τουρκία θα πρέπει, μέσα στο 2006, να προχωρήσει στην πλήρη εφαρμογή του πρωτοκόλλου της τελωνειακής ένωσης, υποχρέωση που συνεπάγεται, μεταξύ άλλων, άνοιγμα των τουρκικών λιμανιών σε κυπριακά πλοία, κ.λπ.

Υπάρχει μια σχετική ασάφεια ως προς τον μηχανισμό «εποπτείας της προόδου» που θα επιτελεί η Τουρκία, μέσα στο 2006, ενώ η επιμονή της βρετανικής προεδρίας («ως εκ καθήκοντος...») στη στήριξη των προσπαθειών του γενικού γραμματέα του ΟΗΕ, για «συνολική διευθέτηση του Κυπριακού», ενίσχυσε και πάλι ορισμένες ανησυχίες της Λευκωσίας ως προς τον ευρύτερο «ρόλο» της Βρετανίας στην επίλυση του Κυπριακού. [Πάντως ρητή αναφορά στο σχέδιο Ανάν δεν υπάρχει]. Στην αντιδήλωση, πάντως, τονίζεται με έμφαση ότι η Κυπριακή Δημοκρατία είναι κράτος μέλος της ΕΕ από την 1η Μαΐου 2004 και ότι η Ευρωπαϊ-

κή Ένωση αναγνωρίζει μόνο την Κυπριακή Δημοκρατία ως υποκείμενο διεθνούς δικαίου.

ΠΑΝΤΩΣ, όλα δείχνουν ότι οι ενταξιακές διαπραγματεύσεις της Τουρκίας θ' αρχίσουν στις 3 Οκτωβρίου. Στην προοπτική αυτή αναφέρθηκε ο ίδιος ο πρόεδρος της Κυπριακής Δημοκρατίας, Τ. Παπαδόπουλος, εφόσον –όπως είπε, επιστρέφοντας στην Κύπρο, από τη Νέα Υόρκη– «κανένα κράτος μέλος της ΕΕ δεν υποστηρίζει, σε αυτό το στάδιο, την αναβολή ή την ακύρωση της έναρξής τους».

ΚΑΤΑ ΤΟΝ εκπρόσωπο του υπουργείου Εξωτερικών Γ. Κουμουτσάκο, η αντιδήλωση της ΕΕ συνιστά «είδος ληξιαρχικής πράξης γέννησης της ντε φάκτο αναγνώρισης της Κυπριακής Δημοκρατίας από την Τουρκία», ενώ, κατά την εκτίμηση του εκπροσώπου Τύπου του ΠΑΣΟΚ, Νίκου

Αθανασάκη, το αποτέλεσμα της όλης διαπραγμάτευσης «συνιστά, στην ουσία, άτακτη υποχώρηση της ελληνικής κυβέρνησης». Η υποχώρηση αυτή, μάλιστα, κατά την εκτίμηση του ΠΑΣΟΚ, είναι αποτέλεσμα της δημόσιας δήλωσης του πρωθυπουργού, στη Νέα Υόρκη, για τη μη χρήση του βέτο.

ΠΟΣΟ ΕΥΚΟΛΗ, όμως, ήταν η χρήση του βέτο; Κατά τον Τ. Παπαδόπουλο, η Κύπρος –ούσα μόνη– έπρεπε είτε ν' απορρίψει το κείμενο της βρετανικής προεδρίας, οπότε δεν θα υπήρχε καμία αντιδήλωση, είτε ν' αποδεχθεί το κείμενο της αντιδήλωσης, καρπό των διαβουλεύσεων της βρετανικής προεδρίας με τη Γαλλία, Αυστρία, Ελλάδα και Κύπρο. Ως εκ τούτου... το Κυπριακό, για μια ακόμα φορά, τραβά την ανηφόρα. Φυσικά χωρίς σημαίες και ταμπούρα. Όπως πάντοτε, άλλωστε.

ΑΝΤΗΝΩΡ

ΜΟΛΥΒΙΕΣ

- Το παινίτι μίλησε.
- Και τι είπε;
- Διαλύω τη Νεολαία!
- Εδώ διέλυσε το κόμμα, στη Νεολαία θα κόλλαγε;
- Σε μια περιφερειακή οργάνωση της Νεολαίας, μετά την απόφαση του Giorgos, κρέμασαν στον τοίχο των γραφείων φωτογραφία του να κάνει ηλιοθεραπεία σε μια από τις πολλές αμμουδιές που επισκέφτηκε φέτος, στην προσπάθεια στήριξης του πολύπαθου ελληνικού τουρισμού.
- Αντίσταση ή ζηλοφθονία από τους νεολαίους;
- Όστε η ευθύνη για το μπάχαλο της Ολυμπιακής βαρύνει τη 18μηνη διακυβέρνηση του τόπου από τη ΝΔ, Giorgos;
- Μάλλον Πολεμοχαράκη βλέπω πίσω από την ατάκα στη ΔΕΘ.
- Και μετά απορούν για την κατρακύλα σας στις δημοσκοπήσεις!
- Πάντως το 43% των Πασόκων προβλέπει ότι θα χάσουν εκ νέου τις εκλογές.
- Το μέγα ερώτημα βρίσκεται στο υπόλοιπο 53%.
- Θαμπώθηκαν από τη Μαριλίζα και τη Δαμανάκη ή είναι οπαδοί του Ανδρουλάκη και του Κουναλάκη;
- Κι αυτός ο Πάγκαλος για την καρέκλα του περισσότερο από Αρσακειάδα μοιάζει. Πού οι παλιές εκρήξεις του!
- Τρούπωσε κι αυτός στην ηγεσία και τουμπεκί.

ΠΟΛΙΤΕΣ Α', Β', Γ' ΚΑΤΗΓΟΡΙΑΣ

Στην πλέμπα το 'να μυριζέι και τ' άλλο βρομάει.
Αγγ. Τσέκερης

Επιστροφή στην καθημερινότητα. Καθ' α προ-ετάχθη από τα πλέον επίσημα κυβερνητικά χείλη. Ας σκύψουμε λοιπόν στ' απλά προβλήματα των απλών ανθρώπων κι ας τ' ανακουφίσουμε. Ας κάνουμε πάλι μικροπολιτική αφού αποτύχαμε στη μακροπολιτική κι ας αρχίσουμε από το μηδέν. Απ' τα σκατά δηλαδή που βρομάνε στα Λιόσια και που οι αναθυμιάσεις τους πνίγουν το Πέραμα. Δεν είναι δυνατόν αυτή τη στιγμή να μιλήσουμε για κανένα όραμα, για καμιά μεγαλόπνοη στρατηγική αν δεν απαλλάξουμε *τώρα* τους κατοίκους των νοτιοδυτικών προαστίων από την τρομερή αποφορά της λυματολάσπης η οποία μεταφέρεται στη χωματερή τους. Συννοικίες υποβαθμισμένες που τις έχτισε η ανάγκη και τις νομιμοποίησε η ύποπτη κρατική «μέριμνα» συνεχίζουν και σήμερα να ζουν σ' ένα Γολγοθά πολεοδομικών, κυκλοφοριακών, διοικητικών και περιβαλλοντικών αμαρτημάτων. Οι υπουργοί απ' τα γραφεία τους είτε εκδίδουν φετβάνες είτε διαπλέκονται με την τοπική αυτοδιοίκηση υποσχόμενοι σε φίλους και εχθρούς δημάρχους τ' ανεύωπα. Εκλογές έρχονται, βλέπετε! Παράλληλα διαιωνίζουν προκλητικά τον ρατσισμό και την ταξική νοοτροπία που

τους διακατέχει απέναντι στο δευτεροκλασάτο κομμάτι της Αττικής.

Έτσι, εν ονόματι του κοινού καλού και της ευαισθησίας προς το σύνολο, οφείλουν πάντα να πληρώνουν τη νύφη η Κούλουρη (εξ ου και η νύφη της Κούλουρης), τα Μέγαρα, η Ελευσίνα, το Κερατσίνι, το Πέραμα, η Δραπετσώνα, τα Λιόσια, το Μενίδι, η Χασιά, η Φυλή, δηλαδή όλα εκείνα τα τοπωνύμια που ένα ιδιότυπο λεξικό της νεοελληνικής αλητείας θα τοποθετούσε στον αντίποδα της Εκάλης, της Βάρκιζας, της Κηφισιάς και της Γλυφάδας. Πολίτες πρώτης, δευτέρας και τρίτης κατηγορίας περιμένουν από τους προχτεσινούς, τους χτεσινούς και τους σημερινούς σωτήρες όχι πλατιές λεωφόρους ή δημόσια πάρκα, όχι χώρους αναψυχής και άθλησης αλλά απλώς α-έ-ρα που να μην είναι δηλητηριώδης, απλώς ατμόσφαιρα που να μην είναι βεβαρημένη από τη δυσοσμία και τη βρόμα. Στην Ελλάδα των ολυμπιακών έργων και στην Αττική του θαύματος του 2004 οι πολλοί εξακολουθούν ν' ασφυκτιούν και να μυκτηρίζουν και οι λίγοι συνεχίζουν να μην νιώθουν ούτε ντροπή, ούτε ξεφτίλα. Όσο για μας, τους ευχόμεστε στις επόμενες εκλογές να βρουν στις κάλπες την εδαφοποίηση της λυματολάσπης που τόσο επιστημονικά παρασκεύασαν. Απαξάπαντες.

Μάνος Στεφανίδης

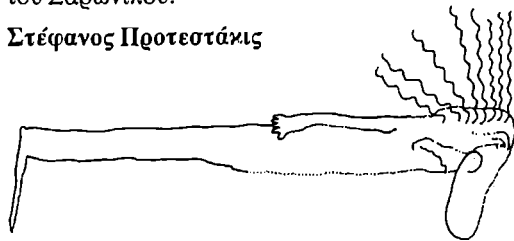
ΨΙΤ, ΑΛΗΤΕΙΑ!

Κάτι συμβαίνει με την Ψυττάλεια, το μεγάλο πνοο έργο που αληθινά άλλαξε τις περιβαλλοντικές συνθήκες της Αττικής, της Μεγαρίδας, του Σαρωνικού και των νησιών του. Δεν έχουμε κανένα πρόβλημα να συγχαρούμε όποιον το πραγματοποίησε, είτε λέγεται Σημίτης, είτε Λαλιώτης, είτε Φατός Νάνο, είτε Χιονάτη και οι επτά νάνοι. Όπως επίσης δεν θα διστάσουμε να καταγγείλουμε όποιον κάνει οικονομία στη λειτουργία αυτού του έργου, όποιον υποβαθμίζει τη χρήση του ή αδιαφορεί για την άρτια κατάσταση των μηχανημάτων του. Όποιον, τέλος, βολεύεται μ' εύκολες λύσεις και αεριστήριδες εργολαβίες για να μπαλάνει τρύπες βλέποντας μακροπρόθεσμα την υγεία όλων των κατοίκων της Αττικής. Αυτό που συμβαίνει με τον κορεσμένο ΧΥΤΑ του Ιλίου είναι επεικώς εγκληματικό, όπως επίσης σπαραχτική είναι η φωνή απόγνωσης των περιοίκων. Εδώ το «όπου φτωχός κι η μοίρα του» δικαιώνεται απόλυτα.

Επίσης έχω την εντύπωση, μακάρι να κάνω λάθος, πως το θαύμα που συνέβη τα τελευταία χρόνια στις παραλίες του Σαρωνικού, τις οποίες

πάλι χαίρονται οι κάτοικοι του Πειραιά, του Αλίμου ή του Φαλήρου, φέτος σαν να παρουσίασε κάποιο πρόβλημα. Φοβάμαι πως το έργο υπολειτούργησε, ενώ υπήρξαν και διαρροές από ατελή κάθαρση που μόλυναν τις κοντινές περιοχές. Έτσι με πληροφόρησαν οι καλώς γνωρίζοντες. Δηλαδή το έργο σταδιακά καταργείται! Κι αν πράγματι ακυρωθεί από διοικητικές ή πολιτικές ανεπάρκειες το έργο της Ψυττάλειας, τότε θα πρόκειται για πολιτικό και κοινωνικό έγκλημα μεγαλύτερο του Χρηματιστηρίου. Περιμένουμε από τους αρμοδίους ξεκάθαρες και υπεύθυνες απαντήσεις. Περιμένουμε επίσης ενημέρωση σχετικά με τη φετινή κατάσταση του Σαρωνικού.

Στέφανος Προτεστάκης

ΔΑΚΕ, ΣΚΑΣΕ!

Περίεργα πράγματα συμβαίνουν με τους συνδικαλιστές της ΝΔ τον τελευταίο καιρό. Μετά τις καταγγελίες Κοκκινούλη περί χρηματισμού στο Υπουργείο Γεωργίας ήρθε να προστεθεί η αντιπαράθεση μεταξύ ΔΑΚΕ Πάτρας και του πρόεδρου του Οργανισμού «Πάτρα Πολιτιστική Πρωτεύουσα 2006» Χρήστου Ροϊλού. Η ΔΑΚΕ έχει καταγγείλει τον πρόεδρο του Οργανισμού για παράθεση δείπνου κόστους 30.000 ευρώ αλλά και για αδιαφανείς διαδικασίες σε διορισμούς στον Οργανισμό, παχυλές αμοιβές και σπατάλες.

Κάνοντας μια αναδρομή στο πρόσφατο παρελθόν, βλέπουμε το όλο στήσιμο της διοργάνωσης Πάτρα Πολιτιστική Πρωτεύουσα της Ευρώπης να ξεκινά το 1998, όταν στο Υπουργείο Πολιτισμού ήταν ο Ευ. Βενιζέλος. Μετά τις εκλογές του 2004 δόθηκαν 1,5 εκατ. ευρώ στην αναπτυξιακή εταιρεία του Δήμου Πάτρας, για να φτάσουμε στον

Απρίλιο του 2005, οπότε δόθηκαν 24 εκατ. ευρώ για τις ανάγκες του Οργανισμού «Πάτρα Πολιτιστική Πρωτεύουσα 2006».

Τα πράγματα όμως αρχίζουν να παίρνουν περίεργη τροπή, αφού το πρώτο μέλημα της ΔΑΚΕ ήταν να στείλει

στο πειθαρχικό της συμβούλιο με το ερώτημα της διαγραφής τα στελέχη της οργάνωσης στην Πάτρα επειδή προέβησαν σε δηλώσεις σε βάρος του κ. Ροϊλού. Δηλαδή, όποιος καταγγέλλει ατασθαλίες και θέτει ζήτημα διερεύνησης καθί-

σταται ο ίδιος ύποπτος και υπονομευτής της «σεμνότητας» και της «ταπεινότητας»; Οδεύουμε δηλαδή σε ένα άλλο κουκούλωμα όπως στην περίπτωση Κοκκινούλη στη Λάρισα, όπου τελικά την πλήρωσε ο κατημένος ο Πολύζος; **Σως**

ΜΟΛΥΒΙΕΣ

- Με σέκοτο Κίμωνα και Συλβάνα δε βγαίνει ο χειμώνας!
- Με τον εφοπλιστή Βερνίκο θέλουν να δώσουν τη χαμένη ούτως ή άλλως μάχη για τον Πειραιά στις δημοτικές οι Πασόκοι.
- Ο Κατσιφάρας τώρα (ξανα)δικαιώνεται!
- Ο Giorgos επιμένει στην εφαρμογή του Σχεδίου Ανάν, αναφέρουν οι δημοσιοολογούντες των κυριακάτικων φυλλάδων.
- Γιατί, «συνάδελφοι», ν' αλλάξει γνώμη;
- Μήπως άλλαξαν πολιτική για το Κυπριακό οι ΗΠΑ και δεν το πήραμε χαμπάρι;
- Όταν προσπαθείς να πουλήσεις φύκια για μεταξωτές κορδέλες, κινδυνεύεις να σε κάνουν τσακωτό.
- Γρήγορα οι τηλεθεατές ανακάλυψαν ότι άλλο η ενημέρωση κι άλλο τα μεταμοντέρνα σκηνικά και οι σουλάτσες στο στούντιο, και προσγείωσαν τον Χατζηνικολάου στην τέταρτη θέση.
- Έκαστος στο είδος του.
- Παράπονα από ορισμένους που «ξέχασε» ο Giorgos στα γενέθλια του ΠΑΣΟΚ.
- Μάλλον καλό τους έκανε όμως, με δεδομένη την εκτίμηση της κοινωνίας στο «κίνημα».
- Δείτε το κι έτσι, συναγωνιστές.
- Τα πάντα έχουν περισσότερες από μία όψεις.

ΕΚΘΕΣΙΣ ΜΑΘΗΤΟΥ

Εγώ, σήμερα το πρωί σηκώθηκα, πλύθηκα, ήπια το γάλα μου, έδειρα το αδελφάκι μου που αγαπάω, και με τους αγαπημένους μου γονείς πήγαμε στο Μητροπολιτικό, Εθνικό, Διαπαραταξιακό, Εκσυγχρονιστικό Πάρκο στο Ελληνικό που ενεπνεύσθη ο κ. Σημίτης και κατασκεύασε ο κ. Καραμανλής. Καθίσαμε κάτω από τα βαθύσκωτα πλατάνια και φάγαμε κεφτεδάκια. Εγώ, αφού έδειρα το αδελφάκι μου που αγαπώ, έπαιξα με τις πάπιες και τα σκιουράκια στη λι-

μνούλα, κολύμπησα στο ποταμάκι με τα νούφαρα και κυνήγησα τα ελαφάκια στο μεγάλο λειβάδι.

Έπειτα ο αγαπημένος μου μπαμπάς, αφού με έδειρε επειδή έδεχνα το αδελφάκι μου που αγαπάω, με πήγε στο βουναλάκι που είναι στο κέντρο του Πάρκου και από εκεί είδαμε την Αίγινα, τη Σαλαμίνα και τα παράλια της Τροιζήνας. Μετά φάγαμε παγωτά και περπατήσαμε στο δάσος ως το ηλιοβασιλέμα σαν τους κοντορεβυθούληδες. Τι

ωραία που περάσαμε!

Γιωργάκης Κοντός
Μαθητής Στ' Δημοτικού

ΥΓ.: Εγώ, όταν μεγαλώσω, θέλω να γίνω οδηγός στη Φόρμουλα 1 και να τρέχω στην πίστα που θα φτιάξει η κ. Φάνη Πετραλιά στο χώρο του πρώην αεροδρομίου δίπλα στο Μητροπολιτικό Πάρκο που ενεπνεύσθη ο κ. Σημίτης και έφτιαξε ο κ. Καραμανλής. Εγώ θα παίρνω και το αδελφάκι μου για συνοδηγό. Αφού πρώτα το δείρω.

ΜΟΛΥΒΙΕΣ

- Με πολέμουν τα συμφέροντα!
- Το είπε ο Giorgos σε συνεδρίαση ενός από τα πολλά όργανα του κόμματος.
- Κι έπιασε το γέλιο της αρκούδας.
- «Πορεία στο λαό» αποφάσισαν στη Χ. Τρικούπη με εμπνευστή τον Τσούρα.
- Ευκαιρία για επιμήκυνση των διακοπών στα στελέχη, λέμε εμείς.
- Το πρώτο σε κυκλοφορία θέμα επί δυο Κυριακές έχει σαν πρώτο θέμα τα παπούτσια της κ. Καραμανλή.
- Α, και μαζί ταινίες DVD με τσόντες.
- Η ενημέρωση και η ψυχαγωγία ανεβάζουν τις κυκλοφορίες των εντύπων.
- Αναμένουμε καυτά ρεπορτάζ για τις γραβάτες του Γιακουμάτου και ταινίες με τον Γκουσγκούνη.
- Διαβάσαμε ότι δυο στελέχη του ΠΑΣΟΚ (ένας άνδρας και μια γυναίκα) μαλλιοτραβήχτηκαν σε συνεδρίαση της Σ.Ε. της κοινοβουλευτικής ομάδας.
- Ο πρώτος με υψηλή στήριξη από τις ΗΠΑ και η δεύτερη με κονέ στην ΕΕ...
- Θέμα τριβής η συζήτηση για την ακρίβεια.
- Ακριβοί στα πίτουρα και φτηνοί στην πολιτική
- Και να 'χουμε την περιπλανώμενη από κόμμα εις κόμμα κυρα-Μαριώ να μιλά για την αναγκαιότητα της συνεργασίας με την Αριστερά!

ΤΗΛΕ-ΓΥΜΝΩΣΗ I

Οσο και να το κατακρίνουμε, το χαζοκούτι ντε, ως επικοινωνιακό μέσο είναι αμείλικτο. Ξεγυμνώνει κι όταν ακόμη δεν είναι στις προθέσεις του, και αποκαλύπτει ως εικόνα ότι ο συμβιβασμός των λέξεων επιδιώκει να κρύψει. Έβλεπα λοιπόν την Τρίτη το πρωί στο Star τους κ.κ. Λυκουρέντζο και Βερελή. Θέμα βέβαια –τι άλλο;– η μοίρα της κακόμοιρης Ολυμπιακής. Αμφότεροι αλαζόνες, σίγουροι για την αλήθεια και την ακρίβεια όσων ισχυρίζονταν, μαξιμαλιστικοί ως προς τις ευθύνες των άλλων, αμνήμονες των οικείων λαθών ή και εγκλημάτων. Η έκπληξη πάντως δεν ήταν ο κ. Βερελής, που τον ξέραμε όπως ξέρουμε καλά όλο του το κόμμα –στο πετσί μας, διάβOLE, τόσα χρόνια– όσο ο κ. Λυκουρέντζος. Εριστικός, αν και αδιάβαστος, έψαχνε τα χαρτιά του για μια καταγγελία που ποτέ δεν τεκμηρίωσε, αληθινός φονταμενταλιστής της κομματικής του θρησκείας. Με τέτοια προσόντα πάει σίγουρα για υπουργός στον ανασχηματισμό που δεν θα γίνει. Εξ ου και η παράστασή του άλλωστε. Γιατί όλοι αυτοί μιλάνε όχι για να πείσουν ή για ν' απολογηθούν στο λαό, αλλά για ν' αρέσουν σε κάποιον αόρατο προϊστάμενο. Σαν να ακούω την ένστασή σας ότι θα 'πρεπε να ξέρω και το κόμμα του κ. Λυκουρέντζου. Σωστό κι αυτό.

Τζιμ Μπούκης

ΤΗΛΕ-ΓΥΜΝΩΣΗ II

Τις προάλλες πάλι, λόγω ΔΕΘ έβλεπα να συνομιλούν οι κ.κ. Φώλιας και Βενιζέλος ενώπιον δύο ευπρεπέστατων, ας σημειωθεί, δημοσιογράφων της ΕΤ3. Κι ενώ όλα έρρεαν με γαλατική ευγένεια και δικανικά σχήματα –ο δικός μου έσχιζε, όπως αντιλαμβάνεστε, το μανάρι μου ντε!– αιφνιδίως ο ένας οικοδεσπότης θέλοντας να αστειευθεί είτε πως «Δεν είναι εύκολο να διακόπτει κανείς τον κ. Βενιζέλο». Ποιος είδε τον Θεό με μορφή Γαργαντούα και δεν τον φοβήθηκε! «Με επιπλήττετε, κύριε; Δεν έχετε ούτε την επαγγελματική ούτε την ψυχοδιανοητική υπόσταση!» ή κάπως έτσι. Κάγκελο οι υπόλοιποι από τη σχιζοειδή αντίδραση του εγγονού του Ελευθερίου. Μάταια ο μάταιος κ. Φώλιας επιχειρούσε να κατευνάσει τον μαινόμενο Ευάγγελο. «Αστεία το είπε» υποτονθόριζε. Ο άλλος ήταν μαινόμενος ταύρος. Και μες στην κατάθλιψη λόγω απώλειας της καρέκλας, στο ΠΑΣΟΚ δεν αντέχουνε στα σοβαρά αλλά δεν σηκώνουνε και τ' αστεία.

Τζιμ Μπούκης

ΑΡΟΝ, ΑΡΟΝ

Τον βλέπω και τον λυπάμαι. Με την άψογη γραβάτα του, την άψογη, αργή άρθρωσή του, την άψογη κόμμωση και την άψογη αυτοσυγκράτηση. Τον παρατηρώ και τον οικτρώ καθώς η βάσκανος μοίρα των τηλεοπτικών παιγνίων τον έφερε φέτος σ' αυτή τη δεινή θέση. Για τον κ. Χατζησαρίπολο, φίλτατοι, ομιλώ, τον υπάλληλο του κ. Κοντομηνά που μηνύει τον κ. Κουρή ως εκβιαστή επειδή ο κ. Κουρής τον καταγγέλλει ως απατεώνα. Αγαπάμε τον κ. Κοντομηνά επειδή πολύ είχε στεναχωρηθεί τότε που ο μακαρίτης Σφηνιάς εξωθήθηκε στην αυτοκτονία γιατί χρωστούσε μεταξύ των άλλων και στον κ. Κοντομηνά με τις επιτυχημένες επιχειρήσεις που ανοίγουν και κλείνουν. Το θέμα μας όμως είναι το πουλαίνι του Alpha, η τελευταία επένδυση του κ. Κοντομηνά, ο κ. Χατζησαρίπολος. Ε θλίβομαι να τον βλέπω κάθε βράδι ανάμεσα σε Τράγκα και Κακαουνάκη. Και μάλιστα να τον προσφωνούν «Νίκο μου» και «Νίκο μου». Ντεκαντάνς. Μου θυμίζει τον Χριστό εν μέσω δύο ληστών.

Σία Τσαχπινόγλου

ΜΠΙΡΣΙΜ ΣΟΥΥ

Εως και σκηνοθέτη διέθετε ο Μάκης στην τελετή του γάμου του που όλοι παρακολουθήσαμε από τηλεοράσεως. Και μάλιστα την όλη φανταχτερή σκηνοθεσία είχε αναλάβει ο γνωστός Τάσος Μπιρσίμ. Τι να κάνει ο άνθρωπος; Η εποχή του Ανδρέα και των μεγάλων συγκεντρώσεων με τα μαγικά τρικ του Μπιρσίμ τελείωσε, άνεργος θα έμενε;

Σως

ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ ΠΑΙΖΕΙ

Ηζωή είναι παιχνίδι τιλοφορεί την εκπομπή της η κ. Άννα Δρούζα, τηλεοπτικός αστέρας που τώρα προσφέρει τα φώτα της από το κρατικό κανάλι. Τι να κάνει κι αυτή; Το «ψωμάκι» της βγάζει, παίζοντας για να περνά η ώρα... Μόνο που καλούμαστε να τη στηρίξουμε, αυτή και άλλους πολλούς, με 100 εκατ. ευρώ, ποσό που αντιστοιχεί στα έξοδα του νέου τηλεοπτικού προγράμματος της κρατικής ραδιοτηλεόρασης. Τη στιγμή μάλιστα που η ίδια διοίκηση είχε ανακοινώσει για πέρυσι ζημιές 119,1 εκατ. ευρώ! Μήπως μετά την Ολυμπιακή πρέπει να γίνει «εκκαθάριση εν λειτουργία» και στην Μεσογείων; Αρκετά κράτησε αυτό το «παιχνίδι» με τις τσέπες μας!

Σως

ΤΟ ΑΙΣΧΟΣ ΤΟΥ ΡΟΥΦ

Αν νομίζετε πως μικρόβια, κίνδυνοι μολυσματικών ασθενειών και απελπισμένοι άστεγοι υπάρχουν μόνο στη Νέα Ορλεάνη, είστε δραματικά γελασμένοι. Στην καρδιά της Αθήνας, στο Αθλητικό –ο Θεός να το κάνει– Κέντρο του Ρουφ, λίγο πιο κάτω απ' το Γκάζι, η εγκατάλειψη, ο μαρασμός, τα σκουπίδια, η βρόμα και οι ανθρώπινες σκιές που ζουν εκεί σε χαρτόκουτα και πλαστικές σακούλες δημιουργούν σκηνικό κόλασης. Περιπτώματα, άγρια, απερίποιγη βλάστηση –κάποτε η δημοτική αρχή την φρόντιζε και την πότιζε– σύριγγες και σπασμένα μπουκάλια, χαλάσματα και ξεκοιλιασμένοι τοίχοι από το υπέροχο, άλλοτε, Σεράφειο Κολυμβητήριο και πλάι σ' αυτά ναρκωμανείς που έχουν φτιάξει παραπήγματα, παρίες που έρχονται για τα συσσίτια του Δήμου και άστεγοι που μένουν στα παγκάκια. Α, να μην ξεχάσω και μια γούρνα με βρόμικο νερό που λιμνάζει! Πρόκειται για τον χώρο καθαριότητας των «τροφίμων»

αυτού του ιδιότυπου γκέτο, ένα χιλιόμετρο απ' την Ομόνοια και μισό από το Θησείο. Και δίπλα σ' αυτό το πουργκατόριο «χώροι» άθλησης εξίσου εγκαταλελειμμένοι και βρόμικοι, όπου τα παιδιά της περιοχής, τα τσιγγανάκια, τ' αλβανάκια και κάποιοι πείσμονες ενήλικες σαν κι εμένα προσπαθούν να ψυχαγωγηθούν με ποδόσφαιρο, μπάσκετ ή τένις. Πέρασε ολόκληρη Ολυμπιάδα και σ' αυτό το αθλητικό δημοτικό κέντρο δεν μπήκε λίθος επί λίθου. Ούτε βέβαια αποκαταστάθηκε το Κολυμβητήριο που παραμένει ερείπιο από τον σεισμό της Πάρνηθας, παρά τη ρητή υπόσχεση της Δημάρχου. Διερωτώμαι πού θα 'πρεπε ν' απευθυνθώ. Μάλλον θα πρέπει να υποβάλω τα παράπονά μου στο Υπουργείο Εξωτερικών. Εξάλλου δημοτικές εκλογές έρχονται, πάλι κάποιος θα βρει ευκαιρία να μας παραμυθιάσει με καινούργιες υποσχέσεις...

Στέφανος Προτεστάκις

ΛΥΣΕΙΣ ΑΛΛ ΜΠΕΡΛΟΥΣΚΟΝΙ

Στην πρακτική που κατά κόρον ακολουθούν οι ευρωπαϊκές κυβερνήσεις απέναντι στους αερομεταφορείς στρέφεται τώρα η κυβέρνηση. Βεβαίως θα ήταν μια βολική λύση για το Μαξίμου να βρεθούν κάποιοι έλληνες ή ξένοι επιχειρηματίες για να αγοράσουν την ΟΑ. Δεδομένου όμως ότι οι μέχρι σήμερα προτάσεις τους είναι εξαιρετικά χαμηλού επιπέδου, η εκχώρηση της Ολυμπιακής σ' αυτούς θα ισοδυναμούσε με μεγάλο σκάνδαλο. Γι' αυτό δεν αποκλείεται να προκριθεί μια λύση τύπου Alitalia ή Swiss Air. Μια θεαματική δηλαδή μείωση του ποσοστού συμμετοχής του κράτους στον αερομεταφορέα, με παράλληλη είσοδο ιδιωτών και τραπεζών.

Παρόμοιο σχέδιο προωθεί και ο Μπερλουσκόνι, στον οποίο η Κομισιόν έχει δώσει προθεσμία για εξυγίανση και ιδιωτικοποίηση της Alitalia έως το τέλος του 2005. Μεταξύ άλλων, το σχέδιο της ιταλικής κυβέρνησης προβλέπει να υποχωρήσει το ποσοστό κρατικής συμμετοχής στην εταιρεία κάτω του 50% (σήμερα είναι 62,3%). Ως αντάλλαγμα θα καταβάλει 750 εκ. ευρώ στο ταμείο του αερομεταφορέα. Επίσης, να μπουν δύο τράπεζες (η Γερμανική Τράπεζα και μια ιταλική) ως μέτοχοι και να απολυθούν 3.700 εργαζόμενοι (σύνολο 20.700).

Να σημειωθεί πως σε καμία μεγάλη χώρα της Ευρώπης το κράτος, το οποίο συνήθως την προηγούμενη δεκαετία ήταν ο κύριος μέτοχος των αεροπορικών εταιρειών, δεν άφησε τους αερομεταφορείς στην τύχη τους. Κάτι τέτοιο μόνον επί

ΠΑΣΟΚ έγινε, καθώς και από μερίδα της κυβέρνησης της ΝΔ. Κι αυτό, προκειμένου να απαλλαγούν από την ΟΑ και να ικανοποιήσουν κάποια ιδιωτικά συμφέροντα, που αποσκοπούν ουσιαστικά στη σαλαμοποίηση της εταιρείας και το ξεπούλημα κομματιών που τους βολεύουν, έναντι ευτελούς τιμήματος. Το σχέδιο τύπου Alitalia τουλάχιστον διασφαλίζει ότι ο όμιλος επιχειρήσεων της ΟΑ θα λειτουργήσει συνολικά και δεν θα κατακερματιστεί. Ίδωμεν! Το αμέσως επόμενο διάστημα θα δείξει εάν η κυβέρνηση είναι πράγματι αποφασισμένη για ένα τέτοιο σχέδιο.

Π.Π.

του Χρ. Παπώνικου

ΜΟΛΥΒΙΕΣ

- Γνωστοί πανεπιστημιακοί, με πράσινη κονγκάρδα, από το Πάντειο παραπέμπονται στη Δικαιοσύνη με σοβαρές κατηγορίες.
- Φεράρι χρώματος κόκκινου (το προτίμησαν από το πράσινο για ξεκάρφωμα), βίλες και μια μαύρη τρύπα 2 δια.
- Άντε να δούμε τι θα προκύψει.
- Όπως και στο Πανεπιστήμιο Πειραιά, όπου πιο ολιγαρκείς, αλήθεια, ψάχνονται για 500.000 ευρώπουλα.
- Η Δικαιοσύνη θα παραμένει τυφλή ή θα ανοίξει τα μάτια της;
- Αλήθεια, η εξαγγελία της ΝΔ για ελέγχους στις αμαρτωλές Επιτροπές Ερευνών τι έγινε, κ. Μαριέτα;
- Τόσο γρήγορα την ξεχάσατε;
- Κάποια πουλάκια κελαηδούν ότι το ζήτημα δεν υφίσταται, γιατί είναι μπλεγμένα και γαλάζια παιδιά.
- Όχι που τα Πασόκια θα έκαναν μισές δουλειές!
- Βίλα εκατοντάδων εκατομμυρίων κατέχει ο πολύς κ. Ράντος στο Κυπαρίσσι Λακωνίας.
- Με τον ιδρώτα του –κι αυτός– έφτιαξε ένα παλιόσπιτο και τον έκαναν ρόμπα οι φυλλάδες.
- Αίσχος!!!
- Τι φωνάζετε αδέρφια για τον Μπους; Αφού και τη Νέα Ορλεάνη πάλι η Χάλιμπαρτον του Ντικ Τσένυ θα την ξαναχτίσει!

Ν.Μολ.

ΜΠΑΪΡΑΚΤΑΡΗΣ, ΤΕΡΜΑ!

Μια απάντηση του Κ. Καραμανλή κατά τη διάρκεια της παρουσίας του στα εγκαίνια της ΔΕΘ μου έμεινε: Στην καθιερωμένη συνέντευξη Τύπου, ο εκπρόσωπος του STAR (Βαρδινογιάννης) του υποβάλει την εξής ερώτηση: «Κύριε Πρόεδρε, λύθηκε το πρόβλημα της διαπλοκής, δεκαοκτώ μήνες που είστε στην κυβέρνηση; Υπάρχουν σήμερα διαπλεκόμενα συμφέροντα; Έχετε σκοπό να ξαναπάτε στον Μπαϊρακτάρη και να πείτε κι άλλα;». Η απάντηση Καραμανλή ήταν η εξής: «Ακούστε, τα ζητήματα που έχουν να κάνουν με διαφάνεια, διαφθορά, διαπλοκή, είναι ένας διαρκής αγώνας» για μένα προσωπικά είναι ζήτημα αρχής, δεν είναι απλώς μια πολιτική τοποθέτηση. Μην το συνδέετε λοιπόν με ευφυολογήματα ή κοινωνικές συναθροίσεις». Περστικά σας.

ΚΩΣΤΑΚΗΣ!

Μην κάνετε έτσι ρε παιδιά! Θα τον φάτε τον άνθρωπο. Ένας απλός πρωθυπουργός είναι. Ένας διάδοχος του Σημίτη. Δεν είναι κι ο Ανδρέας Μικρούτσικος. Όσο κι αν μοιάζει του Μητσοκώστα!

B.B.

ΑΛΑΙΝ ΝΤΕΛΟΝ

Καταπληκτικό αυτό που είπε ο Γιωργάκης στη ΔΕΘ: «Μας κατηγορεί η κυβέρνηση πως για όλα όσα συμβαίνουν φταίει το ΠΑΣΟΚ. Ε, τους πληροφορούμε πως για την ήττα τους στις επόμενες εκλογές το ΠΑΣΟΚ θα φταίει πάλι». Καλόσο. Και προπαντός έξυπνο. Όπως καλό και προπαντός έξυπνο ήταν αυτό που είπε ο Διάβολος με το Αγγελικό Πρόσωπο –όχι ο Αλαίν Ντελόν αλλά ο Άλλ' αντ' άλλων Παπανδρέου– σχετικά με τ' αλβανάκια, τα ουκρανάκια και τους φιλοπάτριδες Θεσσαλονικείς. Όχι τίποτε άλλο δηλαδή, αλλά επειδή δεν ακούμε συ-

χνά αντιρατσιστικά συνθήματα απ' τα χείλη των πολιτικών μας κλώνων. Κι έπειτα σου λένε ότι ο ελληνικός λαός δεν έχει μνήμη. Θυμάται απ' έξω κι ανακατωτά όλα τα τζάκια σαν καπνοδοχοκαθαριστής. Και τα χειροκροτεί με την καρδιά του στους ανωτάτους θώκους. Στο πλαίσιο πάντα της κληρονομικής μας κοινοβουλευτικής δημοκρατίας (με τους διαγεγραμμένους βουλευτές που προσπαθούν να πουν την άποψή τους). «Ρε, πού πάμε;», όπως θα σχολίαζε και ο αείμνηστος Αυλωνίτης.

Τζιμ Μπούκης

Ο ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΤΥΠΟΣ ΠΩΛΕΙΤΑΙ, ΑΛΛΑ ΠΟΙΟΣ ΤΟΝ ΑΓΟΡΑΖΕΙ;

Αναζωπυρώνονται, αυτή τη φορά με ιδιαίτερη ένταση, τα σενάρια περί πώλησης του *Ελεύθερου Τύπου*. Στους Τράχωνες άρχισαν και πάλι να κυκλοφορούν ονόματα υποψηφίων αγοραστών. Φημολογία η οποία αναπαράγεται ωστόσο εδώ και τουλάχιστον ένα εξάμηνο, δίχως μέχρι τώρα να έχει εμφανιστεί κάτι συγκεκριμένο. Γεγονός που προκαλεί ερωτήματα για παιχνίδια παρασκηνίου, τόσο από πλευράς κύκλων της ΝΔ όσο και από επιχειρηματικούς και εκδοτικούς κύκλους. Μέχρι τώρα τα ονόματα που έχουν ακουστεί ως ενδιαφερομένων για την εφημερίδα είναι των Κοπελούζου, Γιαννίκου και εσχάτως ενός μεγάλου έλληνα επιχειρηματία του εξωτερικού. Στο παρελθόν είχε ακουστεί το όνομα του Αλαφούζου, στον οποίον μάλιστα ο κ. Έβερετ εφέρετο να

είχε προτείνει την αγορά, ή ακόμα και το όνομα της Αγγελουπούλου. Έως τώρα πάντως άνθρωποι των δύο τελευταίων αρνούνται κατηγορηματικά ότι τα συγκεκριμένα πρόσωπα ενδιαφέρονται.

Κάποιοι στο Μαξίμου φοβούνται επίσης μια επιχείρηση «κατάληψης» του *Ελεύθερου Τύπου* από επιχειρηματίες που προσκείνονται στη Ντόρα Μπακογιάννη, κάτι άλλωστε που έχει γίνει ξανά στο παρελθόν αλλά απέτυχε. Αδιευκρίνιστο παραμένει ακόμα σε ποια συμπεράσματα θα καταλήξει η Εθνική Τράπεζα, στην οποία έχει ανατεθεί η σύμβαση σχεδίου εξυγίανσης της εταιρείας. Δεν είναι λίγοι εκείνοι όμως που λένε ότι στην πραγματικότητα η Τράπεζα θα λειτουργήσει ως ο ενδιάμεσος για την πώληση της εφημερίδας. Το Μαξίμου από την πλευρά του νί-

πτει τας χείρας του, αλλά θεωρείται βέβαιον ότι, εφόσον υπάρξει υποψήφιος αγοραστής, τον τελευταίο λόγο θα έχει ο Κώστας Καραμανλής.

Στο εσωτερικό του διοικητικού συμβουλίου που ελέγχει τον *Ελεύθερο Τύπο*, οι απόψεις είναι μοιρασμένες. Μια τάση θέλει την ιδιωτικοποίηση εδώ και τώρα, άλλη την επιθυμεί για αργότερα, μια τρίτη προωθεί την πώληση τμήματος μετοχών σε ιδιώτες όπως έγινε πριν από λίγα χρόνια με τον Λιακουνάκο, και μια τέταρτη θεωρεί ότι η επιχείρηση μπορεί να επιβιώσει με τη χρηματοδότηση της εφημερίδας μέσα από αναπτυξιακά προγράμματα. Όλοι μαζί πάντως πιστεύουν ότι καθοριστικό ρόλο στις εξελίξεις θα παίξει το Μαξίμου, αλλά και οι «βαρβάνοι» Βαρβιτσιώτης και Έβερετ.

Π.Π.

Η ΕΞΥΓΙΑΝΣΗ ΤΩΝ ΔΕΚΟ

Δεν σας θυμίζει τους εύσωμους συμπολίτες μας οι οποίοι, αφού ξοδέψουν χρήματα για να τραφούν, κάπως υπερβολικά, στη συνέχεια καταξοδεύονται προκειμένου να χάσουν τα επιπλέον κιλά; Το ίδιο συμβαίνει και με τους οργανισμούς κοινής ωφέλειας (ή επικίνδυνης –δικής μας– αφέλειας;) τους οποίους, αφού διογκώσαμε υπέρμετρα και απερίσκεπτα, διορίζοντας και πληρώνοντας υπεράριθμους υπαλλήλους, τώρα τους χρυσοπληρώνουμε για να μας αδειάσουν τη γωνιά! Βλέπετε όταν η... νύφη έχει κουσούρια, πέφτει χοντρό πανωπρόικι! Μπράβο μπρε!...

Δ. Χρονόπουλος

του Δημήτρη Πετσάτση

ΔΙΑΛΕΚΤΙΚΗ ΚΟΥΖΙΝΑ

Ας εφαρμόσουμε, σύντροφοι καλοφαγάδες, λίγη διαλεκτική στη μικροπολιτική μας σούπα. Κι ας εξορκίσουμε τη μεταφυσική ως άνοστο κατασκεύασμα των πιο σκιτζήδων μαγείρων της μικροπολιτικής. Μας λένε λοιπόν: Φωνάζετε εναντίον του ΠΑΣΟΚ, ενός κόμματος κεντροαριστερού με κοινωνικές ευαισθησίες παρά τα κυβερνητικά του λάθη. Φάτε τώρα ΝΔ και κρατική αναληγισία! Τους λέμε: Το ΠΑΣΟΚ έπρεπε να πέσει και για παραδειγματισμό των πολιτικών του υποκειμένων και για ν' ανανεωθεί η κοινοβουλευτική ζωή του τόπου. Ποιος φοβάται τη λαϊκή βούληση και τη δημοκρατία; Και η ΝΔ θα πληρώσει τα σφάλματά της αν δεν βελτιωθεί και δεν πολιτευθεί κατά τις υποσχέσεις της, ενώ το ΠΑΣΟΚ οφείλει να κάνει την αυτοκριτική του αν θέλει να ξαναγίνει αξιόμαχο. Εξάλλου δεν είναι αυτές οι μόνες πολιτικές δυνάμεις του τόπου. Έλεος!

Απ' την άλλη η όποια παρακμή κυφορεί το καινούργιο όπως η κοπριά το λουλούδι. Εμείς ασκούμε κριτική και στην ΝΔ, έχοντας πάντα στο νου πόσο φθαρτικό πράγμα είναι η εξουσία και πόσο βαθιά έχουν αλωθεί οι συνειδήσεις σ' αυτόν τον τόπο τα τελευταία είκοσι χρόνια. Φευ, σ' όλο το φάσμα της κομματικής βεντάλιας. Κι αυτό το

τουρλού δεν τρώγεται με τίποτε από τους εχέφρονες και τους έντιμους. Όσο για τους λοιπούς, τους «συγκατανευσιφάγους», ανέκαθεν έτρωγαν και τώρα τρώνε και παχύνονται σαν γουρούνια.

Μαμ. Αμυαλάκης

Η ΕΙΔΗΣΗ ΤΟΥ ΜΗΝΟΣ

Οπως διαβάζουμε, ιδρύεται στο αμερικανικό Πανεπιστήμιο Στάνφορντ έδρα ελληνικών σπουδών «Κωνσταντίνος Μητσοτάκης», προς τιμήν του επίτιμου προέδρου της ΝΔ. Σύμφωνα μάλιστα με δημοσιογραφικές πληροφορίες, η πρωτοβουλία ανήκει στην οικογένεια Τσακοπούλου-Κουναλάκη, η οποία για το σκοπό αυτό δώρισε δύο εκατ. δολάρια στη Σχολή Ανθρωπιστικών Επιστημών του φημισμένου πανεπιστημίου της Καλιφόρνια. Δεν γνωρίζουμε ακόμα αν στο πρόγραμμα σπουδών θα περιλαμβάνονται μαθήματα όπως «η τέχνη της αποστασίας», «η φιλοσοφία της ίντριγκας», «ο νεποτισμός ως πολιτική αρχή» και «πώς να είστε διαπλεκόμενος και να πείθετε τους πάντες ότι δεν είστε». Γνωρίζουμε όμως πολύ καλά ότι ο κ. Τσακόπουλος είναι Δημοκρατικός, ενώ μέχρι τώρα ο Μητσοτάκης το έπαιζε με τους Ρεπουμπλικάνους, λόγω της στενής του φιλίας με την οικογένεια Μπους. Λέτε να τον άδειασαν και στο θέμα αυτό και να έχουν επέλθει ριζικές αλλαγές στις ελληνοαμερικανικές σχέσεις; Δοθείσης πάντως της ευκαιρίας, επισημαίνω ότι επί ΠΑΣΟΚ ο Τσακόπουλος συμμετείχε μαζί με άλλους σε σχέδιο για μεγάλη τουριστική επένδυση στην Πελοπόννησο που θα υπερέβαινε τα 50 δις· δεν γνωρίζω όμως τι απέγινε.

ΕΡΩΤΗΜΑ

Είναι αλήθεια ότι τα μεταγωγικά αεροσκάφη τύπου C-130 που πετάνε τελευταία σε όλο τον κόσμο, από το Αφγανιστάν και το Ιράκ μέχρι τους τυφώνες και τα τσουνάμια, δεν έχουν ηλεκτρονικά αντίμετρα; Μπορεί δηλαδή να τα καταρρίψει, στο Αφγανιστάν λ.χ., ένας δεκαπεντάχρονος που δεν θα έχει παρά να βάλει τον εκτοξευτήρα στον ώμο του και να αφήσει το βλήμα να κάνει τα υπόλοιπα; Αληθεύει επίσης ότι επειδή το πρόβλημα δεν λύνεται λόγω της γνωστής διαπλοκής αντιπροσώπων, το υπουργείο αναγκάζεται να νοικιάζει παρόμοια αεροσκάφη από άλλες χώρες που έχουν εξοπλισμό αντίμετρων; Τι θα γίνει; Μέχρι πότε θα πληρώνουμε κερατιάτικα;

Π.Π.

ΚΥΒΕΡΝΗΣΗ-ΚΟΚΚΑΛΗΣ: ΕΝΑ ΒΗΜΑ ΠΙΣΩ, ΔΥΟ ΜΠΡΟΣΤΑ

Θυμήθηκα το περίφημο έργο του Βλαδμήτρου Ίλιτς *Ένα βήμα πίσω, δύο βήματα μπρος* όταν διάβασα τις προάλλες (15/9/05) μια δήλωση του κ. Αλογοσκούφη, ύστερα από συνάντησή του με τον υφυπουργό Αθλητισμού Γιώργο Ορφανό, σύμφωνα με την οποία «Η συμμετοχή του Ολυμπιακού στο ΠΑΜΕ ΣΤΟΙΧΗΜΑ είναι ασυμβίβαστη», επειδή «απαγορεύεται να μετέχουν με κάθε τρόπο σε ομάδες ελληνικών διοργανώσεων, πρόσωπα που συμμετέχουν καθ' οιονδήποτε τρόπο σε εταιρείες που διαχειρίζονται το παιχνίδι». Η δήλωση Αλογοσκούφη αναχαίτισε προς το παρόν τις ανησυχίες που προκάλεσε προηγούμενη συνάντηση Ορφανού-Κόκκαλη (31/9/05). Η

συνάντηση εκείνη είχε προκαλέσει έντονη δυσαρέσκεια και αντιδράσεις σε συγκεκριμένους κύκλους της φιλοκυβερνητικής παράταξης, οι οποίοι είχαν κάθε λόγο να πιστεύουν ότι η κυβέρνηση κάνει ένα ακόμα βήμα πίσω στο θέμα της διαπλοκής και «τα βρίσκει» με τον Κόκκαλη. Μετά τη δήλωση Αλογοσκούφη όμως εκτιμάται, όπως μετέδωσε ο Σκάι, ότι «η κυβέρνηση επιστρέφει στην παλαιότερη θέση αρχής, την οποία άλλωστε είχε επαναλάβει ο πρωθυπουργός, παρά τις αμφιβολίες που είχε προκαλέσει η φιλική στάση του κ. Ορφανού προς τον κ. Κόκκαλη». Κατά τη γνώμη μου, η εκτίμηση του Σκάι δεν είναι ορθή, με τον εξής συλλογισμό: Πριν από τη συνάντηση

Ορφανού-Κόκκαλη σταθερή θέση της κυβέρνησης ήταν το «ασυμβίβαστο». Μετά τη συνάντηση όμως επικράτησε αναβρασμός και φόβοι ότι θα καταστρατηγηθεί με διάφορα τεχνάσματα το «ασυμβίβαστο». Λόγω των έντονων αντιδράσεων η κυβέρνηση επανήλθε δια του Αλογοσκούφη στην προηγούμενη θέση της. Όποιος είναι αφελής θα εκτιμήσει φυσικά ότι δεν έγινε τίποτα, η θέση της κυβέρνησης είναι σταθερή και δεν άλλαξε τίποτα. Δεν άλλαξε; Και τότε η δημόσια συνάντηση και φωτογράφιση Ορφανού-Κόκκαλη, με τον τελευταίο να δηλώνει ότι «στηρίζει την κυβέρνηση», τι είναι; Για να μην μας δουλεύουν.

Π.Π.

ΕΝΑ «ΓΗΠΕΔΟ ΓΙΑ ΜΠΑΛΑ» ΓΥΡΩ ΑΠΟ ΤΟ ΓΗΠΕΔΟ

Αντιγράφουμε από τον σχετικό περί της κτηματαγοράς Τύπο: Οι επενδυτές παίζουν μπάλα στον Ελαιώνα. Και γνωρίζουμε όλοι τι σημαίνει να «παίζουν» οι επενδυτές παντού ανά την υφήλιο, ειδικότερα δε στη χώρα μας, «μπάλα». Τα σουτ είναι εκτός ορίων του γηπέδου. Τα ξεπερνούν με σιγουριά κατά πολύ.

Όμως έχουν και τις αγωνίες τους. Διαβάζουμε σε ρεπορτάζ της Κτηματαγοράς δήλωση του ευαίσθητου και υπό το κράτος αγωνίας κυρίου Γιαννουλέλη: «Ο Ελαιώνας είναι το μοναδικό μέρος

κοντά στο κέντρο της Αθήνας με μεγάλες εκτάσεις και ακάλυπτους χώρους. Χωροταξικά λοιπόν είναι ιδεώδης για την ανάπτυξη πάρα πολλών δραστηριοτήτων και επενδύσεων. Όμως είναι μια περιοχή που συνεχώς απογοητεύει τους επενδυτές, κυρίως γιατί αλλάζουν τακτικά τα πολεοδομικά και χωροταξικά σχέδια, χωρίς τίποτα να εφαρμόζεται ουσιαστικά. Πώς μπορεί να είναι κανείς σίγουρος πως εκεί που θα αγοράσει ένα κτήριο ή μια έκταση σήμερα, θα χαρακτηριστεί χώρος εμπορικών χρήσεων και όχι (άκουσον, άκουσον!) πάρκο,

του Δημήτρη Πετρονίδη

αύριο;». Έχει και ο επενδυτής αγωνίες και αισθήματα. Λίγο το 'χεις να του ξεφυτρώσει κανένα πάρκο στα καλά καθούμενα και του χαλάσει το εμπορικό κέντρο; Κουράγιο, κύριε επενδυτή μας, ο επιμένων νικά. Ειδικά τα πάρκα...

ΦΛΟΓΑ

ΠΑΝΗΓΥΡΙΣΜΟΙ ΓΙΑ «ΑΠΟΚΛΕΙΣΤΙΚΑ»

Προς τη Γ.Γ. Τύπου και άλλους κυβερνητικούς αγωνιστές κατά της διαπλοκής απευθύνεται ο Β. Ζήσης με το σχόλιο που ακολουθεί:

Πανηγύριζε προχθές Τετάρτη (21/9) η Απογευματινή ότι αυτή «άνοιξε τον δρόμο για τις αποκαλύψεις» των μυστικών λογαριασμών του σκανδάλου των ρωσικών πυραύλων TOR. Λίγη αυτοσυγκράτηση δεν θα έβλαπτε τους διευθύνοντες μιας εφημερίδας που παραπαίει κυκλοφοριακά και βρίσκεται μονίμως σε αναζήτηση αγοραστή. Γιατί αυτός που «άνοιξε τον δρόμο για τις αποκαλύψεις» είναι ο υποφαινόμενος, υπεύθυνος επίσης και για σειρά άλλων αποκλειστικών δημοσιευμάτων της ίδιας εφημερίδας τον περασμένο χρόνο. Βέβαια ο πολύς κόσμος δεν το γνωρίζει αυτό, επειδή όρος για να γράφω στην εν λόγω εφημερίδα ήταν να μη δημοσιεύεται το όνομά μου, για να μην ενοχληθεί γνωστό επίτιμο στέλεχος της κυβερνητικής παράταξης. Όρο τον οποίο δέχθηκα αναγκαστικά, επειδή πρέπει και να ζήσω. Αυτά βεβαίως δεν τα γνωρίζει το επικοινωνιακό τμήμα της κυβέρνησης, που κατά τα άλλα υπερηφανεύεται ότι αγωνίζεται για τη διαφάνεια στα ΜΜΕ και την καταπολέμηση της διαπλοκής. Όπως φυσικά δεν γνωρίζει ότι, παρά τις επιτυχίες μου για τις οποίες υπερηφανεύεται σήμερα η Απογευματινή, απολύθηκα με τη μέθοδο της «εθελουσίας εξόδου» την παραμονή ακριβώς που επώνυμος συντάκτης της εφημερίδας χαρακτηρίζει τον Κόκκαλη «σοφό» και άνοιγε το δρόμο για τη συνάντησή με τον Γ. Ορφανό.

Για την αποκατάσταση, τέλος, της αλήθειας, οφείλω να πω ότι η Απογευματινή δεν «άνοιξε τον δρόμο για τις αποκαλύψεις» των μυστικών λογαριασμών, αλλά τον μισάνοιξε. Διότι λόγω των τότε παρεμβάσεων υπουργών και άλλων στελεχών του ΥΕΘΑ δεν τόλμησε να πει όλη την αλήθεια. Την οποία αποκάλυψε στη συνέχεια το Αντί, σε σειρά δημοσιευμάτων του τον Δεκέμβριο του 2004 και τον Ιανουάριο του 2005.

Σύμφωνα με το ρεπορτάζ, τα δημοσιεύματα εκείνα του Αντί επιβεβαιώθηκαν πλήρως από στοιχεία που διέθεσε η αμερικανική τράπεζα «Σίτι Μπάνκ» στην Εξεταστική Επιτροπή και από τα οποία προκύπτει ότι τέσσερα εκατομμύρια δολάρια είχαν μεταφερθεί από την κατασκευάστρια των πυραύλων TOR ρωσική εταιρεία ANTEY σε λογαριασμό της DRUMILAN στην Ελβετία.

Με την ευκαιρία αποκαλύπτουμε σήμερα τη λίστα με την πλήρη κίνηση των λογαριασμών της Ντρουμίλαν, χάρις στην οποία

η υπόθεση παραμένει ανοικτή. Διατηρώντας ακόμα ακέραια στο θέμα αυτό την τιμή της κυβερνητικής παράταξης που διακυβεύτηκε από την ανικανότητα και την ανεπάρκεια ορισμένων. **Βασίλης Ζήσης**

Ordering Customer	JSC «INDUSTRIAL COMPANY "CONCERN ANTEY" MOSCOW RUSSIA
Date	02.11.2000
Amount	4 000 000\$
Beneficiary Customer	DRUMILAN INTERNATIONAL LTD Hadzighianni Mexi Str. 5, 11528, Athens, Greece
Account No	125 87 81 S
"Account with" bank	Credit Argicole Indosuez (Suisse) SA 4, Quai General Guisan, CH-1211 GENEVA 3. SWIFT: BSUI CH 22120
Intermediary Bank	Account No 361 54 634 CITIBANK NEW YORK SWIFT Code: CITIUS33
Details of payment	Payment in accordance with par. 4.2 of the Agreement No KA/3000401 of July 18, 2000 Invoice No OP 2000/1 of 14.09.2000

Ordering Customer	JSC «INDUSTRIAL COMPANY "CONCERN ANTEY" MOSCOW RUSSIA
Date	25.09.2000
Amount	21 081 757\$
Beneficiary Customer	DRUMILAN OFFSET PROGRAMME LTD 22, Tempon Str. Engomi 2408, P.O. Box 7677, Nicosia-Cyprus
Account No	001-33-142388
"Account with" bank	Popular Bank, Main Branch, Nicosia, Cyprus
Intermediary Bank	Account No 361 54 634
Sender's Correspondent	IMBKRU MM INTERNATIONAL MOSCOW BANK
Receiver's Correspondent	IRVTUS3N BANK OF NEW YORK 1 WALL STREET FLOOR 8 NEW YORK, NY
Details of payment	Payment in accordance with par. 4.2 of the Agreement No KA/3000401 of July 18, 2000 Invoice No OP 2000/1 of 14.09.2000

ΜΠΡΑΒΟ

Είδα το πολύ ωραίο ντοκιμαντέρ στην ΕΡΤ για το ταξίδι του Σεφέρη στην Κύπρο, τις σχέσεις του με τον ζωγράφο Διαμαντή και τις υπέροχες φωτογραφίες που τράβηξε στην Κύπρο του 1953. «Θέλουμε την Ελλάδα μας κι ας τρώγουμε πέτρες», έγραφε ένα σύνθημα τότε στους τοίχους. Ο καημένος ο κόσμος! Αρχαίος κόσμος, ελληνικός. Σ' αυτόν τον κόσμο φαίνεται πως βούτηξε και ο ποιητής και βρήκε τη φωνή του.

ΜΠΟΥΦΟΙ

Και γι' αυτό τώρα έρχονται οι τενεκέδες με τα ντοκτορά, οι παπαγάλοι δηλαδή, και λένε ότι ο Σεφέρης είναι ελληνοκεντρικός! Τι λέτε βρε παιδιά; Και είναι προς θάνατον αυτό; Κάτι θα πρέπει να ήταν κι αυτός ο χριστιανός. Ο Τζόις δεν θυμίζει ολίγον Δουβλίνο; Ο Φιτζέραλντ δεν σας φέρνει προς Νέα Υόρκη; Τι να είναι οι άνθρωποι, σκυλα-

θύρματα; Έλληνας ήταν ο Σεφέρης. Με την μικρή διαφορά ότι είχε συνείδηση της καταγωγής του και του πολιτισμού του. Δεν ήταν δοξογράφος.

ΚΑΤΩ ΟΛΟΙ

Μπράβο στον Νάσο Βαγενά που τους τραβάει το αφτί, των σεφερολόγων. Τώρα θέλουν να τους βγάλουν όλους άχρηστους εθνικιστές. Και τον Ελύτη βεβαίως βεβαίως. Και τον Σικελιανό. Και τον Σολωμό. Και τον Παλαμά που ήτανε και μέλος της Εθνικής Εταιρείας ο άθλιος. Και δεν ήτανε φίλος του γιωργάκη, να φτιάχνει μη κυβερνητικές οργανώσεις.

ΣΤΗΝ ΠΥΡΑ

Τώρα μην πάμε στον Ίωνα Δραγούμη, την Πηνελόπη Δέλτα, τον Γιαννόπουλο, τον Συκουτρή και τον Παύλο Μελά. Γι' αυτούς κανονικά, για την πατριδολατρία τους, θα πρέπει να γίνει δημόσιος απορισμός στο Σύνταγμα και ανάθεμα μαζί από τον Μπίστη.

ΣΩΣΤΟΣ

Με εντυπωσίασε η χειρονομία του Βαρθολομαίου να δώσει από ένα δολάριο στους μαθητές. Προχωρημένος ο άνθρωπος. Σου λείει, το ευρώ είναι στα κάτω του. Ο Θεός είναι απησχολημένος, ας δώσουμε το σίγουρο νόμισμα. Και από δίπλα και ο Χριστόδουλος να χαμογελάει αμήχανα. Ωραίο πατριάρχη

βρήκαμε. Ούτε ο καρμουρτζούνης δεν θα το έκανε.

ΒΑΣΙΛΟΜΗΤΩΡ

Τουλάχιστον η Φρειδερίκη έδινε βιβλιάρια απόρων κορασίδων. Πιο τίμιο το βρίσκω και πιο χριστιανικό. Διότι με το βιβλιάρδιο κάνεις αποταμίευση. Δεν χρεματίζεσαι.

ΠΙΣΩ

Ωραία τα κατάφερε ο Χριστόδουλος. Τσακώθηκε με τον Βαρθολομαίο, δήθεν για την ανεξαρτησία της ελλαδικής εκκλησίας, και τώρα τρέχει δίπλα του σαν νεωκώρος. Και ο Βαρθολομαίος ουσιαστικά έχει τον πλήρη έλεγχο της εκκλησιαστικής μας επικράτειας. Τέλειο. Οικουμενικό. Δεν ξαναφτιάχνουμε λέω εγώ την αυτοκρατορία, την οθωμανική, να έχουμε και το κεφάλι μας ήσυχο;

ΩΧ

Η ΕΡΤ μας απειλεί ότι θα βάζει κάθε βδομάδα και από μια ταινία του Νέου Ελληνικού Κινηματογράφου. Ως φαίνεται τρώμαξαν με τις κανονικές τηλεθεάσεις και θέλουν να ξαναγυρίσουν στο μηδέν. Αλλά όχι εντελώς στο μηδέν. Θα την βλέπει την ταινία ο σκηνοθέτης με τη σύζυγό του. Το παιδάκι τους θα κοιμάται. Θα έχει σχολείο.

ΙΔΕΑ

Κάποια αρχαία δημοσιογράφος μού είπε κάπο-

τε να μην απορώ με την ύπαρξη του Ελληνικού Κέντρου Κινηματογράφου, διότι λέει τέτοια έχουν και στην Ευρώπη. Ωραία. Δεν διαφωνώ. Να τα καταργήσουν και αυτά. Άκου Κέντρο Κινηματογράφου! Δηλαδή γιατί δεν φτιάχνουμε Κέντρο Δημοσιογραφίας; Να πηγαίνω εγώ τις εξυπνάδες μου εκεί, να τις διαβάζουν στην ΕΡΤ και ο Τατούλης να μου δίνει κάθε μήνα 3 χιλιάρικα ξεγυρισμένα. Τότε να δεις. Γίνομαι στο άψε σβήσε Νόρμαν Μέιλερ.

ΑΠΙΘΑΝΟΣ

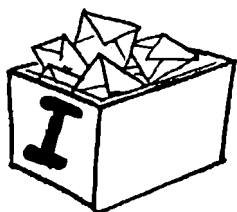
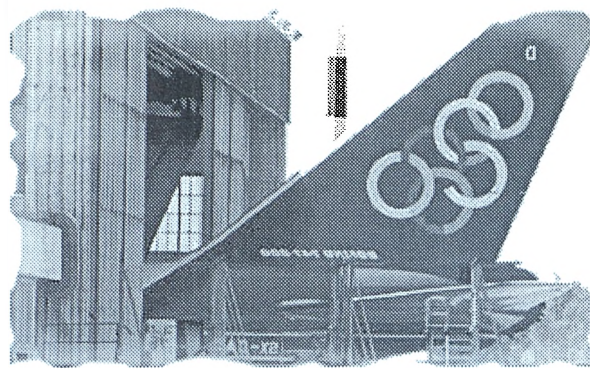
Αντί να φτιάχνουμε Κέντρα, ας δώσουμε τα λεφτά σε τίποτα επιστήμονες, σε κανένα παραγωγό που πεινάει ο άνθρωπος και θα παρατήσει το χωριό του. Άμα βουλιάξει η Ελλάδα, τι να το κάνω το Κέντρο Κινηματογράφου; Εδώ μια Ολυμπιακή δεν μπορούμε να κρατήσουμε, μια ΕΥΔΑΠ, και θα δίνουμε τα λεφτά στον κάθε απίθανο;

ΔΗΜΙΟΥΡΓΟΣ

Η τέχνη είναι δουλειά των σοβαρών ανθρώπων. Και αυτοί άμα θέλουν να γυρίσουν ταινία ή να γράψουν ένα ποίημα θα βρουν τρόπο. Αλλά θα πρέπει να έχουν και ένα μεράκι. Δεν τους υποχρέωσε κανείς να είναι ποιητές. Μόνοι τους το σκέφτηκαν. Ας γίνουν. Τα λεφτά τι τα θέλουν; Επάγγελμα Δημιουργός δεν υφίσταται.

Ολυμπιακή Αεροπορία: πετάμε στα τυφλά

Το συντεχνιακό σκάνδαλο της Ο.Α.

Μετά το νέο μιντιακό μπαράζ και το επικοινωνιακό Βατερλώ της κυβέρνησης για το θέμα της Ολυμπιακής, έχουμε, όπως φαίνεται, αλλαγή πλευσης της κυβέρνησης. Όπως και να 'χουν τα πράγματα, το θέμα «Ολυμπιακή» θα βρίσκεται πλέον καθημερινά στο προσκήνιο.

Δεν είναι η πρώτη φορά που το *Αντί* ασχολείται με την Ολυμπιακή και μπορούμε να πούμε ότι στη διαδρομή του το περιοδικό έχει αποκαλύψει και αναλύσει όλες σχεδόν τις πλευρές του «συντεχνιακού σκανδάλου Ολυμπιακή». Επισημαίνουμε τα τχ. 746, 752, 755, αλλά και τα τχ. 368, 369, 370, 377, 378, 381 του «αμαρτωλού» 1988, όταν ο τότε άρχων της Ολυμπιακής και σήμερα βουλευτής του ΠΑΣΟΚ **Αλέκος Ακριβάκης** εγκαινίασε την τελική φάση κατάργησης της εταιρείας με την προεπιλεγμένη αγορά αεροσκαφών Μπόινγκ αξίας περίπου 65 δισ. παλαιών καλών δραχμών. Η αγορά έμεινε στην ιστορία των σκανδάλων του ΠΑΣΟΚ ως «τα ροζ Μπόινγκ του Ακριβάκη και της Μιμής». Θυμάται όμως πλέον κανείς τη Μιμή; Ποια να ήταν άραγε; Χάθηκαν οι μνήμες μας μαζί με το «σύστημα ΠΑΣΟΚ», το οποίο με την εγκαθίδρυ-

ση της κυβέρνησης της ΝΔ άλλαξε χρώμα, έγινε μπλε και δεν βρίσκεται πλέον πουθενά.

Επειδή όμως η ιστορία επαναλαμβάνεται πάντα ως φάρσα, την ιστορία εκείνη μας τη θυμίζει σήμερα μόνο ο ανεπανάληπτος Ν. Κακαουνάκης, ο οποίος μέσω του εντύπου του *Το Καλάμι* λειτουργούσε τότε περίπου ως εκπρόσωπος τύπου του Ακριβάκη στο θέμα της ροζ αγοράς και σήμερα είναι εναντίον της πώλησης της «σκανδαλιάρας» Ολυμπιακής (υπενθυμίζουμε την περίπτωση απλώς για να δώσουμε τροφή στα παράθυρα του κ. Ν. Χατζηνικολάου και στους εκάστοτε διαπληκτιζόμενους με τον Ν. Κακαουνάκη) μπορούμε επίσης να τους διαθέσουμε τα σχετικά τεύχη του *Αντί*, για να γίνεται κουβέντα και να διασκεδάσουμε τα βράδια).

Όσο για το ποιος ευθύνεται περισσότερο για την κατάντια του εθνικού αερομεταφορέα, η πλάστιγγα δεν γέρνει ούτε προς τη μεριά του ΠΑΣΟΚ, ούτε προς τη μεριά της ΝΔ. Διότι στην πραγματικότητα ευθύνονται όλοι. Και όταν λέμε *όλοι*, εννοούμε *όλοι*: κόμματα, πανεπιστήμια, αθλητικές ομοσπονδίες, τα Γενικά Επιτελεία των τριών όπλων, το ΙΚΑ, ο ΟΓΑ, το ΤΕΒΕ, η ΔΕΗ, δημόσιοι υπάλληλοι, παπάδες, στρατιωτικοί, αστυνομικοί, φοιτητές, γιατροί του ΕΣΥ, καθηγητές ΑΕΙ και εγώ προσωπικά που ταξίδευα παλιότερα δωρεάν ως δημοσιογράφος με τους πρωθυπουργούς σε όλο τον κόσμο. (Με την ευκαιρία να πούμε πως ήταν ορθή η απόφαση του κυβερνητικού εκπροσώπου **Θ. Ρουσόπουλου** να κόψει τα δωρεάν ταξίδια των συναδέλφων που συνοδεύουν τον πρωθυπουργό στο εξωτερικό.)

Γιατί, εκτός των άλλων, η ΟΑ ήταν και

ο χώρος μέσω του οποίου οι κυβερνήσεις ασκούσαν ακόμη και «κοινωνική» πολιτική. Και βέβαια δεν πλήρωναν αυτές από τον κρατικό προϋπολογισμό, αλλά «φέσωναν» την Ολυμπιακή. Είναι ενδεικτικό ότι στη δεκαετία του '80, οι κυβερνήσεις τής επέβαλαν να προσφέρει φτηνά εισιτήρια σε τουλάχιστον είκοσι πολυπληθείς κατηγορίες πολιτών. Μεταξύ αυτών ήταν οι προαναφερθέντες δημόσιοι υπάλληλοι, στρατιωτικοί, αστυνομικοί, φοιτητές, παπάδες, γιατροί του ΕΣΥ, καθηγητές ΑΕΙ κ.λπ. Το απαράδεκτο αυτό φαινόμενο σταμάτησε το 1991. Σ' αυτό το διάστημα όμως υπολογίζεται ότι τα διαφυγόντα έσοδα της εταιρείας από τις χρησιμοποιούμενες εκπτώσεις έφτασαν στα 71,7 δισ. δρχ.

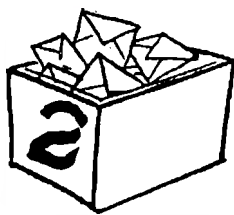
Τα κόμματα επίσης, κατ' επανάληψη «φέσωσαν» την ΟΑ για τις εκλογικές μετακινήσεις ψηφοφόρων τους. Για να μην μιλήσουμε για τις δωρεάν κυβερνητικές πτήσεις και σειρά άλλων «διευκολύνσεων» σε πανεπιστήμια, αθλητικές ομοσπονδίες, τα Γενικά Επιτελεία των τριών όπλων, το ΙΚΑ, ΟΓΑ, ΤΕΒΕ, ΔΕΗ, κ.ο.κ. Σε όλα αυτά θα πρέπει να προστεθούν και τα κόστη για τη συντήρηση και τις πτήσεις των VIP κυβερνητικών αεροσκαφών. Να σημειωθεί πως μόνο το πρωθυπουργικό Falcon είχε ετησίως έξοδα ύψους 200 έως 300 εκ. δρχ., τα οποία σπανίως εισέπραττε η Ολυμπιακή. Κι όλα αυτά, χωρίς να υπολογίζονται οι μισθοί των πληρωμάτων, τα μενού πολυτελείας στους «VIP επιβάτες» και μια σειρά άλλων εξόδων. Το σύστημα αυτό άλλαξε στο τέλος της δεκαετίας του '90, μετά το δυστύχημα με το Falcon, όπου μεταξύ άλλων βρήκε το θάνατο ο τότε αναπληρωτής υπουργός Εξωτερικών Γιάννος Κρανιδιώτης.

Επί πρωθυπουργίας Μητσotάκη μάλιστα φαίνεται πως δεν αρκούσε στο Μαξίμου μόνον το Falcon 900. Έτσι χρέωσαν την ΟΑ και με ένα Μπόινγκ 727, το οποίο αγόρασε η εταιρεία. Η ίδια πλήρωσε και τη μετασκευή του σε υπερπολυτελές αεροσκάφος για «υψηλά πρόσωπα» (στοίχισε σχεδόν δύο δις. δρχ.). Το αεροσκάφος ελάχιστα χρησιμοποιήθηκε και λίγο αργότερα παροπλίστηκε.

Πρέπει να σταματήσει κάποια στιγμή η απροκάλυπτη απαλλοτρίωση δημόσιας περιουσίας από μια συντεχνία που πληρώνεται για να τη διαχειρίζεται και επιβάλλει κάθε φορά τα συμφέροντά της εκβιάζοντας το κοινωνικό σύνολο με την απειλή στέρησης των υπηρεσιών που μονοπωλιακά διαχειρίζεται. Γιατί τι άλλο από απροκάλυπτο εκβιασμό αποτελούν κάθε φορά οι στάσεις και οι απεργίες του προσωπικού της Ολυμπιακής, όπως οι πρόσφατες;

Κατά την ταπεινή μου γνώμη, αυτή πρέπει να είναι και η ουσία των μεταρρυθμίσεων που επαγγέλλεται η κυβέρνηση Καραμανλή για το δημόσιο, την περιουσία του και τις ιδιωτικοποιήσεις. Το κύριο θέμα δεν είναι μόνο η διαφάνεια ή η προάσπιση των «συμφερόντων του έθνους» –σιγά μην πάθει τίποτα το έθνος αν πουληθεί η Ολυμπιακή– αλλά η κατάργηση των ποικιλόμορφων συντεχνιών του δημοσίου τομέα που κατέχουν και εκμεταλλεύονται αποκλειστικά μέσα παραγωγής που ανήκουν στο σύνολο της κοινωνίας, σε όλους μας. Και όλοι ξέρουμε ότι δεν πάει άλλο με την ανεπάρκεια, την αναποτελεσματικότητα και τη διαφθορά του δημοσίου τομέα.

Β. ΖΗΣΗΣ

Ιπτάμενα χαρέμια και «μάτσος λατίνος» made in Greece

Τσιφλίκι των εκάστοτε κυβερνήσεων, των προμηθευτών αεροσκαφών και ανταλλακτικών, των εγχώριων μεσαζόντων τους, καθώς και των κομματικών μηχανισμών, κυρίως του ΠΑΣΟΚ και της ΝΔ, ήταν η Ολυμπιακή τα τελευταία 25 χρόνια.

Η εταιρεία ήταν ανέκαθεν η παχιά αγελάδα που γεννούσε χρήματα, πολλά από τα οποία κατέληξαν σε πρωθυπουργικά και κομματικά ταμεία. Η μεγάλη δεξαμενή εξυπηρέτησης πελατικών ρουσφετιών των εκάστοτε κυβερνήσεων και των κομμάτων, όπου οι διορισμένες διοικήσεις της και η «εργατική αριστοκρατία» (μερίδα των συνδικαλιστών και κάποιοι ευνοούμενοι των εκάστοτε κυβερνήσεων) απολάμβαναν υπέρμετρα οφέλη. Ο αερομεταφορέας του οποίου τα αεροσκάφη κατά κόρον χρησιμοποιούνταν από πρωτοκλασάτα στελέχη των κυβερνήσεων δίχως να πληρώνουν δραχμή. Για να μην αναφερθούμε στα «ιπτάμενα χαρέμια» με πρωταγωνιστές τους σοσιαλιστές «μάτσος λατίνος» της δεκαετίας του '80. Ήταν επίσης, όπως ειπώθηκε, χώρος μέσω του οποίου ασκήθηκε επί δεκαετίες ακόμη και «κοινωνική» πολιτική. Χωρίς όμως να πληρώνεται γι' αυτό η ΟΑ.

Έτσι λοιπόν ήθελαν να παραμείνει για πάντα. Οι πολιτικές ηγεσίες της χώρας ουδέποτε, ακόμα και στις περιόδους των μεγάλων κρίσεων στις διενεργούμενες αερομεταφορές την τελευταία 15ετία, προσπάθησαν να βγάλουν την εταιρεία από το αδιέξοδο. Τα δε σχέδια εξυγίανσης αποδείχθηκαν απλώς

κοροϊδία και ποτέ δεν εφαρμόστηκαν. Είναι χαρακτηριστικό ότι, ενώ οι μεγάλες αεροπορικές εταιρείες παγκοσμίως, ιδίως μετά τον πρώτο πόλεμο στον Κόλπο και μέχρι σήμερα, συγχωνεύονται σε ισχυρά παγκόσμια τραστ, η Ολυμπιακή ποτέ δεν ενδιαφέρθηκε να κάνει μια παρόμοια κίνηση. Όλες οι κυβερνήσεις, αλλά ιδιαίτερα του μακροβιότερου πρωθυπουργού, του Κ. Σημίτη, ο οποίος επί δέκα χρόνια ασκούσε την εξουσία, την οδήγησαν στην απαξίωση. Έτσι σήμερα είναι έτοιμη να πέσει, ως ώριμο φρούτο, στα χέρια κάποιων ιδιωτών, το πιθανότερο αντί πινακίου φακής.

Η ΟΑ δεν είναι μόνον ένα κυβερνητικό-κομματικό φέουδο όπου γίνονταν ρουσφέτια και διορισμοί. Είναι επίσης ένας χώρος, που λόγω των πανάκριβων αγορών που έκανε, και των μίζων που μεσολαβούσαν για να πραγματοποιηθούν αυτές, άπαντες ήθελαν να ελέγχουν. Έτσι, ο αερομεταφορέας, ένας πολύ καλός πελάτης των βιομηχανιών κατασκευής αεροσκαφών και ανταλλακτικών (αμερικανικών και ευρωπαϊκών), παρέμεινε δέσμιος μεγάλων ελληνικών και ξένων συμφερόντων, τα οποία αποσπούσαν τεράστια κέρδη από τις κάθε λογής προμήθειες υλικού, επισκευές και συντηρήσεις αεροσκαφών. Κοινό μυστικό είναι μάλιστα ότι ποσοστά των μίζων από αυτές τις αγορές πήγαιναν στα κομματικά ταμεία.

Στην Ολυμπιακή δηλαδή ήταν για πολλά χρόνια σε εξέλιξη ένα απίστευτο «φαγοπότι». Άλλωστε αμέτρητες είναι οι καταγγελίες για σκάνδαλα σε αγορές αεροσκαφών, όπως για παράδειγμα η... «αγορά του αιώνα» στο τέλος της δεκαετίας του '80, επί Μιμής, Ακριβάκη και Κακαουνάκη, και η επαναδιαπραγμάτευση της αργότερα, οι χαριστικές συμβάσεις κ.λπ. Για να μην αναφερθούμε στις μεγάλες αγορές της δεκαετίας του '90, έως σήμερα, για τις οποίες, όπως περιέργως, όλες οι πολιτικές ηγεσίες τηρούν σιγή ιχθύος. Αλλά ακόμα κι εκείνες οι υποθέσεις που έχουν φτάσει στη Δικαιοσύνη, όπως π.χ. οι υπερβάσεις, ύψους 5 δις., στη μετεγκατάσταση της Ολυμπιακής στα Σπάτα, δεν έχουν διερευνηθεί σε βά-

Μέσα στο γενικό ξεχαρβάλωμα της ΟΑ θα πρέπει να θυμήσουμε την εκκρεμότητα των ποινικών δίωξεων για απάτη, κατάχρηση, πλαστογραφία και άλλα αδικήματα για τρία μέλη της Διοίκησης της ΟΑ, συγκεκριμένα εναντίον των πρωθυπουργικών πιλότων Στίκα, Δώριζα και Αλίσσανδράτου, οι οποίοι παρά ταύτα κράτησαν τις διευθυντικές θέσεις τους με την κάλυψη του υπουργού Χρήστου Βερελή.

του Χρ. Παπανίκου

θος. Κατά πληροφορίες μάλιστα, κύκλοι εντός της εταιρείας, οι οποίοι κατείχαν σημαντικές θέσεις επί ΠΑΣΟΚ και διατηρούν μέχρι τώρα τις καρέκλες τους, κάνουν τα πάντα για να μην πέσει φως στην υπόθεση αυτή.

ΕΝΑΣ ΠΡΟΪΣΤΑΜΕΝΟΣ ΓΙΑ ΔΥΟ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΟΥΣ

Στο μεταξύ, με τις ρουσφετολογικές προσλήψεις να δίδουν και να παίρνουν επί σειρά ετών και με τις μαζικές «προϊσταμενοποιήσεις» κάθε φορά που άλλαζε κυβέρνηση, η ΟΑ έφτασε να έχει σχεδόν τόσους εργαζόμενους όσους και προϊστάμενους (αντιστοιχούσαν ένας προϊστάμενος σε 1,8 εργαζόμενους). Αυτή η κατάσταση βόλευε σημαντική μερίδα των συνδικαλιστών και τμήμα των εργαζομένων. Γι' αυτό, μολονότι άπαντες ανέμεναν από χρόνο σε χρόνο να μπει η ταφόπλακα, τα συνδικάτα ουδεμία ουσιαστική πίεση άσκησαν στις κυβερνήσεις για να επιβιώσει ο αερομεταφορέας.

Μεγάλο μέρος των εργαζομένων στην ΟΑ επιρροΐται βαρύτερες ευθύνες στους συνδικαλιστές για την κατάληξη της εταιρείας. Κατηγορούν επίσης πολλούς εξ αυτών ότι χρησιμοποίησαν τη συνδικαλιστική τους θέση και τους δεσμούς τους με τις ηγεσίες των κομμάτων για να ανεληχθούν και να καταλάβουν δημόσιες θέσεις. Ευρέως μεταξύ

των εργαζομένων μάλιστα κυκλοφορεί το όνομα του ανθρώπου του ΠΑΣΟΚ και πρώην προέδρου της Ομοσπονδίας Σωματείων Πολιτικής Αεροπορίας (ΟΣΠΑ) **Κ. Πέτρου** για πρωτοκλασάτη θέση που κατέλαβε στον Ιππόδρομο. Αλλά κι εκείνο του **Γ. Κουτσόγιαννου**, επίσης πρώην Προέδρου της ΟΣΠΑ. Το πλέον εντυπωσιακό όμως, σημειώνουν με έμφαση, είναι πως, με τη νίκη της ΝΔ στις εκλογές, τη θέση του προέδρου του Ιπποδρόμου κατέλαβε ο έτερος συνδικαλιστής της Ολυμπιακής –γαλάζιος αυτός– κ. **Καλλιόης**.

ΕΝΤΕΤΑΛΜΕΝΕΣ ΔΙΟΙΚΗΣΕΙΣ

Στις διοικήσεις της ΟΑ και τα Διοικητικά της Συμβούλια, κανόνας ήταν να διορίζονται άνθρωποι των πρωθυπουργών, συχνά μάλιστα ακόμα κι οι πιλότοι τους. Ενδεικτικές είναι οι περιπτώσεις των πιλότων του **Ανδρέα Παπανδρέου**, **Μιλτιάδη Τσαγκαράκη** και **Λάμπρου Κανελλόπουλου** ή του μακαρίτη **Λουκά Γραμματικού**, ενός από τους ανθρώπους του μηχανισμού της ΝΔ με απευθείας επαφές με τον **Κ. Μητσοτάκη**. Θέσεις-κλειδιά στις διοικήσεις επίσης καταλάμβαναν άτομα των κομματικών μηχανισμών που είχαν άμεση σχέση με τα κομματικά ταμεία.

Ένα ακόμα απαράδεκτο φαινόμενο είναι ότι οι γενικοί διευθυντές και οι διοικήσεις της ΟΑ άλλαζαν σαν... τα που-

κάμισα, είτε κάτω από το βάρος καταγγελιών για κακοδιαχείριση και σκάνδαλα, είτε επειδή άλλαζαν οι κυβερνήσεις και ισχυροί κύκλοι ήθελαν να τοποθετήσουν εκεί τους «ημετέρους» τους. Κατ' αυτό τον τρόπο όμως ο αερομεταφορέας κατέληξε να βρίσκεται σε ένα διαρκές «διοικητικό μπάχαλο».

Όσον αφορά τα εκάστοτε Διοικητικά Συμβούλια, στα οποία λαμβάνονταν σημαντικές αποφάσεις για την τύχη της ΟΑ, μετείχαν κάθε λογής επιχειρηματίες με ισχυρές διαπλοκές, αρκετοί εκ των οποίων από το χώρο των κατασκευαστικών εταιρειών, στελέχη και υπάλληλοι ιδιωτικών επιχειρήσεων, καθηγητές πανεπιστημίου (δύο εξ αυτών έγιναν μάλιστα πρόεδροι της ΟΑ), συγγενείς υπουργών, εφοπλιστές, άλλοτε υπεύθυνοι γραφείων πολιτικών, βιομήχανοι, μεγαλοπαράγοντες των ΜΜΕ και ξενοδόχοι (ένας από αυτούς καταδικάστηκε σε φυλάκιση, για αδίχημα άσχετο πάντως με την Ολυμπιακή).

Ενδεικτική είναι η περίπτωση του παράγοντα του Συγκροτήματος Λαμπράκη **Σταύρου Ψυχάρη**, ο οποίος ακόμα και την εποχή που ήταν πρωθυπουργός ο Μητσοτάκης και το Συγκρότημα τον πολεμούσε, ήταν μέλος του ΔΣ της Ολυμπιακής όπου παρέμεινε επί οκταετία. Τι σχέση είχε ο διευθυντής του *Βήματος* με τις αερομεταφορές; Όση και με τα διαστημόπλοια. Βέβαια, ως γνωστόν, ο ιδιοκτήτης του ΔΟΛ **Χρήστος Λαμπράκης** και για την Ολυμπιακή είχε ενδιαφερθεί –μαζί με τον **Σ. Κόκκαλη**– και το μεγάλο τουριστικό γραφείο Travel Plan είχε. Μια ακόμη ενδιαφέρουσα περίπτωση μέλους του ΔΣ παλαιότερα, επί υπουργίας **Ευ. Βενιζέλου** (γαμπρού του Μπακατσαλείκου), ήταν ο βορειοελλαδίτης επιχειρηματίας κ. **Μπακατσέλος**, γνωστός για τις σχέσεις του με τον **Κ. Μητσοτάκη** αλλά και με τον **Χρ. Λαμπράκη**. Με τον τελευταίο συνεργάστηκαν κατόπιν σε εκδοτικές επιχειρήσεις, καθώς και στο Μέγαρο Μουσικής Θεσσαλονίκης, όπου είναι σήμερα πρόεδρος. Ακόμη, ο ξενοδόχος κ. **Σολούνιαν**, ο χαρακτηρισμένος ως άνθρωπος του Μητσοτάκη στην ΟΑ την περίοδο της πρωθυπουργίας του.

ΠΡΟΣΩΠΑ-ΚΛΕΙΔΙΑ

Σήμερα νέος πρόεδρος των Νέων Ολυμπιακών Αερογραμμών είναι ο πανεπιστημιακός **Π. Παπαγεωργίου**, ο οποίος επί κυβερνήσεως Μητσοτάκη, όταν ήταν υπουργός Βιομηχανίας ο **Α. Ανδριανόπουλος**, διορίστηκε πρόεδρος του Οργανισμού Ανασυγκρότησης Επιχειρήσεων. Ο κ. Παπαγεωργίου ήταν ο άνθρωπος που πούλησε την ΑΓΕΤ στην Καλτσεστρούτσι και βρέθηκε τότε στο μάτι του κυκλώνα, ειδικότερα για το περίφημο «παλαιό πακέτο μετοχών» (των διαδόχων των Τσάτσων) που όποιος το έπαιρνε έβαζε στο χέρι και τη βιομηχανία. Αυτές οι μετοχές ειπώθηκε ότι ήταν κλειδωμένες στο χρηματοκιβώτιο του Οργανισμού. Όπως περιέργως όμως βρέθηκαν στα χέρια της Καλτσεστρούτσι. Μέχρι σήμερα δεν έχει διερευνηθεί ούτε αυτή η υπόθεση. Όπως είναι γνωστό, ο Κ. Μητσοτάκης «έκανε τράμπα» το θάψιμο του σκανδάλου της ΑΓΕΤ με τα σκάνδαλα του Ανδρέα. Να σημειωθεί επίσης πως την ίδια περίοδο ο τότε υπουργός Εθνικής Οικονομίας **Σουφλιάς** είχε αφήσει έντονες αιχμές σε βάρος του Οργανισμού για τη θεαματική πώση της τιμής της μετοχής της ΑΓΕΤ. Όσο αδιαφανής ήταν η πώληση της ΑΓΕΤ, τόσο διαφανής ήταν η σχέση του Παπαγεωργίου με τον Μητσοτάκη. Μόλις ολοκλήρωσε τη δουλειά, ο κ. Παπαγεωργίου έγινε αμέσως διευθυντής του πολιτικού γραφείου του Μητσοτάκη. Υπάρχουν άλλες απορίες;

Ένα ακόμα πρόσωπο με σημαντικό ρόλο σήμερα στην ΟΑ φέρεται να είναι ο νέος αντιπρόεδρος **Μ. Καλλίγερας**, γενικός γραμματέας του Ξενοδοχειακού Επιμελητηρίου και ιδιοκτήτης του ξενοδοχείου «Εσπέρια». Οι έντονες φήμες γι' αυτόν είναι ότι διατηρεί στενές σχέσεις με το περιβάλλον Μείμαρρα. Επικεφαλής της «παλαιάς Ολυμπιακής» –με αρμοδιότητά σε νευραλγικής σημασίας τομείς της εταιρείας (εξυπηρέτηση εδάφους, τεχνική βάση κ.λπ.)– παρέμεινε η κ. **Παπαδοπούλου**, η οποία είχε τοποθετηθεί εκεί επί υποργίας **Χρήστου Βερελή**. Το συγκεκριμένο στέλεχος του αερομεταφορέα ξεκίνησε από υπάλληλος του γραφείου

του Χρ. Παπανίκου

του προέδρου της ΥΠΑ κ. **Καλόφωνου**. Όταν αυτός μετακινήθηκε στη θέση του επικεφαλής της ΟΑ, η κ. Παπαδοπούλου πήγε στο γραφείο του κ. Βερελή και, στη συνέχεια, στην Ολυμπιακή. Κοινή πεποίθηση μεταξύ των στελεχών της εταιρείας είναι ότι η ίδια διατηρεί πολύ καλές σχέσεις και με τη σημερινή ηγεσία του Υπουργείου Μεταφορών. Λέγεται επίσης ότι ήταν οργανωμένη στη ΝΔ. Μίλησε κανείς για «σύστημα ΠΑΣΟΚ»;

ΠΡΟΜΗΘΕΙΕΣ ΚΑΙ ΦΑΓΟΠΟΤΙ

Το «φαγοπότι» στην ΟΑ δεν είναι χαρακτηριστικό μόνον των προηγούμενων δεκαετιών. Ακόμα και την τελευταία στιγμή πριν το θάνατό της, κάποιοι φαίνεται ότι προσπαθούσαν να εκμεταλλευτούν την κατάσταση. Χαρακτηριστική είναι έκθεση της Γενικής Διεύθυνσης Οικονομικών και Διοικητικών Υπηρεσιών (ΓΔΟΔΥ) της εταιρείας, στις 16.12.03, από την οποία προέκυπταν σοβαρά ερωτήματα ως προς τη διαφάνεια σε θέματα προμήθειας υλικών. Ειδικότερα γινόταν λόγος για «μη τήρηση του Κανονισμού Προμηθειών, ιδίως μη οργάνωση ανοικτών και κλειστών διαγωνισμών με τη δικαιολογία του επείγοντος (που δεν ήταν, αλλά αφέθηκε να γίνει)». Αναφορά που άφηνε καθαρά να φανεί ότι ο τρόπος που γίνονταν προμήθειες ήταν τουλάχιστον

περίεργος. Γι' αυτό το λόγο μάλιστα, ο συντάκτης της έκθεσης παρατηρούσε ότι υπάρχει ανάγκη «ουσιαστικού ελέγχου τιμολογίων και εφαρμογής του Κανονισμού Προμηθειών στις προμήθειες αεροπορικού υλικού και υπηρεσιών».

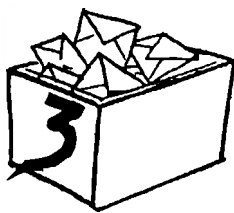
Άκρως ενδιαφέρον ήταν ακόμη ότι, ενώ την ίδια περίοδο η Ολυμπιακή είχε καθλώσει για πολύ καιρό τουλάχιστον 8 αεροσκάφη της, με αποτέλεσμα να χάνει κάθε μήνα περίπου ένα δισ. δρχ., νοίκιαζε άλλα αεροπλάνα έναντι 1,5 δισ. δρχ. Τότε επίσης γινόταν λόγος για ετήσια σπατάλη που μόνον σε μερικούς τομείς της εταιρείας ξεπερνούσε τα 30 δισ. δρχ. Ειδικότερα: από τις μισθώσεις σειράς αεροσκαφών, αρκετά εκ των οποίων ήταν καθλωμένα, 18,3 δισ. από υπερβάσεις σε κτήρια της Ολυμπιακής στα Σπάτα 5,5 δισ. και από τη συντήρηση κινητήρων και παρελκομένων των αεροσκαφών σε επισκευαστικά κέντρα του εξωτερικού 7,5 δισ. Την ίδια περίοδο, κατά εκτιμήσεις, οι αμοιβές εταιρειών-εξωτερικών συνεργατών της ΟΑ ανέρχονταν ετησίως στα 3 δισ. δρχ. και οι αμοιβές εταιρειών-συμβούλων περίπου στα 4,5 δισ. δραχμές. Κι όμως, το Δεκέμβριο του 2003 υπήρχε έντονη φημολογία ότι η ΟΑ συναντά δυσκολίες ακόμα και για να καταβάλει το δώρο στους εργαζόμενους.

Ιδιαίτερα όσον αφορά τις ενοικιάσεις αεροσκαφών, έμπειρα στελέχη της ΟΑ

χαρακτηρίζουν το φαινόμενο αυτό απαράδεκτο. Πόσο μάλλον –υποστηρίζουν– που οι τιμές είναι 50% ή και 100% πάνω από τις διεθνείς. Υπογραμμίζουν επίσης με έμφαση ότι η μόνη πρακτική της Ολυμπιακής να ολοκληρώνει τις συντηρήσεις των αεροσκαφών της κάθε Μάρτιο, ώστε με την έναρξη της τουριστικής σεζόν να είναι όλα έτοιμα, καταργήθηκε τα τελευταία 7-8 χρόνια, διότι κάποιοι σκόπιμα διαλύουν την τεχνική βάση της εταιρείας. Γεγονός που με τη σειρά του ανοίγει τις πόρτες για πανάκριβες ενοικιάσεις αεροσκαφών, προκειμένου να καλυφθούν οι ανάγκες της επιβατικής κίνησης.

Συγκλονιστικά εξάλλου είναι και τα στοιχεία που παραθέτουν σε εκθέσεις τους υπηρεσιακοί παράγοντες της ΟΑ για το θέμα της συντήρησης κινητήρων και παρελκομένων των αεροσκαφών σε επισκευαστικά κέντρα του εξωτερικού – έργο για το οποίο η εταιρεία ξοδεύει πολύ μεγάλα κονδύλια. Είναι εντυπωσιακό, αλλά, όπως αναφέρεται σε έκθεση επιτροπής αξιολόγησης και επιλογής κατασκευαστικού κέντρου, παρότι «όλοι γνωρίζουμε ότι θα πρέπει να γίνονται διαγωνισμοί ανά τουλάχιστον τριετία, ώστε να επιτυγχάνονται χαμηλές τιμές λόγω του μεγάλου ανταγωνισμού που υπάρχει στην αγορά, υπάρχουν συμβάσεις αορίστου χρόνου που χρονολογούνται από το 1991 και άλλες από το 2001».

Την περασμένη άνοιξη το θέμα επανήλθε στην ατζέντα συζητήσεων της διοίκησης της Ολυμπιακής, δεδομένου ότι είχε προκηρυχθεί ένας ακόμη διαγωνισμός για συντήρηση κινητήρων. Σύμφωνα με πληροφορίες, η εισήγηση είναι να κατακυρωθεί ο διαγωνισμός σε εταιρεία η οποία είχε ωστόσο απορριφθεί το 2002. Ενδιαφέρον είναι ότι κορυφαίο σήμερα στέλεχος της ΟΑ είχε δύο φορές στείλει στις αρμόδιες υπηρεσίες της Ολυμπιακής επιστολή της ιταλικής πρεσβείας στην Ελλάδα, με την οποία υποστηριζόταν η υποψηφιότητα της εταιρείας που ήθελε να πάρει τη δουλειά. Η επιστολή προηγούμενος είχε σταλεί στον τότε υπουργό Μεταφορών Χρ. Βερελή.

Τα σχέδια «εξυγίανσης» της Ολυμπιακής Αεροπορίας

Η ιστορία των χαμένων ευκαιριών της Ολυμπιακής, για να ορθοποδήσει και να επιβιώσει, διαρκεί τουλάχιστον μια δεκαπενταετία. Χρυσοπληρωμένα σχέδια εξυγίανσης που επανειλημμένα ανατέθηκαν σε ξένους μελετητικούς οίκους, έμειναν στα συρτάρια των εκάστοτε κυβερνήσεων. Τέτοιου είδους σχέδια άρχισαν να εκπονούνται ήδη από το 1990, μετά τον πόλεμο στον Κόλπο και τη μεγάλη κρίση που ξέσπασε τόσο στην ΟΑ όσο και σε όλες σχεδόν τις μεγάλες εταιρείες διεθνώς.

Οι μελέτες διαδέχονταν η μια την άλλη, σε βαθμό που οι αμοιβές των μελετητικών οίκων είχαν γίνει πλέον σκάνδαλο. Πόσο μάλλον όταν όλες κατέληγαν στα ίδια συμπεράσματα. Δηλαδή, ότι υπάρχει ανάγκη άμεσης λήψης ριζικών μέτρων. Δυστυχώς όμως, στη συντριπτική τους πλειοψηφία, είτε λόγω ατολμίας των κυβερνήσεων και του μεγάλου πολιτικού κόστους που εκτιμούσαν ότι θα έχουν, είτε εξαιτίας των αντιδράσεων των συνδικάτων, έμειναν στα χαρτιά.

Σύμφωνα με κάποιες ανακοινώσεις, οι μελέτες κόστισαν 5,3 δισ.: στην πραγματικότητα όμως το κόστος τους έφτασε στα 9,5 δισ.

Χαρακτηριστικά, από το 1990 έως το 1993 δύο μεγάλες ξένες εταιρείες, η Avmark και η Cooper and Lybrand, εκπόνησαν μελέτες. Ενώ λοιπόν επισήμαιναν τις άκρως ανησυχητικές εξελίξεις στην Ολυμπιακή, την ίδια στιγμή, σύμφωνα με τα στοιχεία του αερομεταφορέα, οι αυξήσεις που δίδονταν (1993 σε σύγκριση με το 1991) έφταναν –κατά

μέσο όρο– στο 23%. Σε περίοδο μάλιστα κάθετης πτώσης της επιβατικής κίνησης και κρίσης της εταιρείας, οι πιλότοι και οι ιπτάμενοι μηχανικοί έπαιρναν αυξήσεις 40%, οι αεροσυνοδοί 24%, οι τεχνικοί 33%, οι διοικητικοί υπάλληλοι, κλητήρες κ.λπ., 24%, οι εργάτες 12% και οι υπόλοιποι 18%.

Το 1990 η Cooper & Lybrand συνεπείραινε επίσης πως «η ΟΑ δίνει την εικόνα εταιρείας σε κρίση και δεν υπάρχει εγγύηση για επιτυχία». Μάλιστα υπογράμμιζε ότι ούτε καν προϋπολογισμό δεν φτιάχνει. «Φαίνεται –έγραφε– πως ο προϋπολογισμός φτιάχνεται περισσότερο για να ικανοποιηθούν οι απαιτήσεις της κυβέρνησης, παρά για να χρησιμοποιηθεί ως “μπούσουλας” για την πορεία του αερομεταφορέα». Η εταιρεία σημείωνε επίσης: «Η οικονομική απόδοση της ΟΑ είναι σε χαμηλά επίπεδα, ενώ έχει συσσωρευμένο μεγάλο βάρος χρεών από παλαιότερα. Η οικονομική αναδιάρθρωσή της από την κυβέρνηση είναι απαραίτητη προϋπόθεση για να γίνει βιώσιμη. Η αποδοτικότητα του προσωπικού είναι χαμηλή, αλλά η εταιρεία έχει το πλεονέκτημα ότι το κόστος του λόγω των μικρών μισθών που υπάρχουν στην Ελλάδα είναι μικρό, κάτι που πρέπει να εκμεταλλευτεί». Ακόμη, ότι «είναι απαραίτητη η ριζική αναθεώρηση των συμφωνιών με τις ενώσεις των εργαζομένων».

Εξίσου ανησυχητικές ήταν οι διαπιστώσεις της εταιρείας Avmark το 1993. Τα οικονομικά αποτελέσματα του έτους –προκειμένου να μην έγκειτο της– «θα παρουσιάσουν περαιτέρω επιδείνωση, πιθανώς δημιουργώντας τον υψηλότερο δείκτη καθαρών ζημιών παγκοσμίως μεταξύ των αεροπορικών εταιρειών». Η Avmark δεν έπεσε έξω. Μέσα στα επόμενα χρόνια η ΟΑ φιγούράριζε μεταξύ των πρώτων ελλειμματικών αερομεταφορέων διεθνώς. Τόνιζε τέλος πως «το πρόγραμμα ανάκαμψης για την εταιρεία είναι επείγον και πως οποιαδήποτε καθυστέρηση της διοίκησης της ΟΑ στην εφαρμογή των αλλαγών θα επιδεινώσει περαιτέρω την ήδη αδύνατη ανταγωνιστική θέση της». Πόσο σοβαρά έλαβαν υπόψιν οι κυβερνήσεις αυτές τις προειδοποιήσεις; Το σω-

ρευτικό αρνητικό αποτέλεσμα έφτανε τα 307 δισ. δρχ.

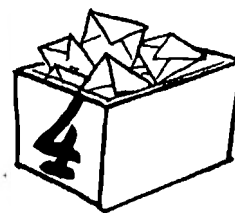
Το 1994 η Ολυμπιακή υπέβαλε σχέδιο εξυγίανσής της στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα και έλαβε την έγκρισή της. Μεταξύ των άλλων, στο πρόγραμμα προβλεπόταν το πάγωμα των μισθών, τουλάχιστον μέχρι το 1995. Κάτι που έγινε, με τη διαφορά ότι κατόπιν ακολούθησαν θεαματικές αυξήσεις που το 1997 έφτασαν ακόμη και στο 45% για μερίδα εργαζομένων.

Το 1995-1996 η εταιρεία «Κάντορ» κλήθηκε να εκπονήσει νέα μελέτη. Μεταξύ άλλων πρότεινε την «ιδιωτικοποίηση θυγατρικών εταιρειών της ΟΑ, πώληση τμήματος μετοχών της μέσω του ελληνικού και ξένων χρηματιστηρίων, ή την πώληση σε εργαζόμενους του αερομεταφορέα, εγκατάλειψη των ζημιογόνων γραμμών της και επανεξέταση ακόμη και του ίδιου του ιδιοκτησιακού καθεστώτος της».

Για ανεξήγητους λόγους, αμέσως μετά προσλήφθηκε άλλη εταιρεία μελετών (Mc Kiskey) για την εκπόνηση νέων σχεδίων. Η έκθεση που έκανε ήταν ηπιότερη της «Κάντορ» – και είναι αυτή που στη συνέχεια χρησιμοποιήθηκε κατά κόρον από τα συνδικάτα. Ήδη πάντως, το πρόγραμμα εξυγίανσης κάθε

άλλο παρά σε καλό δρόμο βρισκόταν. Πολύ περισσότερο, αφού εξαιτίας υπερβάσεων του η Κομισιόν είχε αποφασίσει να μπλοκάρει τη δεύτερη και τρίτη δόση της αύξησης του μετοχικού κεφαλαίου της Ολυμπιακής από το Δημόσιο. Να σημειωθεί πως η Κοινότητα, αφού διαπίστωσε ότι παράνομα η διοίκηση του αερομεταφορέα διέθεσε 11 δισ. δρχ. (δηλαδή τα εφάπαξ και τα υπόλοιπα κίνητρα ήταν αυξημένα κατά 25%) για να ενισχύσει την εθελουσία έξοδο υπαλλήλων της στη σύνταξη, αποφάσισε το πάγωμα –προσωρινά τουλάχιστον– στη χρηματοδότηση της ΟΑ.

Το 2003 υιοθετήθηκε από την κυβέρνηση Σημίτη νέο σχέδιο «εξυγίανσης» και σχηματίστηκε η «Νέα» Ολυμπιακή Αεροπορία (ΝΟΑ). Ήταν φανερό ότι και αυτό θα στεφόταν με... αποτυχία. Η ίδια η Ευρωπαϊκή Ένωση κατ' επανάληψη παρατήρησε ότι δεν υλοποιούνταν, όπως επίσης ότι δεν προωθούνταν ούτε η πώληση της ΟΑ. Έτσι το 2005 η Κομισιόν έφτασε να ζητάει από την εταιρεία να επιστρέψει τις κρατικές οικονομικές ενισχύσεις (από 200 έως 500 εκ. ευρώ). Γεγονός που ισοδυναμεί με λουκέτο για τον αερομεταφορέα.

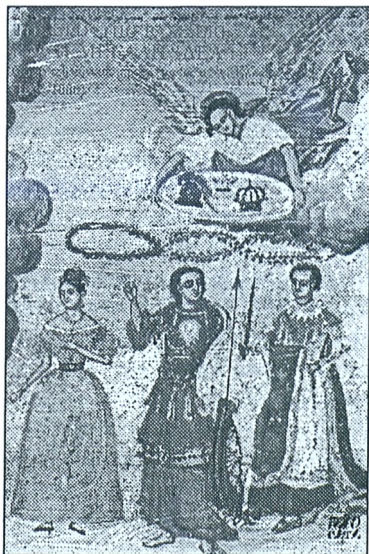

Οι υποψήφιοι αγοραστές και οι γέφυρες με το «σύστημα ΠΑΣΟΚ»

Μια ανάσα πριν την κόκκινη κάρτα από τις Βρυξέλλες και κάτω από τις αφόρητες πιέσεις της Κομισιόν για εξυγίανση της Ολυμπιακής, προκειμένου να μην κλείσει, η κυβέρνηση Σημίτη είχε, όπως ειπώθηκε, προχωρήσει το 2003 σε ένα ακόμα σχέδιο εξυγίανσης και τη δημιουργία της Νέας ΟΑ (ΝΟΑ). Στις 14.10.03, προκηρύχθηκε νέος διαγωνισμός πώλησης, όπου παρουσιάστηκαν πέντε υποψήφιοι.

Ο τότε υπουργός Μεταφορών Χρ. Βερελής είχε καταλήξει στην επιλογή της Olympic Investors, η οποία συνεργάζεται με την εταιρεία κεφαλαίων Arax.

ΕΛΛΗ ΣΚΟΠΕΤΕΑ: Το «Πρότυπο Βασίλειο» και η Μεγάλη Ιδέα

Το κορυφαίο σύγγραμμα της Έλλης Σκοπετέα που εξετάζει το ιστορικό υπόβαθρο του εθνικισμού όπως διαμορφώθηκε στην Ελλάδα και τη Σερβία τον 19ο και τον 20ό αιώνα.

Ένα προφητικό βιβλίο που παραμένει σύγχρονο και αναλύει τις αιτίες των σημερινών εξελίξεων στην βαλκανική χερσόνησο.

Εκδόσεις Πολύτυπο

Κεντρική διάθεση: Δημοχάρους 60, Αθήνα
τηλ.: 210-72.32.819

Το πρόσωπο που «φαίνεται» στην εταιρεία αυτή είναι ο **Ιορδάνης Καρατζάς**, πρώην Διευθύνων Σύμβουλος της Ολυμπιακής. Ωστόσο, όπως κατ' επανάληψη έχει αναφερθεί, εκτός από τον ελληνοαμερικανό δικηγόρο **Κώστα Αλεξάκη**, πίσω του βρίσκονται αμερικανοεβραίοι επιχειρηματίες και κεφάλαια (York Capital). Μεσολάβησαν όμως οι εκλογές του Μαρτίου 2004 και έτσι η υπόθεση πώλησης πάγωσε. Πολύ περισσότερο, ενόψει των Ολυμπιακών Αγώνων, όπου η Ολυμπιακή είχε να επιτελέσει το σοβαρό έργο της μεταφοράς μεγάλου αριθμού επισκεπτών. Η αλλαγή του ιδιοκτησιακού καθεστώτος της εταιρείας, με πιθανότερη συνέπεια τις κινητοποιήσεις των εργαζομένων, θα προκαλούσε μεγάλες «αναταράξεις» στη χώρα εκείνη την περίοδο.

Μετά τους Ολυμπιακούς και ιδιαίτερα φέτος το καλοκαίρι όργιο φημών έφερε ως επικρατέστερο υποψήφιο και πάλι την Olympic Investors. Δεύτερη ερχόταν η ελληνική ιδιωτική αεροπορική εταιρεία Aegean, του κ. **Βασιλάκη**. Σε αυτήν, ως γνωστόν, μέτοχοι είναι πολύ μεγάλοι επιχειρηματίες του κατασκευαστικού κλάδου και του εφοπλισμού. Ωστόσο, την ίδια περίοδο κυβερνητικοί κύκλοι διέδιδαν ότι οι προσφορές για εξαγορά της εταιρείας δεν ήταν ικανοποιητικές. Μερίδα παραγόντων της ΝΔ επίσης αντιμετώπιζαν με επιφυλακτικότητα την πρόκριση Βασιλάκη, για τον οποίο έλεγαν ότι τα προηγούμενα χρόνια «ευνοήθηκε από το σύστημα ΠΑΣΟΚ».

ΜΑΧΑΙΡΩΜΑΤΑ

Στο μεταξύ, η υπόθεση της Ολυμπιακής έχει προκαλέσει «αναταράξεις» και στο εσωτερικό της ΝΔ, όπου έχουν βγει μαχαίρια κι έχουν αρχίσει τα συντροφικά μαχαίρωματά. Δεν λείπουν μάλιστα οι αιχμές για διαπλοκή κυβερνητικών στελεχών με επιχειρηματικά συμφέροντα, για πελατειακές αλλά και στενές προσωπικές σχέσεις με χώρους που θέλουν να καταβροχθίσουν την Ολυμπιακή. Αναφέρουν ως χαρακτηριστικό παράδειγμα την περίπτωση υπουργού που εμπλέκεται άμεσα με το θέμα της Ολυμπιακής, ο οποίος μετακινούνταν πέρυ-

σι με ιδιωτικό αεροσκάφος μετόχου εταιρείας που έχει εκδηλώσει ενδιαφέρον για την αγορά τμήματος της ΟΑ.

Όπως και να 'χει, σήμερα τον πρώτο και τελευταίο λόγο στην υπόθεση της Ολυμπιακής έχουν ο ίδιος ο **Κ. Καραμανλής** και ο υπουργός Εθνικής Οικονομίας **Γ. Αλογοσκούφης**. Οι δύο βρίσκονται σε ανοικτή γραμμή και από αυτούς λαμβάνονται και θα παρθούν όλες οι κρίσιμες αποφάσεις. Εκ μέρους του υπουργείου, το θέμα χειρίζεται και ο Ειδικός Γραμματέας Αποκρατικοποιήσεων **Λουκάς Παπάς**. Το υπουργείο Οικονομίας πάντως θεωρείται ότι είναι υπέρ της πώλησης της εταιρείας και κατά της πρότασης για εκκαθάριση της εν λειτουργία.

Ωστόσο στην υπόθεση φαίνεται να παίζουν ρόλο, ή να εμπλέκονται, και τέσσερα άλλα «κέντρα»: Το πρώτο είναι του υπουργείου Μεταφορών, του **Μιχάλη Λιάπη** και του ανθρώπου του που χειρίζεται την υπόθεση, του γενικού γραμματέα του υπουργείου **Κ. Σταυρόπουλου**. Παρότι παίζει σαφώς υποδεέστερο ρόλο σε σχέση με τους Καραμανλή-Αλογοσκούφη, οι κινήσεις του δεν θεωρούνται υποτιμητές. Το δεύτερο είναι του γραμματέα της ΝΔ **Μεϊμαράκη**, ο οποίος έχει ισχυρές προσβάσεις στη διοίκηση της Ολυμπιακής και στο χώρο των συνδικαλιστών. Θεωρείται μάλιστα αμφίβολο αν συμπλέει με το «κέντρο λήψης αποφάσεων» των Καραμανλή-Αλογοσκούφη.

Το τρίτο είναι του προέδρου της Ολυμπιακής, πανεπιστημιακού **Πέτρου Παπαγεωργίου**, ο οποίος, όπως αναφέρθηκε, όταν ξέσπασε το σκάνδαλο της ΑΓΕΤ επί κυβερνήσεως Μητσοτάκη, ήταν πρόεδρος του Οργανισμού Ανασυγκρότησης Επιχειρήσεων – οργανισμού που θεσμικά έπαιξε ρόλο-κλειδί στην υπόθεση. Μολοντί ο ίδιος κάθε άλλο παρά έχει τη φήμη ανθρώπου που γνωρίζει το αεροπορικό έργο, έχει δίπλα του έμπειρους περί την Ολυμπιακή, όπως ο διευθύνων σύμβουλος της εταιρείας **Οδυσσέας Βλάμης**. Ο τελευταίος, περί το 2000, όταν το ΠΑΣΟΚ ήθελε να πουλήσει την ΟΑ σε θυγατρική της British, είχε ασχοληθεί συστηματικά με το θέμα.

Ο κ. Οδυσσέας Βλάμης, γνωστός και ως «κύριος All Weather», επί διοικήσεως Καλούμενου είχε τρεις διευθυντικές θέσεις:

- Διευθυντής Εταιρικού Προγραμματισμού,
- Πρόεδρος και Διευθύνων Σύμβουλος της Ολυμπιακής Εταιρείας Καυσίμων και
- Εκπρόσωπος της ΟΑ στην Επιτροπή Χρηστών του αεροδρομίου Ελ. Βενιζέλος.

Άλλα πρόσωπα που έπαιξαν ρόλο εκείνη την εποχή ήταν η σύζυγος του κ. Καλλίρη **Μαρία Ασημακοπούλου**, Διευθύντρια Οικονομικών, και ο κυβερνήτης **Λευτέρης Βαμβακούλας**, επικεφαλής του Επιχειρησιακού Κλάδου. Ο κ. Λ. Βαμβακούλας, στέλεχος κάποτε του ΠΑΣΟΚ, από το 1997 συνεργάστηκε με την ΔΑΚΕ. Μετά τη συνδικαλιστική του συντριβή στις εκλογές της Ένωσης Πιλότων τον Δεκέμβριο του 2000 μεταπήδησε στην διοίκηση Καλόφωνου όπου ξαναβαφτίστηκε έμπιστος του «συστήματος ΠΑΣΟΚ». Τον Δεκέμβριο του 2004 ενόψει εκλογών παραιτείται από Διευθυντής Επιχειρησιακού Ελέγχου επικαλούμενος διάλυση του συστήματος που πιστά υπηρέτησε για μια τετραετία.

Πρόσφατα, ο κ. Παπαγεωργίου σε άρθρο του στη *Καθημερινή* έκανε ανοικτή παρέμβαση στη διαδικασία πώλησης του αερομεταφορέα αφήνοντας πολλές αιχμές. Ειδικότερα μίλησε για «ανταγωνιστές της ΟΑ, μεγάλες ιδιωτικές εταιρείες, των οποίων οι μέτοχοι μπορούν και διαπλέκονται, χρηματοδοτούν κόμματα και υποψηφίους», και είπε ότι έχουν τη «δυνατότητα να φθείρουν εκ των έσω την κρατική εταιρεία» και ότι «επιθυμία τους είναι το κλείσιμο της εταιρείας ή η εκκαθάριση εν λειτουργία». Θα έπρεπε όμως να γνωρίζει ότι στο σπίτι του κρεμασμένου δεν μιλάνε για σκοινί.

Το τέταρτο είναι του «συστήματος ΠΑΣΟΚ». Το άκρως ενδιαφέρον είναι ότι αρκετά πρόσωπα και κύκλοι εντός των παραπάνω νεοδημοκρατικών «κέντρων» διαπλέκονται ή επιχειρούν να ρίξουν γέφυρες στο «σύστημα ΠΑΣΟΚ», το οποίο και σήμερα εξακολουθεί να

κατέχει κυρίαρχες θέσεις τόσο εντός της Ολυμπιακής, όσο και στο χώρο των επιχειρηματικών συμφερόντων. Έχουν διαπιστωθεί μάλιστα ακόμα και στενές προσωπικές σχέσεις ανάμεσα σε άτομα που ευνοήθηκαν σκανδαλωδώς και αναδείχθηκαν από το «σύστημα Σημίτη» με πρόσωπα των πλέον στενών κύκλων σημερινών υπουργών. Θεωρείται πλέον βέβαιο ότι τα παλαιά και τα υπό δημιουργία «κέντρα εξουσίας» βρίσκονται σε ένα διαρκές αλισβερίσι, προκειμένου να πλασαριστούν στη διαδικασία πώλησης της Ολυμπιακής. Άλλωστε, τα οικονομικά συμφέροντα που διακυβεύονται είναι τεράστια. Και ουδείς θέλει να μείνει απ' έξω.

ΠΡΟΣΦΟΡΕΣ

Πάντως μέχρι στιγμής δεν φαίνεται να υπάρχουν σοβαρές προτάσεις για την αγορά της ΟΑ (κάποιοι θέλουν να την πάρουν έναντι 100 εκ. ευρώ). Πόσο μάλλον καθώς κοινή πεποίθηση είναι ότι οι περισσότεροι από τους υποψηφίους το μόνο που επιθυμούν είναι η σαλαμοποίηση της Ολυμπιακής και η εκποίηση των κομματιών της αντί πινακίου φακής. Εκτός αυτού, αναφέρουν καλά πληροφορημένες πηγές, τα σχέδια που έχουν οι υποψήφιοι για την αναδιάρθρωση της Ολυμπιακής δεν είναι σοβαρά. Κι αυτό διότι σκοπεύουν να επενδύσουν ψίχουλα στη μελλοντική ανάπτυξη της. Εάν συμβεί κάτι τέτοιο λοιπόν, υπογράμμιζαν, η εταιρεία, αυτή τη φορά κάτω από ιδιωτικό έλεγχο, θα γίνει και πάλι προβληματική.

Ωστόσο, η διαδικασία πώλησης της Ολυμπιακής που άρχισε το 2003, συνεχίζεται έως σήμερα, και αναμένεται να κρατήσει μερικούς μήνες ακόμα. Σ' αυτό το διάστημα δεν αποκλείεται να εμφανιστούν νέες υποψηφιότητες. Ήδη μάλιστα κάποιοι ενδιαφερόμενοι-αυτοσάιιντερ έχουν κινητοποιηθεί και δεν αποκλείουν να βρουν σύντομα χρηματοδότες για την υλοποίηση ενός σοβαρού, όπως λένουν, προγράμματος ανάπτυξης της ΟΑ, μετά την εξαγορά της.

Πάντως, σύμφωνα με τα σενάρια που άφησε να διαρρεύσουν τις προηγούμενες ημέρες η κυβέρνηση, σε περίπτωση

ιδιωτικοποίησης εκτιμάται ότι από τους περίπου 5.000 εργαζομένους της Ολυμπιακής θα προσληφθούν από τους αγοραστές 3.500, με μισθούς χαμηλότερους από τους σημερινούς. Οι υπόλοιποι 1.500 θα μεταταχθούν σε υπηρεσίες του δημόσιου τομέα. Άγνωστο είναι το μέλλον των 3.000 εποχικών, πολλοί από τους οποίους απασχολούνται στην εταιρεία για πολλά χρόνια και ήλπιζαν ότι θα μονιμοποιηθούν.

Η ΑΡΝΗΣΗ ΤΟΥ ΑΓΓΕΛΟΠΟΥΛΟΥ

Η σημερινή διαδικασία πώλησης της Ολυμπιακής δεν είναι η πρώτη που επιχειρήθηκε. Σύμφωνα με ασφαλείς πληροφορίες, περί το 2001 ο τότε πρωθυπουργός Κ. Σημίτης είχε προτείνει στον επιχειρηματία **Θόδωρο Αγγελόπουλο** να αγοράσει την ΟΑ. Ο τελευταίος όμως επ' ουδενί επιθυμούσε κάτι τέτοιο. Έτσι, μέσω μεγαλοδικηγόρου των Αθηνών, γνωστού για τις στενές σχέσεις του, επί σειρά ετών, με τις ηγεσίες του ΠΑΣΟΚ και της ΝΔ, διεμήνυσε στον κ. Σημίτη, με κομπό τροπό, την άρνησή του.

Προηγούμενος, το Μάιο του 1999, η κυβέρνηση είχε καλέσει τη θυγατρική της British Airways, Speedwing, να ασκήσει το μάντζεμντ της Ολυμπιακής και παράλληλα να αγοράσει ποσοστό της εταιρείας. Οι Βρετανοί, που για μεγάλο διάστημα έλυναν κι έδεναν στην ΟΑ, εισέπρατταν παχυλούς μισθούς, εκποιούσαν περιουσιακά στοιχεία της και σχεδίαζαν αγορές αερο-

σκαφών εκατοντάδων εκατομμυρίων δολαρίων, ξαφνικά ανακοίνωσαν ότι δεν πρόκειται να εξαγοράσουν ποσοστό του αερομεταφορέα.

ΚΑΙ ΑΙΦΝΗΣ Ο ΘΩΜΑΣ ΛΙΑΚΟΥΝΑΚΟΣ

Στη συνέχεια, το Δεκέμβριο του 2000, έγινε νέα προκήρυξη διαγωνισμού πώλησης της εταιρείας. Ως ενδιαφερόμενοι εμφανίστηκαν οι: Axon Airlines, Venture Capital Integrated Airlines Solutions, Κυπριακές Αερογραμμές και ο όμιλος **Σ. Ρέστη**. Προκρίθηκε η Axon του γνωστού και ως «εθνικού προμηθευτή» των Ενόπλων Δυνάμεων **Θωμά Λιακουνάκου**. Το συγκλονιστικό είναι όμως ότι η εταιρεία που είχε επιλεγεί για να αγοράσει την ΟΑ, έβαλε τρανταχτό λουκέτο.

Τότε, ο υπεύθυνος του τομέα Μεταφορών και Επικοινωνιών της ΝΔ κ. **Αθ. Χειμάρης**, καταγγέλλοντας τη διαδικασία, τόνιζε μεταξύ άλλων ότι υπάρχουν «σοβαρές πολιτικές ευθύνες των υπουργών Εθνικής Οικονομίας και Μεταφορών για τον τριπλασιασμό της μετοχής της Axon Airlines που προήλθε από τη διαρροή των πληροφοριών για συμφωνία αγοράς της ΟΑ. Πληροφορία που δεν διέψευσε η κυβέρνηση». Επίσης ανέφερε για τον υποψήφιο αγοραστή τα εξής: «Την εταιρεία αυτή η κυβέρνηση του κ. Σημίτη τη θεωρούσε βεβαία ως υποψήφια αγοράστρια του 51% του εθνικού μας αερομεταφορέα. Γι' αυτό το λόγο, ένας από τους βασικούς όρους που θέσαμε στην κυβέρνηση πριν την υπογραφή του συμ-

φωνητικού για την πώληση της Ολυμπιακής, ήταν η υποψήφια εταιρεία-αγοραστής να είναι αξιόπιστη, να έχει οικονομικό υπόβαθρο και μεγάλη εμπειρία στις αερομεταφορές. Ακόμη είχαμε καταγγείλει ότι η εταιρεία-σύμβουλος της κυβέρνησης για την αποκρατικοποίηση της ΟΑ δεν είναι αξιόπιστη, γιατί είναι υπόδικη στις ΗΠΑ».

ΚΑΙ Ο ΠΑΥΛΟΣ ΒΑΡΔΙΝΟΓΙΑΝΝΗΣ

Αφού έκλεισε η Αχον, άρχισαν οι διαπραγματεύσεις με τον δεύτερο υποψήφιο: Την αυστραλιανή κοινοπραξία Integrated Airline Solutions Consortium (IASC). Βασικός μέτοχός της ήταν ο Π. Βαρδινογιάννης με 90%, οι πιλότοι της Ολυμπιακής με 9% και οι Αυστραλοί με ποσοστό 1%. Η κοινοπραξία όμως δεν κατάφερε να πάρει τις απαραίτητες τραπεζικές εγγυήσεις για την εξαγορά του 51% της εταιρείας, και έτσι το σχέδιο πώλησης ναυάγησε. Να σημειωθεί πως, εκτός της παρουσίας τους στη συγκεκριμένη κοινοπραξία, οι πιλότοι της ΟΑ έχουν κάνει την ίδια περίπου περίοδο και άλλη δυναμική εμφάνιση, προτείνοντας να αγοράσουν οι ίδιοι τον αερομεταφορέα. Κάτι που εξετάστηκε σοβαρά, δεδομένου ότι οι χειριστές διαθέτουν τεράστια αποθεματικά.

Στη συνέχεια πάντως, το Δεκέμβριο του 2002, ξεκίνησε νέα διαδικασία εξεύρεσης υποψήφιων αγοραστών. Τότε επελέγη η Golden Aviation του ομίλου Σ. Ρέστη, η οποία στο παρελθόν είχε λάβει μέρος στους διαγωνισμούς για την πώληση της ΟΑ αλλά τελικά είχε υπαναχωρήσει. Τον Ιανουάριο του 2003 η εταιρεία αποχώρησε από τον διαγωνισμό. Σε όλο αυτό το διάστημα, όπως και κατά τη δεκαετία του '90, η Ολυμπιακή αποδείχθηκε σταθερός «αιμοδοτής» των ελληνικών ιδιωτικών αερομεταφορέων, αφού, εξαιτίας της κρίσης της και της φημολογίας «κλείνει δεν κλείνει», δεν σταματούσε να τις τροφοδοτεί με επιβάτες.

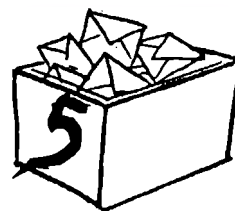
ΚΟΚΚΑΛΗΣ-ΛΑΜΠΡΑΚΗΣ ΚΑΙ, ΦΥΣΙΚΑ, ΜΗΤΣΟΤΑΚΗΣ

Εκτός των Αγγελόπουλου, Βαρδινογιάννη και Λιακουνάκου, στην υπόθεση της Ολυμπιακής έχουν εμπλακεί και

άλλα ηχηρά ονόματα, όπως των Κόκκαλη και Λαμπράκη. Κάτι που δείχνει ότι κατά καιρούς, με τον έναν ή τον άλλον τρόπο, μεγάλοςχημοί του κατεστημένου εξέταζαν βάσιμα την προοπτική να αγοράσουν την ΟΑ. Οι Κόκκαλης-Λαμπράκης, σύμφωνα με ασφαλείς πληροφορίες, επιδίωξαν την αγορά το 1994, δηλαδή λίγους μήνες μετά την πτώση Μητσοτάκη και την επάνοδο του ΠΑΣΟΚ στην κυβέρνηση. Να σημειωθεί πως ο επικεφαλής του Συγκροτήματος ανέκαθεν είχε στο μάτι την Ολυμπιακή. Πόσο μάλλον αφού ο ίδιος, ως ιδιοκτήτης του τουριστικού γραφείου Travel Plan (όταν υπουργός Εξωτερικών ήταν ο Θ. Πάγκαλος, το υπουργείο «έκοψε» την ΟΑ από κύριο προμηθευτή της προς χάριν του Travel Plan), είχε εμπλακεί στα τουριστικά και στόχος του ήταν να επεκταθεί θεαματικά στο χώρο αυτό.

Οι Κόκκαλης και Λαμπράκης μάλιστα είχαν κάνει γνωστή την πρόθεσή τους στον τότε πρωθυπουργό Ανδρέα Παπανδρέου. Ο τελευταίος όμως, προφανώς επειδή δεν ήθελε να την πουλήσει, τους απάντησε διπλωματικά ότι «θέλω πρώτα να την εξυγιάνω και μετά να την πουλήσω». Το ενδιαφέρον των δύο συνέπεσε με μια ακόμη περίοδο μεγάλου θορύβου –μέσω των ΜΜΕ– για το μέλλον της ΟΑ. Τότε μάλιστα πάρθηκαν αποφάσεις για περικοπές στο δίκτυο της εταιρείας –κάτι που γενικεύτηκε τα επόμενα χρόνια.

Απόπειρες ιδιωτικοποίησης του αερομεταφορέα έγιναν και επί πρωθυπουργίας Μητσοτάκη. Το περίεργο βέβαια ήταν ότι, ενώ προωθούνταν αυτό το σχέδιο, παράλληλα προγραμματιζόνταν –και έγιναν– μεγάλες αγορές αεροσκαφών. Μάλιστα, ο τότε υπουργός Εθνικής Οικονομίας Σουφλιάς είχε αντιδράσει έντονα σ' αυτές τις αγορές, με το σκεπτικό ότι δεν συνδέονται με κανένα πρόγραμμα ανάπτυξης ή εξυγίανσης της εταιρείας. Ποιος όμως τον άκουγε; Απευθείας από το πρωθυπουργικό γραφείο, αναφέρουν στελέχη της ΟΑ την εποχή εκείνη, edίδοντο οι εντολές στους –διορισμένους στη διοίκηση της εταιρείας– ανθρώπους του Μαξίμου.

Όλοι γνώριζαν τι θα γίνει στις Βρυξέλλες

Ο λέθρια πολιτική ακολούθησε η κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ απέναντι στην Ολυμπιακή, με αποτέλεσμα οι Βρυξέλλες να την βγάλουν στη «σέντρα» και έτσι να ανοίξει και τυπικά ο δρόμος για λουκέτο ή, το πιθανότερο, για τη σαλαμοποίηση και την πώλησή της. Από την πλευρά της, η σημερινή κυβέρνηση της ΝΔ, παρότι γνώριζε ήδη από τη στιγμή που ανέλαβε ότι η Ελλάδα θα καθόταν στο σκαμνί, απέφυγε να ανακινήσει το θέμα της Ολυμπιακής, αρχικά λόγω Ολυμπιάδας και φέτος έως ότου τελειώσει η τουριστική περίοδος του καλοκαιριού. Σήμερα πλέον χρησιμοποιεί ως «ατού» την ευρωπαϊκή «κόκκινη κάρτα» για να προωθήσει την πώληση του αερομεταφορέα και έτσι να κλείσει δια παντός το κεφάλαιο «Ολυμπιακή».

Η «υπόθεση Ολυμπιακή» δεν έπεσε ως κεραυνός εν αιθρία, όπως θέλει τώρα να το παρουσιάσει η κυβέρνηση. Ήδη από την 1η Φεβρουαρίου 2005 στα χέρια των αρμοδίων υπουργών βρισκόταν η εισήγηση του γενικού εισαγγελέα του Ευρωδικαστηρίου L.A. Geelhoed, ο οποίος συμφωνούσε απόλυτα με την Κομισιόν που ζητούσε την παραδειγματική τιμωρία της Ολυμπιακής λόγω των κρατικών οικονομικών ενισχύσεων που ελάμβανε επί σειρά ετών και του μαγευρέματος της διαγραφής των χρεών της. Πρότεινε δε «το Δικαστήριο να δεχτεί την προσφυγή της Κομισιόν». Μάλιστα το έγγραφο αυτό κυκλοφορούσε μεταξύ πολλών επιχειρηματιών οι οποίοι στη συνέχεια εμφανίστηκαν ως ενδιαφερόμενοι για την αγορά της ΟΑ. Ήταν σαφές λοιπόν ότι οι καλά

πληροφορημένοι –λογικά μεταξύ αυτών πρέπει να ήταν και οι αρμόδιοι υπουργοί Εθνικής Οικονομίας και Μεταφορών– περίμεναν από μήνα σε μήνα πότε θα σκάσει το κανόνι των Βρυξελλών.

Ακόμα καλύτερος γνώστης της κατάστασης ήταν το ΠΑΣΟΚ και ειδικά ο τελευταίος υπουργός Μεταφορών της κυβέρνησης Σημίτη Χρ. Βερελής. Κι αυτό διότι από το Δεκέμβριο του 2002 η Κομισιόν με ειδική απόφασή της είχε καλέσει τους τότε έλληνες αρμοδίους να λάβουν άμεσα μέτρα για το συγκεκριμένο ζήτημα. Ειδικά ο κ. Βερελής λοιπόν, τον οποίον ο κ. Σημίτης διατήρησε στη θέση του παρά τις εντονότερες αντιδράσεις τόσο στο εσωτερικό της κυβέρνησής του όσο και σε όλο το χώρο των αερομεταφορών, καλείται να δώσει σαφείς απαντήσεις για τον απαράδεκτο χειρισμό της υπόθεσης.

ΤΟ ΤΡΙΚ ΣΗΜΙΤΗ

Να σημειωθεί πως η κυβέρνηση Σημίτη είχε επιχειρήσει με το τρικ της δήθεν δημιουργίας «νέας» εταιρείας με την ονομασία Νέες Ολυμπιακές Αερογραμμές (ΝΟΑ) να ξεγελάσει τους «κουτόφραγκους» και να αποτρέψει μια καταδικαστική απόφαση που θα υποχρέωνε τον αερομεταφορέα να πληρώσει ποσά έως και 500 εκ. ευρώ. Έτσι, με νόμο του 2003, η κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ αποσυνέδεε τη νέα ΟΑ από την παλαιά, διευκρινίζε ότι δεν ήταν συνέχεια της παλαιάς εταιρείας και απάλλαξε τις ΝΟΑ από κάθε χρέος της Ολυμπιακής. Η Κομισιόν όμως, αλλά και ο ευρω-εισαγγελέας, όχι μόνο δεν δέχτηκαν αυτή τη μεθόδευση, αλλά ρητώς και κατηγορηματικώς δήλωσαν ότι οι ΝΟΑ ήταν συνέχεια της ΟΑ και κατά συνέπεια θα έπρεπε να πληρώσουν μέχρι τελευταίας δραχμής τα χρέη της από το 1994 και εντεύθεν.

«Η Επιτροπή –αναφέρει ο ευρω-εισαγγελέας– εκτιμά ότι δεν πρόκειται για δημιουργία θυγατρικής από την εταιρεία που έλαβε τις ενισχύσεις, αλλά για μεταβίβαση σε άλλη εταιρεία του ομίλου. Επομένως, το ελληνικό δημόσιο, αποκλειστικός ή κύριος μέτοχος των εμπλεκόμενων εταιρειών, διασφά-

λισε την οικονομική συνέχεια μεταξύ της Ολυμπιακής Αεροπορίας και των Ολυμπιακών Αερογραμμών, μέσω του μετασχηματισμού της εταιρείας που συνίστατο στη χωρίς αντιστάθμισμα απορρόφηση των πλέον αποδοτικών στοιχείων του ενεργητικού της παλαιάς επιχείρησης, Ολυμπιακή Αεροπορία».

Παράλληλα, προσθέτει, «η Ολυμπιακή διατήρησε κυρίως το παθητικό της, χωρίς να διαθέτει στοιχεία ενεργητικού ικανά να αποσβέσουν ουσιαστικά τις αντίστοιχες οφειλές. Επομένως, η απορρέουσα παρακώλυση της πραγματικής επιστροφής των ενισχύσεων ήταν νομοθετικά προγραμματισμένη και έχει ήδη σε μεγάλο μέρος συντελεστεί». Ούτε λίγο ούτε πολύ δηλαδή, οι... «κουτόφραγκοι» λένε ότι, παρά τις επανειλημμένες (από το 2002) προειδοποιήσεις των Βρυξελλών, η Ελλάδα προσπαθεί να εξαπατήσει την Κομισιόν με νόμους που προωθεί.

Και αφού η Κομισιόν κάνει λόγο για διαδικασίες εξυγίανσης, αναδιάρθρωσης και ιδιωτικοποίησης που δεν προχωρούν, για «παράνομες κρατικές επιδοτήσεις στην Ολυμπιακή που νοθεύουν τον ανταγωνισμό στην πολιτική αεροπορία» και για «μη καλόπιστη εκτέλεση εκ μέρους της ελληνικής κυβέρνησης των υποχρεώσεών της», αναφέρει ότι «οι χρηματοοικονομικές συνέπειες της ανακτήσεως πρέπει να βαρύνουν την επιχείρηση που είναι η πραγματικά υπεύθυνη». Δηλαδή, ότι η Ολυμπιακή θα πρέπει να πληρώσει από την τσέπη της, η οποία, ως γνωστόν, είναι άδεια. Μάλιστα θα πρέπει να γίνει «έγκαιρη και πλήρης εξόφληση, πλέον τόκων (εντόκως) και προστίμων, των ληξιπρόθεσμων οφειλών».

Να σημειωθεί ότι πριν από περίπου έναν χρόνο επτά αεροπορικές εταιρείες απέστειλαν στην Κομισιόν καταγγελία κατά των Ολυμπιακών Αερογραμμών και του ελληνικού κράτους για αθέμιτο ανταγωνισμό. Ήταν η British Airways, Lufthansa, Iberia, SAS, Finnair, Austria Airlines και Hapag-Lloyd, θυγατρική του γερμανικού ομίλου Tui, οι οποίες με αφορμή την εξόφληση τεσσάρων Airbus A340-300 από τις ΝΟΑ, επισήμαιναν ότι το ελληνικό

κράτος συνεχίζει να παρακάμπτει τον κοινοτικό κανονισμό περί κρατικής βοήθειας και ζητούσαν την άμεση λήψη μέτρων. Επίσης, στις 12.10.00 και στις 14.7.01 η Ένωση Αερομεταφορέων Ελλάδος υποβάλλει καταγγελίες στην ΕΕ για παράνομη κρατική βοήθεια στην ΟΑ. Αξίζει να σημειώσουμε ότι η Ένωση Αερομεταφορών Ελλάδος είναι στην πραγματικότητα ένας οργανισμός κάλυψης της Aegean του κ. Βασιλάκη.

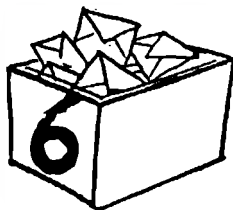
Η ΣΥΝΤΑΓΗ ΤΗΣ ΣΑΛΑΜΟΠΟΙΗΣΗΣ

Βεβαίως ουδείς μπορεί να πιστέψει ότι η κυβέρνηση ΠΑΣΟΚ επέδειξε αυτή την παιδαριώδη συμπεριφορά πιστεύοντας πραγματικά ότι θα ξεγελάσει τους Ευρωπαίους. Αντίθετα, η διαίρεση της Ολυμπιακής, με την ανάθεση του «πηγαιτικού έργου» στις Νέες Ολυμπιακές Αερογραμμές, οι οποίες δεν έχουν χρέη, και του «μη πηγαικού» (εξυπηρέτηση εδάφους, εμπορεύματα, τεχνική βάση, κ.λπ.) στην Ολυμπιακή Αεροπορία-Υπηρεσίες ΑΕ, είχε ως στόχο να καταστήσει την εταιρεία περισσότερο «ελκυστική» προς τους υποψήφιους αγοραστές. Άλλωστε, κάποιος από τους ενδιαφερόμενους αυτόν ακριβώς το στόχο έχουν: να αγοράσουν μόνον κάποια κομμάτια του «φιλέτου» των γραμμών (slots), άλλος την τεχνική βάση, το κέντρο ανεφοδιασμού καυσίμων, κ.ο.κ. Για τις γραμμές, π.χ., έχουν δείξει ζωηρό ενδιαφέρον εταιρείες όπως η Aegean, μια ελληνική ιδιωτική εταιρεία, η οποία ιδιαίτερα το τελευταίο έτος έχει εξαιρετικά ωφεληθεί από τα προβλήματα της

Ολυμπιακής.

Το πρόβλημα όμως δεν είναι τόσο η τακτική των παλινωδιών της κυβέρνησης ΠΑΣΟΚ απέναντι στις Βρυξέλλες, όσο το γεγονός ότι δεν επέδειξε καμία διάθεση να σώσει την Ολυμπιακή, που ούτως ή άλλως ήταν εξαιρετικά δύσκολο να επιβιώσει. Είναι ενδεικτικό ότι λίγους μήνες μετά τη δημιουργία των ΝΟΑ (Δεκέμβριος 2003) και του υποτιθέμενου νέου σχεδίου εξυγίανσης, οι οικονομικές υπηρεσίες της εταιρείας σε έκθεσή τους τόνιζαν ότι, εξαιτίας της έλλειψης ταμειακής ρευστότητας, υπάρχει κίνδυνος κρίσιμοι προμηθευτές αεροσκαφών και υλικών να εγείρουν αξιώσεις έναντι περιουσιακών στοιχείων της, επειδή είναι αδύνατον να τους καταβληθούν τα χρωστούμενα.

Χαρακτηριστικά, η Γενική Διεύθυνση Οικονομικών και Διοικητικών Υπηρεσιών (ΓΔΟΔΥ), σε έκθεσή της στις 16.12.03, προειδοποιούσε για την «ανάγκη εξεύρεσης ταμειακής ρευστότητας για πληρωμές σε κρίσιμους προμηθευτές που επηρεάζουν και το έργο της Νέας ΟΑ. Αν υπάρξει default (σ.σ. προειδοποίηση εκ μέρους προμηθευτών), έστω και για τα καθημένα Μπόινγκ 717, υπάρχει μεγάλος κίνδυνος άμεσης γενίκευσής του». Τότε μάλιστα ο αερομεταφορέας έγινε παραλήπτης επιστολής μεγάλης εταιρείας κατασκευής αεροσκαφών, η οποία προειδοποιούσε την ΟΑ με μέτρα σε βάρος της (notice of default) για 600.000 δολάρια. Επίσης, μια άλλη εταιρεία επισκευής κινητήρων ζητούσε μερικές εκατοντάδες χιλιάδες δολαρίων. Εκτός αυτού, η Ολυμπιακή δήλωνε τότε στους εργαζόμενούς της ότι αντιμετώπιζε πρόβλημα ακόμα και στην καταβολή του δώρου για τα Χριστούγεννα. Είναι ολοφάνερο λοιπόν ότι ακόμα και την ύστατη για την ΟΑ στιγμή, τίποτε δεν προχωρούσε. Αφηναν απλά την εταιρεία να πεθάνει, ώστε να την δώσουν «κοινοχρονιά» σε ιδιώτες.

Ολυμπιακό Quiz

- Αληθεύει ότι αν η κυβέρνηση είχε στείλει στην Κομισιόν έστω και ένα προσύμφωνο αγοράς της Ολυμπιακής δεν θα είχε επιβληθεί το υπέρογκο πρόστιμο;
- Το γνώριζε ή δεν το γνώριζε αυτό η ηγεσία του αρμοδίου υπουργείου Μεταφορών;
- Ποιος είναι ο στενότερος συνεργάτης του υπουργού Μεταφορών και Επικοινωνιών Μιχάλη Λιάπη που ακούγεται ότι απέκρυψε στο βάθος του συρταριού του το σχετικό έγγραφο, προκειμένου η Ολυμπιακή να εκποιηθεί όπως-όπως σε αγοραστή της προτιμήσεώς του;
- Μήπως είναι ο ίδιος για τον οποίο φημολογείται ότι έφτασε δυσώδης φάκελος στο Μαξίμου;
- Ποιο είναι τελικά το στοίχημα του υπόγειου παιχνιδιού που παίζεται; Θέλουν να πουλήσουν την Ολυμπιακή, ή να την καταργήσουν εντελώς; Αφορμή για το ερώτημα είναι ότι ο κυριότερος ίσως υποψήφιος αγοραστής παρήγγειλε πρόσφατα πολλά νέα αεροσκάφη για την εταιρεία του, με οψιόν άλλα τόσα.
- Μήπως είναι τζάμπα το ποσό των 100.000.000 ευρώ που προτείνει η Aegean; Και πώς μπορεί να το διαθέσει αφού έχει ήδη παθητικό πάνω από 100 δισ. δρχ.; Μήπως θέλει μόνο τις γραμμές της Ολυμπιακής;
- Ποιος υπουργός πήγαινε βόλτα με το αεροπλάνο άλλου υποψήφιου αγοραστή;
- Ποιος μεγαλομέτοχος ιδιωτικής αεροπορικής εταιρείας έπαιξε και έχασε στο καζίνο 2,5 δισ. με αποτέλεσμα η εν λόγω εταιρεία να περάσει στον προηγούμενο ιδιοκτήτη του αεροπλάνου;
- Ποιος στενότερος συγγενής αρμοδιότατου υπουργού διατηρεί στενές, μα πο-

λύ στενές σχέσεις με κορυφαία παράγοντα της ΟΑ, την οποία πριν από ενάμισι χρόνο προωθούσε το «σύστημα ΠΑΣΟΚ».

- Μήπως, κ. Πρόεδρε της κυβέρνησης, ορισμένοι καλοπερνάνε οριζοντίως και καθέτως με το «σύστημα ΠΑΣΟΚ»;
- Ποιου αρμοδιότατου υπουργού ο πεθερός λέγεται ότι είναι ο Νο1 προμηθευτής στον ΟΣΕ;
- Ποια είναι η σχέση ενός πρώην «σκανδαλιάρη» της ΑΓΕΤ με ελληνοαμερικανό δικηγόρο εκπρόσωπο ανταγωνιστικού λόμπι;
- Ο κυβερνητικός εκπρόσωπος κ. Θ. Ρουσόπουλος σε δηλώσεις του στο Press-room τη Δευτέρα 13.9.05 έλεγε ότι ο έλληνας φορολογούμενος πληρώνει 1,5 εκ. ευρώ την ημέρα για την ΟΑ. Δεν είναι αλήθεια. Το ποσό της ημερησίας ζημιάς ήταν, τη χειρότερη για την ΟΑ χρονιά –το 2003– 512 χιλιάδες ευρώ. Και κάτι άλλο: Οι Ολυμπιακές Αερογραμμές υπολογίζουν σωρευτικές ζημιές στο έτος 2005 (δηλαδή κατά το διάστημα από 12.12.03 έως 31.12.05) ποσό περίπου 200 εκ. ευρώ. Η διαχείριση από 12.12.03 μέχρι 24.4.04 είχε ζημιές 42,5 εκ. ευρώ. Η νέα, επί ΝΔ διαχείριση ευθύνεται επομένως για ζημιές 157,5 εκ. ευρώ. Ποιος φταίει λιγότερο, ποιος φταίει περισσότερο, κ. Ρουσόπουλε;

Θ. ΓΕΩΡΓΑΝΤΕΑΣ

Μελαγχολία φθινοπώρου

Ισως φταίει που είμαστε λαός κυκλοθυμικός. Όμως το φετινό ελεεινό ναδίρ σε σχέση με το περσινό ξενίθ οφείλεται σε άκρως ρεαλιστικά αίτια και όχι σε ψυχολογικές επινοήσεις. Θυμάστε τον περσινό Σεπτέμβρη; Η Ελλάδα παραληρούσε στα πόδια του Καραγκούνη, ενώ γαλανόλευκες σκούπιζαν τον ιδρώτα των ολυμπιονικών μας. Η Ελλάδα των Καραμανλή-Σημίτη-Παπανδρέου-Μητσotάκη έδειχνε σαν φορτωμένη λατέρνα τα επιτεύγματά της στον κόσμο: υψηλοί ρυθμοί ανάπτυξης, μεγάλα παραγωγικά έργα, στάδια, τρένα, φιέστες υπεροχής, εθνική ανάταση. Ήταν όλα αυτά που όλοι ζήσαμε μια μαγική εικόνα; Μια κατασκευή των επικοινωνιολόγων των κομμάτων και των μάντζερ της πολιτικής για να θαμπώσουν το πόπολο; Μπορούσε να ωφεληθεί μακροπρόθεσμα όλη αυτή η τρελή σπατάλη και η νεόπλουτη επίδειξη ουσιαστικά τον τόπο; Ήταν δυνατόν η καταχρεωμένη Ελλάδα να την υποφέρει την επαύριο του «ολυμπιακού ονείρου»; Εντωμεταξύ μια νέα κυβέρνηση εξελέγη για να διαχειριστεί τις τύχες μας υποσχόμενη να χτυπήσει τα σκάνδαλα στη ρίζα τους, να μαζέψει το δημοσιονομικό χάλι της χώρας, να επανιδρύσει το ανοικτόνητο και εχθρικό προς τον πολίτη κράτος και να αποκαταστήσει το κύρος της Ελλάδος ενισχύοντας και τη θέση της Κύπρου –ας μην την ξεχνάμε– διεθνώς.

Τι ισχύει απ' όλα αυτά σήμερα; Απαντήστε με το χέρι στην καρδιά. Όλοι ανακουφιστήκαμε όταν απομακρύνθηκαν οι εκσυγχρονιστές από την εξουσία, γιατί μας είχαν εξαντλήσει και είχαν εξαντληθεί. Μόνο που οι διάδοχοί τους όσο περνάει ο καιρός τούς μοιάζουν όλο και περισσότερο. Οι «μεταρρυθμίσεις» τους στοχεύουν στην ξεθεμελίωση του κοινωνικού κράτους, των εργασιακών κεκτημένων, της κυριαρχίας της πιο άτεγκτης αγοράς πάνω στις ανθρώπινες ανάγκες. Η αρχή έγινε με

τη συμφωνία του ΟΤΕ. Μια ολόκληρη δράκα πράσινων ως επί το πλείστον κρατικών συνδικαλιστών εξαγοράστηκε με εθελούσια χρυσοπληρωμένη έξοδο πουλώντας τη μονιμότητα των νεοεισερχόμενων στην εταιρεία!

Αυτό ακριβώς το αίσχος έλυσε τον ασκό του Αϊδίου: ΔΕΚΟ, Ολυμπιακή, κομμάτια ολόκληρα του δημόσιου τομέα, ακόμη και η Εθνική Πινακοθήκη(!), ιδιωτικοποιούνται ραγδαία. Απ' την άλλη οι νέοι αρχάγγελοι της καθαρής ανακαλύπτουν όλο και περισσότερους τρόπους να τα βρίσκουν με τους πρώην πλέον «νταβατζήδες» και νυν αξιοσέβαστους επενδυτές. Τα σκάνδαλα των στρατιωτικών εξοπλισμών ξεχάστηκαν, αν δεν αντικαταστάθηκαν με καινούργια, και το χρηματιστήριο το θυμάται μόνον ο κ. Έμπερτ, τον οποίο πάντως έχουν θέσει στη γωνία οι πρώην κομματικοί μαθητές του. Μαζί με τον βασικό μέτοχο.

Τι ισχύει λοιπόν σήμερα; Τι κόμισαν οι ανανεωτές της ΝΔ; Ανασφάλεια, ύφεση, παλινωδίες, αδυναμία διαχείρισης των προβλημάτων, συχνά αλαζονεία και ξερολισμός, χτυπητή ανικανότητα ως προς τα πρακτικά θέματα αλλά και την αυτοκρατορική υπεροχή του αρχηγού, ο οποίος όλο και πιο πολύ προσεγγίζει το τριπρόσωπο της βυζαντινής εικονογραφίας, δηλαδή τη σοφία του Κωνσταντίνου Καραμανλή, τη λαϊκότητα του Αντρέα, την τεχνογνωσία του Σημίτη.

Εν ολίγοις από την ΝΔ προς ώρας εισπράττουμε ημιτελείς προσπάθειες και ραγδαία πασοκοποίηση προσώπων και μεθόδων. Η εξουσία, βλέπετε, όταν δεν διαφθείρει, αποβλακώνει. Τις περισσότερες φορές καταφέρνει και τα δύο. Ο Κώστας Καραμανλής παρά τη διάχυτη απογοήτευση της κοινής γνώμης διατηρεί ακόμη υψηλά την εμπιστοσύνη –εμείς θα την λέγαμε ανοχή– του εκλογικού σώματος το οποίο όντως θέλει και αλλαγές και σπάσιμο των χρόνιων απο-

στημάτων. Η κρίση του ΠΑΣΟΚ και στην ηγεσία και στη βάση ενισχύει, ακόμη, τη θέση του πρωθυπουργού. Ας μην εφησυχάζει όμως κι αυτός. Η τόσο απροκάλυπτη πολιτική του υπέρ του κεφαλαίου και εναντίον των «προνομιών» των χαμηλόμισθων κι ο λαϊκισμός –ακραιφνώς παρανδρείκος– των ρετιρέ που πρέπει να χτυπηθούν, δεν αποτελούν ευοίωνα σημάδια για το μέλλον. Η δημοφιλία του θα δοκιμαστεί σκληρά στις προσεχείς δημοτικές εκλογές. Όχι, δεν του προτείνουμε να υποστεί τη σημαία των αλλαγών. Αντίθετα, του προτείνουμε, επιτέλους να την υψώσει. Όπως το υποσχέθηκε «ξεκάθαρα», κατά την προσφιλή έκφρασή του, προεκλογικά. Αλλιώς κι αυτός θα είναι ένας σαν όλους τους άλλους. Ένας που θα τάξει μουσεία στον Άη Στράτη αλλά θα διακόπτει τα έργα της Ακρόπολης. Ή που θα οδηγεί την Ε.Λ.Σ. στην παρακμή για να στηρίξει την Όπερα του Λαμπράκη. Αν μεγεθύνουμε το μηδέν που διαπιστώνουμε στον πολιτισμό, στο ευρύτερο κυβερνητικό έργο, τότε οι κρίσεις μας για τον συμπαθή κ. Καραμανλή δεν θα είναι ευχάριστες. Πόσο μάλλον που η παρούσα κυβέρνηση έχει αναγάγει τον αυτοσχεδιασμό και το «είπα-ξείπα-ξαναλέω» σε υψηλή τέχνη.

Να γιατί μιλήσαμε για μελαγχολία γενικότερα. Για τις διαψευσμένες ελπίδες των λαϊκών στρωμάτων και για την αναληψία του νεοφιλελεύθερου ιδεώδους (το οποίο πάντως ισχύει σ' όλη την Ευρώπη). Τι μέλλει γενέσθαι; Ό,τι ισχύει πάντα. Επαγρύπνηση για τα λαϊκά κεκτημένα, αγωνιστικότητα και πίστη στη μόνη προοπτική που εξασφαλίζει διεξόδους, το ξεπέρασμα της οποίας μελαγχολίας μας. Την Αριστερά δηλαδή, τη σφυρηλάτηση των ανθρώπινων σχέσεων εναντίον του κτηνώδους ατομισμού. Τα λάθη της τα ξέρουμε. Τώρα επιβάλλεται να ξαναθυμηθούμε τις αρετές της.

ΜΑΝΟΣ ΣΤΕΦΑΝΙΔΗΣ

Συμφωνία μετ' εμποδίων για την Τουρκία

του Τάκη Διαμαντή

Τέλος καλό όλα καλά για την Κύπρο, αφού τελικά στις Βρυξέλλες επιτεύχθηκε η συμφωνία για την «αντιδήλωση» που θα απευθύνει η Ευρωπαϊκή Ένωση στην Τουρκία ως απάντηση στη μονομερή δήλωση της Άγκυρας ότι δεν αναγνωρίζει την Κυπριακή Δημοκρατία. Μια συμφωνία, οι διαπραγματεύσεις της οποίας άρχισαν πριν από δυο μήνες, ωστόσο συνεχίζονται ακόμα, καθώς, εκτός από την «αντιδήλωση» σε σχέση με την Κύπρο, οι «25» πρέπει να πετύχουν μια δυσκολότερη συμφωνία, σχετικά με το πλαίσιο της ενταξιακής διαπραγμάτευσης που πρέπει να ξεκινήσει η Άγκυρα με την Ένωση στις 3 Οκτωβρίου.

Η συμφωνία για την «αντιδήλωση» επιτεύχθηκε μετά από σθεναρή αντίσταση της Λευκωσίας στις μεθοδεύσεις της βρετανικής προεδρίας, η οποία επέμενε σε όλη τη διαδικασία των διαπραγματεύσεων να αναζητεί τρόπους που θα ικανοποιούσαν την Άγκυρα, γεγονός που κατήγγειλε ο κύπριος πρόεδρος Τάσος Παπαδόπουλος, αναφέροντας χαρακτηριστικά ότι «η βρετανική προεδρία από την αρχή δεν εκπλήρωσε τις υποχρεώσεις της ως προεδρεύουσα χώρα, αλλά αντίθετα προώθησε θέσεις δικές της, παραγνωρίζοντας την επιθυμία όλων των κρατών μελών».

Να σημειωθεί ότι αρχικά η Λευκωσία είχε την ισχυρή υποστήριξη της Γαλλίας, η οποία μάλιστα πρώτη έθεσε με έμφαση το θέμα της τουρκικής δήλωσης για την Κύπρο, ως παραβίαση των κανόνων και των αρχών της Ευρωπαϊκής Ένωσης· η ίδια ωστόσο αργότερα, και για τα δικά της συμφέροντα, πείσθηκε από το Λονδίνο και όχι μόνο ανέκρουσε πρύμνα, αλλά και επιτέθηκε στη Λευκωσία, επιδιώκοντας έμμεσα την απομόνωσή της.

Αυτό έσπρωξε τη Λευκωσία να σκληρύνει τη στάση της, επιδεικνύοντας μια ανυποχώρητη επιμονή στις θέσεις, η

οποία συμπαρέσυρε τελικά και την Αθήνα, καθώς και ορισμένες άλλες χώρες, με αποτέλεσμα να υποχρεωθεί βρετανική προεδρία σε υποχώρηση και να επιτευχθεί η συμφωνία, αν και όχι χωρίς κάποιους αμοιβαίους συμβιβασμούς.

Συγκεκριμένα, η βρετανική προεδρία δέχτηκε να ικανοποιήσει τις θέσεις της Λευκωσίας, διότι σε διαφορετική περίπτωση αντιμετώπιζε τον κίνδυνο με τις συνεχείς αντιρρήσεις της ελληνοκυπριακής πλευράς να μην κλείσει το θέμα της «αντιδήλωσης», με αποτέλεσμα το θέμα αυτό να λειτουργήσει αρνητικά και για το άλλο ανοιχτό –και σημαντικότερο– ζήτημα του πλαισίου διαπραγμάτευσης της Τουρκίας με την ΕΕ. Ήδη στο θέμα αυτό πολλές χώρες, μεταξύ των οποίων κυρίως η Αυστρία, παρουσιάζουν πολλαπλές πρόσθετες απαιτήσεις, οπότε μια αποτυχία συμφωνίας για την «αντιδήλωση» θα μπορούσε να προκαλέσει την αναβολή της έναρξης των τουρκικών ενταξιακών διαπραγματεύσεων στις 3 Οκτωβρίου.

Από την άλλη όμως και η Λευκωσία αντιμετώπιζε τον κίνδυνο είτε να μη συνταχθεί το κείμενο της «αντιδήλωσης», οπότε θα έμενε αναπάντητη η δήλωση της Άγκυρας για τη μη αναγνώριση της Κυπριακής Δημοκρατίας, είτε να υιοθετηθεί το αρχικό σχέδιο κειμένου που είχε προταθεί από την βρετανική προεδρία και το οποίο άφηνε πολλά παράθυρα για την εφαρμογή του πρωτοκόλλου τελωνειακής ένωσης από την Άγκυρα και κυρίως συνέδεε άμεσα την αναγνώριση της Κυπριακής Δημοκρατίας με την προσπάθεια για επίλυση του κυπριακού ζητήματος από τον γ.γ. του ΟΗΕ.

Κάτω από τις συνθήκες αυτές και μετά τις υποχωρήσεις εκ μέρους της βρετανικής προεδρίας, η Λευκωσία και η Αθήνα αποδέχτηκαν το τελικό κείμε-

νο, στο οποίο:

- Απορρίπτεται η τουρκική δήλωση για τη μη αναγνώριση της Κυπριακής Δημοκρατίας ως μονομερής, μη έχουσα καμία νομική ισχύ, ενώ ξεκαθαρίζεται ότι η Ευρωπαϊκή Ένωση αναγνωρίζει μόνο την Κυπριακή Δημοκρατία ως υποκείμενο διεθνούς δικαίου.

- Ζητείται από την Άγκυρα η πλήρης εφαρμογή του πρωτοκόλλου τελωνειακής ένωσης μέσα στο 2006 –αν και δεν καθορίζεται ο μηχανισμός ελέγχου της διάταξης αυτής, γεγονός που παραπέμπεται στην επόμενη προεδρία, της Αυστρίας– επισημαίνοντας πάντως ότι η μη εφαρμογή του θα έχει επιπτώσεις στην ενταξιακή πορεία της Τουρκίας, ενώ γίνεται σαφής μνεία για την ελεύθερη διακίνηση εμπορευμάτων και μέσων μεταφοράς, ζητώντας έτσι έμμεσα την αποδοχή εκ μέρους της Τουρκίας των πλοίων και αεροσκαφών με κυπριακή σημαία.

- Υπενθυμίζεται, τέλος, ότι τα κράτη μέλη της Ένωσης υποστηρίζουν τις πρωτοβουλίες του γ.γ. του ΟΗΕ για μια συνολική λύση του Κυπριακού, δεν γίνεται ωστόσο καμία αναφορά στο απορριφθέν από την ελληνοκυπριακή πλευρά Σχέδιο Ανάν και, το σημαντικότερο, δεν γίνεται καμία σύνδεση του θέματος αυτού με την ενταξιακή διαδικασία της Τουρκίας.

Πέρα από τα παραπάνω, η Λευκωσία έθεσε την τελευταία στιγμή υπό αμφισβήτηση μια παράγραφο που περιλαμβάνεται στο παράρτημα που συνοδεύει το τελικό κείμενο και στην οποία διευκρινίζεται ότι τα κράτη μέλη δεσμεύονται να μην ξαναανοίξουν στη διάρκεια των συνομιλιών –των ενταξιακών διαπραγματεύσεων της Τουρκίας– τα θέματα που έχουν ήδη καλυφθεί από την «αντιδήλωση». Τελικά όμως φαίνεται ότι η κυπριακή πλευρά αποφάσισε να υποχωρήσει στο θέμα αυτό, καθώς, όπως επισημαίνεται, έχουν υιοθετηθεί

όλες οι θέσεις και απαιτήσεις, τόσο της ίδιας όσο και της Αθήνας, στο κείμενο του πλαισίου ενταξιακών διαπραγματεύσεων της Τουρκίας, το οποίο εξακολουθεί να βρίσκεται στο τραπέζι των συζητήσεων των «25».

Όπως διαπιστώνεται όμως, το τελικό κείμενο του πλαισίου των τουρκικών ενταξιακών διαπραγματεύσεων παραμένει τραγικά ανοιχτό και θεωρείται βέβαιο ότι θα περάσει από αρκετές δυσκολίες ακόμα μέχρι να υιοθετηθεί, καθώς αρκετές χώρες προβάλλουν συνεχή εμπόδια θέτοντας νέα προαπαιτούμενα, τα οποία είναι αμφίβολο αν θα δεχτεί τελικά η Τουρκία. Κυριότερη από τις απαιτήσεις αυτές, την οποία συμμερίζονται και άλλες χώρες, ανεξάρτητα αν το δηλώνουν ανοιχτά ή όχι, είναι εκείνη της Αυστρίας, η οποία επιμένει ότι πρέπει να τονίζεται στην Άγκυρα ότι η διαπραγματευτική διαδικασία δεν θα έχει συγκεκριμένη ημερομηνία λήξης, ούτε και συγκεκριμένη κατάληξη, αφήνοντας ανοιχτό το ενδεχόμενο για μια τελική λύση που ίσως να μην είναι η ένταξη αλλά μια «ειδική σχέση» με την Ευρωπαϊκή Ένωση.

Εξαιτίας των πολλών και διαφορετικών απόψεων μεταξύ των «25» μάλιστα, δεν πρέπει να αποκλείεται μια εμπλοκή του θέματος και η σύγκληση μιας επείγουσας έκτακτης συνόδου των

υπουργών Εξωτερικών της Ένωσης, πριν από τις 3 Οκτωβρίου, προκειμένου να βρεθεί μια λύση και να αποτραπεί έτσι ένα ναυάγιο των τουρκικών ενταξιακών διαπραγματεύσεων.

Η αντιδήλωση της ΕΕ στη μονομερή δήλωση της Τουρκίας για την Κύπρο

Το κείμενο της απάντησης της ΕΕ στη μονομερή δήλωση της Τουρκίας περί μη αναγνώρισης της Κυπριακής Δημοκρατίας μετά την ολοκλήρωση των διαβουλεύσεων στην ΕΕ έχει ως εξής:

Δήλωση της Ευρωπαϊκής Ένωσης και των κρατών μελών της

1. Η Ευρωπαϊκή Ένωση και τα κράτη μέλη της σημειώνουν την υπογραφή από την Τουρκία του πρόσθετου πρωτοκόλλου στη συμφωνία σύνδεσης μεταξύ της Ένωσης και των μελών της από τη μία πλευρά και της Τουρκίας από την άλλη, σύμφωνα με τα Συμπεράσματα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου του Δεκεμβρίου 2004. Εκφράζουν τη θλίψη τους για το ότι η Τουρκία θεώρησε απαραίτητο να προβεί σε δήλωση σχετικά με την Κυπριακή Δημοκρατία τη στιγμή της υπογραφής.

2. Η ΕΕ και τα κράτη μέλη της καθιστούν σαφές ότι αυτή η δήλωση της Τουρκίας είναι μονομερής, δεν αποτελεί μέρος του πρωτοκόλλου και δεν έχει νομικές επιπτώσεις στις υποχρεώσεις της Τουρκίας σε σχέση με το πρωτόκολλο.

3. Η ΕΕ και τα κράτη μέλη της αναμένουν πλήρη και χωρίς διακρίσεις εφαρμογή του πρόσθετου πρωτοκόλλου και την άρση όλων των εμποδίων στην ελεύθερη διακίνηση αγαθών, συμπεριλαμβανομένων των περιορισμών στα μέσα μεταφοράς. Η Τουρκία οφείλει να εφαρμόσει πλήρως το πρωτόκολλο σε σχέση με όλα τα κράτη μέλη. Η ΕΕ θα παρακολουθήσει αυτό βήμα προς βήμα και θα αξιολογήσει την πλήρη εφαρμογή

το 2006. Η Ένωση και τα κράτη μέλη τονίζουν ότι η έναρξη των διαπραγματεύσεων στα σχετικά κεφάλαια εξαρτάται από την εφαρμογή εκ μέρους της Τουρκίας των συμβατικών υποχρεώσεων της έναντι όλων των κρατών μελών. Η μη πλήρης εφαρμογή των υποχρεώσεων θα επηρεάσει τη συνολική πρόοδο των διαπραγματεύσεων.

4. Η ΕΕ και τα κράτη μέλη υπενθυμίζουν ότι η Κυπριακή Δημοκρατία κατέστη κράτος μέλος της ΕΕ την 1η Μαΐου 2004. Υπογραμμίζουν ότι αναγνωρίζουν μόνο την Κυπριακή Δημοκρατία ως υποκείμενο διεθνούς δικαίου.

5. Η αναγνώριση όλων των κρατών μελών είναι απαραίτητο συστατικό της ενταξιακής διαδικασίας. Έτσι, η ΕΕ υπογραμμίζει τη σημασία που αποδίδει στην ομαλοποίηση των σχέσεων μεταξύ της Τουρκίας και όλων των κρατών μελών της ΕΕ, το συντομότερο δυνατόν.

6. Το Συμβούλιο θα διασφαλίσει την εξέταση το 2006, της προόδου που θα συντελεστεί σε όλα αυτά τα θέματα.

7. Στο πλαίσιο αυτής της δήλωσης, η ΕΕ και τα κράτη μέλη συμφωνούν στη σημασία της υποστήριξης των προσπαθειών του ΓΓ του ΟΗΕ να επιτύχει συνολική διευθέτηση του κυπριακού προβλήματος, σύμφωνα με τα σχετικά ψηφίσματα του Συμβουλίου Ασφαλείας και τις αρχές επί των οποίων είναι θεμελιωμένη η ΕΕ για μια δίκαιη και διαρκή λύση που θα συμβάλει στην ειρήνη, στη σταθερότητα και στις αρμονικές σχέσεις στην περιοχή.

Τα χρυσά με τα χάλκινα

του Μανόλη Καρέλλη

Σε μια συνεδρίαση της ελληνικής Βουλής, της 10ης Φεβρουαρίου 1975, που ήταν αφιερωμένη στην ενημέρωση του σώματος «για το εξωτερικό θέμα» –που ήταν και τότε το Κυπριακό– είπε ο Κωνσταντίνος Καραμανλής ο πρεσβύτερος ανάμεσα σ' άλλα (μεταφέρω από την έκδοση της Βουλής των Ελλήνων, *Το Κυπριακό στη Βουλή των Ελλήνων*, τόμος Δ', 1974-1989):

«Αλλά δεν δύναμαι, ενώπιον αυτής της προκλητικότητας παρά να είπω (προς την Τουρκία) ότι διαπραττει μέγα σφάλμα αν εκλαμβάνει την υπομονήν και μετριοπάθειαν της Ελλάδος ως αδυναμίας.

Η Ελλάς δεν επιθυμεί την ρήξιν. Δεν θ' αφήσει, όμως, απροστάτευτα την τιμήν και τα συμφέροντά της για να την αποφύγει. Γιατί, όπως λέει ο Πολύβιος, όσον και αν ο πόλεμος είναι πράγμα τρομερόν, δεν είναι τόσο τρομερόν ώστε για να το αποφύγει κανείς να δέχεται να υποβληθεί σε ταπεινώσεις (παρατεταμένα χειροκροτήματα εξ όλης της αισούσης)».

Ακολουθώντας τον Κωνσταντίνο Καραμανλή τον πρεσβύτερο ανέτρεξα στον Πολύβιο, όχι ιδιαίτερα «οικείο», μιας και έχουμε συνηθίσει να τον θεωρούμε «δευτεροκλασάτο» ιστορικό, συγκρίνοντάς τον με τον παμμέγιστο Θουκυδίδη και τον γοητευτικό παραμυθά Ηρόδοτο και να τον μελετούμε λιγότερο ή και καθόλου.

Στο Δ' βιβλίο των ιστοριών του και στο κεφάλαιο 31, 3-7, βρίσκω τις επίμαχες φράσεις που «ετοίταρε» ο Κωνσταντίνος Καραμανλής ο πρεσβύτερος.

Με τις περικοπές αυτές ο Πολύβιος ασκεί κριτική σε μια απόφαση των Μεσσηνίων που δεν θέλησαν να αναμειχθούν σε πολεμικές περιπέτειες κατά των Αιτωλών, υπακούοντας σε εισηγήσεις ολιγαρχικών της εποχής, «που

εσκέπτοντο την στιγμιαία προσωπική των ωφέλεια και απέκλιναν προς την ειρήνην με προθυμίαν μεγαλυτέραν απ' όσον έπρεπε».

Και συνεχίζει ο Πολύβιος, πέραν εκείνων των τοιτάτων που περιλαμβάνονται στην ομιλία του Κωνσταντίνου Καραμανλή του πρεσβύτερου, τον Φεβρουάριο του 1975:

«Γιατί πώς είναι δυνατόν να κοπιάζουμε όλοι για την ισότητα, την ελευθεροστομία και για το όνομα της ελευθερίας, αν δεν υπάρχει τίποτα άλλο προτιμότερο από την ειρήνη; Δεν επαινούμε, λοιπόν, τη συμπεριφορά των Θηβαίων κατά την εποχήν των Μηδικών πολέμων που απέφυγαν τους υπέρ της Ελλάδας κινδύνους και από φόβο προτίμησαν τη φιλία των Περσών, ούτε (επικροτούμε) τον Πίνδαρο που, σαν κι αυτούς, είπε να έχουν ησυχία, με τους σίχους όταν ένας πολίτης οδηγήσει την πατρίδα σε γαλήνη, ας αναζητήσει το φως το λαμπρό της μεγαλόψυχης ησυχίας».

«Μολονότι –συνεχίζει ο Πολύβιος– φάνηκε προς στιγμήν ότι μίλησε (ο Πίνδαρος) με κάποια πειστικότητα, μετ' ολίγον αποδείχθηκε ότι μόνος αυτός απ' όλους έδωσε απάντηση και πολύ βλαβερή αλλά και την πιο αισχρή. Γιατί η Ειρήνη, όταν συνοδεύεται από το δίκαιο και το σωστό, είναι απόκτημα ωραιότατο και ωφελιμότατο. Όταν, όμως, συνοδεύεται από προστυχία και επονείδιστη δειλία, είναι απ' όλα το πιο αισχρό και το πιο βλαβερό».

Αυτά, λοιπόν, για την ειρήνη, για την ησυχία, για τη γαλήνη, αλλά και για την τιμή, το καθήκον και τον πατριωτισμό, όπως τα είδε ένας ιστορικός, ο Πολύβιος, που ορισμένοι τον είπαν «Ρωμαίο», άλλοι υποστήριξαν ότι το ελληνικό εθνικό φρόνημά του «ξεθώριασε» ή, ακόμα, ότι ήταν «πράκτορας του ρωμαϊκού επεκτατισμού» και «απολογη-

τής της ρωμαϊκής κεφαλοκρατίας» και όπως τα μετέφερε στα καθ' ημάς ένας πολιτικός μιλώντας για το Κυπριακό μετά την εισβολή της Τουρκίας στην Κύπρο, την κατοχή του βόρειου τμήματος του νησιού από το στρατό της και την έναρξη του εποικισμού, πράξεις που συνιστούν, η κάθε μια απ' αυτές και οι τρεις σε συνδυασμό, ιδιώνυμα διεθνή εγκλήματα.

Και είναι επίκαιρη η ανάκληση στη μνήμη μας και του Πολύβιου και των αναφορών σ' αυτόν από τον Κωνσταντίνο Καραμανλή τον πρεσβύτερο, γιατί, αυτές τις μέρες, ένας άλλος Κωνσταντίνος Καραμανλής, ο νεότερος, χειρίζεται ως υπεύθυνος πρωθυπουργός μια υπόθεση, την πρόκληση της Τουρκίας έναντι της δημοκρατικής τάξης και ευπρέπειας αλλά και της κοινής λογικής, καλείται δε να δώσει εξετάσεις από τις οποίες θα εξαρτηθεί η τιμή του ελληνισμού και ο σεβασμός που θα απαιτούν οι Έλληνες από τη διεθνή κοινότητα.

Γιατί, αν «καταπιούμε» την προσβολή της Τουρκίας που, παρ' όλο που η ίδια βαρύνεται με την εισβολή, με την κατοχή και τον εποικισμό, δηλώνει με χαρακτηριστικό κυνισμό ότι δεν αναγνωρίζει την χώρα που υπέστη την εισβολή και αντιμετωπίζει την κατοχή και τον εποικισμό, θα έχουμε διασώσει, ησυχία και γαλήνη και κάποιο τουριστικό εισόδημα –έστω προσωρινώς–, θα έχουμε όμως χάσει τιμή και υπόληψη και σεβασμό, υποκύπτοντας στα σύνδρομα των Ιμίων και σε προτροπές από μων που βρίσκονται σε διατεταγμένη υπηρεσία.

Θα έχουμε δηλαδή ανταλλάξει «χρυσά χαλκείων, εκατόμβοια εννεαβοίων» (τα χρυσά με τα χάλκινα, τα αξίας εκατό βοδίων με τα αξίας εννέα βοδιών) όπως θα 'λεγε ο καλός μπαρμπα-Όμηρος.

Σκληρό παζάρι για νέα κυβέρνηση

Το θρίλερ στο οποίο εξελίχθηκαν οι γερμανικές εκλογές της περασμένης Κυριακής συνεχίζεται, και κανείς ακόμα δεν ξέρει πώς θα καταλήξει, καθώς τα εκλογικά αποτελέσματα, παρά τις προβλέψεις όλων των προεκλογικών σφυγμομετρήσεων, έδειξαν ότι οι γερμανοί ψηφοφόροι, σε ένα σημαντικό ποσοστό, φοβήθηκαν την τελευταία στιγμή να ψηφίσουν κατά της απερχόμενης κυβέρνησης. Είναι φανερό ότι ήθελαν μεν να τιμωρήσουν τη συμμαχία Σοσιαλδημοκρατών και Πράσινων, που ευθύνεται για τη δεινή οικονομική κατάσταση που αντιμετωπίζει σήμερα η χώρα, από την άλλη όμως δεν ήθελαν να δώσουν την ευκαιρία στους Χριστιανοδημοκράτες να εφαρμόσουν την καθαρά νεοφιλελεύθερη πολιτική που ευαγγελίζονταν.

Οταν στις αρχές του καλοκαιριού ο καγκελάριος Γκέρχαρντ Σρέντερ αποφάσισε να μεθοδεύσει την προσφυγή σε πρόωρες εκλογές, ήταν καταφανές ότι αυτό δεν αποτελούσε προϊόν τακτικού σχεδιασμού. Αντίθετα, αντανάκλυνε κυρίως τις κυβερνητικές αδυναμίες, οι οποίες είχαν οδηγήσει σε μια σειρά από ήττες, στο πλαίσιο τοπικών εκλογών, με προεξάρχουσα την ήττα στο κρατίδιο της Βόρειας Ρηνανίας-Βεστφαλίας, παραδοσιακό προπύργιο των Σοσιαλδημοκρατών. Ήττες που άλλαξαν δραματικά τη θέση του κυβερνητικού συνασπισμού στην Κάτω Βουλή, που απαρτίζεται από τους πρωθυπουργούς των κρατιδίων της Ομοσπονδίας και στην οποία η χριστιανοδημοκρατική αντιπολίτευση έπαιρνε το πάνω χέρι, αποτελώντας απειλητική πλειοψηφία.

Ήττες επίσης που έπαιξαν καθοριστικό ρόλο και στη διαμόρφωση κλίματος ευφορίας στους Χριστιανοδημοκράτες για μια επικείμενη περιφανή νίκη τους κατά του συνασπισμού των Γκέρχαρντ Σρέντερ και Γιόσκα Φίσερ. Το κλίμα αυτό μάλιστα επηρέασε ολόκληρη την Ευρώπη, η οποία άρχισε ήδη να προετοιμάζεται για μια αλλαγή των σταθε-

ρών που είχαν δημιουργηθεί τα τελευταία χρόνια τόσο στο εσωτερικό της Ευρωπαϊκής Ένωσης όσο και στον διεθνή χώρο και κυρίως στις σχέσεις της με τις ΗΠΑ.

Χαρακτηριστικό είναι ότι ένας από τους ευρωπαίους ηγέτες που προσέβλεπε με αδημονία σε μια εκλογική νίκη των Χριστιανοδημοκρατών ήταν ο βρετανός πρωθυπουργός Τόνι Μπλερ, ο οποίος ευελπιστούσε ότι μια τέτοια κατάληξη θα καθιστούσε ευκολότερη μια βρετανογερμανική συμμαχία, με στόχο μια φιλελεύθερη ώθηση της Ευρώπης και παράλληλα την ουσιαστική βελτίωση των σχέσεων της γηραιάς ηπείρου με τις ΗΠΑ – το ενδεχόμενο εμπόδιο που θα μπορούσε να προέλθει από μια νίκη των Χριστιανοδημοκρατών, σε ό,τι αφορά την ευρωπαϊκή πορεία της Τουρκίας, φαίνεται ότι τελικά μπήκε σε δεύτερη μοίρα, καθώς το θέμα αυτό δεν έπαιξε κανένα ουσιαστικό ρόλο στη διαμόρφωση του εκλογικού αποτελέσματος, εκτός ίσως από τις ψήφους των 600.000 τούρκων μεταναστών, οι οποίοι ψήφισαν μαζικά τον «φιλότουρκο» Σρέντερ.

Παρ' όλα αυτά, το ρεύμα, που αρχικά

φαινόταν ότι στρεφόταν καθαρά υπέρ των Χριστιανοδημοκρατών, άλλαξε, κυρίως εξαιτίας των προγραμματικών εξαγγελιών της Μέρκελ, η οποία πολύ νωρίς έδειξε ότι είχε κατά νου την επιβολή σκληρότερων οικονομικών μεταρρυθμίσεων στη χώρα, πράγμα που τελικά φόβισε μεγάλο μέρος των ψηφοφόρων και τους έσπρωξε στη λογική του «το μη χείρον, βέλτιστον».

Αποτέλεσμα αυτής της λογικής ήταν ότι κανένα από τα δυο μεγάλα κόμματα δεν συγκέντρωσε την απαιτούμενη πλειοψηφία για το σχηματισμό αυτοδύναμης κυβέρνησης (οι Χριστιανοδημοκράτες συγκέντρωσαν το 35,2% και εξασφάλισαν 225 έδρες, έναντι των Σοσιαλδημοκρατών που συγκέντρωσαν 34,3% και εξασφάλισαν 222 έδρες), ενώ αντίθετα ενισχύθηκαν σημαντικά τα τρία μικρά κόμματα που συμμετείχαν στις εκλογές και κυρίως το Νέο Αριστερό Κόμμα των Όσκαρ Λαφοντέν και Γκρέγκορ Γκίτς, που ήλθε τέταρτο συγκεντρώνοντας το 8,7% των ψήφων και εξασφαλίζοντας μια δυναμική παρουσία στη Βουλή με 54 βουλευτές: οι Φιλελεύθεροι Δημοκράτες με 9,8% εξασφάλισαν 61 έδρες, ενώ οι Πράσινοι με 8,1% εξασφάλισαν 51 έδρες.

Μέσα σ' αυτό το θολό, πρωτοφανές για τα γερμανικά δεδομένα τοπίο, εκείνο που προέχει είναι το κλίμα αβεβαιότητας που δημιουργείται, καθώς ο σχηματισμός κυβέρνησης φαίνεται μάλλον αδύνατος. Τα πέντε κόμματα που θα συμμετέχουν στη Βουλή έχουν μεγάλες διαφορές μεταξύ τους, που εμποδίζουν τη σύναψη συμφωνιών για τη δημιουργία ενός κυβερνητικού συνασπισμού από την μια ή την άλλη παράταξη.

Μια άλλη σκέψη που καλλιεργείται είναι τα δυο μεγάλα κόμματα να παραμερίσουν τις διαφορές τους και να σχηματίσουν από κοινού μια συμμαχική κυβέρνηση, επαναλαμβάνοντας ένα πείραμα που είχε δοκιμασθεί στη δεκαετία του '60, πράγμα που θα βόλευε και την Ευρωπαϊκή Ένωση, η οποία φοβάται ότι μια περίοδος αβεβαιότητας και ανασφάλειας στη Γερμανία -που θεωρείται κινητήρια οικονομική δύναμη στην Ευρώπη- θα επιδείνωνε το ήδη υπάρχον κακό κλίμα στην οικονομική κατάσταση της γηραιάς ηπείρου.

Στο πλαίσιο αυτό μάλιστα, το «βάρος» τους προσπαθούν να ρίξουν και οι μεγάλες βιομηχανίες της χώρας, οι οποίες δια του προέδρου των αυτοκινητοβιομηχανιών, Μπερντ Γκότσχάλκ, αξιώνουν τον σχηματισμό, το συντομότερο δυνατό, κυβέρνησης συνασπισμού από τα δυο μεγάλα κόμματα, προς την κατεύ-

θυνση των «γνωστών μεταρρυθμίσεων», απειλώντας ότι σε διαφορετική περίπτωση «θα προχωρήσουν μόνοι τους και ίσως πιο βίαια», γεγονός που, όπως λένε, θα σημάνει την αρχή μαζικών απολύσεων για χιλιάδες εργαζόμενους.

Το ζήτημα όμως είναι ότι τα δυο μεγάλα κόμματα φαίνεται μάλλον απίθανο να μπορέσουν να ξεπεράσουν τις διαφορές τους, όσο απίθανο φαίνεται και ότι θα ξεπεράσουν τον ανταγωνισμό των ηγετών τους, Σρέντερ και Μέρκελ, οι οποίοι, προκειμένου να επιτευχθεί μια συμφωνία, διεκδικούν επίμονα τη θέση του καγκελαρίου ο καθένας για λογαριασμό του. Σε κάθε περίπτωση ωστόσο, ακόμα και αν μια συμφωνία επιτευχθεί τελικά για τη δημιουργία του αποκαλούμενου «μεγάλου συνασπισμού», πολλοί αναλυτές θεωρούν σχεδόν βέβαιο ότι δεν θα μπορέσει να είναι αποτελεσματική.

Η βεβαιότητα αυτή άλλωστε αντανακλάται και στο αίσθημα της γερμανικής κοινής γνώμης, η οποία εμφανίζεται, στο συντριπτικά μεγαλύτερο μέρος της, μπερδεμένη, έντονα δυσαρεστημένη και φανερά ανήσυχη από τα εκλογικά αποτελέσματα που, σε τελική ανάλυση, η ίδια προκάλεσε με την ψήφο της.

Κάτω από τις συνθήκες αυτές πάντως, σύμφωνα με εκτιμήσεις αξιόπιστων αναλυτών, οι διαπραγματεύσεις μεταξύ των κομμάτων, που άρχισαν ήδη και συνεχίζονται με σκληρά παζαρέματα, δεν πρόκειται να φτάσουν σε θετικό αποτέλεσμα: αντίθετα, περισσότερο πιθανή προβάλλει η εκδοχή τα δυο μεγάλα κόμματα να συμφωνήσουν τελικά σε μια νέα προσφυγή στις κάλπες. Μια νέα αναμέτρηση όμως, στην οποία θεωρείται επίσης βέβαιο ότι η ισορροπία των δυνάμεων θα είναι αρκετά αλλαγμένη, καθώς πιστεύεται ότι η Μέρκελ, παρ' όλον ότι απέσπασε ισχυρή υποστήριξη από την πλευρά του κόμματός της, θα είναι μάλλον αποδυναμωμένη έναντι του Σρέντερ, η δύναμη του οποίου προβλέπεται ότι θα είναι περισσότερο ενισχυμένη.

ΣΤΡΑΤΗΣ ΜΟΣΧΟΝΗΣΙΟΣ

Αμήχανοι

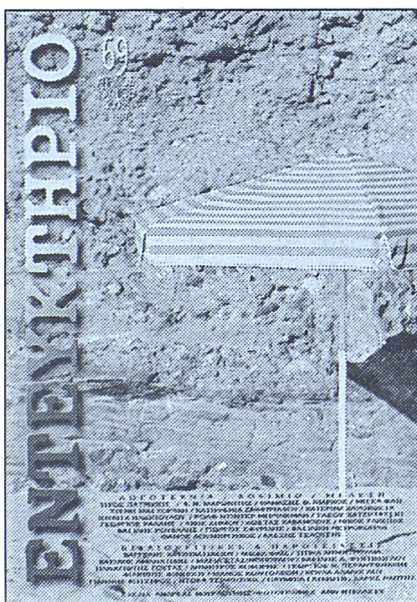
Οι πρώτες εκλογές που προκηρύχθηκαν την επομένη της ήττας των Σοσιαλδημοκρατών στο κρατίδιο της Βόρειας Ρηνανίας-Βεσφαλίας, ενός προπυργίου του κόμματος του Βίλλυ Μπραντ και του Χέλμουτ Σμιτ, εμφάνιζαν εξασχισμένες ιδιαιτερότητες σε σχέση με προηγούμενες αναμετρήσεις. Για πρώτη φορά ο ελιγμός του Καγκελαρίου αντανάκλουσε περισσότερο κυβερνητικές αδυναμίες παρά κομματικό τακτικισμό απέναντι σε μία πλειοψηφούσα αντιπολίτευση, σε επίπεδο κρατιδίων και Κάτω Βουλής: για πρώτη φορά διαγραφόταν η προοπτική να εισέλθει γυναίκα στην Καγκελαρία: και, επιπλέον, για πρώτη φορά εμφανιζόταν στο πολιτικό προσκήνιο ένας ιδιόμορφος Συνασπισμός αριστερά των Σοσιαλδημοκρατών.

Τα αποτελέσματα της 18ης Σεπτεμβρίου ανέδειξαν μια σειρά προβλημάτων, που αντανάκλουν τις «δομικές αλλαγές» στη γερμανική κοινωνία και πολιτική.

ΣΥΓΧΥΣΗ ΚΑΙ ΑΒΕΒΑΙΟΤΗΤΑ

«Επιτέλους, η Γερμανία θα πάψει να είναι η μόνη ίσως ευρωπαϊκή χώρα, στην οποία η νέα κυβέρνηση ήταν γνωστή λίγες ώρες μετά την ανακήρυξη των αποτελεσμάτων», ήταν ένα από τα σχόλια που καυτηρίαζε, όχι χωρίς μια δόση χαιρεκακίας, την κύρια αρετή του γερμανικού κοινοβουλευτισμού, να αναδεικνύει κυβερνητικά σχήματα, στηριζόμενα στα «τρία σίγμα», δηλαδή στη συναίνεση, τον συμβιβασμό και τους συνασπισμούς (Konsens, Kompromiß, Koalition).

Στις 18.00 τοπική ώρα οι γερμανοί ψηφοφόροι και τηλεθεατές δεν αντίκριζαν μόνον πρωτόγνωρα και απρόβλεπτα ποσοστά, έναν υπερόπτη Καγκελάριο (των μίντια, όπως χαρακτηρίζεται ο Γκέρχαρντ Σρέντερ, ο οποίος σε ανύποπτο χρόνο είχε δηλώσει ότι

οι πολιτικοί μετά το εκλογικό αποτέλεσμα

μπορεί να κυβερνήσει «με το χαζοκούτι και τη Bild») να απολαμβάνει τις τηλεοπτικές του δάφνες, μια καταβεβλημένη από τα απογοητευτικά αποτελέσματα Άνγκελα Μέρκελ (υπό τους ήχους της Angie, των Rolling Stones), δύο αυτασάντερες, τους Φιλελεύθερους και την «Αριστερά» να μπαίνουν θριαμβευτικά στην Bundestag, αλλά κυρίως ένα «θολό τοπίο» που επέτεινε τη σύγχυση και την αβεβαιότητα για την επόμενη μέρα.

ΤΟΠΙΟ ΣΤΗΝ ΟΜΙΛΗ

Οι πρώτες εκτιμήσεις οδηγούν στο συμπέρασμα ότι η Γερμανία βρίσκεται μπροστά σε μια περίοδο ευρύτερων προκλήσεων, αλλά και ανακατατάξεων, που ανοίγουν ένα νέο κεφάλαιο στη μεταπολεμική κοινοβουλευτική ιστορία της χώρας. Ο όρος «δημοκρατία του Καγκελαρίου» (Kanzlerdemokratie) αποδίδει τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά ενός πολιτεύματος που προσαρμόζεται πλέον στις ανάγκες του Ηγεμόνα, αρχής γενομένης από τον χαλκέντερο Σρέντερ, όπως έδειξε και ο ελιγμός του, να προσφύγει σε πρόωρες εκλογές «συμπαρασύροντας» τον Πρόεδρο Χορστ Κέλερ μαζί με το ανώτερο δικαστήριο της χώρας. Το δεύτερο στοιχείο αφορά τις σημαντικές απώλειες των δύο «λαϊκών κομμάτων», γεγονός που τείνει να αφαιρέσει σημαντικό μέρος από την ιστορική αλλά και νομιμοποιητική τους βάση, η οποία μέχρι πρότινος έδειχνε παγιωμένη και σχεδόν αδιατάρακτη. Παράλληλα, η εμφάνιση του αριστερού σχηματισμού, που διεμβολίζει τη «γενιά του '68», αποτελεί το κύριο χαρακτηριστικό των μετεκλογικών εξελίξεων, με την προϋπόθεση ότι θα σταθεροποιηθεί στα ποσοστά που

αποκόμισε στις εκλογές αυτές. Μπορεί στην παρούσα φάση το δίδυμο Λαφονταίν-Γκίτς να απορρίπτει κάθε εμπλοκή στον επόμενο κυβερνητικό σχηματισμό, προσφεύγοντας στα συνδικάτα και τα κοινωνικά κινήματα, όμως, και με την προϋπόθεση ότι θα παγιωθεί εκλογικά και κοινοβουλευτικά, κανείς δεν μπορεί να αποκλείσει στα επόμενα χρόνια τη συμμετοχή του σε έναν αριστερό κυβερνητικό συνασπισμό. Τέλος, όσον αφορά τις μετακινήσεις και τις επιλογές των γερμανών ψηφοφόρων, διαφαίνεται μια «νέα διχοτόμηση» ανάμεσα στα παλαιά και νέα (πρώην ανατολικά) κρατίδια, που αντικαθιστά την παραδοσιακή αντιπαλότητα μεταξύ της «προτεσταντικής ηθικής» και του «κοινωνικού καθολικισμού», και η οποία θα επηρεάζει τις εκλογικές αναμετρήσεις αλλά και θα επικαθορίζει τις ευρύτερες πολιτικές εξελίξεις.

«Η ΣΗΜΕΡΟΝ ΩΣ ΑΥΡΙΟΝ ΚΑΙ ΩΣ ΧΘΕΣ»

Είναι γεγονός ότι η Γερμανία βρίσκεται μπροστά σε ένα πολιτικό και κοινωνικό μεταίχμιο, πρωτόγνωρο ίσως στη μεταπολεμική της ιστορία.

Η πάλαι ποτέ κραταιά εθνική και ευρωπαϊκή δύναμη αντιμετωπίζει δομικά προβλήματα σε οικονομικό και κοινωνικό επίπεδο, με επίκεντρο την διαρκώς αυξανόμενη ανεργία και τη διάφύλαξη του κοινωνικού κράτους, που αντανakλώνται στα προγράμματα των κομμάτων.

Οι σοσιαλδημοκρατικές παραινήσεις για τη διατήρηση των κοινωνικών κεκτημένων δεν συμβαδίζουν με τις αναγκαίες τομές στον παραγωγικό και εργασιακό τομέα σε συνθήκες παγκοσμιοποίησης, ενώ οι χριστιανοδημοκρατικές επικλήσεις για μεταρρυθμίσεις, όσο δικαιολογημένες κι αν είναι, δεν μπορούν να πείσουν ούτε τους ερ-

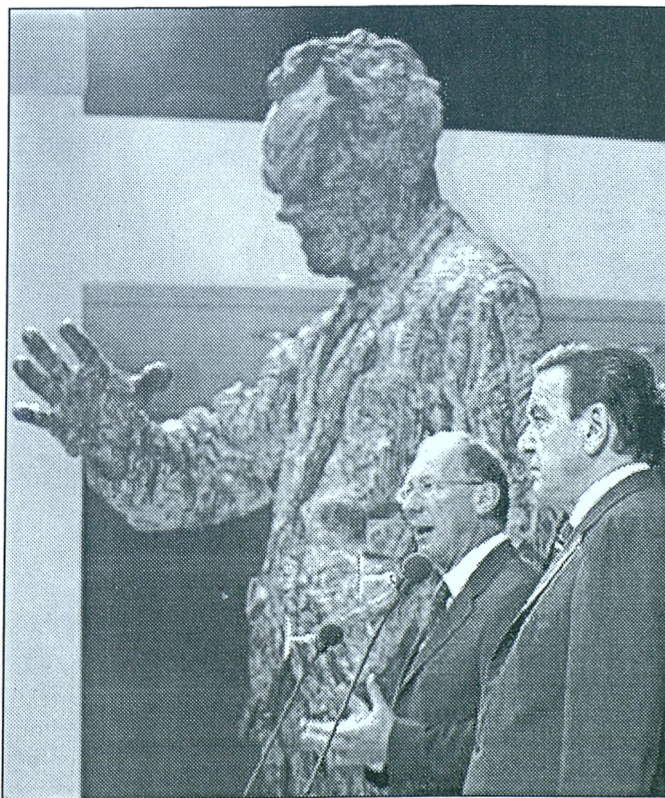
γαζόμενους, ούτε τους φορολογούμενους, ούτε βέβαια τους ασφαλισμένους.

Η ευρωπαϊκή δυναμική της χώρας συναρτάται από την ισχυρή οικονομία της αλλά και από τις σχέσεις της με την υπερατλαντική δύναμη, παράλληλα με την αποδοχή ή απόρριψη της λεγόμενης ευρωπαϊκής πορείας της Τουρκίας.

Η επόμενη μέρα βρίσκει τη χώρα σε κατάσταση αδρανείας και τους πολιτικούς της στη σκηνή αμήχανους, για να παραλλάξουμε τον τίτλο μιας ταινίας του Αλεξάντερ Κλούγκε.

Η «Γερμανία το φθινόπωρο» αναζητεί την ταυτότητά της, που θα συνδυάζει παλαιές αρετές με σύγχρονες απαντήσεις.

ΚΩΣΤΑΣ Θ. ΚΑΛΦΟΠΟΥΛΟΣ

«Δεν ξύπνησαν» οι ηγέτες του κόσμου

της Μύρνας Νικολαΐδου

«Ξυπνήστε, η φτώχεια σκοτώνει!» ήταν το σύνθημα της παγκόσμιας εκστρατείας του διεθνούς κινήματος «Παγκόσμιο Κάλεσμα για Δράση Ενάντια στη Φτώχεια». Αποδέκτες της αγωνιώδους αυτής έκκλησης ήταν για μια ακόμη φορά οι ηγέτες του κόσμου. Το σκηνικό ωστόσο ήταν λίγο διαφορετικό. Αυτή τη φορά το υποτιθέμενο κέντρο αποφάσεων δεν ήταν το Γκλένιγκλς της Σκωτίας και η συνάντηση των πλουσιότερων κρατών του κόσμου, των G8. Αυτή τη φορά το κέντρο των εξελίξεων ήταν η Σύνοδος Κορυφής του ΟΗΕ στη Νέα Υόρκη, στην οποία μάλιστα συμμετείχαν οι ηγέτες 170 κρατών.

Το αποτέλεσμα ωστόσο, για τα εκατομμύρια ανθρώπους που ζουν κάτω από συνθήκες απόλυτης φτώχειας, ήταν το ίδιο. Οι ηγέτες του κόσμου αποδείχθηκαν για μια ακόμη φορά κατώτεροι των προσδοκιών και ο ΟΗΕ επιβεβαίωσε την ιδιότητά του ως κέντρο προβολής και διεκδίκησης των εθνικών συμφερόντων. Μάταια αποπειράθηκε ο παγκόσμιος οργανισμός να αφυπνίσει έστω και την τελευταία στιγμή τους

αρχηγούς των κρατών, με τη δημοσιοποίηση της έκθεσής του για την Ανάπτυξη του 2005. «Οι ηγέτες του κόσμου έχουν μια τελευταία ευκαιρία να εκπληρώσουν τις υποσχέσεις τους για τη μείωση της φτώχειας και τη βελτίωση της υγείας έως το 2015, διαφορετικά κινδυνεύουν να καταδικαστούν από την Ιστορία γιατί θα έχουν αφήσει να πεθάνουν εκατομμύρια παιδιά», ανέφερε σε σκληρή γλώσσα η έκθεση του ΟΗΕ.

30.000 ΠΑΙΔΙΑ ΠΕΘΑΙΝΟΥΝ ΚΑΘΕ ΜΕΡΑ

Υπενθυμίζεται ότι στις αρχές της χιλιετίας, 189 κυβερνήσεις ανέλαβαν τη δέσμευση να εκπληρώσουν έως το 2015 μια σειρά στόχων για την καταπολέμηση της φτώχειας στον πλανήτη. Οι «Στόχοι της Χιλιετίας», όπως αποκαλούνται, περιλαμβάνουν μεταξύ άλλων τη μείωση στο μισό της αναλογίας των ανθρώπων που ζουν με λιγότερο από 1 δολάριο την ημέρα, τη μείωση κατά τα δύο τρίτα της παιδικής θνησιμότητας, την επίτευξη καθολικής πρόσβασης στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση, την καταπολέμηση του AIDS, της ελονοσίας και άλλων ασθενειών, καθώς και τον υπολογισμό των αναγκών των αναπτυσσόμενων κρατών με τη συνακόλουθη αύξηση της ανθρωπιστικής βοήθειας προς αυτές.

Πέντε χρόνια μετά την ιστορική εκείνη συμφωνία και παρά το γεγονός ότι ο αναπτυσσόμενος κόσμος είναι πιο πλούσιος από ποτέ, τα στοιχεία για τον αναπτυσσόμενο κόσμο κρίνονται τουλάχιστον ως απογοητευτικά. Περισσότεροι από 1,2 εκατομμύρια άνθρωποι επιβιώνουν με λιγότερο από 1 δολάριο την ημέρα· 800 εκατομμύρια άνθρωποι κοιμούνται νηστικοί κάθε βράδι· 1 εκατομμύρια παιδιά πεθαίνουν κάθε χρόνο, δηλαδή 30.000 την ημέρα, πριν συμπληρώσουν τα 5 έτη, από ασθένειες που τουλάχιστον στις μισές περιπτώσεις είναι εύκολα ιάσιμες· περισσότερες από 500.000 γυναίκες πεθαίνουν κατά τη διάρκεια της εγκυμοσύνης και της γέννας.

Η απόλυτη φτώχεια και οι συνθήκες εξαθλίωσης ωστόσο δεν χαρακτηρίζουν μόνο τις χώρες του Τρίτου Κόσμου. Ακόμη και η «παγκόσμια υπερδύναμη» των ΗΠΑ έχει να επιδείξει τέτοια παραδείγματα. Σύμφωνα με πρόσφατη έκθεση του ΟΗΕ για τις ανισότητες στον πλανήτη, ορισμένες περιο-

χές των Ηνωμένων Πολιτειών είναι τόσο φτωχές όσο χώρες του Τρίτου Κόσμου. Μάλιστα η βρεφική θνησιμότητα έχει αυξηθεί κατακόρυφα τα τελευταία πέντε χρόνια στις ΗΠΑ και αυτή τη στιγμή βρίσκεται στο ίδιο επίπεδο με τη Μαλαισία, που, σημειωτέον, έχει το ένα τέταρτο του κατα κεφαλήν εισοδήματος των ΗΠΑ.

Ακόμη, παρά το γεγονός ότι οι ΗΠΑ ξοδεύουν τα περισσότερα χρήματα στον κόσμο στον τομέα της υγείας (13% του εθνικού εισοδήματος), το μεγαλύτερο μέρος των χρημάτων αυτών δαπνάζεται για την περίθαλψη των λευκών Αμερικανών. Η σχετική έκθεση του ΟΗΕ κατηγορεί την Ουάσιγκτον «για μια υπερ-αναπτυγμένη στρατιωτική στρατηγική και μια υποανάπτυκτη στρατηγική για την ανθρώπινη ασφάλεια». Και προσθέτει: «Είναι άμεση ανάγκη να αναπτυχθεί ένα συλλογικό πλαίσιο ασφάλειας που να επεκτείνεται πέρα από τις στρατιωτικές απαντήσεις για την τρομοκρατία».

Και όμως οι ΗΠΑ ήταν αυτές που πρόβαλλαν τη μεγαλύτερη αντίσταση για την επίδειξη πολιτικής βούλησης στη Σύνοδο Κορυφής του ΟΗΕ σχετικά με την άμεση επίτευξη των «Αναπτυξιακών Στόχων της Χιλιετίας». Η «υπερδύναμη» θεώρησε σκόπιμο να προτείνει την περικοπή των διατυπώσεων που αφορούν στη μείωση της φτώχειας, συμπεριλαμβανομένης και της παροχής αναπτυξιακής βοήθειας στο εξωτερικό, την εκπαίδευση και την παραγραφή του χρέους. Μάλιστα ζήτησαν ακόμη και την αφαίρεση της αναφοράς στους «Αναπτυξιακούς Στόχους της Χιλιετίας» που συμφωνήθηκαν το 2000.

Είναι προφανές ότι η αμερικανική κυβέρνηση δεν έχει αντιληφθεί την τραγικότητα της κατάστασης. Παρά τον πόλεμο που έχει κηρύξει κατά της τρομοκρατίας και των κρατών που την υποθάλπουν, φαίνεται να μην έχει συνειδητοποιήσει ότι η φτώχεια και η κοινωνική ανέχεια είναι οι παράγοντες που υποκινούν τις συγκρούσεις και τις ακραίες εκδηλώσεις μίσους, όπως εκφράζονται μέσα από τις τρομοκρατικές επιθέσεις. Και αυτό δεν αφορά μόνο την Αμερική αλλά και όλες τις άλλες «μεγάλες» δυνάμεις, που επιθυμούν,

όπως επανειλημμένως διακηρύσσουν, να ζήσουν σε έναν πιο ειρηνικό και ανθρώπινο κόσμο.

«ΧΑΜΕΝΗ ΕΥΚΑΙΡΙΑ» Η ΣΥΝΟΔΟΣ

Ίσως αυτή η αδυναμία κατανόησης της πραγματικής ρίζας του προβλήματος, μαζί με τα εθνικά συμφέροντα που κάθε φορά υπερισχύουν έναντι της συλλογικής ευθύνης, αποτελούν και τις αιτίες που η ιστορική αυτή συγκέντρωση των ηγετών κατέληξε σε παταγώδη αποτυχία. Μετά από έναν μαραθώνιο τριήμερων διαβουλεύσεων, οι ηγέτες των 170 κρατών υπέγραψαν μια «απεινή» Διακήρυξη, με γενικόλογες αναφορές και χωρίς συγκεκριμένες δεσμεύσεις. Μόνη εξαίρεση αποτέλεσε η απόφαση για την αποτροπή μελλοντικών γενοκτονιών, με την υιοθέτηση νέου δόγματος για την προστασία των αμάχων.

Όσον αφορά στα ζητήματα της φτώχειας, υπήρξε απλώς μια δέσμευση για τη συνέχιση των «Αναπτυξιακών Στόχων της Χιλιετίας», τη στιγμή που ήδη ο πρώτος αναπτυξιακός Στόχος, να είναι ίσος ο αριθμός των αγοριών και των κοριτσιών έως το 2005, έχει αποτύχει. Παράλληλα οι ανθρωπιστικές οργανώσεις έχουν προειδοποιήσει ότι αν συνεχισθεί η κατάσταση αυτή, οι «Στόχοι της Χιλιετίας» δεν θα πραγματοποιηθούν

σε 10 αλλά σε 100 χρόνια.

Δεν έχουν άδικο λοιπόν όσοι έσπευσαν να χαρακτηρίσουν την ιστορική αυτή Σύνοδο Κορυφής του ΟΗΕ ως «χαμένη ευκαιρία», να την βαθμολογήσουν με κάτω από τη βάση και να κατηγορήσουν τα μέλη της για «υποκρισία». Σύμφωνα με τα στοιχεία του ΟΗΕ, συνέπεια της μη εκπλήρωσης του στόχου για μείωση της παιδικής θνησιμότητας θα είναι ο αναπόφευκτος θάνατος επιπλέον 41 εκατομμυρίων παιδιών μέσα στην επόμενη δεκαετία. Και τα παιδιά αυτά ούτε μπορούν να περιμένουν, ούτε να πιστεύουν σε μια «μαγική» δεύτερη ευκαιρία.

βιβλιοθήκη
του
ναυτίλου

Χαρ. Τρικούπη 28, 106 79 Αθήνα
Τηλ.: 210 36 16 204
Fax: 210 36 16 369
naibooks@otenet.gr

Ρώσοι της Ευρώπης, ενωθείτε!

της Ίγνα Αμπγάροβα

Στα τέλη του περασμένου Ιουλίου πραγματοποιήθηκε στις Βρυξέλλες ένα συνέδριο με τίτλο «Ρωσόφωνος πληθυσμός της ΕΕ: Διαμόρφωση της κοινωνίας». Στη διάρκεια του συνεδρίου αυτού ιδρύθηκε μια «Ομοσπονδία Ρωσικών Κομμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης» και δημιουργήθηκε μια κοινωνική οργάνωση με την ονομασία «Ρωσική συμμαχία της Ευρωπαϊκής Ένωσης».

Το προηγούμενο καλοκαίρι, στο αντίστοιχο πρώτο συνέδριο στην Πράγα είχαν λάβει μέρος οι αντιπρόσωποι των ρωσοφώνων επτά χωρών της ΕΕ. Τότε είχε αποφασιστεί να ξεκινήσει η προετοιμασία για τη δημιουργία μιας πανευρωπαϊκής πολιτικής ένωσης που θα εκπροσωπεί τα συμφέροντα των 6 εκατομμυρίων ρωσοφώνων Ευρωπαίων. Τον περασμένο Δεκέμβριο, στη δεύτερη συνάντηση, που έγινε στις Βρυξέλλες, πήραν μέρος αντιπρόσωποι από 12 χώρες της Ευρώπης και η φετινή, τρίτη κατά σειρά, συνεδρίαση ένωσε τους πολιτικούς και κοινωνικούς παράγοντες από 21 χώρες. Οι αντιπρόσωποι της Αυστρίας, του Βελγίου, της Μεγάλης Βρετανίας, της Ουγγαρίας, της Γερμανίας, της Ολλανδίας, της Ελλάδας, της Δανίας, της Ιρλανδίας, της Ισπανίας, της Ιταλίας, της Κύπρου, της Λεττονίας, της Λιθουανίας, της Νορβηγίας, της Πολωνίας, της Πορτογαλίας, της Φινλανδίας, της Γαλλίας, της Σουηδίας, της Εσθονίας, ήρθαν αυτή τη φορά για να μάθουν περισσότερα για την κατάσταση των ρωσικών κοινοτήτων σε διάφορες χώρες της Ευρώπης.

Το συνέδριο πραγματοποιήθηκε υπό την αιγίδα της πολιτικής ομάδας του Ευρωκοινοβουλίου «Πράσινοι - Ευρωπαϊκή Ελεύθερη Συμμαχία», μέλος της οποίας είναι και η μοναδική ρωσικής καταγωγής βουλευτής του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, ως εκπρόσωπος της

Λεττονίας, η Τατιάνα Ζντάνοκ.

Και ήταν ακριβώς η Τατιάνα Ζντάνοκ που πήρε την πρωτοβουλία της διοργάνωσης των συναντήσεων ανάμεσα σε εκπροσώπους της ρωσοφώνης διασποράς στην Ευρώπη και της επακλουθής ένωσής τους σε μια ενιαία κοινωνικο-πολιτική δύναμη. Η πρωτοβουλία αυτή ήταν αποτέλεσμα του γεγονότος ότι, αμέσως μετά την ένταξη των 10 νέων χωρών στην ΕΕ, τα «ρωσικά» κόμματα, κυρίως από τις χώρες της Βαλτικής και ιδιαίτερα τη Λεττονία, πρόβαλαν δυναμικά την υπαρκτή τους, τονίζοντας ότι τα δικαιώματα των ρωσοφώνων στις χώρες αυτές παραβιάζονται με ιδιαίτερος σκληρό τρόπο.

«Αποστολή μας -υπογραμμίζει η Τατιάνα Ζντάνοκ, η οποία εξελέγη και πρόεδρος της Ομοσπονδίας Ρωσικών Κομμάτων- είναι με τη χρησιμοποίηση πολιτικών μεθόδων να λύσουμε προβλήματα της ρωσικής διασποράς, να υποστηρίξουμε σ' αυτό το θέμα τους ρώσους πολιτικούς και τις ρωσικές οργανώσεις. Πλην των χωρών της Βαλτικής, σε άλλα κράτη της ΕΕ οι ρωσικές κοινότητες βρίσκονται ακόμα στο στάδιο διαμόρφωσης, γι' αυτό και στα περισσότερα απ' αυτά δεν υπάρχουν ακόμα ρωσικά κόμματα. Αλλά οι πόρτες της Ομοσπονδίας είναι ανοιχτές για όλα τα μελλοντικά κόμματα του ρωσοφώνου πληθυσμού. Από την άλλη, ακόμα και σήμερα πολλές διάσημες προσωπικότητες της ρωσικής διασποράς

μπορούν να παίρνουν μέρος στις δραστηριότητές της ως ανεξάρτητα μέλη».

Στο ίδιο πνεύμα εξάλλου, ο αντιπρόεδρος της Ομοσπονδίας και πρόεδρος της εκτελεστικής επιτροπής του «Διεθνούς Συμβουλίου των Ρώσων Συμπatriωτών», κόμης Πετρο Σερεμέτιεφ, πιστεύει ότι «ένα τέτοιο πανευρωπαϊκό πλαίσιο, όπως η Ομοσπονδία Ρωσικών Κομμάτων, θα αποτελεί για τη ρωσική διασπορά της Ευρώπης ένα ισχυρό εργαλείο επιρροής στην πολιτική της ΕΕ όσον αφορά στους τομείς υποστήριξης και διάδοσης του ρωσικού πολιτισμού, της ρωσικής γλώσσας και της εκπαίδευσης στη ρωσική γλώσσα».

Ιδιαίτερα για το τελευταίο, ένα παράδειγμα αποτελεί η περιβόητη εκπαιδευτική μεταρρύθμιση στη Λεττονία, για την οποία έχουν γράψει πολλές φορές ακόμα και ελληνικές εφημερίδες, ενώ το γύρο του κόσμου έχουν κάνει φωτογραφίες μαθητών αλυσοδεμένων στις πόρτες των σχολείων τους, με πανό που αναφέρονταν στο αίτημα να σταματήσει η διδασκαλία των μαθημάτων στα ρωσικά σχολεία από μεταφράσεις στη λεττονική γλώσσα. Στο πλαίσιο αυτό τονίζεται το γεγονός ότι στα παραπάνω δημοσιεύματα αναφερόταν αρκετά ξεκάθαρα η θέση του επίσημου κράτους της Λεττονίας, ενώ αντίθετα στους αντιφρονούντες αφιερωνόταν ελάχιστος χώρος, με αποτέλεσμα να δημιουργείται η παραπλανητική εικόνα των «κακών» που ζουν στη χώρα αυτή και αρνούνται να μάθουν τη γλώσσα της. Μια εικόνα που μεταφράζεται ως άρνηση να δεχτούν τη λεττονική υπηκοότητα, ευνοώντας έτσι τον διαχωρισμό των πολιτών σε «υπηκόους» και «μη υπηκόους» που έχει επιβάλει το λεττονικό κράτος σε βάρος των ρωσικής καταγωγής κατοίκων της χώρας.

Όσον αφορά μάλιστα τη σημερινή κατάσταση του ρωσόφωνου πληθυσμού στη Λεττονία, η Τατιάνα Ζντάνοκ λέει:

«Η κατάσταση που αντιμετωπίζουμε στη Λεττονία, ιδιαίτερα από τον Οκτώβριο του 1991 όταν μας χώρισαν σε “υπηκόους” και “μη υπηκόους”, καθώς μάλιστα το μεγαλύτερο μέρος των “μη υπηκόων” εμφανίστηκε σχεδόν ως παράνομο, σήμερα έχει γίνει ευρύτατα γνωστή και απαιτεί κάποια λύση. Ήδη στο Ευρωκοινοβούλιο έχουν αρχίσει να μιλούν για το θέμα αυτό αρκετά έντονα, χάρη και στη δική μου δραστηριότητα, με επίκεντρο το γεγονός ότι το θέμα των “μη υπηκόων”, δηλαδή των εκπροσώπων της μη λεττονικής εθνότητας, απασχολεί το ήμισυ της ρωσόφωνης κοινότητας της Λεττονίας. Δηλαδή, το ένα απ’ αυτά τα δύο εκατομμύρια αποτελούμε εμείς, οι πολίτες δεύτερης κατηγορίας, και είναι απαραίτητο να κάνουμε κάτι. Το πρόβλημα είναι πια πανευρωπαϊκό».

Σε συνέντευξη που μας παραχώρησε, η Τατιάνα Ζντάνοκ προσθέτει:

• *Τι επιχειρείτε να κάνετε σ’ αυτό το πλαίσιο ως ευρωβουλευτής;*

— Η πολιτική ομάδα στην οποία ανήκω, η ομάδα των Πράσινων, μου έδωσε την ευκαιρία να κάνω μια εισήγηση κατά τη συζήτηση της Διακήρυξης. Εκεί ανέφερα ότι τέτοιου είδους περιπτώσεις έχουν βαριές νομικές συνέπειες. Διότι πρόκειται για μια προσπάθεια να θεωρηθεί το 20% του πληθυσμού της Λεττονίας (450.000), καθώς κι ένα μεγάλο μέρος του πληθυσμού της Εσθονίας (100.000), ως πρόσωπα που μεταφέρθηκαν εκεί κατά την περίοδο της κατοχής και επομένως ως άτομα για τα οποία η στέρηση των πολιτικών δικαιωμάτων δικαιολογείται. Αυτό κι αν είναι σκάνδαλο!

Επίσης, όπως κάθε ευρωβουλευτής, έχω τη δυνατότητα να προσκαλώ 90 άτομα κάθε χρόνο. Τον τελευταίο καιρό έχουν επισκεφθεί τις Βρυξέλλες τέσσερις αντιπροσωπείες, τρεις από τις οποίες περιελάμβαναν εκπροσώπους του Επιτελείου για την Προστασία των Ρωσικών Σχολείων. Οι επισκέψεις τους

πραγματοποιήθηκαν στο διάστημα της συνεδρίασης της εσωτερικής ομάδας του Ευρωκοινοβουλίου για θέματα των παραδοσιακών εθνικών μειονοτήτων.

• *Πώς αντιδρούν οι ευρωβουλευτές στις εισηγήσεις και τις παρατηρήσεις σας;*

— Θα έλεγα ότι οι ευρωπαίοι πολιτικοί βρέθηκαν αντιμέτωποι με μια συγκεκριμένη πραγματικότητα. Έχουν την ευκαιρία να δείξουν την αληθινή αφοσίωσή τους στις κοινές αρχές των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, στις αρχές της μη διάκρισης και του σεβασμού των δικαιωμάτων των μειονοτήτων, ή, διαφορετικά, την διπρόσωπη στάση τους όσον αφορά τη ρωσική μειονότητα. Υπάρχει ένα ανέκδοτο που λέει «εγώ δεν είμαι ρατσιστής, οι άλλοι είναι μαύροι». Κάπως έτσι ενεργούν και μερικοί ευρωβουλευτές, δηλώνοντας ότι είναι υπέρ των δικαιωμάτων των μειονοτήτων, εξαιρώντας όμως τα δικαιώματα των Ρώσων.

• *Κατά πόσο η στάση αυτή σχετίζεται, κατά τη γνώμη σας, με τον πολιτικό προσανατολισμό των ευρωβουλευτών;*

— Φυσικά προηγούνται οι δεξιοί. Αλλά μερικές φορές «στην άλλη πλευρά του οδοφράγματος» βρίσκονται και μερικοί σοσιαλιστές ή κεντρώοι. Για παράδειγμα, στις 8 Ιουνίου στο Στρασβούργο, κατά την ψήφιση της Εισήγησης για τα Δικαιώματα των Μειονοτήτων και τη Μη Διάκριση στην Ευρωπαϊκή Ένωση, οι βουλευτές των αριστερών κομμάτων και ειδικότερα εγώ η ίδια περάσαμε στην Εισήγηση κάποιες θέσεις που υποχρεώνουν την Επιτροπή να ασχοληθεί ειδικά με ανθρώπους χωρίς υπηκοότητα, και να εξασφαλίσει γι’ αυτό το θέμα συγκεκριμένη χρηματοδότηση. Η πλειοψηφία των βουλευτών, συγκεκριμένα όλοι οι δεξιοί και ένα μέρος των σοσιαλιστών και φιλελεύθερων-κεντρώων, ψήφισαν την διαγραφή αυτών των θέσεων.

• *Πώς το δικαιολογείτε αυτό;*

— Σε όλες αυτές τις κοινοβουλευτικές ομάδες έχω πολιτικούς αντιπάλους.

Ανάμεσα σε 9 λεττονούς βουλευτές η μοναδική Ρωσίδα είμαι εγώ. Οι αντίπαλοί μου έχουν δυνατό λόμπι σε όλες τις ομάδες, στις οποίες περνούν τους ισχυρισμούς τους. Σύντομα όμως θα υπάρξει μια νέα «δοκιμασία» με ένα ντοκουμέντο που θα συζητηθεί και αφορά στην ελεύθερη μετακίνηση των «μη υπηκόων» μέσα στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Εκεί ελπίζουμε για το καλύτερο.

• *Τελικά ποιος είναι ο λόγος γι’ αυτή τη στάση έναντι των Ρώσων και της Ρωσίας, τόσο στις χώρες της Βαλτικής όσο και γενικότερα στην Ευρώπη;*

— Θα απαντήσω με μία λέξη: εκδίκηση. Όταν στην ΕΣΣΔ υπήρχαν 15 Δημοκρατίες, από τις οποίες οι 12 κήρυξαν απλώς την ανεξαρτησία τους μετά τη διάλυση της Ένωσης, οι τρεις Δημοκρατίες της Βαλτικής κήρυξαν την αναβίωση των προπολεμικών κρατών με τους αρχικούς τους πολίτες, τα αρχικά τους σύνορα και τους αρχικούς ιδιοκτήτες της γης και των ακινήτων. Όμως αυτή η διαμορφωμένη από τις ΗΠΑ θεωρία στρεφόταν εναντίον των πράξεων του Ελσίνκι, που επικύρωναν το αμετάλλακτο των ευρωπαϊκών συνόρων. Δεν πρέπει να ξεχνάμε και τις μεταπολεμικές συμφωνίες της Γιάλτας και του Πότσταμ, στις οποίες συμμετείχαν και οι ΗΠΑ. Όλη αυτή η προσπάθεια που προκαλεί φθορά στις συμφωνίες για τα σύνορα είναι εξαιρετικά επικίνδυνη και στρέφεται εναντίον της Ρωσίας και βεβαίως εναντίον των Ρώσων οι οποίοι εμφανίζονται σαν διασπορά εκτός της ιστορικής τους πατρίδας.

Εδώ να επισημάνω μια σειρά εργασιών ρώσων πολιτικών αναλυτών, όπως η Ναταλία Ναροτονίζκαγια, που τονίζουν ότι ο σκοπός μιας τέτοιας πολιτικής είναι να υποτιμηθεί η δύναμη της υπογραφής της ΕΣΣΔ, και της Ρωσίας ως διαδόχου της, σε μια ολόκληρη σειρά σημαντικών ντοκουμέντων και τελικά να αποδυναμωθεί η θέση της Ρωσίας σε διάφορους διεθνείς οργανισμούς, με πρώτο το Συμβούλιο Ασφαλείας του ΟΗΕ.

Μετάφραση: Βσέβολοντ Σαμοχβάλοφ

Ο βασιλιάς είναι ντυμένος

Οι απίστευτες, τριτοκοσμικές εικόνες από την καρδιά της πανίσχυρης Αμερικής που μας κατέκλυσαν μετά το φονικό πέραςμα του «Κατρίνα», οδήγησαν πλήθος κόσμου στο συμπέρασμα πως «η αυτοκρατορία είναι γυμνή». Ο Μ. Παπαγιαννάκης μάλιστα (Αυγή, 11/9) μίλησε για φαινόμενο Σοβιετοποίησης των ΗΠΑ, αφού –όμοια με ό,τι κορόιδευε η Δύση ότι γινόταν στην ΕΣΣΔ στα είδη καθημερινής ανάγκης– οι παντοκράτορες την ίδια ώρα που βρίσκουν τρόπους να στείλουν σ' ένα 24ωρο βαριά πολεμική βιομηχανία στην άλλη άκρη της Γης, δεν μπορούν να στείλουν σε δέκα μέρες τροφή και φάρμακα στους ίδιους τους πολίτες τους εντός συνόρων.

Πρόσφατα, στον δικτυακό τόπο των Δημοκρατικών (9/19/05) αλλά και σε παραδοσιακά «προοδευτικές» εφημερίδες όπως η *Washington Post* (9/9/05), υποστηρίχθηκε πως υπήρξαν προειδοποιήσεις ότι οι λάθος δημοσιονομικές πολιτικές στην περιοχή της Νέας Ορλεάνης δεν θα έμεναν χωρίς συνέπειες.

Κι όμως, «ο βασιλιάς δεν είναι γυμνός», κι ό,τι έγινε δεν είναι αποτέλεσμα έλλειψης πολιτικής πρόνοιας, αλλά ίσα ίσα το αντίθετο. Τις τελευταίες δεκαετίες γίνεται μια διαρκής, συστηματική και ωραιοποιημένη προσπάθεια-τέρας να απεκδυθεί το κράτος κάθε ευθύνη για την τύχη των πολιτών του σε μια ευθεία πορεία αποδόμησης του συλλογικού κι άρα του κοινωνικού. Ο νεοφιλελευθερισμός ακόμη και στις «επιλογές σωτηρίας» (sic!) φάνηκε από το ότι η κρατική ενημέρωση για την επερχόμενη καταστροφή άφηne σε όσους είχαν την δυνατότητα, την «επιλογή» να φύγουν, ενώ για τους υπόλοιπους (τα φτωχά στρώματα του έγχρωμου κυρίως πληθυσμού) δεν θεωρούνταν αυτονόητη καμιά κρατική μέριμνα. Δεν είναι καθόλου τυχαίο, ίσα ίσα είναι τρομακτικό, ότι οι πρώτες εκκλήσεις του Μπους (του ηγέτη του «πλουσιότερου κράτους στον κόσμο» και πλήθους ευαγγελικών σεχτών) αποτελούν μια «χριστιανική» έκκληση σε αντίστοιχες θρησκευτικές οργανώ-

σεις ή ιδρύματα εθελοντών ώστε να «προσωποποιηθεί», θρησκοθήπτα μάλιστα, η κοινωνική «αμαρτία»! Κι αυτό ενώ το σύνταγμα τον υποχρεώνει να δραστηριοποιήσει το κράτος, δίνοντάς του κάθε δυνατότητα να διατάξει δημιουργία των αποθεμάτων των μεγάλων ιδιωτικών εταιρειών και βιομηχανιών (που πλουτίζουν και από την εκμετάλλευση των φτωχών εργαζόμενων και καταναλωτών) σε καταστάσεις ανάγκης για τη σωτηρία ανθρωπίνων ζωών. (Και να πόσο ο κακοεφαρμοσμένος Μαρξισμός γίνεται επίκαιρος με την εξαιρετική ανάλυση περί κοινωνικού πλούτου και ατομικής αλλοτρίωσης πλούσιων και φτωχών...) Όμως ο ίδιος ο Μπους κριτικάρεται επί προσωπικού από τους Δημοκρατικούς, όταν στην πραγματικότητα δεν εκπροσωπεί παρά μια συνολική πολιτική περιβαλλοντικής καταστροφής που συμπτυκνώνεται στην άρνηση των ΗΠΑ να υπογράψουν τη συνθήκη του Κιότο, αλλά και στο «μοίρασμα» των ελών της Νέας Ορλεάνης σε πολυεθνικές που την αποψίλωσαν, αφήνοντάς την έρμαιο όσο ποτέ σε τυφώνες που περνούσαν και άλλοτε.

Πέρα από αυτό, αν προσέξουμε καλά, οι πρώτες εικόνες που μας ήρθαν από τις ρημαγμένες περιοχές, δεν είναι εικόνες παροχής ιατρικής περίθαλψης ή τροφής και πόσιμου νερού, αλλά στρατιωτικών σωμάτων που πήγαν να κρα-

τήσουν «σε τάξη» τους απελπισμένους πολίτες. Κι αντιδρώντας πολλοί από κληροί, σε πόλεμο πια με τα κρατικά σώματα ασφαλείας, πυροβόλησαν εναντίον τους, αφού δεν τους επέτρεπαν ούτε να «απαλλοτριώσουν» είδη άμεσης ανάγκης από τα σούπερ-μάρκετ σε ώρες ζωής ή θανάτου. Σίγουρα, για τη χώρα που βγάζουν πρόεδρο οι σπόνσορες των μεγάλων βιομηχανιών κι εταιρειών, για τη χώρα που οι τηλε-ευαγγελιστές μετατρέπουν ταχύτατα σε κράτος ιλουστρασιόν –άρα κρυμμένου– θρησκευτικοπολιτικού φονταμενταλισμού, για τη χώρα που θεωρεί ότι είναι ο θεματοφύλακας της Αγίας Γραφής «όπου γης» κι ότι αυτό θα το διατηρήσει με τη βία του «οφθαλμόν αντί οφθαλμού» (ακόμη κι αν η ίδια χτυπά πρώτη), τα υλικά κέρδη είναι πάνω από ανθρώπους, κι άρα προτεραιότητα όταν πέθαιναν πολίτες από δίψα, ήταν να μην διανεμηθούν ούτε τα στοκ νερού από τα σούπερ-μάρκετ...

Το απρόσωπο μόρφωμα του αμερικανικού κράτους-τέρατος, θεωρώντας το ίδιο ξένους τους δικούς του προλετάριους με τους ιρακινούς, συνεχίζει στην πραγματικότητα μια υπαρκτή πολιτική προτεραιοτήτων που φαντάζουν και είναι παράλογες. Μιας πολιτικής που στηριζόμενη στην απελευθερωμένη αγορά όχι μόνο του κέρδους αλλά και της ίδιας της επιβίωσης (ο σώζων εαυτόν) κρατά γερά στα δόντια το χασαπομάχαιρο και μας προσκαλεί στη ζούγκλα, επιστρέφοντας την ιστορία (και άρα την κοινωνία των δικαιωμάτων του πολίτη) σε προ-νεωτερικές, μεσαιωνικές εποχές. Ο βασιλιάς δεν είναι γυμνός. Φορά στολή παραλλαγής και βαθιά παράλογος (αλλά και συνεπής στον παραλογισμό του) νιώθει ότι μιλά απευθείας με την «πρόοδο» και τον «θεό» και γυρίζει με τον βούρδουλα τον κόσμο...

ΕΛΕΝΗ ΚΑΡΑΣΑΒΒΙΔΟΥ

Ένα ακαδημαϊκό πραξικόπημα

της Δανάης Ιωάννου

Το τελευταίο διάστημα απασχόλησαν τον Τύπο, περιφερειακό και αθηναϊκό, όσα συμβαίνουν στη νεοϊδρυθείσα Αρχιτεκτονική Σχολή του Πολυτεχνείου Κρήτης.

Πριν από ένα χρόνο μια ομάδα καθηγητών –οι οποίοι σε δημοσίευμα της εφημερίδας *Χανιώτικα Νέα* χαρακτηρίζονται από τον τέως πρύτανη του Πολυτεχνείου Κρήτης «κορυφαίοι της Αρχιτεκτονικής στην Ελλάδα»– ανέλαβαν να στήσουν από την αρχή το Τμήμα Αρχιτεκτόνων Μηχανικών.

Η είσοδος των πρώτων φοιτητών του Τμήματος το 2004-2005, αποτέλεσε το τέλος μιας προσπάθειας η οποία χαρακτηρίστηκε σε κείμενο των καθηγητών που πάλεψαν γι' αυτή «επίπονη και ομαδική». Στο κείμενο αυτό, που δημοσιεύθηκε και στον Τύπο των Χανίων, σημειώνεται ακόμα:

«Οι παράγοντες του Πολυτεχνείου, πολλές δυνάμεις της πόλης των Χανίων με πρωταγωνιστή το Κέντρο Αρχιτεκτονικής της Μεσογείου, τα πέντε μέλη της Επιτροπής, αλλά ιδίως οι επιλεγέντες νέοι διδάσκοντες του Πολυτεχνείου εργάστηκαν στα όρια των δυνάμεών τους ώστε η εικόνα της Σχολής στο τέλος του ακαδημαϊκού έτους να είναι κατά γενική ομολογία πέραν πάσης προσδοκίας: υψηλού επιπέδου φοιτητικές εργασίες, εξαιρετικές συνθήκες χώρου και εξοπλισμού, συγκροτημένο και συνεκτικό πρόγραμμα σπουδών με έκτακτη συμμετοχή αρχιτεκτόνων διεθνούς εμβέλειας (καθηγητές από τις Αρχιτεκτονικές

Σχολές του *Columbia* ΗΠΑ και *Mendrisio* Ελβετίας), αλλά και δημοσιοποίηση της προσπάθειας σε ημερίδα με τη συμμετοχή των Αρχιτεκτονικών Σχολών της χώρας, του ΤΕΕ, του Συλλόγου Αρχιτεκτόνων και διαλέξεις των *Aurelio Galfetti* και *Δημήτρη Φατούρου*».

Στο τέλος της χρονιάς προέκυψαν πρυτανικές εκλογές και ο κ. Γρυσπολάκης, αντιπρύτανης έως τότε, εκλέχθηκε ως ο μοναδικός υποψήφιος, πρύτανης του Πολυτεχνείου «σε κλίμα ηρεμίας».

Αμέσως μετά την εκλογή του νέου πρύτανη και πριν καν παραδοθεί η σκυτάλη από τον προηγούμενο, κ. Φίλη, σύννεφα άρχισαν να συγκεντρώνονται πάνω από την καινούργια Σχολή. Συγκεντρώθηκαν και δρομολογήθηκαν μάλιστα στον σχηματισμό μιας καταιγίδας σε πολύ σύντομο χρονικό διάστημα. Οι ισχυρές απόψεις της νέας πρυτανείας περί της δομής του Προγράμματος Σπουδών μετά από σειρά συγκρούσεων σε διάφορες συνεδριάσεις οδήγησαν στο αποτέλεσμα, η Σύγκλητος με ισχνή πλειοψηφία να απορρίψει το Πρόγραμμα Σπουδών του 3ου και 4ου εξαμήνου, και άφησαν το νέο τμήμα μετέωρο ενόψει του νέου ακαδημαϊκού έτους. Όλα όσα συνέβησαν οδήγησαν τελικά στις αρχές Σεπτεμβρίου τον νέο πρύτανη να ανακοινώσει ενώπιον της Συγκλήτου ότι από την ημέρα ανάληψης των καθηκόντων του τα μέλη της προσωρινής Γενικής Συνέλευσης οριστικώς πλέον δεν θα έχουν την εμπιστοσύνη της πρυτανείας.

Οι θιγόμενοι καθηγητές στην ανακοίνωση που υπέγραψαν αναφέρουν ότι «στη συγκεκριμένη περίπτωση αυτά που συνέβησαν ξεπέρασαν τα αποδεκτά όρια και έθιξαν την ακαδημαϊκή οντότητα του τμήματος» και πως «δεν έχουν την διάθεση να υποχωρήσουν από τις θέσεις του, έστω κι αν αυτό οδηγήσει στην βίαιη απομάκρυνσή τους

από τα καθήκοντα που έχουν αναλάβει».

Τελικά αυτό και έγινε: η πενταμελής αντικαταστάθηκε από μια νέα εξαμελή που έγινε στη συνέχεια πενταμελής (Καρύδης, Ρογκάν, Πανέτσος, Χριστοδουλάκης, Προβιδάκης) –με ένα μικρό παρασκήνιο που παρουσιάζει ενδιαφέρον: μόνον οι τρεις είναι αρχιτέκτονες· ο καθηγητής Χριστοδουλάκης είναι Ηλεκτρονικός και ο καθηγητής Προβιδάκης Μηχανικός– η οποία είχε και την εμπιστοσύνη του νέου πρύτανη.

Τα πράγματα είναι ξεκάθαρα. Θέμα επιστημονικής επάρκειας των πέντε καθηγητών που έστησαν την Σχολή δεν τίθεται. Για το θέμα παρενέβη και ο Πανελλήνιος Σύλλογος Αρχιτεκτόνων ο οποίος τάχθηκε υπέρ των απολυμένων καθηγητών και άσκησε σκληρή κριτική στην πρυτανεία για τους χειρισμούς της στο θέμα. Η επιτυχής πορεία του πρώτου έτους της Σχολής επίσης δεν τίθεται υπό αμφισβήτηση, καθώς έχουν διατυπωθεί δημοσίως και διεθνή εγκώμια από τους προέδρους αρχιτεκτονικών σχολών απ' όλη την Ευρώπη που ενημερώθηκαν για τον ένα χρόνο λειτουργίας του νεοσύστατου τμήματος. Άρα τι συμβαίνει;

Μια καλή ερμηνεία δίνεται στο θέμα από την *Αυγή* με τον τίτλο «Γκρεμίζει την Αρχιτεκτονική Χανίων ο νέος Πρύτανης».

Το ακαδημαϊκό ηθικό στίγμα όμως το δίνει ο καθηγητής Μανώλης Κορρές, ο οποίος αρνήθηκε να είναι μέλος της νέας διοικούσας επιτροπής. Από την άλλη, η πρυτανεία την 1η Σεπτεμβρη, αν και έλαβε τη σχετική έγγραφη άρνηση του καθηγητή, ανακοίνωσε το ονομά του την επόμενη μέρα...

Η εποχή δεν προσφέρεται για ακαδημαϊκά πραξικοπήματα. Ή μήπως ο ακαδημαϊκός κόσμος έχει χαλαρώσει τόσο πολύ;

Ανατομία ενός «διαρκούς εγκλήματος»

του Ιάκωβου Προκοπίου

3. ΣΥΣΤΗΜΑ ΜΟΝΙΜΟΠΟΙΗΣΗΣ ΤΩΝ ΔΙΔΑΣΚΟΝΤΩΝ

Συμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία τόσο οι λέκτορες όσο και οι επίκουροι καθηγητές διορίζονται με θητεία, δεν απολαμβάνουν δηλαδή μονιμότητα. Μονιμότητα αποκτούν οι επίκουροι καθηγητές μετά από τρία χρόνια υπηρεσίας σε αυτή τη βαθμίδα και μετά από σχετική κρίση. Οι επόμενες βαθμίδες, του αναπληρωτή καθηγητή και του καθηγητή, απολαμβάνουν μονιμότητα. Στην ενότητα αυτή θα εξετάσουμε τον παραλογισμό που διέπει τη διαδικασία μονιμοποίησης των επίκουρων καθηγητών.

Το πρώτο ερώτημα που γεννιέται είναι το εξής: αν κάποιος εισέλθει στον ακαδημαϊκό χώρο από την πρώτη βαθμίδα (του λέκτορα), η μονιμοποίησή του μπορεί να γίνει μετά από επτά έως και δέκα χρόνια (με δεδομένη την συγχρή παραβίαση των προθεσμιών από τις πανεπιστημιακές αρχές). Μετά λοιπόν από επτά έως δέκα χρόνια έρχεται η πολιτεία να αναγνωρίσει τη μονιμότητα σε ένα μέλος ΔΕΠ. Γιατί; Το επίθημα μέλος ΔΕΠ έχει πλήρη δικαιοσύνη στην ακαδημαϊκή διαδικασία και μπορεί να απολαύσει τις ίδιες με τους μόνιμους συναδέλφους του οικονομικές ή άλλες παροχές αλλά και υποχρεώσεις. Μπορεί να συμμετάσχει σε συνέδρια, να λαμβάνει εκπαιδευτική άδεια, χρονοεπιδόματα, να διενεργεί διοικητικό έργο, να διαχειρίζεται κοινοτικά προγράμματα, να συμμετέχει σε ποικίλες επιτροπές (εξετάσεων, προγράμματος σπουδών, βιβλιοθήκης, σίτισης, στέγασης κ.λπ.) καθώς και σε επιτροπές διαγωνισμών. Για ποιο λόγο λοιπόν η πολιτεία δεν του παραχωρεί

εξαρχής τη μονιμότητα; Μήπως δεν είναι διδακτικά επαρκής; Τότε για ποιο λόγο του αναθέτει αυτοδύναμη διδασκαλία; Μήπως δεν είναι επιστημονικά επαρκής; Τότε γιατί συμμετέχει με αποφασιστική αρμοδιότητα σε εκλεκτορικά σώματα και εισηγητικές επιτροπές; Μήπως δεν είναι διοικητικά επαρκής; Τότε γιατί τον τοποθετούν σε ποικίλες επιτροπές και του αναθέτουν διοικητικές αρμοδιότητες; Δεν είναι ορατός παρά μόνο ένας λόγος που εμποδίζει την καθιέρωση της μονιμότητας από την πρώτη στιγμή του διορισμού. Και αυτός ο λόγος δεν εκπορεύεται από την πολιτεία αλλά από το ακαδημαϊκό κατεστημένο. Εάν υπήρχε για τον κάθε διδάσκοντα εξαρχής μονιμότητα, αυτός θα είχε ανεξαρτησία σκέψης και γνώμης ενώ τώρα δεσμεύεται από τον κίνδυνο της ενδεχόμενης απομάκρυνσής του και γίνεται ένας υπάκουος και απονευρωμένος υπήκοος της ακαδημαϊκής νομενκλατούρας του πανεπιστημίου του.

Ο σκοπός που εξυπηρετεί το υπάρχον σύστημα επιβεβαιώνεται και από το «αντάλλαγμα» που παρέχεται στον επίθημα επίκουρο καθηγητή, του οποίου η αίτηση για μονιμοποίηση κρίθηκε αρνητικά ή στον λέκτορα ο οποίος απέτυχε να εξελιχθεί σε επίκουρο καθηγητή. Στις περιπτώσεις λοιπόν αυτές, που συνεπάγονται την απομάκρυνση του διδάσκοντα από το πανεπιστήμιο, ο νόμος παρέχει τη δυνατότητα μετάταξής του στο δημόσιο τομέα. Το ερώτημα ωστόσο που προκύπτει είναι το εξής: τι σχέση μπορεί να έχει μία διοικητική θέση του δημόσιου τομέα με τη θέση του διδάσκοντα; Υπάρχει καμία ομοιότητα στα καθήκοντα τους; Γιατί ο «αποτυχών» καθηγητής μπορεί επιτυχώς να σταδιοδρομήσει στο δημόσιο; Με ποιο κριτήριο γίνεται η σύγκριση, με άλλα

λόγια η στάθμιση των ικανοτήτων του; Δεν πρόκειται απλά για μία απαξιωτική αντίληψη για το ρόλο του δημόσιου τομέα. Πρόκειται κυρίως για μία ομολογία από την πλευρά της πολιτείας που γνωρίζοντας το άδικο και παράλογο της διαδικασίας κρίσης, όταν πια δεν μπορεί να κάνει τίποτα μπροστά στην παντοδυναμία του ακαδημαϊκού κατεστημένου, «παρκάει» τον αποτυχόντα καθηγητή σε μία αργομισθία του δημοσίου. Και δεν θέλουμε να μιλήσουμε για την πιθανότητα να διοριστεί ο «αποτυχών» καθηγητής στη μέση εκπαίδευση (δυνατότητα που επίσης του παρέχεται), επειδή ακριβώς εκεί εστιάζεται η μεγαλύτερη υποκρισία του συστήματος. Αυτός που δεν είναι καλός στην τριτοβάθμια εκπαίδευση είναι καλός για τη μέση εκπαίδευση; Αυτό μας θυμίζει τη γνωστή φράση των προϊόντων που δεν εξάγονται στα ανεπτυγμένα κράτη αλλά είναι «καλά για την Ανατολή» (bon pour l'Orient). Με τέτοια απαξιωτική αντίληψη για τη μέση εκπαίδευση πώς είναι δυνατό να την βελτιώσουμε;

Αλλά η διαδικασία μονιμοποίησης που περιγράφουμε εμπεριέχει ένα ακόμη στοιχείο παραλογισμού. Αν και ο νόμος ορίζει ότι κατά τη διαδικασία αυτή αξιολογείται το συνολικό διδακτικό, ερευνητικό και διοικητικό έργο του διδάσκοντα, ωστόσο δεν δίνει κάποιες αντικειμενικές παραμέτρους, ώστε να μετρηθεί αυτό το έργο. Π.χ. ένα αντικειμενικό σύστημα μοριοδότησης των επιστημονικών και διδακτικών δραστηριοτήτων. Παράλληλα δεν προβλέπει κανένα σύστημα ενδιάμεσου ελέγχου ή αξιολόγησης του έργου του διδάσκοντα ώστε να του δοθεί η ευκαιρία να διορθωθεί ή να βελτιωθεί, εξασφαλίζοντας ευνοϊκότερες προϋποθέσεις κρίσης. Έτσι αναρωτιώμαστε πώς είναι

Το κείμενο του Ι. Προκοπίου αποτελεί συνέχεια ομότιτλου άρθρου του που δημοσιεύτηκε στο προηγούμενο τεύχος (850), σ. 33-35.

δυνατόν να καταλογιστεί στον διδάσκοντα «επιστημονική ανεπάρκεια», αφού δεν υπάρχει ένα αντικειμενικό σύστημα μέτρησης των επιστημονικών του δραστηριοτήτων αλλά ούτε και έχει προηγηθεί –στη διάρκεια των προηγούμενων ετών– μία αξιολόγηση του διδακτικού, ερευνητικού και διοικητικού του έργου; Εφαρμόζεται δηλαδή εδώ η αρχή της «άγριας δύσης» όπου πρώτα σε σκοτώνουν και μετά σου λένε τον λόγο για τον οποίο σε σκότωσαν.

4. ΣΥΣΤΗΜΑ ΑΝΑΔΕΙΞΗΣ ΤΩΝ ΟΡΓΑΝΩΝ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ

Το σύστημα προσλήψεων, εξελίξεων και μονιμοποιήσεων που περιγράψαμε είναι άρρηκτα συνδεδεμένο με το σύστημα ανάδειξης των οργάνων διοίκησης, τα οποία εκλέγουν οι φορείς της ακαδημαϊκής κοινότητας (μέλη ΔΕΠ, φοιτητές, διοικητικό προσωπικό). Είναι προφανές ότι οι διεκδικητές των παραπάνω αξιωμάτων επιδιώκουν την άσκηση επιρροής και στο σώμα των διδασκόντων. Αυτό το επιτυγχάνουν με τη δημιουργία τεχνητών συσχετισμών και την επιλεκτική χρήση ή κατάχρηση της νομοθεσίας. Στις ακραίες μορφές της η πολιτική αυτή αποκτά χαρακτηρισμό διώξεων ή εξαναγκασμών για μετακινήσεις διδασκόντων σε άλλα πανεπιστήμια. Έτσι εάν ένας πρύτανης θέλει να διαμορφώσει ένα ευνοϊκό συσχετισμό δυνάμεων για να επανεκλεγεί στις επόμενες πρυτανικές εκλογές, μπορεί –μέσα στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων του– να επιβραδύνει ή και να «παγώσει» τη διαδικασία πλήρωσης ορισμένων θέσεων ΔΕΠ, εάν κρίνει ότι οι υποψήφιοι δεν εντάσσονται στους μελλοντικούς ψηφοφόρους του. Ένας πρόεδρος τμήματος με ανάλογο τρόπο μπορεί να επιβραδύνει ή και να «παγώσει» εντελώς τη διαδικασία πλήρωσης ορισμένων θέσεων ΔΕΠ εάν πιθανολογεί ότι οι

υποψήφιοι δεν θα ενταχθούν, μετά την εκλογή τους, στη δική του «ομάδα». Με ανάλογο τρόπο οι παραπάνω πανεπιστημιακές αρχές μπορούν να χρησιμοποιήσουν την εξουσία τους προκειμένου να εκβιάσουν τους συναδέλφους τους οι οποίοι αναμένουν την εξέλιξη ή τη μονιμοποίησή τους. Μπορούν δηλαδή με αντάλλαγμα την υποστήριξη των τελευταίων, να επιταχύνουν χρονικά τις διαδικασίες αυτές ή να τις επιβρα-

δρουν τμήματος).

Από τα παραπάνω προκύπτει ότι η ψήφος των διδασκόντων στην ανάδειξη των πανεπιστημιακών αρχών και στις διαδικασίες πλήρωσης θέσεων του ΔΕΠ έχει άμεση σχέση με την εργασιακή τους εξέλιξη. Το αυτόνομο, που είναι η τήρηση των προθεσμιών του νόμου, μεταβάλλεται εκ μέρους των οργάνων διοίκησης του πανεπιστημίου είτε σε παροχή είτε σε εκβιασμό. Διαμορφώνεται λοιπόν μία σκακιστική λατίδα όπου η κάθε πλευρά επιχειρεί να εξοντώσει τα πιόνια του αντιπάλου της. Ο καθένας ψηφίζει με μόνη εγγύηση την παροχή προστασίας και κάτω από την πίεση της επίδειξης δύναμης που του ασκείται.

5. Η ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

Επιδίωξη κάθε διδάσκοντα είναι η ανάπτυξη ερευνητικής δράσης. Είναι προφανές όμως ότι η δράση αυτή χρειάζεται διοικητική και οικονομική στήριξη. Κυρίως όμως απαιτείται κοινούς κανόνες και ίσες ευκαιρίες για όλους. Πώς είναι δυνατόν να υλοποιήσεις την αποστολή σου σαν μέλος ΔΕΠ, εάν δεν συμμετάσχεις σε ένα διεθνές συνέδριο, εάν δεν σου χορηγηθεί μία εκπαιδευτική άδεια, εάν δεν διοργανώσεις ένα επιστημονικό συμπόσιο, εάν δεν υλοποιήσεις ένα ερευνητικό πρόγραμμα, εάν, τέλος, δεν σου εγκριθεί η εποπτεία μιας διδακτορικής διατριβής; Τα παραπάνω όμως, για να γίνουν, απαιτούν την ενεργοποίηση μιας διαδικασίας, ενώ ορισμένα από αυτά απαιτούν και οικονομική ενίσχυση. Και ερχόμαστε στα «καυτά» ερωτήματα: ποιοι αποφασίζουν για τα παραπάνω; πώς κατανέμουν τις ευκαιρίες; Ίσως η διαδικασία αυτή να θεωρείται αυτόνομη σε ιδρύματα που σκοπό έχουν την προαγωγή της γνώσης. Ωστόσο στη χώρα μας συμ-

δύνουν, εάν διαπιστώσουν ότι οι συγκεκριμένοι διδάσκοντες δεν είναι «συνεργάσιμοι». Έτσι βρισκόμαστε αντιμέτωποι για μία ακόμη φορά με τον σκληρό πυρήνα της αυτοτέλειας των ιδρυμάτων, που εκδηλώνεται με μία γενικευμένη τάση παραβίασης αποκλειστικών προθεσμιών με συνήθη στόχο τον εκβιασμό των διδασκόντων και τη διαμόρφωση ευνοϊκών συσχετισμών για τη διεκδίκηση των ποικίλων αξιωμάτων (πρύτανης, αντιπρύτανης, πρόε-

βαίνει ακριβώς το αντίθετο. Τα αυτονόητα αυτά δικαιώματα θεωρούνται «παροχές», οι οποίες δίδονται με ανταποδοτικό τρόπο, έχουν δηλαδή χαρακτηριστήρα «προϊόντων εμπορίας και εκμετάλλευσης». Η πραγματοποίηση των παραπάνω ακαδημαϊκών δραστηριοτήτων είναι επικίνδυνη επειδή ενέχει τον κίνδυνο να αποκόψει τον διδάσκοντα από την «αγέλη» των συναδέλφων του, να του προσδώσει αίσθημα αυτοπεποίθησης και ανεξαρτησίας έναντι του συστήματος εξουσίας του πανεπιστημίου και κύρος έναντι των φοιτητών, να τον μετατρέψει με άλλα λόγια σε έναν απρόβλεπτο παράγοντα στη σκακιέρα του συστήματος εξουσίας του πανεπιστημίου. Για τον λόγο αυτό οι «παροχές» πρέπει να δίνονται με φειδώ, επιλεκτικά και με ανταλλάγματα. Το μήνυμα που πρέπει να περάσει είναι ότι «ναι μεν σου δίνω τις αιτούμενες “παροχές”, εσύ όμως πρέπει να ενταχθείς στο σύστημα εξουσίας που έχω διαμορφώσει. Διαφορετικά θα στις απορρίψω». Είναι προφανές λοιπόν ο αποτρεπτικός χαρακτήρας του συστήματος για την ανάληψη οποιασδήποτε πρωτοβουλίας, η οποία όχι μόνο μπορεί να συναντήσει δυσκολίες στην υλοποίησή της αλλά ακόμη και να αποβεί η «χαριστική βολή» για κάθε νεοεισερχόμενο στην ακαδημαϊκή κοινότητα.

6. ΤΑ «ΟΧΥΡΑ» ΤΩΝ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΩΝ ΤΜΗΜΑΤΩΝ

Τα πανεπιστημιακά τμήματα αποτελούν την μήτρα μέσα στην οποία κυοφορείται η αυθαιρεσία, ο αυταρχισμός και η ανομία. Η παντοδυναμία των τμημάτων στηρίζεται στο στοιχείο της σταθερής σύνθεσής τους, η οποία είναι δυνατό –όπως εξηγήσαμε– να διαμορφωθεί τεχνητά. Οι διδάσκοντες που συγκροτούν τις Γενικές Συνελεύσεις των τμημάτων παραμένουν σε αυτές συνήθως σε όλη τη διάρκεια της επιστημονικής τους ζωής, ενώ αποχωρούν μόνο μετά από διώξεις που εκδηλώνονται σε βάρος τους. Σπάνια η μετακίνηση οφείλεται σε επιστημονικούς λόγους. Έτσι λείπει από την πανεπιστημιακή ζωή μία βασική προϋπόθεση της ακαδημαϊκής ελευθερίας που είναι η κινητικότητα. Μέχρι σήμερα γνωρίζουμε πόσο δύσκο-

λο είναι να επιτευχθεί στον δημόσιο τομέα μια απόσπαση ή μια μετάταξη υπαλλήλου και ότι για να γίνει αυτό απαιτείται ένα ισχυρό πολιτικό μέσο. Το φαινόμενο αυτό έχει αναλυθεί επιστημονικά και οφείλεται σύμφωνα με τον Langrod στα «οχυρά» των υπουργείων, δηλαδή στην άτυπη αυτοτέλειά τους. Κάτι ανάλογο ισχύει και με τις μετακινήσεις των καθηγητών. Τα χαρακτηριστικά όμως εδώ είναι διαφορετικά. Ο διδάσκων που έχει «ενσωματωθεί» στο περιβάλλον του τμήματός του δεν επιθυμεί να μετακινηθεί λόγω των μειωμένων απαιτήσεων εργασίας και των ποικίλων ωφελημάτων που παρέχουν οι μηχανισμοί εξουσίας. Αλλά και στην περίπτωση που επιθυμεί να μετακινηθεί σε άλλο τμήμα, λόγω των «πιέσεων» που του ασκούνται, ο στόχος αυτός δεν εξασφαλίζεται με ευκολία. Τόσο το τμήμα από το οποίο θέλει να φύγει όσο και το τμήμα υποδοχής δεν συναινούν εύκολα στην μετακίνηση. Το πρώτο θα στερηθεί έναν «όμηρο», δηλαδή έναν διδάσκοντα παγιδευμένο στο σύστημα εξουσίας του τμήματός του. Το δεύτερο θα αποκτήσει έναν απρόβλεπτο ψηφοφόρο. Κάθε νεοεισερχόμενος σε μία οργάνωση αποτελεί ένα «πρόβλημα», αφού μεταβάλλει τις διαμορφωμένες ισορροπίες και τους συσχετισμούς δύναμης. Με δεδομένο λοιπόν ότι οι μικρές ακαδημαϊκές κοινότητες των τμημάτων είναι συμπαγώς διαμορφωμένες, η δε συνεκτική ύλη τους συνίσταται στον ανταποδοτικό χαρακτήρα παροχών και ωφελημάτων, είναι εξαιρετικά δύσκολο να γίνει δεκτή η γενίκευση ενός φαινομένου κινητικότητας των διδασκόντων. Έτσι δημιουργούνται τα «οχυρά» των τμημάτων κατ' αναλογία των «οχυρών» των υπουργείων.

7. ΤΑ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΑ ΣΤΕΛΕΧΗ ΤΩΝ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΩΝ

Κάθε σύστημα εξουσίας για να διατηρηθεί έχει ανάγκη από πιστούς υπηρέτες. Στην περίπτωση της πανεπιστημιακής διοίκησης το ρόλο αυτό επιτελούν τα διοικητικά στελέχη και κυρίως οι γραμματείς των τμημάτων. Ερχόμαστε λοιπόν τώρα σε ένα ιδιαίτερα σημαντικό θέμα, εκείνο της διοικητικής λειτουργίας των ΑΕΙ. Όσα παραπάνω πε-

ριγράψαμε δεν είναι δυνατόν να επιτελεστούν χωρίς τη σύμπραξη των γραμματέων των τμημάτων και του προϊσταμένου γραμματείας του ιδρύματος. Οι υπάλληλοι αυτοί τελούν σε ένα ασαφές υπαλληλικό καθεστώς. Από τη μία πλευρά υπάγονται στις διατάξεις του υπαλληλικού κώδικα καθώς και σε άλλες ανάλογες ρυθμίσεις για τη συνολική δημόσια διοίκηση της χώρας. Αναφέρουμε χαρακτηριστικά το Ν. 3230/2004 «Καθιέρωση Συστήματος διοίκησης με στόχους, μέτρηση της αποδοτικότητας και άλλες διατάξεις», από την εφαρμογή του οποίου δεν εξαιρούνται οι διοικητικοί υπάλληλοι των πανεπιστημίων. Από την άλλη πλευρά οι υπάλληλοι αυτοί εξαιρούνται από σχετικές ρυθμίσεις που αφορούν στην υπαλληλία της χώρας (π.χ. εξαιρούνται από την εφαρμογή του Ν. 3260/2004 σχετικά με την επιλογή Γενικών Διευθυντών). Οι παρανομίες όμως των οργάνων διοίκησης των πανεπιστημίων δεν μπορούν να γίνουν χωρίς τη σύμπραξη των υπαλλήλων αυτών. Η επικράτηση συγκεκριμένων κανόνων παιγνιδιού μέσα στο ίδρυμα είναι βέβαιο ότι θα τους συμπαράσχει. Θα υποχρεωθούν να παραβιάσουν προθεσμίες, να αποσιωπήσουν νομοθετικές ρυθμίσεις, να αλλοιώσουν πρακτικά, να προσβούν σε επιλεκτική διεκπεραίωση αιτημάτων, να επιταχύνουν ή να επιβραδύνουν την έκδοση πρακτικών κ.ά. Για τις αυθαιρεσίες αυτές αν και υπέχουν ευθύνη, στην ουσία δεν ελέγχονται, αφού τελούν υπό την προστασία του προϊσταμένου τους προέδρου του τμήματος, τον οποίο υπηρετούν.

* * *

Τα σημεία που αναπτύξαμε προβάλλουν τη θεσμική έκπτωση της πανεπιστημιακής διοίκησης, η οποία έχει οχυρωθεί πίσω από την προστατευτική ασπίδα της αυτοτέλειας, νιώθει ασφάλεια από κάθε κριτική επικαλούμενη την «αυθεντία» της, ενώ δεν υπάρχει λόγος να αγωνιστεί για καλύτερη ποιότητα αφού λαμβάνει άκριτα τις παχυλές δημόσιες χρηματοδοτήσεις. Πώς είναι δυνατό αυτή η παρακμιακή «πνευματική οντότητα» να θέλει την εξωστρέφεια, να επιθυμεί την πνευματική πρόοδο και να αποζητά την αξιολόγηση;

Ο βασιλιάς είναι γυμνός

του Νίκου Πρωινόυ

☞ Με το πρώτο σφύριγμα στις ευρωπαϊκές διοργανώσεις οι ομάδες μας έδειξαν ότι όχι μόνο δεν έχουν βελτιωθεί, αλλά βαδίζουν ολοταχώς στον πάτο.

☞ Ο Ολυμπιακός του κ. Κρόκο άλλαξε τον Μπάγιεβιτς επειδή δεν είχε ευρωπαϊκό όραμα...

☞ Ο νέος προπονητής που θα τους οδηγούσε στην τετράδα, ακόμα και στον τελικό –αυτή ήταν η προπαγάνδα από το Κοκκαλοκάναλο–, εισέπραξε τρία τεμάχια από τη Ρόζενμποργκ.

☞ Μια ομάδα με ιστορία, αλλά που στην παρούσα φάση βρίσκεται μεταξύ φθοράς και αφθαρσίας.

☞ Ευτυχισμένοι οι αντίπαλοι του λιμανιού και ο «προδότης» Ντούσαν που δικαιώθηκε για άλλη μια φορά, θιασώτης γαρ της θεωρίας περί μεταξωτών βρακιών κι επιδέξιων κώλ...

☞ Τα περί μιας γροθιάς και στήριξης του προπονητή από τον κ. Κρόκο κανέναν δε συγκίνησαν κι όλοι σκέφτονται τι θα γίνει με τη Ρεάλ.

☞ Ίδια γεύση κι από τον άγευστο Παναθηναϊκό.

☞ Τρία κι αυτός στην Ιταλία από μια μικρομεσαία ομάδα που είχε εξευτελίσει ο Πανιώνιος.

☞ Παίχτες-περιπατητές, που αυτοσχεδίαζαν με τον εαυτό τους κι ένας προπονητής που ελάχιστα καταλαβαίνει από την αθάνατη ελληνική λεβεντιά.

☞ Τι ελληνική, θα μου πείτε, αφού οι περισσότεροι είναι αλλοδαποί;

☞ Όλα κι όλα.

☞ Εμείς έχουμε το χάρισμα να τους κατακτάμε με τη νοοτροπία μας.

☞ Κάτι ανάλογο δεν έγινε με τους Ρωμαίους που κατέκτησαν την αρχαία Ελλάδα;

☞ Λούφα και παραλλαγή κι όποιος αντέξει.

☞ Νυν και αεί.

☞ Ναυάγιο κι ο ΠΑΟΚ, η Ξάνθη κι ο Άρης, με μόνη διασώθισα την ΑΕΚ.

☞ Αν και η τελευταία είχε μπόλικη δόση τύχης κι ένα τερατοφύλακα που έπιασε τα άπιαστα πάνω στη Ρωσία.

☞ Αποτέλεσμα να φέρει κι αυτή ισοπαλία με το Αιγάλεω και να γλυτώσει την ήττα στο παρό πέντε.

☞ Πολλοί οργανωμένοι αποχώρησαν σε ένδειξη διαμαρτυρίας και της κόντρας που έχουν ξεκινήσει με τον Νικολαΐδη.

☞ Ο οποίος, όπως διαβάσαμε, διατηρεί άριστες σχέσεις με τον Βαρδινογιάννη, αλλά και με τον Κόκκαλη.

☞ Κάτι σαν την Παναγιωταρέα δηλαδή...

☞ Και με το ΠΑΣΟΚ και με τη ΝΔ!

☞ Ο Ζουράρης ηγείται κίνησης με τους οργανωμένους του ΠΑΟΚ για να σώσει την ομάδα.

☞ Και με την Ορθοδοξία τι γίνεται;

☞ Το 47% των Πασόκων πιστεύει ότι θα χάσουν τις επόμενες εκλογές.

☞ Το αντίστοιχο ποσοστό των Παναθηναϊκών για το φετινό πρωτάθλημα πόσο είναι;

☞ Σύντομα το σύνθημα «Παύλο, θεέ, πάρε την ΠΑΕ» θα ακουστεί ξανά.

☞ Αμφιβάλλουμε όμως αν θ' ακούσουμε κάτι αντίστοιχο για τον Βαγγέλα τον Μακεδονομάχο και το ΠΑΣΟΚ.

☞ Τζάμπα δίαιτες έκανε για ν' αλλάξει προφίλ.

☞ Καμιά Γκερέκου θα τους προκύψει και θα τρέχουν οι μνηστήρες για νέα διαπιστευτήρια.

☞ Μια ζωή χαμαιλέοντες...

☞ Όπως οι πρόεδροι των ΠΑΕ με τον Ορφανό.

☞ Η ΕΠΑΕ έχει προεδρείο και δε λειτουργεί, ενώ η ΕΣΗΕΑ δεν έχει προεδρείο και δε λειτουργεί.

☞ Μήπως πρέπει να καταργηθούν τα προεδρεία, αφού το αποτέλεσμα επί της ουσίας είναι ίδιο;

☞ Αυτοδιαχείριση εδώ και τώρα!

☞ Η κατρακύλα του ΟΦΗ συνεχίζεται.

☞ Ερώτηση προς δημοσιογραφικά κοκκαλοπαταγαλάκια: Ο Βαρδινογιάννης φταίει πάλι;

☞ Κι ο «νέος» Πανιώνιος αλλού πατά κι αλλού πηγαίνει.

☞ Εδώ σίγουρα φταίει ο «φιλαθλος» Μπέος.

☞ Λάρισα και Ξάνθη συνεχίζουν τις καλές εμφανίσεις και μαζί με τον Χαλκιδονατρόμητο αποτελούν το άλας του φετινού πρωταθλήματος που αποτελεί μια βαρετή επανάληψη των τελευταίων ετών.

☞ Το οποίο θα έχει την ίδια τύχη με τη Λάμψη του Φώσκολου.

☞ Κούρασε κι έκλεισε...

☞ Ο Γκαγκάτσος στα μαχαίρια με τον Ορφανό.

☞ Ο πρόεδρος της ΕΠΟ με «κονέ» στην ΟΥΕΦΑ κι ο υφυπουργός με τη στήριξη της κυβέρνησης.

☞ Και οι δυο παιχνίδια πάνω στο πτώμα του ελληνικού ποδοσφαίρου.

☞ Κατά τα λοιπά ο Ριβάλντο σε ρόλο Τζιοβάνι θέλει να έχει λόγο πάνω στη σύνθεση της ομάδας κι άρχισε τσιριμόνιες με τον προπονητή.

☞ Εδώ, θα μου πείτε, λόγο θέλει να έχει ο Μπίστης στη σύνθεση της πασοκικής ομάδας, ο Ριβάλντο δε θα 'θελε;

☞ Ε όχι κι ο Μπάγιεβιτς σωτήρας για τον Παναθηναϊκό!

☞ Αυτό δε θα γίνει ποτέ.

☞ Όπως δεν έγινε και με τον Ιωαννίδη στο μπάσκετ πριν μερικά χρόνια.

☞ Υπάρχουν και αρχές.

☞ Αν αυτές έχουν καταρρακωθεί στην πολιτική σκηνή (βλ. μεταγραφές Μάνου, Ανδριανόπουλου, Ανδρουλάκη, Δαμανάκη κ.λπ. στο ΠΑΣΟΚ) δε σημαίνει ότι οι ομάδες είναι κόμματα, ούτε οι οπαδοί ψηφοφόροι που άγονται και φέρονται.

☞ Τελεία και παύλα με το θέμα αυτό.

☞ Ακου Μπάγιεβιτς!

Μια πόλη 168 χρόνια εκτός Σχεδίου

της Όλγας Ι. Φωτακοπούλου

Μια ολόκληρη πόλη βρίσκεται εκτός... Σχεδίου Πόλεως για 168 χρόνια, από συστάσεως δηλαδή ελληνικού κράτους. Το ΣτΕ, η Εισαγγελία και ο Ελεγκτής Δημόσιας Διοίκησης προσπαθούν να βάλουν τα πράγματα στη θέση τους, δηλαδή τάξη στο χάος που ονομάζεται Σχέδιο Πόλεως Ερμούπολης Σύρου. Διαδικασίες βρίσκονται σε εξέλιξη καθώς είναι υπό διερεύνηση όλα όσα συμβαίνουν στη Σύρο τα τελευταία χρόνια – πέρα από το ιστορικό μέρος της υπόθεσης που έχει κι αυτό την τεράστια σημασία του για την κατανόηση της κατάστασης που έχει διαμορφωθεί.

Όσα προέκυψαν την τελευταία πενταετία μετά την απόφαση των τοπικών αρχών να γκρεμίσουν ένα διατηρητέο κτίσμα που στέγαζε το 3ο Δημοτικό Σχολείο της πόλης, περιγράφονται ακριβώς ως όσα βρίσκονταν τόσα χρόνια κάτω από την κορυφή ενός παγόβουνου.

Υπάρχει μια αντίληψη σύμφωνα με την οποία διατηρητέα και άρα αξιόλογα αρχιτεκτονικά κτήρια στην Ελλάδα είναι μόνο τα νεοκλασικά. Οι παραδοσιακοί οικισμοί, σύμφωνα με την ίδια αντίληψη, είναι υποδεέστερης αξίας από εκείνη των νεοκλασικών. Η συγκεκριμένη αντίληψη έχει βρει ιδεολογική αποδοχή στη Σύρο.

Στην Ερμούπολη έχει από γενέσεως του ελληνικού κράτους δημιουργηθεί μια κατάσταση, η οποία σήμερα θυμίζει το γνωστό γρίφο για το αν έκανε πρώτα η κότα το αυγό ή το αυγό την κότα. Έχει η Ερμούπολη ρυμοτομικό σχέδιο; Το ερώτημα έχει απασχολήσει τις σελίδες του *Αντί* και σε προηγούμενα τεύχη.

Υπάρχουν τέσσερις κατηγορίες νόμιμων ακινήτων στην Ελλάδα: α) όσα βρίσκονται εντός Σχεδίου Πόλεως· β) όσα βρίσκονται εκτός Σχεδίου, όμως η νόμιμη δόμηση έχει συγκεκριμένα χαρακτηριστικά· γ) όσα βρίσκονται σε προ του

1923 οικισμούς· και δ) τα κτήρια που υπόκεινται σε ειδικές διατάξεις, όπως π.χ. τα διατηρητέα. Για να ισχύουν όμως όλα αυτά, θα πρέπει να είναι δημοσιευμένα σε ΦΕΚ.

Τα κτήρια της Ερμούπολης –ισχυρίζονται ορισμένοι– δεν υπόκεινται σε καμιά από τις παραπάνω περιπτώσεις. Στην πραγματικότητα κανείς δεν γνωρίζει ποια είναι ακριβώς η περίπτωση «Ερμούπολη».

Κάθε ρυμοτομικό σχέδιο έχει τουλάχιστον δύο χρώματα, δύο τύπους γραμμών: με μαύρη γραμμή ορίζεται η αποτύπωση της περιοχής (το τοπογραφικό της, τα υπάρχοντα) και με κόκκινη ορίζεται η πρόταση, το πού θα οικοδομησούμε.

Στην Ερμούπολη το ρυμοτομικό σχέδιο είναι μια μονοχρωμία – η οποία χρησιμοποιείται κατά περίπτωση είτε ως κόκκινη είτε ως μαύρη γραμμή. Αυτή η μονοχρωμία αποτελεί το άλυτο πρόβλημα από το 1976 μέχρι σήμερα.

Ήταν το 1996 που ο προϊστάμενος της Πολεοδομίας Σύρου Κυριάκος Δικτυόπουλος όρισε τη μονοχρωμία κάποιου γενικού σκαριφήματος της Ερμούπολης ως «κόκκινη», σε αντίθεση με τη «θεωρία Καλυβρού» (όπου Καλυβρός ήταν ο προκατόχος του και νυν γενικός διευθυντής της Περιφέρειας Νοτίου Αιγαίου και θεωρούσε το ίδιο σκαρίφημα ταύτιση μαύρης και κόκκινης γραμμής), έκανε το σχέδιο διαφάνεια και το τοποθέτησε πάνω στο τοπογραφικό της πόλης.

ΤΑ ΣΧΕΔΙΑ ΚΑΙ ΤΑ ΔΙΑΤΑΓΜΑΤΑ

Το 1837 συντάσσεται σε Βασιλικό Διάταγμα το σχέδιο Βάιλερ. Όμως επειδή προέκυψαν αντιδράσεις από τον ορισμό σε αυτό του ονόματος της κεντρικής πλατείας ως «Πλατείας Όθωνα», το Διάταγμα δεν δημοσιεύθηκε ποτέ στο ΦΕΚ, το οποίο υπάρχει από την ημέρα συστάσεως του ελληνικού κράτους.

Το 1839 συντάσσεται δεύτερο Διάταγμα, που δίνει το δικαίωμα στους δήμους να ορίζουν εκείνοι τα ονόματα των δρόμων και των πλατειών, πλην όμως θέτει ένα νέο πρόβλημα για το οποίο προκύπτουν εκ νέου αντιδράσεις: ορίζει χαμηλότερο όριο τετραγωνικών του οικοπέδου προς οικοδόμηση τα 150 τ.μ. Έτσι, και αυτό το Διάταγμα μένει αδημοσίευτο. Και η Ερμούπολη ακόμα χωρίς σχέδιο...

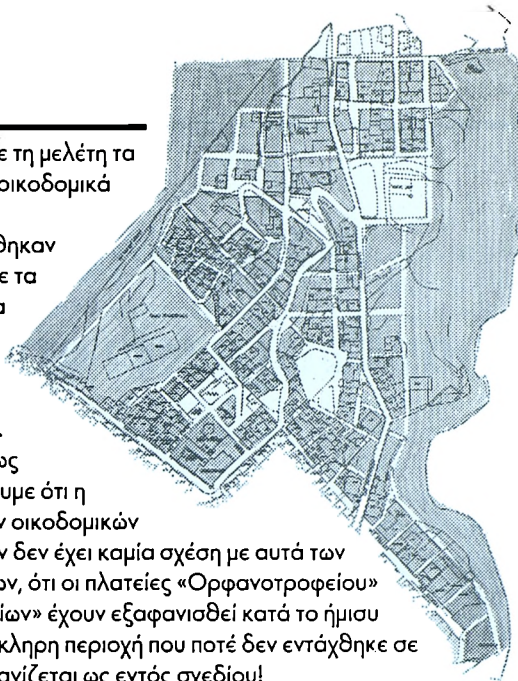
Το τρίτο Διάταγμα ήρθε το 1842: περιελάμβανε διατάξεις περί αντικατάστασης των όρων δόμησης και κατέβαζε τα τετραγωνικά στα 50, 56 και 30 κατά περίπτωση. Δημοσιεύθηκε στο ΦΕΚ και έλαβε ισχύ. Δεν περιλαμβάνει ωστόσο ρυμοτομικό σχέδιο. Αυτό το Διάταγμα μετατράπηκε σε προκρούστεια κλίνη για το Δήμο, ο οποίος όριζε κατά περίπτωση αν υπήρχε ή όχι Σχέδιο Πόλεως. Όταν ήταν να πάρουν γη από οικονομικά ασθενείς, την έπαιρναν με το πρόσχημα του Σχεδίου. Όταν δεν ήθελαν να θίξουν ιδιοκτησίες, τότε δεν υπήρχε Σχέδιο. Γεγονός που οδήγησε τον λοχαγό του Μηχανικού Γεράσιμο Μεταξά το 1848 να ζητήσει εγγράφως να τερματιστεί αυτή η κατάσταση και να σταματήσει η αυθαιρεσία.

Οι τεχνικές προδιαγραφές των πολεοδομικών μελετών ορίζονται με την υπ' αρ. 5731/1146 - 23/2/2000 υπουργική απόφαση, ΦΕΚ 329/15/3/2000. Η δε τεχνική παρουσίαση των μελετών με την εγκύκλιο του 1988 του ΥΠΕΧΩΔΕ. Η υποτιθέμενη πολεοδομική μελέτη της Ερμούπολης όμως εκπονείται εκτός θεσμικού πλαισίου. Έτσι περιοχές που δομήθηκαν χωρίς σχέδιο πόλης εμφανίζονται ότι δομήθηκαν βάσει σχεδίου και περιοχές που ποτέ δεν εντάχθηκαν σε σχέδιο πόλης ότι είναι ενταγμένες, όπως συμβαίνει με όλη την περιοχή των «Βαποριών». Ομοίως συμβαίνει για τους περιστατικούς οικισμούς που εμφανίζονται οριοθετημένοι, ενώ δεν υπήρξαν ποτέ οι δέουσες νομαρχιακές αποφάσεις οριοθέτησης.

Με παχιά γραμμή η εκτός σχεδίου περιοχή που φαίνεται ενταγμένη στο σχέδιο πόλης. Διάταξη οικοδομικών τετραγώνων, σύμφωνα με το Β.Δ. 25/11/1887, ΦΕΚ 320/1887 και Β.Δ. 25/9/1933, ΦΕΚ 287/1933.

Σύμφωνα με τη μελέτη τα παρακάτω οικοδομικά τετράγωνα δημιουργήθηκαν σύμφωνα με τα Διατάγματα ΦΕΚ 320/1887 και ΦΕΚ 287/1933. Εύκολα όμως διαπιστώνουμε ότι η διάταξη των οικοδομικών τετραγώνων δεν έχει καμία σχέση με αυτά των Διαταγμάτων, ότι οι πλατείες «Ορφανοτροφείου» και «Βαποριών» έχουν εξαφανισθεί κατά το ήμισυ και μια ολόκληρη περιοχή που ποτέ δεν εντάχθηκε σε σχέδιο εμφανίζεται ως εντός σχεδίου!

«ΔΩΣ' ΜΟΥ ΕΓΓΕΚΡΙΜΕΝΟ ΣΧΕΔΙΟ»

Φτάνουμε στο 1978 οπότε οι οικισμοί της Ερμούπολης κηρύσσονται παραδοσιακοί, με τον ορισμό ειδικών όρων δόμησης. Αυτό είναι μια πρώτη προσπάθεια τερματισμού της αυθαιρεσίας και εξόδου από το αδιέξοδο. Δεν βολεύει όμως καθόλου την κατεστημένη κατάσταση. Ούτε αυτές οι διατάξεις εφαρμόζονται. 23 χρόνια μετά, το 2001, το ΣτΕ αποφασίζει ότι είναι νόμιμο το καθεστώς των όρων δόμησης των παραδοσιακών οικισμών.

Το 2000 ο αρχιτέκτονας Μάριος Κατσουράς αναλαμβάνει να εκδώσει στην Ερμούπολη οικοδομική άδεια για ένα οικόπεδο.

Πλην όμως εμφανίστηκε ξαφνικά μια τρύπα στη μονοχρωμία που παρουσιαζόταν ως ρυμοτομικό. Κυριολεκτικά μια τρύπα. Έλειπε ένα κομμάτι από το χαρτί! Η τρύπα αυτή έπεφτε πάνω στο συγκεκριμένο οικόπεδο. Έτσι άρχισαν όλα. Ψάχνει για δύο χρόνια προκειμένου να φτάσει σε κάποιο συμπέρασμα για όσα χαοτικά συμβαίνουν στη Σύρο.

[Ένα μικρό παράδειγμα αυτής της κατάστασης: η έκδοση άδειας για την αναστήλωση του βιομηχανικού μουσείου με εγκεκριμένη μελέτη του ΥΠΠΟ «κόλλησε» στην πολεοδομία επί 16 μήνες! Στο ακριβώς διπλανό του μουσείου οικόπεδο ο ιδιώτης ιδιοκτήτης χρειάστηκε μόλις ένα μήνα για την έκδοση οικοδομικής άδειας, ορισμένοι όροι της οποίας μάλιστα ελέγχονταν ως προς τη νομιμότητά τους.]

«ΤΟ ΠΑΙΔΙ ΤΗΣ ΣΥΡΟΥ»

Από το 1923 μέχρι σήμερα τρεις φορές προσπάθησαν να εκπονήσουν μελέτες ένταξης της Ερμούπολης στο Σχέδιο Πόλεως. Ο κ. Ιωσήφ Στεφάνου είναι ο άνθρωπος που από το 1985 ανέλαβε κατόπιν αναθέσεως τη σύνταξη της Πολεοδομικής Μελέτης Ερμούπολης. Ήταν η εποχή του Τρίτου και των ΕΠΑ. Θα περίμενε κανείς ότι το εγχείρημα για τον καθηγητή Στεφάνου θα ήταν εύκολο, καθώς ήταν γέννημα του νησιού και είχε βιωματική σχέση με το πρόβλημα. Ωστόσο, αν και από το 1995 έγινε η οικοδομική τοπογράφηση της Ερμούπολης (κόστισε στο ΥΠΕΧΩΔΕ 140 εκ. δρχ.) η δουλειά δεν έχει γίνει ακόμα, παρότι έχουν περάσει 20 ολόκληρα χρόνια.

Αν και ο καθηγητής του ΕΜΠ εργαζόταν τόσα πολλά χρόνια, εντούτοις μετά την εμπλοκή Κατσουράου στην ιστορία και μετά την απόφαση του ΣτΕ το 2001 (περί παραδοσιακών οικισμών) έστειλε ένα έγγραφο στις τοπικές αρχές στο οποίο σημείωνε: «πληροφορηθήκαμε ότι υπάρχουν προβλήματα στην Ερμούπολη! Και προσφέρθηκε να τους τα λύσει έναντι 60 εκ. δρχ. επιπλέον.

Την τελευταία πενταετία έχουν συμβεί απίστευτα πράγματα στην πόλη. Μεταξύ αυτών και το γεγονός ότι τρεις φορές έστειλαν οι αρχές τους κατοίκους της να καταθέσουν τοπογραφικά και ενστάσεις «για το Κτηματολόγιο». Αποτέλεσμα ήταν να αναρτηθούν κατά σειρά στο δημοτικό κατάστημα: η τοπογραφική αποτύπωση που είχε πληρωθεί από το ΥΠΕΧΩΔΕ, η πρώτη φάση του Κτημα-

τολογίου και η μελέτη Στεφάνου με την σφραγίδα του ΕΜΠ. Την τελευταία την κατέβασαν για να την αναρτήσουν αμέσως μετά ως μελέτη του Δήμου με τη σφραγίδα του. Εδώ υπάρχει και δαιδαλώδες μικρό ιστορικό (μετά την τοπογράφηση που έκανε το γραφείο Αντωνιάκη και που φυλάσσεται ως επτασφράγιστο μυστικό στα αρχεία του ΥΠΕΧΩΔΕ -μην τυχόν και πέσει σε λάθος χέρια και χαθεί-, και τη σύνταξη, κατόπιν, κτηματολογικού καταλόγου από άλλο γραφείο) στο οποίο θα αναφερθούμε μελλοντικά.

Να σημειωθεί ότι όλα αυτά τα χρόνια οι αρχές αναγνωρίζουν και συζητούν μόνο με τον «Σύλλογο Μελετητών Μηχανικών Νομού Κυκλάδων», αποκλείοντας το ΤΕΕ, την Πανελλήνια Ένωση Αρχιτεκτόνων ή το Σύλλογο Αρχιτεκτόνων Κυκλάδων. Ο σύλλογος αυτός δεν προβληματίζεται και δεν αντιδρά στο γεγονός ότι μόνο τα τελευταία τρία χρόνια και υπό το συγκεκριμένο καθεστώς ασάφειας και χάους έχουν εκδοθεί 500 οικοδομικές άδειες. Ούτε προβληματίζεται κανείς, συμπεριλαμβανομένου και του Υπουργείου Αιγαίου, που έχει ανασταλεί η διαδικασία έκδοσης αδειών εντελώς παράνομα.

Ενόψει διαπιστώσεων και αποφάσεων του Ελεγκτή Δημόσιας Διοίκησης και της Δικαιοσύνης το αμέσως επόμενο διάστημα, χρειάζεται και κάτι ακόμη: πολιτική βούληση της κεντρικής διοίκησης να ξεκαθαρίσει επιτέλους το χάος μετά από 168 χρόνια. Μάλλον ωρίμασαν οι συνθήκες...

Ο Μαμιδάκης και ο υπουργός Σουφλιάς διαγκωνίζονται στην περιβαλλοντική καταστροφή

Αναστάτωση επικρατεί στη Σούδα μετά την απόφαση του υπουργού ΠΕΧΩΔΕ Γιώργου Σουφλιά να δώσει το «πράσινο φως» για τη δημιουργία εγκαταστάσεων αποθήκευσης και διακίνησης υγρών καυσίμων στην περιοχή Πέρα Πλατάνι, παρά τις περί του αντιθέτου γνωμοδοτήσεις των αρμόδιων τοπικών οργάνων. Οι εγκαταστάσεις αυτές, κατά τους αρμόδιους φορείς, πέραν των άλλων είναι και ασύμβατες με τη μονάδα ιχθυοκαλλιέργειας που λειτουργεί στην ίδια περιοχή.

Σε αντίθεση με τη γνωμοδότηση του δημοτικού συμβουλίου Σούδας αλλά και με την απόφαση του Περιφερειάρχη Κρήτης Σεραφείμ Τσόκα, ο υπουργός ΠΕΧΩΔΕ Γ. Σουφλιάς ακύρωσε την απόφαση του Περιφερειάρχη και έκανε δεκτή την προσφυγή της εταιρείας Mamidoil-Jetoil A.E., με την οποία ζητούσε να εγκριθεί η μελέτη περιβαλλοντικών επιπτώσεων. Το δημοτικό συμβούλιο Σούδας, που συνεδρίασε εκτάκτως την Τετάρτη 7 Σεπτεμβρίου, αποφάσισε να παραμείνει στις πάγιες θέσεις του ενάντια στη συγκεκριμένη εγκατάσταση. Το δημοτικό συμβούλιο Σούδας «καταγγέλλει τις πρόσφατες μεθοδεύσεις του υπουργείου ΠΕΧΩΔΕ στην κοινή γνώμη με κάθε πρόσφορο μέσο». Αποφάσισε δε «η επόμενη έκδοση του περιοδικού δελτίου ενημέρωσης του Δήμου να είναι αφιερωμένη αποκλειστικά στο θέμα αυτό, να γίνει συνάντηση με τον υπουργό ΠΕΧΩΔΕ, τους αρχηγούς πολιτικών κομμάτων στη Βουλή και την Ευρωβουλή για να ενημερωθούν πλήρως, να παρεμποδιστεί κάθε ενέργεια υλοποίησης της εγκατάστασης πετρελαιοειδών στην περιοχή του Δήμου, να διερευνηθεί η ανάθεση σε εξειδικευμένο δικηγορικό γραφείο το οποίο θα συνεργαστεί με τον ήδη ορισμένο δικηγόρο του Δήμου». Σύμφωνα επίσης με τον δήμαρχο Σούδας Γιάννη Περάκη, «υπάρχει ασυμβατότητα στη χωροθέτηση των αποθηκών υγρών καυσίμων δίπλα ακριβώς από τις εγκαταστάσεις

(κλωβούς στη θάλασσα) του Ελληνικού Κέντρου Θαλάσσιων Ερευνών (ΕΛΚΕΘΕ, πρώην ΙΘΑΒΙΚ) που έχει ήδη εγκεκριμένη μελέτη περιβαλλοντικών επιπτώσεων (Μ.Π.Ε.) με την υπ' αριθμό 1360/2305/ 14-09-1999 Απόφαση του Περιφερειάρχη Κρήτης». Εξάλλου, ο Περιφερειάρχης Κρήτης Σεραφείμ Τσόκας, ο οποίος απέρριψε τη μελέτη περιβαλλοντικών επιπτώσεων, στο σκεπτικό της απόφασής του σημειώνει μεταξύ άλλων ότι «η τροφοδοσία της μονάδας με δεξαμενόπλοια από τη θάλασσα γίνεται στον ίδιο χώρο για τον οποίο έχει χορηγηθεί άδεια για μονάδα ιχθυοκαλλιέργειας, πράγμα ασύμβατο, καθόσον τίθεται σε κίνδυνο από τη ρύπανση του θαλασσίου περιβάλλοντος από πετρελαιοειδή, από ενδεχόμενη σύγκρουση των δεξαμενόπλοιων με τις εγκαταστάσεις της ιχθυοκαλλιέργειας». Για τον ίδιο λόγο έχουν εκφράσει αρνητική άποψη η Διεύθυνση Γεωργίας Νομού Χανίων, ο Δήμος Σούδας και το Ελληνικό Κέντρο Θαλασσίων Ερευνών (ΕΛΚΕΘΕ). Στον ιχθυογεννητικό σταθμό στον κόλπο της Σούδας, που λειτουργεί από το Ινστιτούτο Υδατοκαλλιεργειών του ΕΛΚΕΘΕ, φιλοξενούνται είδη ψαριών που δεν καλλιεργούνται σε άλλα μέρη της Ελλάδας. Ο ερευνητής του Ινστιτούτου Νίκος Παπανδρουλάκης, μιλώντας στον τοπικό Τύπο, στην ερώτηση «τι συνέπειες θα έχει για το σταθμό η δημιουργία εγκαταστάσεων αποθήκευσης καυσίμων;» απάντησε: «Αν εσείς μαθαίνατε πως το

ψάρι που πάτε να αγοράσετε μεγάλωσε σε μια τέτοια περιοχή θα το παίρνατε;».

ΤΟ ΚΕΝΤΡΟ ΘΑΛΑΣΣΙΩΝ ΕΡΕΥΝΩΝ

Για το ίδιο θέμα ο διευθυντής του Ινστιτούτου Εσωτερικών Υδάτων του Ελληνικού Κέντρου Θαλασσίων Ερευνών (ΕΛΚΕΘΕ) Θεόδωρος Κουσουρής λέει ότι «δεν υπάρχει συμβατότητα μεταξύ της ιχθυομονάδας και των εγκαταστάσεων καυσίμων» και προσθέτει: «Για κάθε ενέργεια και δραστηριότητα που αφορά το τοπικό περιβάλλον, οι κεντρικές υπηρεσίες θα πρέπει να λαμβάνουν υπόψη τους πρώτα την τοπική κοινωνία, την τοπική γνώμη, την τοπική συναίνεση. Εάν δεν υπάρχουν αυτά, κινδυνεύει και η βιωσιμότητα της ιχθυοκαλλιέργειας και το περιβάλλον αλλά και η επένδυση για την αποθήκευση των καυσίμων». Ο κ. Κουσουρής σημειώνει ακόμη ότι «η μονάδα ιχθυοκαλλιέργειας θα ξεκινήσει πειραματικά μέσα στο θαλάσσιο περιβάλλον όπου θα γίνεται εκτροφή ψαριών και από τη στιγμή που η εκτροφή θα γίνει αποδοτική, μπορεί να αποτελέσει και μοχλό ανάπτυξης για περαιτέρω ενίσχυση της ιχθυοκαλλιέργειας στην Κρήτη. Επίσης, θα γίνει χώρος επίδειξης για μελλοντικούς ιχθυοκαλλιεργητές στο σύστημα της Κρήτης αλλά και στο ευρύτερο νησιώτικο σύστημα». Να υπενθυμίσουμε ότι και ο νομάρχης Χανίων Γιώργος Κατσανεβάκης πήρε θέση και χαρακτήρισε την απόφαση Σουφλιά «άστοχη, αστόχαστη, ανεπίκαιρη και ασεβή απέναντι στη λαϊκή βούληση και τους θεσμούς κυρίως».

ΟΙ ΑΠΟΦΕΙΣ ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΟΥ Γ. ΣΟΥΦΛΙΑ

Από την πλευρά του ο υπουργός ΠΕΧΩΔΕ Γ. Σουφλιάς στο σκεπτικό του κάνει λόγο για «έλλειψη νομίμου και επαρκούς αιτιολογίας ως βασίμως υποστηρίζει η προσφεύγουσα (σ.σ.: δη-

λαδή η Mamidoil) καθότι σύμφωνα με το υπ' αρ. 143793/ 25.11.2003 έγγραφο της Γενικής Διεύθυνσης Αλιείας του Υπουργείου Γεωργίας προτείνεται η διέλευση των δεξαμενοπλοίων σε απόσταση μεγαλύτερη των 200 μ. από τις εγκαταστάσεις της μονάδας ιχθυοκαλλιέργειας».

Ο ΔΗΜΑΡΧΟΣ ΚΑΙ Ο ΝΟΜΑΡΧΗΣ

Από την πλευρά του, ο νομάρχης Γιώργος Κατσανεβάνης τόνισε ότι η απόφαση αποτελεί «άμετρη υποταγή σε κελεύσματα που δεν έχουν καμία σχέση με την τοπική ανάπτυξη», καθώς και «άρνηση λειτουργίας της ίδιας της Δημοκρατίας σε τοπικό επίπεδο». Στο

δημοτικό συμβούλιο Σούδας ο δήμαρχος Γιάννης Περάκης χαρακτήρισε «φερέφωνα» τους συντάκτες-εισηγητές του κ. Σουφλιά και πρόσθεσε ότι «αντικρούοντας ένα ένα τα επιχειρήματα της απόφασης, επιφυλασσόμεθα να καταθέσουμε περισσότερα στοιχεία στην ελληνική Δικαιοσύνη (ΣτΕ) όπου έχουμε ήδη προσφύγει, αλλά και στα Ευρωπαϊκά Δικαστήρια που άμεσα θα προσφύγουμε». Παράλληλα, κατηγόρησε την εταιρεία Mamidoil-Jetoil ότι «συνεχώς αποκρύπτει γεγονότα», ότι «δεν λέει ποτέ όλη την αλήθεια», καθώς και ότι με δημοσιεύματά της «δεν διστάζει να υβρίζει και να απειλεί κρατικούς λειτουργούς και πολιτικά πρόσωπα, που

στην προσπάθειά τους να προασπίσουν με αίσθημα ευθύνης τη νομιμότητα και το δημόσιο συμφέρον συντάσσονται με τις θέσεις των Δήμων Σούδας, Αρμένων και των φορέων της περιοχής». Από την πλευρά του, ο επικεφαλής της αντιπολίτευσης Μανώλης Κελαϊδής σημείωσε ότι η απόφαση του υπουργού ΠΕΧΩΔΕ στηρίχθηκε σε ελλιπή στοιχεία. Αυτό είναι πασιφανές, τόνισε ο κ. Κελαϊδής, ο οποίος υπογράμμισε ότι δεν μπορεί το ΥΠΕΧΩΔΕ να αγνοεί μία σειρά παραμέτρους, με βάση τις οποίες δεν είναι δυνατόν να εγκατασταθεί μονάδα καυσίμων στο Πέρα Πλατάκι.

ΓΙΑΝΝΗΣ ΛΥΒΙΑΚΗΣ

Π Ε Ρ Ι Ο Δ Ι Κ Ο Α Ρ Δ Η Ν

ΤΕΥΧΟΣ 55, Σεπτέμβριος 2005

* ΚΙΝΑ: Η ΝΕΑ ΥΠΕΡΔΥΝΑΜΗ

* ΤΟΥΡΚΙΑ ΚΑΙ ΚΥΠΡΟΣ * ΒΥΖΑΝΤΙΟ ΚΑΙ ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΣ

Η θεαματική οικονομική ανάπτυξη της Κίνας επιφέρει καταλυτικές μεταβολές στο παγκόσμιο σύστημα, καθώς διεισδύει στις δυτικές αγορές και αντιστρέφει τις παγκόσμιες ροές των προϊόντων. Η κινεζική εξωτερική πολιτική αναλαμβάνει πλέον πρωτοβουλίες σε παγκόσμια κλίμακα (στη Λατινική Αμερική, την Αφρική και τη Μέση Ανατολή) ενώ οι ΗΠΑ ανακαλύπτουν σταδιακά ότι πέρα από το ριζοσποστικό Ισλάμ και τον Μπιν Λάντεν πρέπει να αντιμετωπίσουν και τον οικονομικό-πολιτικό ανταγωνισμό της Κίνας – έστω και εάν οι δυτικές πολυεθνικές, άμεσα, κερδίζουν από τις εκεί επενδύσεις τους.

Ως μοναδικοί, αλλά σημαντικοί, παράγοντες ανάσχεσης για τη ανάδυση της Κίνας προβάλλουν τόσο τα περιβαλλοντικά όσο και τα κοινωνικά ζητήματα.

Οδηγούμαστε στην οικονομική κρίση της παγκοσμιοποίησης και στο πέρασμα από έναν μονοπολικό κόσμο, υπό την ηγεμονία των ΗΠΑ, σε ένα πολυπολικό μοντέλο. Στο αφιέρωμα περιλαμβάνονται κείμενα των: Μ. Μεγαλοοικονόμου, Γ. Τοζιδη, Γ. Λιερού, Κ. Βερνιέ-Τσιγάρα, Τ. Τζόνσον, Ε. Γκούντζικ, Σ. Λαντάου, Ζ. Κ. Σερβάν, Β. Χούι, κ.ά., με αναφορές στον πολιτισμό της Ασίας και στις σχέσεις της ελληνικής με την κινεζική φιλοσοφία.

Στο ίδιο τεύχος εξετάζεται εκτενώς το θέμα της ένταξης της Τουρκίας στην Ε.Ε. και οι τελευταίες εξελίξεις στο Κυπριακό με κείμενα των: Μ. Μεγαλοοικονόμου, Θ. Μπατρακούλη, Γ. Ρακκά, Γ. Σιεκέρασβα και Α. Φρεϊδά.

Στο παρόν τεύχος περιλαμβάνεται επίσης μια ενότητα για το Βυζάντιο, με κείμενα των: Ε. Γρουπάρη-Λαγγ, Γ. Καραμπελιά, Δ. Κούτουλα.

Για την επικαιρότητα και τα θέματα πολιτισμού γράφουν οι: Κ. Καραϊσκάς, Θ. Ντρινιάς, Ν. Ντάσιος, Σ. Κουτρούλης, Τ. Δορκάς κ.ά.

ΘΕΜΙΣΤΟΚΛΕΟΥΣ 37, 106 77 ΑΘΗΝΑ, τηλ.: 210 3826319, fax: 210 3839930,
http://www.ardn.gr, email: ardin@hol.gr.

ΓΙΩΡΓΟΣ ΚΑΡΑΜΠΕΛΙΑΣ

Η ΘΕΜΕΛΙΩΔΗΣ ΠΑΡΕΚΚΛΙΣΗ
ΡΟΜΑΝΤΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΔΙΑΦΗΤΙΣΜΟΣ
ΣΤΟΝ ΕΙΚΟΣΤΟ ΠΡΩΤΟ ΑΙΩΝΑ

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΡΟΚΟΣ (ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ)
ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗ
ΔΙΑΛΕΚΤΙΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ
ΚΑΙ ΔΙΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΕΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ

Ε Ν Α Λ Λ Α Κ Τ Ι Κ Ε Σ Ε Κ Δ Ο Σ Ε Ι Σ

ΘΕΜΙΣΤΟΚΛΕΟΥΣ 37, 106 77 ΑΘΗΝΑ, τηλ.: 210 3826319,
fax: 210 3839930, email: enal@ardn.gr

επισημαίνουμε

Πόθεν η κοινή λέξις «τραγουδώ»;

Στου Απριλίου τις ευωδιές γελούν όλα τα χείλη
Ύμνος 21ης Απριλίου

Τέτοια ερωτήματα έθετε ο ρομαντικός Ζαμπέλιος από την καρδιά του 19ου αιώνα και απαντούσε μόνος του: «από την τραγωδία». Δηλαδή αυτή η βαθύτατα αυθόρμητη ανθρώπινη εκδήλωση, το τραγούδι, για τους Έλληνες έχει ιδιαίτερη σημασία καθώς ανάγεται σε ρίζες προκλασικές όταν ο θρήνος ή το σκόλιον άσμα των πολλών μεταμορφωνόταν σε ηδυσμένο τραγικό λόγο. Τι είναι σήμερα το τραγούδι; Ένα ακόμη αγοραίο παραμάζωμα κλεμμένων, διαμεσολαβημένων, επαναλαμβανόμενων ήχων, τόσο αυτονόητων που καταντούν χυδαίοι. Πάνω απ' όλα όμως το τραγούδι - εκτόνωση του λαϊκού ανθρώπου και η θυμόσοφη, πηγαία έκφραση των απαίδευτων αλλά όχι ατάλαντων, σήμερα έχει περάσει στη δικαιοδοσία της νύχτας, της καψουροχαβαλεδοδιασκέδασης, των πολυεθνικών εταιρειών και των εγχώριων οξυκόρυφων σταρ που η εμβέλειά τους φτάνει μέχρι τα καφωδία της Κωνσταντινούπολης. Σιγά τα βίσση-να, θα μου πείτε, και την μάντιδα δάφνη του Φοίβου. Έλα όμως που το καλλιτεχνοτουριστικό μας κράτος και η πάνσοφος ΕΡΤ του μετά την κορυφαία μας νίκη στη Eurovision αποφάσισε να βάλει το ρήμα «τραγουδώ» στο κέντρο -όχι το Rex- των προσπαθειών της. Να το καταστήσει ομφαλό όχι της Άντζελας αλλά της πολιτικής της. Έτσι, συνέλαβε και εκτέλεσε το νέο φεστιβάλ τραγουδιού Θεσσαλονίκης. Κάτι ο αείμνηστος Άλκης Στέας, κάτι το δίδυμο Χατζιδάκι-Θεοδωράκη στα τέλη του '50, κάτι αργότερα οι «Αγώνες της Κέρκυρας», κάτι πρόσφατα η «Ακρόαση» της ομάδας Μικρή Άρκτος και των νέων μουσικών που παρουσίασε, οι «αρμόδιοι» επεχείρησαν μια νεκρανάσταση, μια αναγέννηση χωρίς όμως ν' αποψύγουν και τα τερατογεννητικά παρεπόμενα. Βλέπετε, άλλα τα μάτια του Αργύρη Κουνάδη κι άλλα του Ρόμπερτ Ουίλιαμς. Το νέο λοιπόν φεστιβάλ τραγουδιού κάνει άνοιγμα στο ποιοτικό, λέει, τραγούδι και εξορκίζει το εμπορικό, γι' αυτό και καλεί νέους τραγουδιστές που όμως να μην έχουν σχέση με το Fame Story αλλά και γνωστούς καταξιωμένους δημιουργούς που όμως να μην είναι αγοραίοι αλλά «ποιοτικοί». Κι εδώ, αδελφοί, αντιλαμβάνεστε πως αρχίζουν τα δύσκολα. Π.χ. είναι πιο ποιοτικό το τραγούδι της Λίνας Νικολακοπούλου που τραγουδήθηκε φέτος στην Επίδαυρο για τα μάτια του Κιμούλη και προς τέρψιν του Ζαμπελίου ή ο Χριστοδουλόπουλος και το «Απορώ με την καρδιά μου»; Και σε τελική ανάλυση όλα αυτά τα τραγούδια των δήθεν και των μη δήθεν είναι τελικά τραγούδια ή τριλεπτα προϊόντα μαζικής εκτόνωσης; Απ' την άλλη, σου λένε, ανάμεσα στον Ρέμο και τον Νταλάρα, τη Γαλάνη ή την Πρωτοψάλτη υπάρχει μια απόσταση. Υπάρχει, διάβολε, μια διαφορά. Έλα μου όμως που οι ίδιοι οι «ποιοτικοί» κάνουν άνοιγμα στους «εμπορικούς» και κοινές κονόμες μαζί τους! Θα τρελαθώ εγώ, που θα έλεγε κι ο Κεσσανλής. Βέβαια, εκτός πλάκας, όλα τα παραπάνω είναι ψευδοδιλήμματα και κατ' ουσίαν το ελληνικό τραγούδι πεθαίνει, αν δεν πέθανε ήδη με ατάλαντους νεκροθάφτες όλους όσους δηλώνουν αμύντορές του. Για τον λόγο αυτό μέλος της επιτροπής είναι και ο κ. Γιώργος Κατσαρός, συνθέτης, αν θυμάστε, του Ύμνου προς την 21η Απριλίου σε στίχους του Γιώργου Οικονομίδη και με τραγουδιστή τον Φώτη Δήμα. Σας θυμίζω το ρεφρέν: «πατρίδα, οικογένεια και πάνω απ' όλα Ελλάδα». Ασχέτως του ποιος πάντως θα παρουσιάσει το φεστιβάλ Θεσσαλονίκης μια καλή ιδέα θα ήταν να χοροστατήσει, κυριολεκτικά, και ο Άνθιμος που και φωνή ωραία έχει και ξέρει κι από συνθήματα.

Μάνος Στεφανίδης

ΥΓ.: Είναι όμως και ρατσιστικούληδες οι διοργανωτές εκτός από δεξιούληδες. Την πρώτη μέρα θα διαγωνιστούν οι νέοι και άγνωστοι και τη δεύτερη οι σταρ μαζί με τον πρωτεύσαντα από τους μη σταρ (να τον πούμε κριθάρ';) Δηλαδή η λογική του Fame Story στα μέτρα της Αγίας Παρασκευής.

ΠΡΟΤΕΙΝΟΥΜΕ

- Διεθνές Συνέδριο με θέμα «Ο ποιητής και πολιτής Γιάννης Ρίτσος» διοργανώνει τις επόμενες ημέρες (Τετάρτη 28/9 - Σάββατο 1/10) το Μουσείο Μπενάκη στο κτήριο της οδού Πειραιώς. Την Τρίτη 27/9, στις 8 το βράδι, στον ίδιο χώρο εγκαινιάζεται έκθεση για τον ποιητή με τεκμήρια από το Αρχείο του.

- **Εγκαινιάστηκε**

χθες Πέμπτη 22/9, στην Τεχνόπολη του Δήμου στο Γκάζι, το 10ο Διεθνές Φεστιβάλ Κόμιξ της Βαβέλ, με εκθέσεις ελλήνων και ξένων δημιουργών κόμιξ, μουσικές εκδηλώσεις και προβολές ταινιών

(διάρκεια έως Κυριακή 25/9. Τις εκθέσεις μπορείτε να επισκέπτεστε καθημερινά 7-12 το βράδι· Σάββατο και Κυριακή επίσης από 10 το πρωί έως 2 το μεσημέρι).

- Στο πλαίσιο του 12ου Διεθνούς Μήνα Φωτογραφίας, το Ινστιτούτο Γκαίτε Αθηνών (Ομήρου 14-16) διοργανώνει στο φουαγιέ του έκθεση φωτογραφίας του Stefan Moses, που με τα πορτρέτα του, απλών αλλά και διασήμεν Γερμανών, σκιαγραφεί το πανόραμα της γερμανικής κοινωνίας από τον Δεύτερο Πόλεμο μέχρι σήμερα.

- Την Τρίτη 27/9 εγκαινιάζεται στον τεχνόχωρο «Το Μήλο» (Αμύντα 11, Πλ. Προσκύπων, Παγκράτι) η έκθεση του Ξένη Σαχίνη με τίτλο «Τα φύλλα». Θα παρουσιάσει καινούργια του δουλειά που συνδυάζει τη χαρακτηριστική με τις ψηφιακές εκτυπώσεις (διάρκεια έως 14/10).

- Αντικείμενα καθημερινής χρήσης που δημιούργησε ο ιταλός εικαστικός Γκαμπριέλε ντε Βέκι, από διεθνή μουσεία και συλλογές, παρουσιάζονται στην έκθεση «Παιχνίδι αντικατοπτρισμού» που γίνεται στη γκαλερί «Νέες Μορφές» (Βαλαωρίτου 9Α) από 27/9 έως 8/10.

- Δείτε επίσης, στο κέντρο της Αθήνας: στη γκαλερί Χίρπας (Σοφοκλέους 53Δ) την έκθεση ζωγραφικής του Απόστολου Γεωργίου (μέχρι 19/11)· την έκθεση με ψηφιακά επεξεργασμένες φωτογραφίες του Χάρη Μαθιόπουλου, που γίνεται έως 1/10 στη γκαλερί «7» (Ζαλοκώστα 7)· και την έκθεση των εικαστικών Μυρτίνου Σταμπουλού και Σοφίας Κυριακού στη γκαλερί Ζουμπουλάκη (Πλ. Κολωνακίου 20), που διαρκεί μέχρι 7/10.

Α' Συμπόσιο Γλυπτικής στην Καρδίτσα

Ενα πρωτόγνωρο για την πόλη μας γεγονός μάς εξέπληξε ευχάριστα. Είναι το Α' Συμπόσιο Γλυπτικής, που άρχισε στις αρχές του Ιουνίου, υπό την αιγίδα του Δήμου και της Δημοτικής Πινακοθήκης της Καρδίτσας.

Σε μια ειδυλλιακή τοποθεσία, στην Παπαράντζα, λίγο έξω από την πόλη, καταξιωμένοι γλύπτες δουλεύουν πάνω στο μάρμαρο και σ' άλλα σκληρά υλικά.

Προσπαθούν, και το πετυχαίνουν απόλυτα, να δώσουν φόρμες που αυτοί θέλουν, εναρμονισμένες με τον τόπο και την ιστορία του. Οι ογκόλιθοι μεταμορφώνονται σε πλαγιές και βουνοκορφές, σε ποτάμια και πουλιά, ανθρωπόμορφα δέντρα που συνομιλούν μεταξύ τους, σε κεριά που η θέρη τους θα ξεσάνει αυτούς που κάποτε χάθηκαν στα βουνά. Ένας ήλιος από ψηλά χαρίζει φως και ζωή. Στη συνέχεια η τέχνη σε πάει αλλού. Σε οδηγεί σε ολοστρογγυλά μάτια, με ρυτίδες πολλές φορές γύρω-γύρω, ή ίσως αυλακιές των ζευγάδων που έφυγαν αφήνοντας πίσω τη σπορά τους. Μάτια χαρακτηριστικά, που σε υποβάλλουν σε μια ενδοσκόπηση. Ένα παράθυρο ανοιχτό είναι περίτεχνα σμιλευμένο, πάνω ψηλά, ανοίγοντάς μας ορίζοντες. Ευαίσθησιες καλλιτεχνικές που παίρνουν σχήμα, γραμμές, πάνω σε δύσκολα υλικά, όπως το μάρμαρο, το μέταλλο και άλλα. Από κοντά έρχονται και οι αγωνιστές της Εθνικής Αντίστασης με τα φυσέκια τους. Στο φυσικό τους

ανάστημα βγαλμένοι μέσα από χρωματιστά πλαίσια –κόκκινα, κίτρινα, μπλε– στημένοι για να θυμίζουν την ιστορία του τόπου μας. Στο βάθος η Αλκυόνη προβάλλει με τις κοίλες και κυρτές γραμμές, ολόασπρη μέσα από την μεταμόρφωσή της από την μυθολογία και διά χειρός του δημιουργού της. Μεταλλικές και άλλες κατασκευές αξιοθαύμαστες για την τέχνη, την φαντασία, την καλλιτεχνία των δημιουργών τους.

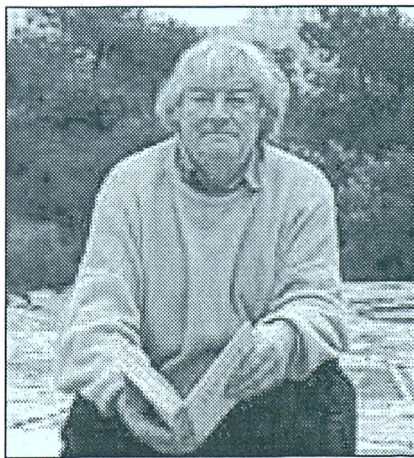
Οι καλλιτέχνες έφυγαν ή πρόκειται να φύγουν. Αφήνουν όμως πίσω τους σπουδαία έργα για την πόλη και τους κατοίκους της. Τα έργα αυτά που θα κοσμήσουν πλατείες ή άλλους δημόσιους χώρους είναι βγαλμένα μέσα από εμάς. Νομίζω, οι καλλιτέχνες-γλύπτες θέλησαν να δώσουν πνοή στα έργα τους επηρεασμένοι από την τοπική ιστορία. Και το πέτυχαν. Μπράβο τους.

Παναγιώτης Πλατώνης

Ζακ Λακαριέρ

Το προηγούμενο Σάββατο έφυγε από τη ζωή στα 79 του χρόνια ο γάλλος συγγραφέας και δοκιμιογράφος Ζακ Λακαριέρ. Μεγάλος λάτρης της Ελλάδας, είχε μεταφράσει στη γλώσσα του πολλούς αρχαίους και σύγχρονους έλληνες συγγραφείς. Το μυθιστόρημά του *Ελληνικό καλοκαίρι*, που εκδόθηκε το 1976 από τον οίκο Ρλον και ανατυπώνεται συνεχώς, αποτέλεσε τεράστια επιτυχία.

Ο Ζακ Λακαριέρ εξέδωσε περίπου 40 έργα με μια ευρεία γκάμα από ταξιδιωτικές εντυπώσεις,

μυθιστορήματα, ποιήματα, μεταφράσεις, βιβλία τέχνης και φωτογραφικά άλμπουμ.

Όπως επισήμανε ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας Κάρολος Παπούλιας, ο Λακαριέρ «αγάπησε και την Κύπρο και έγραψε για το δράμα της, χαρακτηρίζοντας ως "μνημείο ανοησίας της εποχής μας" τη γραμμή που χωρίζει τη Λευκωσία στα δύο. Διαφωνούσε με όσους υποστήριζαν ότι άλλη είναι η αρχαία Ελλάδα και άλλη η σύγχρονη, άλλη η αρχαία γλώσσα και άλλη η σημερινή, διακηρύσσοντας ότι υπάρχει μία και μοναδική Ελλάδα».

«Λέξη-λόγος» – «Γράμματα, σήματα, γραφές»

Ενα κέντρο ελληνικής γλώσσας, η «Λέξη-Λόγος», δημιουργήθηκε στην καρδιά της Αθήνας (Ερμού & Πλατεία Καπνικαρέας 3, 6ος όροφος). Στόχος του η διδασκαλία των ελληνικών σε ενήλικες ξενόγλωσσους αλλά και η οργάνωση εκθέσεων, σεμιναρίων και ποικίλων άλλων πολιτιστικών δραστηριοτήτων με κεντρικό άξονα τη γλώσσα. Τα εγκαίνια της «Λέξη-Λόγος» έγιναν στις 16 Σεπτεμβρίου 2005.

Με την ευκαιρία αυτή στο χώρο του κέντρου γίνεται έκθεση με τη συμμετοχή γνωστών ελλήνων καλλιτεχνών και ποιητών που στο έργο τους η λέξη, το σημείο, παίζουν πρωταρχικό ρόλο (Δημοσθένης Αγραφιώτης, Εύη Καλέση, Άγης Κελπέκης, Μίλτος Μιχαηλίδης, Μιχαήλ Μήτρας, Κύριλλος Σαρρής, Λουκία

Ρίτσαρντς). Την έκθεση, που έχει τον τίτλο «Γράμματα, Σήματα, Γραφές», επιμελείται η Βάσια Καρκαγιάννη-Καραμπελιά, ιστορικός τέχνης. Στο κείμενό της που συνοδεύει την έκθεση η επιμελήτρια σημειώνει: «Εάν υπάρχει γλώσσα που αυτά τα έργα μιλούν, είναι μια άλλη, ή μάλλον άλλες γλώσσες. Φορτισμένες με την κίνηση και το βάρος του σώματος, κυκλοφορώντας μέσα σε πολιτισμικούς χώρους ανοιχτούς κι ελεύθερους, επιβάλλουν την παρουσία τους σαν πράξεις-ανατροπές, επιθυμίες εν εξάρσει. Αυτές οι πράξεις δεν προσφέρονται σε "ανάγνωση". Το πολύ-πολύ προκαλούν μια διαδικασία ανάγνωσης που έρχεται να καταλύσει την απόσταση μεταξύ εικαστικής δημιουργίας και γραφής, κειμένου και εικόνας.»

Τ' είχες Γιάννη, τ' είχα πάντα

Αγγλικά ποιήματα του 18ου αιώνα μεταφρασμένα από τη Τζίνα Πολίτη

Οι αναγνώστες και οι αναγνώστριες διαβάζοντας τα παρακάτω ποιήματα του 18ου αιώνα, εποχή του πρώιμου καπιταλισμού, μπορούν αν θέλουν να βρουν τις αντιστοιχίες με τον μεταμοντέρνο καπιταλισμό μας.

Περί κληρικών που κάνουν πολιτικό κήρυγμα John Byrom (1692-1763)

Πράγματι, Σερ Πήτερ, ομολογώ ότι εκφράζω την ευχή,
Ν' αφήσουν ήσυχη οι παπάδες την πολιτική·

Ας επικαλεστούν, αν θέλουν, την ελευθερία του λόγου
κι όπου τους πάει,

Όμως μονάχα πάνω από ένα φλυτζάνι τσάι:

Γιατί όταν μας μπουκώνουν από άμβωνος με τα πολιτικά,
Αυτό, Σερ Πήτερ, μου γυρίζει τα σωθικά.

Αν κάποιος δικαστής καταπατούσε τους κανόνες τους μια μέρα,

Κι αν υποθέσουμε πως έβγαζε κηρύγματα από την έδρα,
Δεν θα ενόμιζες πως ο συνάδελφός σου ο δικαστής
Ήταν λίγο βλαμμένος στο πίσω μέρος της κεφαλής;
Τώρα, κατά τη γνώμη σου, Σερ Πήτερ, γενικώς,
Τι είναι χειρότερο ο κοσμικός ή ο ιερατικός παραλογισμός;

Στ' αρχαία χρόνια, όταν οι ιερείς εκήρυτταν κι αυτοί,
Πριν μάθουνε ανάγνωση οι πολυμαθείς,
Ένα άλλο πνεύμα και μια άλλη ζωή
Κλείναν τις θύρες των ναών στην κομματική οχλοβοή:
Από τότε, ωστόσο, πόσες φορές δεν ακούστηκε μέσα στην
εκκλησία,
ο άψυχος ορυμαγδός των Ουίγων και των Τόρυ για την
εθνική προστασία!

Είναι μεγάλο λάθος, Σερ Πήτερ, και επιμένω επ' αυτού·
Πως είναι σκέτη πρόκληση στον κοινό νου:
Ο ιερέας αβοήθητο αφήνει τον πιστό
Όταν κομίζει τις πολιτικές του ιδέες στο ιερό.
Τις αερολογίες του για το τάδε ή το δείνα κρατικό θέμα,
αν «κήρυγμα» τις βαπτίζει, τότε το μυαλό του θέλει φρένα.

Αναλογίσου τα χρόνια από τη βασιλεία του Γουλιέλμου του
κατακτητή,
Και υπολόγισε τι καρπούς παρήγαγε μια τέτοια
κηρυγματική:

Πόσες φορές οι ανοησίες τους άλλαξαν φορά
Όταν το τάδε κόμμα ήταν «ιν» και το άλλο στη γωνιά:
Ο άμβων δεν οδηγούνταν από του Ευαγγελίου τα οράματα
Αλλά από νέες μόδες που ακόμα μπάλωναν παλιά
παροράματα.

Αν ήμουν βασιλιάς (Θεέ μου ευλόγα με) θα μισούσα εκ
βάθους
Τους εφημέριους μου που θ' ανακατεύονταν σε θέματα του
κράτους.

Ούτε στους υπηκόους μου, θαρρώ, θα άρεσε καθόλου
Όταν η Βίβλος τους έπαιρνε το δρόμο του διαβόλου.
Πόσο ειρηνικά, νομίζω, θα ζούσαμε κοντά τους,
Αν οι καλοί αυτοί άνθρωποι κάθονταν στ' αβγά τους!

Αστική μόλυνση John Armstrong (1709-1779)

Εσείς που μέσα στον πυρετώδη τούτο κόσμο ζείτε
Αν θέλετε το σώμα ελεύθερο από πόνο και το νου από
έγνοιες

Από τη δυσώδη πόλη και τον ακάθαρτο αέρα της
απομακρυνθείτε.

Μην αναπνέετε το χάος του αιώνιου καπνού
Και της αιωρούμενης μόλυνσης που ο νεκρός,
μελλοθάνατος, αρρωστημένος και ζωντανός τούτος
Κόσμος αποπνέει, για να ρυπάνει του ουρανού το διάφανο
Θόλο με θολή θνητότητα. Δεν είναι αυτός αέρας
Που οι βρομερές, θανατερές αναθυμιάσεις χίλιων
πνευμόνων

Στους δικούς σας πνεύμονες εισέρχονται, τους
κορεσμένους

Από τα λάφυρα κοπρολόφων και τα σαθρά κατάλοιπα
Μιας φύσης που η οργανική μορφή και η υφή της
Σε εχθρικά στοιχεία μετατράπηκαν.

Δεν είναι αυτός αέρας, αλλά μια μάζα εμετική
Αλλοιωμένων, αηδιαστικών και βλαβερών πραγμάτων.

**Ενάντια στο Σοδομισμό
(Αποσπάσματα)
Charles Churchill (1731-1764)**

Όπου κι αν πάμε, σε κάθε μέρος, κάθε στιγμή,
Τα Σόδομα μας αντικρίζουν και μας κοιτούν ασκαρδαμυκί.
Δημόσια κάνουν πιάτσα, στης γειτονιάς μας τις αλάνες,
Παίρνοντας το ψωμί από πολύ πιο τίμιες πουτάνες.
Όσοι είναι παρακατιανοί υψηλούς εραστές αρπάζουν,
Και τους φτωχούς ενόχους οι πλούσιοι ένοχοι σκεπάζουν.
Το αμάρτημα, στέκει περήφανο μπροστά στου λογικού τον
τρόμο,
Κι όσοι το πράττουν είναι πολύ πιο πάνω από το νόμο.

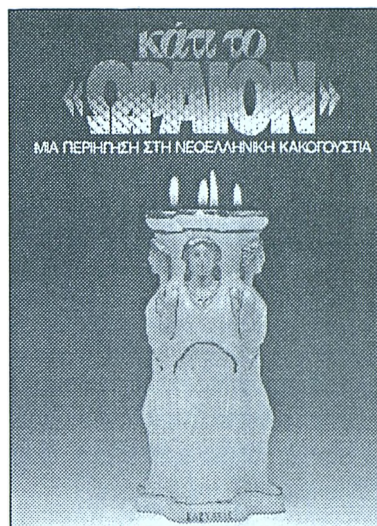
.....

Η γυναίκα είναι πλέον ντεμοντέ, παραπεταμένο πράγμα,
Περιφρονημένο, άχρηστο σαν απατηλό θαύμα.
Το γυναικείο κάλλος δεν διεγείρει πια το βλέμμα,
Το θαυμασμό, την έκπληξη, τη φλόγα μέσ' το αίμα.
Έπαψε πλέον η καρδιά, του έρωτος η εστία,
Σε κάθε ανάσα να χτυπά με ξέφρενη μανία,
Σαν κύμα να θεριεύει μέσα στις φλέβες η ζωή
Κάθε σφυγμός σπινθήρας, όλο το σώμα με πόθο ν' αντηχεί,
Να πάλλεται όταν η Αρετή δεν θέλει να ενδώσει,
Τον όρκο της να παραβεί, του γήρατος τα χιόνια να λειώσει,
Καλώντας κάθε τρεμάμενο νεύρο, κάθε τεταμένο μυ
Να προσφέρει αυτό που είναι μαζί πόνος και απόλαυση.
Οι γυναίκες διατηρούνται πλέον μόνο για αναπαραγωγή.
Ελόγου μας μόνον ένας Γανυμήδης μας προσφέρει ηδονή,
Ένας φινετσάτος, φρέσκος Ύψας, ένα λαχταριστό αγόρι,
Για να ικανοποιεί τις ζωώδεις ορέξεις μας, όχι μια κόρη.

**Ενάντια στον Πόλεμο
John Scott (1730-1783)**

Του ταμπούρλου τον κακόφωνο ήχο μισώ,
Καθώς παρελαύνει γύρω, και γύρω και γύρω:
Στ' απερίσκεπτα νιάτα απόλαυση προσφέρει,
Κι από τις πόλεις και από τους αγρούς τα σαγηνεύει,
Για ν' ανταλλάξουν την ελευθερία τους με χαϊμαλιά,
Φτηνές νταντέλλες και όπλα αστραφτερά,
Και όταν της Φιλοδοξίας η φωνή δώσει τη διαταγή,
Να βαδίσουν, να πολεμήσουν, να ξεψυχίσουν σε ξένη γη.

Του ταμπούρλου τον κακόφωνο ήχο μισώ,
Καθώς παρελαύνει γύρω και γύρω και γύρω:
Σ' εμένα μιλάει για πεδιάδες ρημαγμένες,
Και φλεγόμενες πόλεις και ζωές αφανισμένες,
Και ακρωτηριασμένα μέλη και θανάτου βογγητό,
Και δάκρυα της χήρας και του ορφανού το σπαραγμό.
Και όλα εκείνα που η Δυστυχία προσφέρει μετά χαράς,
Για να γεμίζει ο κατάλογος της ανθρωπίνης συμφοράς.

Λεύκωμα με άρθρα, μελέτες και πάνω από χίλιες τετράχρωμες φωτογραφίες, που αποτυπώνει τη σύγχρονη νεοελληνική κακογουστία. Αναλύει το κιτς, αναζητά τις ρίζες του και σχολιάζει με χιούμορ τις χιλιάδες περιπτώσεις του φαινομένου. Για την πολιτική, την κοινωνική συμπεριφορά, τη διακόσμηση, το σινεμά, το θέατρο, την τηλεόραση, το αυτοκίνητο, το σπίτι, το γραφείο...

.....

**Κεντρική διάθεση: Δημοχάρους 60, 115 21 Αθήνα,
τηλ.: 210-72.32.819**

**ΑΝΟΙΚΤΟ ΨΥΧΟΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ
ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΟΜΑΔΙΚΗΣ ΑΝΑΛΥΣΗΣ ΑΘΗΝΩΝ**

Μέλη της Εθνικής Ένωσης Ίνστιτούτων Ομαδικής Ανάλυσης (Ε.Ε.Α.Τ.Ι.Ν.),
της Εθνικής Ομοσπονδίας Ψυχολογικής Ψυχοθεραπείας (Ε.Ε.Π.Π.) και
της Εθνικής Έταιρείας Ψυχοθεραπείας Ελλάδας (Ε.Ε.Ψ.Ε.) (Μέλος της Ε.Α.Ψ.)

ΕΤΗΣΙΑ ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΑ ΣΕΜΙΝΑΡΙΑ

Όμαδική Ψυχοθεραπεία - Ψυχόγραμμα
Ψυχολογική Αξιολόγηση
Κοινωνική Ψυχιατρική - Κοινωνικοθεραπεία
Δυναμική της Οικογένειας

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΕΣ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΕΙΣ

ΟΜΑΔΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ
ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ
ΨΥΧΟΔΡΑΜΑ - ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΘΕΡΑΠΕΙΑ
ΘΕΡΑΠΕΙΑ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ

ΑΘΗΝΑ, ΙΩΑΝΝΙΝΑ, ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

Πληροφορίες - Έγγραφοι

Αθήνα:	Γραμμή 100 Α.Ψ.Κ. 9.00 π.μ. - 9.00 μ.μ.
Ιωάννινα:	Γραμμή Μουσουλίου 0651 75487, Τέλη Τέλη 0651 21782,
Θεσσαλονίκη:	Φροντιστήριο Μουσουλίου 031/455331, Τέλη Τέλη 6.00 - 8.00 μ.μ.
	Λεωφόρος Παλαιού Πόλεως 031 / 435.919, Δευτέρα & Τετάρτη: 6.00-8.00 μ.μ.
Κατερίνη:	Λέκκη Σουλίου 0351/38465, Τέλη Τέλη 10.00 - 1.00 π.μ. & Τετάρτη: 5.00-8.00 μ.μ.
Αθήνα:	Στάση 7 Λεωφόρος 041 / 253108
Βόλος:	Μαρία Λεωφόρος 0421 / 50349

Σ. ΧΑΡΑΛΑΜΠΗ 1 & ΜΑΥΡΟΜΙΧΑΛΗ, 114 72 ΑΘΗΝΑ * ΤΗΛ. 6447 533-6435 980
FAX 6443 140 e-mail: igas-opc@otenet.gr - www.opc.gr

Πριν από το Ρέκβιεμ της Εθνικής Λυρικής Σκηνής

Ο υφυπουργός Πολιτισμού κ. Π. Τατούλης εξέδωσε πριν λίγες ημέρες και μετά από ρεπορτάζ της *Καθημερινής* για την Εθνική Λυρική Σκηνή μια ανακοίνωση στην οποία δεν λέει ουσιαστικά τίποτε. Και δεν ομολογεί αυτό που ουσιαστικά συμβαίνει. Ότι δηλαδή χρόνια τώρα η Λυρική απαξιώνεται. Αυτό συνέβη κυρίως επί υπουργίας Ευ. Βενιζέλου και σήμερα ο κ. Τατούλης έχει προσχωρήσει πλήρως στην ίδια ιδέα. Αρχικός εμπνευστής της ιδέας είναι βεβαίως ο κ. Χρήστος Λαμπράκης. Προκειμένου να λειτουργεί ως ο αποκλειστικός ρυθμιστής των μουσικών και κυρίως των λυρικών θεμάτων στην Ελλάδα, ο κ. Λαμπράκης –αφού διέπραξε δεκάδες παρανόμων πράξεων στο «οικόπεδο», δηλαδή το πρώην Πάρκο Ελευθερίας, που του παραχώρησαν οι κυβερνήσεις Μητσotάκη και Παπανδρέου– έκτισε τη δική του Όπερα (την βάφτισε «κλαμπ Όπερας») με 1.200 θέσεις, με την οποία προσπαθεί να απορροφήσει όλες τις δραστηριότητες μιας Λυρικής Σκηνής. Όλοι οι προηγούμενοι υπουργοί Πολιτισμού συγκατένευσαν. Ήταν άλλωστε άνθρωποι της επιλογής του.

Η προσπάθεια της κ. Παπαντωνίου να κτιστεί Όπερα άξια του ονόματός της δεν έτυχε της παραμικρής συνδρομής από το κράτος. Η πολιτική επ' αυτού του Ευ. Βενιζέλου υπήρξε σκανδαλώδης. Έπραξε ό,τι ήταν δυνατόν προκειμένου να δυναμιτιστεί η προσπάθεια. Και σήμερα ο κ. Τατούλης υπακούων στα κελεύσματα Λαμπράκη ουδέν πράττει για τη διάσωση ή την αναβάθμιση της Εθνικής Λυρικής Σκηνής. Θα πρέπει ο ίδιος ο πρωθυπουργός να αναλάβει την πρωτοβουλία. Άλλωστε, μην το ξεχνάμε, είναι και υπουργός Πολιτισμού.

Ο συντάκτης του άρθρου που ακολουθεί κάνει μια σύντομη αναφορά στα σημερινά προβλήματα της Λυρικής μας Σκηνής.

Συγκλονιστικό είναι ότι στις 20 Οκτωβρίου 2005 εκδικάζεται η υπόθεση εξώσεως της Εθνικής Λυρικής Σκηνής (ΕΛΣ) από το «Ολύμπια» (στην οδό Ακαδημίας), το οποίο ανήκει στο Μετοχικό Ταμείο Υπαλλήλων της Τραπέζης της Ελλάδος. Είναι λυπηρό ότι η ΕΛΣ αντιμετωπίζει πρόβλημα καλλιτεχνικής επιβίωσης και ότι, έτσι και συνεχισθούν ως έχουν τα πράγματα, θα πέσει η αυλαία και μετά δυσκολίας θα ξανασηκωθεί.

Είναι πρωτόκουστο, ένας καλλιτεχνικός διευθυντής και διεθνούς φήμης αρχιμουσικός, ο Λουκάς Καρυτινός, να έχει σηκώσει τα χέρια ψηλά υποβάλλοντας παραίτηση, αφενός λόγω του οικονομικού αδιεξόδου στο οποίο έχει

περιέλθει η ΕΛΣ, και αφετέρου λόγω της ματαιώσης της παράστασής της «Οθέλος» από την απεργία που κήρυξαν οι χορωδοί· παραίτηση που δεν έγινε αποδεκτή από την κυβέρνηση. Είναι απορίας άξιο ότι ο αρμόδιος υφυπουργός Πολιτισμού Πέτρος Τατούλης, παρά τις αρχικές υποσχέσεις του, αντιμετωπίζει το όλο θέμα της ΕΛΣ με ελαφρότητα, κατά τον επιεικέστερο χαρακτηρισμό.

ΝΕΕΣ ΑΝΤΙΛΗΨΕΙΣ ΜΕ ΠΡΟΟΠΤΙΚΗ

Ο κ. Τατούλης τουλάχιστον αγνοεί τα στοιχειώδη –ή υποκρίνεται– όταν κάνει λόγο για ανυπαρξία σχεδιασμού από την καλλιτεχνική ηγεσία της ΕΛΣ. Και τούτο γιατί από το 1999 έως το

2005 συγχροτήθηκαν:

- Στο θέατρο «Ακροπόλ» Σκηνή Οπερέτας,
- Παιδική Λυρική Σκηνή,
- Πειραματική Λυρική Σκηνή και, παράλληλα, η ΕΛΣ έδινε τον καλύτερο εαυτό της μέσα από αντιξοές χωροταξικές και οικονομικές συνθήκες, για να διακαιώσει την αποστολή και το όνομά της.

Ο μουσικολόγος και έγκριτος σχολιαστής Γιώργος Λεωτσάκος στην αρθογραφία του με τίτλο «Ο από καταβολής Λυρικής επιτυχεστέρος διευθυντής παραιτείται» στην *Καθημερινή* (10 Ιουλίου 2005), απαριθμεί το πλούσιο και αξιόλογο ρεπερτόριο των Σκηνών της ΕΛΣ επί Καρυτινού. Να αναφέρουμε τον «Χρυσό του Ρήνου» του Βάγκνερ, τον «Ξέρξη» του Χαίντελ, την «Μνηστή του Τσάρου» του Ρίμσκυ-Κόρσακωφ, την «Πολιορκία της Κορίνθου» του Ροσσίνι, το «Σαμψών και Δαλιδά» του Σαιν-Σανς, το «Δακτυλίδι της Μάνας» του Μανόλη Καλομοίρη, τον «Πήτερ Γκράιμς» του Μπέντζαμιν Μπρίττεν, το «Μέγα Μακάβριο» του Γκιόργκυ Λίγκετι, τους «Δαιμονισμένους» του Χάρεν Βρόντου, την «Πανώρρα» του Μπαλτά, το «Καπέλλο από ψάθα Ιταλίας» του Νίνο Ρότα, τα έργα των Χανς Βέρνερ Χέντσε, Κονιτόπουλου και Λέοναρντ Μπερνστάιν; Ρεπερτόριο από παραδοσιακά αλλά και σύγχρονα έργα.

Από την Εθνική Λυρική Σκηνή πέρασαν αξιόλογοι καλλιτεχνικοί διευθυντές. Ας αναφερθούμε σε τρεις μόνον που διακρίθηκαν: Ο Μπαστιάς κάλεσε την Μαρία Κάλλας. Ο Χωραφάς έφερε έλληνες καλλιτέχνες του εξωτερικού. Ο Καρυτινός, ως επιτυχεστέρος ίσως, δημιούργησε νέες σκηνές και παρουσίασε σύγχρονο ρεπερτόριο, ενώ για τρία χρόνια εργάστηκε αφιλοκερδώς ως μαέστρος στην ΕΛΣ.

Υπάρχει ένα ερώτημα: Γιατί στο εξωτερικό προσπάθειες για ανάπτυξη της

μουσικής παιδείας όπως αυτή του κ. Καρυτινού με την Πειραματική και Παιδική σκηνή, υποστηρίζονται και εδώ συναντούν την αδιαφορία τον αρνητισμό, τον φθόνο, τη μικρότητα και μισαλλοδοξία;

ΤΟ ΑΙΩΝΙΟ ΜΑΡΑΖΙ

Ο μαέστρος Ντάνιελ Μπάρενμποϊμ στο Βερολίνο δημιουργεί τα «μουσικά σχολεία». Ο μαέστρος σερ Σάιμον Ρατλ στοχεύει με το ρεπερτόριό του, τον τρόπο και χαρακτήρα των εκτελέσεών του να ξαναφέρει τους νέους στις αίθουσες συναυλιών και κοντά στην συμφωνική ορχήστρα. Εδώ στην Ελλάδα φιλότιμες προσπάθειες αξιόλογων μουσικών για αναβάθμιση της μουσικής παιδείας, ώστε, εκτός των άλλων, να γίνουν αποδεκτά στο «τονικό μας αφτί» και σύγχρονα έργα, είτε σονομπάρωνται, είτε παραγκωνίζονται και δεν ενισχύονται, και γενικά υπονομεύονται με ποικίλους τρόπους. Εκλείπουν τα σοβαρά και σύγχρονα προγράμματα μουσικής εκπαίδευσης. Αξιοθαύμαστη η μέχρι στιγμής προσπάθεια δημιουργίας χώρων εκτελέσεως μουσικής, αλλά παραμένουμε μόνον στο να καλούμε ορχήστρες από το εξωτερικό να παίζουν, χωρίς να μπορούμε να πάμε παραπέρα. Μικρομάγαζα, μεγαλομάγαζα, παρέες. Γενναίες οι επιχορηγήσεις, αλλά μόνον στο Μέγαρο Μουσικής. Η Ελλάδα καίγεται, αλλά, κατά τα άλλα, «προς την δόξα τραβά».

Στο φλέγον θέμα της ΕΛΣ τίθεται το ερώτημα: Πώς μπορεί αυτή να προχωρήσει όταν κόβει περίπου 800 εισιτήρια λόγω της μικρής αίθουσας που διαθέτει; Όσοι έχουν παρακολουθήσει φεστιβαλικές -και όχι μόνον- μουσικές εκδηλώσεις στο εξωτερικό, δεν έχουν δει καταχωνιασμένα μέσα στο καυσασέριο μουσικά κτήρια με παρκαρισμένα μπροστά ημιφορτηγάκια και σταματημένα λεωφορεία. Ούτε έχουν παρατηρήσει δίπλα σ' αυτά τα κτήρια μικρομάγαζα που πουλάνε γραβάτες και παραδίπλα εσώρουχα και κάλτσες. Τι σημαίνει αυτό το «Εθνική» στην ονομασία της Λυρικής Σκηνής; Οι τουρίστες και η πλειοψηφία των Ελλήνων γνωρίζουν περισσότερο πού βρίσκεται η ταβέρνα του Μπαϊρα-

κτάρη και πού εμφανίζεται η συμπαθέστατη Καλομοίρα, αλλά αγνοούν πού βρίσκεται η Εθνική Λυρική Σκηνή, για την οποία οι κυβερνώντες ενδιαφέρονται να της κτίσουν κτήριο μέσω των Κοινοτικών Πλαισίων Στήριξης. Είμαστε για γέλια. Και είμαστε για γέλια για τον λόγο ότι γίνεται σαφέστατη η προσπάθεια αφανισμού της Λυρικής.

Σε όλες τις πρωτεύουσες και σε πολλές μεγάλες πόλεις υπάρχουν Όπερες. Στο πλαίσιο των Φεστιβάλ, όπως π.χ. στο Ζάλτσμπουργκ, παραστάσεις Όπερας γίνονται και στα κτήρια του Φεστιβάλ, αφού το «Λάντες-τεάτερ» του Ζάλτσμπουργκ δεν επαρκεί. Σε άλλες πόλεις οι Όπερες έχουν τον δικό τους διακεκριμένο χώρο. Δεν αποτελούν κομμάτι «κόμπακτ» στερεοφωνικού για πολλές χρήσεις, που προδίδει επαρχιωτισμό. Στην Βιέννη άλλο είναι η κρατική Όπερα από την οποία πέρασε ο Μάλερ, άλλο είναι η «Φολκς-όπερ», άλλο η «Αίθουσα Φίλων Μουσικής», για ν' αναφέρουμε μόνον αυτές τις αίθουσες. Στο Βερολίνο υπάρχουν δύο κύριες Όπερες και παράλληλα λειτουργούν η Κωμική και η Πρωτοποριακή Όπερα της Πόλεως.

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΠΟΥ ΖΗΤΟΥΝ ΛΥΣΕΙΣ

Η Εθνική Λυρική Σκηνή δεν έχει κανέναν τίτλο ιδιοκτησίας και όλες οι υπηρεσίες της (για δοκιμές, διοικητικές υπηρεσίες, εργαστήρια κ.λπ.) στεγάζονται σε ενοικιαζόμενους χώρους, με αποτέλεσμα να καταβάλλει ετησίως ενοίκια ύψους περίπου 800 χιλ. ευρώ.

Η σημερινή κυβέρνηση μετά από εξώδικη διαμαρτυρία ήρθε σε επικοινωνία με το Ταμείο Προσωπικού της Τραπεζής της Ελλάδος, ώστε να βρεθεί συμβιβαστική λύση για την οικονομική εκ-

κρεμότητα από τη μη καταβολή, λόγω αδυναμίας, των ενοικίων. Η όλη υπόθεση έχει περιέλθει σε τέλμα και η 20η Οκτωβρίου, ημέρα της έξωσης, έρχεται. Μήπως κάποιοι ηθελημένα οδηγούν προς αυτή την κατεύθυνση, όταν μάλιστα γνωρίζουν ότι η ΕΛΣ έχει συνολικά χρέη που ανέρχονται σε περίπου 3,5 εκ. ευρώ, από τα οποία ο υφυπουργός Πολιτισμού υποσχέθηκε να δώσει τα μισά ως το τέλος του χρόνου;

Επίσης, γνωρίζουν όλοι ότι οι μισθολογικές αυξήσεις επιβαρύνουν υπέρμετρα τον προϋπολογισμό της ΕΛΣ, που καλείται να καλύψει και τις δαπάνες της καλλιτεχνικής δραστηριότητάς της; Για να μην αναφέρουμε ότι μέσω του προϋπολογισμού της ΕΛΣ χρηματοδοτήθηκαν οι επισκευές στο «Ολύμπια», ώστε να λάβει άδεια λειτουργίας. Από πού να βρει χρήματα η ΕΛΣ για να καλύψει όλα αυτά; Μήπως από τα εισιτήρια, παρά την πληρότητα που είχε, λόγω ορθοφροσύνης και σωστών κινήσεων του Λουκά Καρυτινού;

Εν κατακλείδι, τα άμεσα και επιτακτικά προβλήματα της ΕΛΣ είναι: Η ρύθμιση χρεών και το θέμα της επικείμενης έξωσης, η τοποθέτηση καλλιτεχνικού διευθυντή (ανεξάρτητα εάν θα ξαναγίνει ο κ. Καρυτινός ή οποιοσδήποτε άλλος) και η ομαλοποίηση στη λειτουργία του Διοικητικού Συμβουλίου.

Πριν παιχθεί το Ρέκβιεμ της Λυρικής, οι κυβερνώντες ας μάθουν ότι υπάρχει μία κινέζικη παροιμία που λέει: Αν έχω δύο πεντάρες με την μία αγοράζω ένα κουλούρι και με την άλλη ένα λουλούδι.

Οι πεντάρες υπάρχουν. Εξάλλου πολλές έχουν δοθεί τα τελευταία χρόνια. Κυρίως εκεί που δεν έπρεπε.

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΠΑΝΟΥ

ΓΙΑ ΤΟΝ ΠΡΩΘΥΠΟΥΡΓΟ ΚΑΙ ΥΠΟΥΡΓΟ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ

Λόγω του αμέσου και πολύ σοβαρού προβλήματος της Εθνικής Λυρικής Σκηνής και εκ του γεγονότος ότι ο όλος σχετικός προβληματισμός δεν εξαντλείται σε ένα άρθρο, θα θεωρούσαμε σκόπιμο να συναντηθεί ο πρωθυπουργός με τον καλλιτεχνικό διευθυντή της Εθνικής Λυρικής Σκηνής, αρχιμουσικό Λουκά Καρυτινό. Μία συζήτηση επί του προβλήματος θα ήταν λίαν εποικοδομητική και ίσως να φέρει καλούς καρπούς. Καιρός να αναβαθμίσουμε δραστικά την μουσική παιδεία. Καιρός να αφήσουμε σε αυτούς τους δύσκολους καιρούς το αποτύπωμα για νέες σκέψεις και ένα νέο ξεκίνημα στον πολιτισμό.

Η σημαντικότερη καλλιτεχνικά στιγμή του φετινού καλοκαιριού –έστω, στο νεότερο ρεπερτόριο– οφείλεται στην παράσταση της *Ερωφίλης* από το ΔΗΠΕΘΕ Κρήτης. Μετά την επιτυχία του στον *Ερωτόκριτο*, ο σκηνοθέτης Βασίλης Νικολαΐδης καταπιάστηκε με το έτερον ιερό κείμενο της κρητικής γραμματολογίας μας. Και κατάφερε, όπως και τότε, να μεταδώσει στο σύγχρονο κοινό του τον παλμό, τη ζεστασιά και τη βαθιά ομορφιά ενός κειμένου που χορεύει με το ρυθμό του 15ού αιώνα και με τους ποιητικούς διασκελισμούς του Χορτάτση.

Μια σημαντική στιγμή του θεάτρου μας

Όπως και στον *Ερωτόκριτο* παλιότερα, έτσι και τώρα με την *Ερωφίλη*, ο Νικολαΐδης ακολούθησε τη συντομότερη και ασφαλέστερη των οδών: κατανόησε το είδος της θεατρικότητας που εκπέμπουν αυτά τα κείμενα, μια θεατρικότητα ηχητική, «ραδιοφωνική» θα λέγαμε σήμερα, που στηρίζεται στο λυρισμό και χρησιμοποιεί το μέτρο και την ομοιοκαταληξία σαν μετρονόμους και μαζί σαν αντηχεία για τον έλεγχο και την ενίσχυση του πάθους. Αντί να συνοδέψει αυτό το όργανο με το σκηνικό θόρυβο του σήμερα, ο Νικολαΐδης επέλεξε να ακούσει το ίδιο το κείμενο να χορδίζει τις παλιές χορδές του, και να στοχαστεί στις κλίμακές του.

Όχι βέβαια ότι η *Ερωφίλη* στερείται όλα εκείνα τα στοιχεία που μετατρέπουν πάντοτε ένα δράμα σε λαϊκή επιτυχία: κανείς, ούτε τότε ούτε και τώρα, δεν μπορεί να μείνει ασυγκίνητος στον «φυσικό» έρωτα δύο αθώων νέων· ούτε ασφαλώς και να μη λυγίσει μπροστά στη βίαιη θανάτωσή τους από την εξουσία. Το φρέσκο αεράκι της Αναγέννησης φυσάει πάντα το πανάκι αυτού του έργου και το οδηγεί σε μας μέσα από το πέλαγος των πολιτιστικών στερεότυπων. Η ιδιαιτερότητα όμως του δράματος του Χορτάτση δε βρίσκεται στην ίδια την υπόθεση, η οποία ούτως ή άλλως εμφανίζει τόσο είδωλα ώστε να μη γνωρίζεις σχεδόν κανείς πιο είναι το αυθεντικό· βρίσκεται, όπως ακριβώς και στον *Ρωμαίο και Ιουλιέτα* του Σαίξπηρ, στην προσωπική ερμηνεία εκ μέρους

του συγγραφέα μιας μουσικής παρτιτούρας κοινόχρηστης και δεδομένης. Στον τρόπο με τον οποίο ο Χορτάτσης εμπλουτίζει και χρωματίζει με τον εκφραστικό του χρωστήρα όσα γενικά σχήματα παραλαμβάνει από τον κοινό λογοτεχνικό αποταμιευτήρα. Και, θα προσθέταμε ακόμη, όχι φυσικά πρώτοι στην παρατήρησή μας: σε μια πρωτόφαντη αυτοπεποίθηση ενός δημώδους και εξαιρετικά αποτελεσματικού γλωσσικού και ποιητικού εργαλείου, που για να κατακτήσει εκ νέου η ποίησή μας θα χρειαστούν πάνω από δύο αιώνες, κόπος και αγώνες.

Η προσπάθεια όμως του Βασίλη Νικολαΐδη ευτύχησε όχι μόνο στη σύλληψη αλλά και στην εκτέλεση. Κανείς νομίζω δεν αμφιβάλλει ότι υπήρξε αυτή η παράσταση μια αποκάλυψη για όλους μας. Μιλώ για την απίστευτη ερμηνεία της Άννας Κουτσαφτίκη στον κεντρικό ρόλο της τραγωδίας και ιδιαίτερα για τη σκηνή του θρήνου της πάνω από τα κομμένα μέλη του αγαπημένου της. Είναι κρίμα που ένα μεγάλο μέρος του θεάτρου μας έχει στραμμένο το ενδιαφέρον του στο αρχαίο θέατρο σε βαθμό που να το θεωρεί σαν το μόνο άξιο λόγου βήμα για την εμφάνιση μιας νέας ηθοποιού. Καθόλου δεν είναι έτσι· η ερμηνεία της Κουτσαφτίκη πάνω στο χρυσό βατσέλι ήταν αντάξια της Λυδίας Κονιδόρδου στην περφόρμανς εκείνη *Ηλέκτρα* της Θεσσαλίας. Αποτελεί μια από τις λίγες, ελάχιστες στιγμές του θεάτρου μας που η όποια απόπειρα απετύπωσης εκ μέρους μας

της θεατρικής εμπειρίας μας είναι γραφτό να αποτύχει. Και η παράσταση του ΔΗΠΕΘΕ Κρήτης θα μπορούσε να μείνει στη μνήμη μας έστω και μόνο γι' αυτά τα πέντε συγκλονιστικά λεπτά της *Ερωφίλης* να θρηνεί παράφορα τον αγαπημένο της σε μέτρο και σε λόγο.

Όχι ότι οι άλλοι ηθοποιοί υστέρησαν, κάθε άλλο. Απλά ήταν τέτοια η εντύπωση από την παρουσία της νέας ηθοποιού και τόσος ο ενθουσιασμός για την εμφάνισή της, ώστε η ερμηνεία των υπολοίπων έμοιαζε συγκριτικά κάπως άχρωμη και αναμενόμενη. Ο Μέμος Μπεγνής δεν είναι διόλου κακός ηθοποιός και η ιδιαίτερη εμφάνισή του βοηθά το μέρος του έργου που ακουμπά στο ρομάντζο· στο τέλος-τέλος ο ρομαντισμός του προς το νέο κοινό πρέπει να εκλύεται άμεσα και με πειθώ. Ο Γιώργος Παρτσάλακης υπήρξε ίσως η πιο συγκινητική παρουσία πάνω στη σκηνή. Ο καλός ηθοποιός προσπαθεί να φύγει από την τηλεοπτική του εικόνα, διαλύοντας με το ρόλο του τη σειρά των κωμικών, καλοκάγαθων προηγούμενων εμφανίσεών του. Κατορθώνει να αυξήσει το σκηνικό του μέγεθος κατά πολύ, αλλά ακόμη και έτσι σαν να υπολείπεται από εκείνο του Φιλόγονου που υποδύεται. Ίσως μια μεγαλύτερη ενίσχυση του θεατρικού κοστουμιού του να βοηθούσε την πράγματι γενναία προσπάθειά του. Ιδιαίτερα πειστική ήταν και η Νένα της Ρίκας Σηφάκη, που συνόδεψε το θρήνο της *Ερωφίλης* σαν δεύτερη φωνή σε άλλη κλίμακα.

Πολύ αρμονικός και δουλεμένος από την Έρση Πήττα φάνηκε ο Χορός στα *Ιντερμέδια*· τραγούδησε με τη μουσική του Λουδοβίκου των Ανωγείων, μουσική ευφρόσυνη αλλά και με βαθιά αίσθηση του εσωτερικού ρυθμού του κειμένου.

ΓΡΗΓΟΡΗΣ ΙΩΑΝΝΙΔΗΣ

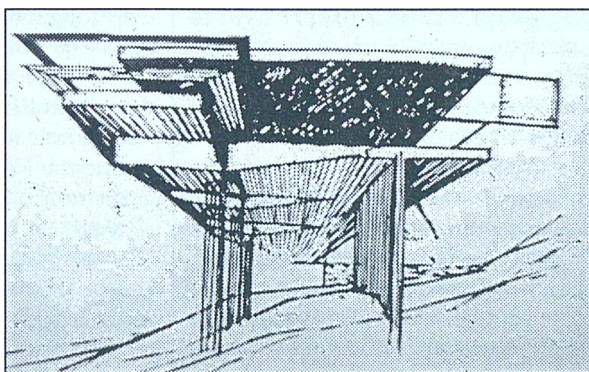
Από όσο ξέρω, δεν γιορτάζουμε κάποια επέτειο, ούτε άλλαξε ξαφνικά ο τρόπος αντιμετώπισης των εκτυφλωτικών έργων του, έστω όσων απόμειναν ύστερα από τόσους ακρωτηριασμούς και κατεδαφίσεις. Όμως το όνομά του έχει στοιχειώσει την ελληνική αρχιτεκτονική μεταπολεμικά. Άλλωστε, τον ανέφερα επανειλημμένα σε πρόσφατα σημειώματα, οπότε οφείλω μια εξήγηση για αυτή μου την εμμονή. Για να ικανοποιήσουμε και τους σχολαστικούς, ας πούμε πως του χρόνου γιορτάζουμε 80 χρόνια από τη γέννησή του.

Γιατί ο Ζενέτος;

Καθώς ο αρχιτέκτονας Τάκης Ζενέτος (γ. 1926) έδινε τέλος στη ζωή του το 1977, θα άφηνε άθελα πίσω του μια φήμη που δεν έχει στο ελάχιστο μειωθεί στις τρεις δεκαετίες της μεταπολίτευσης που μεσολάβησαν από τότε. Αυτό δεν οφείλεται σε κάποια τάχα μεθοδευμένη «καλλιέργεια» της μνήμης του, με μονογραφίες και άρθρα οπαδών ή, έστω, με αφιερωματικές εκθέσεις. Η αλήθεια είναι πως γράφτηκαν ορισμένα αξιόλογα κείμενα γι' αυτόν και ότι ορισμένα έργα του περιλήφθηκαν σε εκθέσεις ελληνικής αρχιτεκτονικής στο εξωτερικό. Αντίστροφα, από τη μια μεριά έγινε συστηματική κατεδάφιση των έργων του (του Φιξ στη Συγγρού θα γινόταν το πιο διάσημο) και από την άλλη, η οικογένειά του, πάλι τώρα αρκετός καιρός (περίπου μια 15ετία), αποφάσισε να σφραγίσει το αρχείο του και να το καταστήσει απρόσιτο.

Μάταια δοκίμασαν διάφοροι ερευνητές, έλληνες και ξένοι, ώριμοι και άγουροι, να αποκτήσουν πρόσβαση σε αυτό – ο Ζενέτος έτσι απόκτησε μυθικές διαστάσεις μιας και έχασε τα δύο απαραίτητα ερείσματα της δημιουργίας του: το χτισμένο και το σχεδιασμένο έργο του. Ή, ανάποδα, ακριβώς επειδή έχασε αυτά τα «ερείσματα»;

Παράλληλα, παρατηρείται μια άλλη διεργασία. Παρ' όλες τις εξυμνητικές αναφορές σε αυτόν, βλέπουμε μια στα-

θερή τάση απομόνωσής του από τους υπόλοιπους της γενιάς του. Ο Ζενέτος ήταν «κάτι άλλο». Ακόμα και σήμερα, που θα έπρεπε να του αναγνωρίσουμε την προφητική του διαύγεια, και να αποδεχτούμε το έργο του τουλάχιστον ως προπομπού της σήμερα δραστήριας ομάδας των νέων ελλήνων αρχιτεκτόνων γύρω στα 40 (και όχι μόνο), ως πραγματικού (αν και ακόμα άδηλου) γεννήτορα της δουλειάς τους, υπάρχει μια διάχυτη εντύπωση ότι εκείνος έμεινε έξω από τα πράγματα.

Η ειδολογική του απομόνωση πιστοποιούσε και κάτι άλλο, που δεν πρέπει να ξεχνιέται: ο Ζενέτος έμεινε χωρίς «σχολή», χωρίς οπαδούς, χωρίς groupies (για να χρησιμοποιήσουμε πιο σύγχρονη γλώσσα). Ποιος σήμερα βάζει προμετωπίδα κάποιο τσιτάτο του, για την κοινωνία και την αρχιτεκτονική της; Ποιος θυμάται σήμερα τη στάση του απέναντι στην απελευθερωτική δύναμη της τεχνολογίας;

Όχι μόνο έμεινε χωρίς ακολουθία, αλλά αποδείχτηκε έμπρακτα απρόσιτος. Κανείς το '60, ή και αργότερα, για δύο

τουλάχιστον δεκαετίες, δεν σχεδίαζε με την έμπνευση του Ζενέτου, με την τελειότητα της γραφής του. Και αν υπάρχουν σήμερα μερικοί που ψελλίζουν (αυτό το τόσο εύκαιρο επιχείρημα που εκτοξεύεται ενάντια σε κάθε ακαταχώρητο!) πως ο Ζενέτος ήταν «καλλιτέχνης», και πάλι δεν μπορούν να τον μειώσουν. Ενοχλεί αφόρητα ο Ζενέτος, λες κι έχει μολύνει την ελληνική αρχιτεκτονική με κάτι που δεν «δένει» μαζί της. Που θυμίζει πως θα μπορούσε να ήταν άλλη.

Είπαμε παραπάνω για τα χαμένα ερείσματα του Ζενέτου, ότι μπορεί να κέρδιζε έτσι. Εννοώντας πως η φήμη του δεν συνδέθηκε με κάποιο έργο-έμβλημα, που να εκτίθεται σε λαϊκό προσκύνημα, όπως έγινε για παράδειγμα, με το παραθαλάσσιο σπίτι στην Ανάβυσσο του Α. Κωνσταντινίδη. Όλα έμειναν στον αέρα, λόγια εκείνων που τον γνώρισαν από κοντά ή περιγραφές εκείνων που είχαν βιωματική σχέση με κάποια έργα του, τα φωτογραφικά ντοκουμέντα από τις αρχικές δημοσιεύσεις.

Κάτω από κανονικές συνθήκες, αυτά θα έφταναν με το παραπάνω για να τεκμηριώσουν τη φήμη του. Όμως, όπως φάνηκε στην πράξη, εδώ δεν αρκούν. Πάω στοίχημα πως ακόμα κι αν είχαμε τα πάντα στη διάθεσή μας (ανέγγιχτα έργα, αρχείο σχεδίων, προσωπικά κείμενα, αλληλογραφία, και μαρτυρίες), πάλι θα είχαμε σκοντάψει στη «μαύρη κηλίδα» της ελληνικής αρχιτεκτονικής. Στο βραχνά του τοπικισμού. Στην αντίληψη ότι κάθε τι που παράγεται εδώ πρέπει να είναι τυλιγμένο με την ελληνική σημαία. Ή, στο αντίστροφό του και εξίσου επικίνδυνο, ότι πρέπει να αγνοείται τι τρέχει γύρω μας μήπως και μας λεκιάσει.

Ο Ζενέτος πήρε σε όλα αυτά θέση από την πρώτη στιγμή, θεωρητικά και πρακτικά. Κατά τραγική ειρωνεία, ίσως γι' αυτό θεωρείται απόκοσμος. Που βέβαια δεν ήταν, αφού η αρχιτεκτονική του σχεδιαζόταν συνειδητά κόντρα σε ό,τι χιζόταν γύρω του, παίρνοντας έτσι ξεκάθαρη «ελληνική διάσταση». Μόνο έτσι άλλωστε αποκτά νόημα ο κάπως ρομαντικός χαρακτηρισμός του «τραγικού ήρωα» της ελληνικής αρχιτεκτονικής, που τόσοι άλλοι διεκδικούν αλλά χωρίς να πείθουν.

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΦΙΛΙΠΠΙΔΗΣ

Μίας κακής γαλλικής μετάφρασης μύριες έπονται...

(κακές μεταφράσεις και ...τηλεταινίες)

Αναφερόμενος στη μετάφραση και έκδοση ξένων λογοτεχνικών έργων στα γαλλικά, ο γάλλος κοινωνιολόγος και ερευνητής του CNRS (Εθνικού Κέντρου Επιστημονικών Ερευνών της Γαλλίας) Pierre Lagrange έγραφε πριν δύο μόνο μήνες στη γαλλική *Libération*¹ ότι «οι περισσότεροι γάλλοι εκδότες έχουν ως κανόνα, όταν μεταφράζουν ένα έργο στα γαλλικά, να το μειώνουν τουλάχιστον κατά 10% (και μερικές φορές κατά το ήμισυ)», επισημαίνοντας μάλιστα ότι δεν πρόκειται για περιθωριακή πρακτική που χαρακτηρίζει εκδότες ειδικευμένους σε λαϊκά αναγνώσματα, αλλά για ιδιαίτερα διαδεδομένη πρακτική στην οποία επιδίδονται ελαφρά τη καρδιά ακόμα και οι σημαντικότεροι εκδοτικοί οίκοι. Πρότεινε μάλιστα τη δημιουργία μιας σφραγίδας «πιστής μετάφρασης», την οποία θα εναποθέτει ο εκδότης ως εγγύηση για την αριότητα της μετάφρασης που εκδίδει.

Δυσκολεύομαι να πιστέψω ότι αυτό δεν έχει ακόμα υποπέσει στην αντίληψη των ελλήνων εκδοτών, δεδομένου μάλιστα ότι τα γαλλικά μαζί με τα αγγλικά είναι οι δύο γλώσσες μέσω των οποίων γνωρίσαμε έως τώρα οι Νεοέλληνες ένα σημαντικό τμήμα της παγκόσμιας λογοτεχνίας. Δεν ξέρω πώς το έχουν αντιμετωπίσει έως τώρα, αν επέλεξαν να το αγνοούν, αν αυτό προέτρεψε ορισμένους να προτιμούν τις πιο πιστές αγγλικές μεταφράσεις, δεν θυμάμαι πάντως ποτέ να διάβασα σε πρόλογο βιβλίου μεταφρασμένου από τα γαλλικά ότι τυχόν παραλείψεις στο κείμενο οφείλονται αποκλειστικά και μόνο στη γαλλική μετάφραση. Και οπωσδήποτε όχι στον πρόλογο του βιβλίου *Ο τελευταίος άρχοντας των Βαλκανίων*, το οποίο εξέδωσαν πρόσφατα οι εκδόσεις «Άγκυρα».

Ανέφερα μόνο τον τίτλο του βιβλίου και όχι το όνομα του συγγραφέα, γιατί εγώ μεν το διάβασα σωστά «Νετζατή Τζουμαλή»² με βάση την τουρκική προφορά στη λατινική του γραφή στο εξώφυλλο, οι μη γνώστες της τουρκικής όμως, αναγκασμένοι καθώς ήταν να το διαβάσουν όπως αναγράφεται στην πρώτη σελίδα, δηλαδή «NEKATI KOYMAΛI»³, σίγουρα δεν θα καταλάβαιναν σε ποιο βιβλίο αναφέρονται.

Δεν ξέρω τι ώθησε τον εκδοτικό οίκο «Άγκυρα» να εκδώσει το βιβλίο αυτό, μπορώ όμως να φαντασθώ. Σίγουρα δεν πρόκειται για επιθυμία να γνωρίσει το ελληνικό κοινό έναν σύγχρονο τουρκικό συγγραφέα μέσα από ένα έργο του που διαδραματίζεται στη Μακεδονία σε μία ιδιαίτερα κρίσιμη ιστορική εποχή. Στο συμπέρασμα αυτό με οδηγεί το σύντομο κείμενο στο οπισθόφυλλο του βιβλίου: «*Συνειδητοποιώντας ότι οι κοσμοϊστορικές αλλαγές που συμβαίνουν γύρω του είναι αμετάκλητες, ο Ζουλφικάρ πολεμά κάθε φορά σαν ένας άλλος Δον Κιχώτης, κάτω από διαφορετική σημαία*». Δεν υπάρχει καμία αμφιβολία ότι το κείμενο αυτό αφορά την τηλεταινία *Ο τελευταίος άρχοντας των Βαλκανίων* και όχι το μυθιστόρημα του Νετζατή Τζουμαλή που νομίζει πως κρατά στα χέρια του ο αναγνώστης. Γιατί στο μυθιστόρημα αυτό ο Ζουλφικιάρ, κι όχι «Ζουλφικάρ» όπως εσφαλμένα αποδίδεται στο βιβλίο με βάση τη γαλλική προφορά, φέρει σαφέστατα μία σημαία, την οθωμανική, ενώ η συμμετοχή του, αν και μουσουλμάνος, στο βουλγαρόφωνο αντάρτικο, έχει ως μοναδικό σκοπό «την απελευθέρωση της Μακεδονίας» από το γαλλικό στρατό κατοχής, πράγμα το οποίο αμέσως παραπέμπει οποιονδήποτε έχει ελάχιστη γνώση της ιστορίας της περιοχής σε έναν άλλο απελευθερωτικό αγώνα, λίγα χρόνια

αργότερα, στην Ανατολή ενάντια σε κάποιον άλλο στρατό κατοχής, τον ελληνικό αυτή τη φορά, ο οποίος θα σηματοδοτήσει για την πλειονότητα των οθωμανών μουσουλμάνων το πέρας των συνειδήσεων από την οθωμανική στην τουρκική σημαία. Αν ο *Τελευταίος άρχοντας των Βαλκανίων* των γάλλων παραγωγών της τηλεόρασης δεν έχει σημαία, που είναι ίσως ένας άλλος τρόπος να πεις πως «δεν έχει ιδανικά», ο ήρωας του Νετζατή Τζουμαλή έχει σαφέστατα μία σημαία, έχει σαφέστατα ιδανικά.

Το σύντομο κείμενο του οπισθόφυλλου σε συνδυασμό με τη φωτογραφία του εξωφύλλου, όπου ο ήρωας της τηλεοπτικής σειράς καλπάζει με φόντο τη... Σμύρνη να καίγεται, υποβάλλοντας στον έλληνα αναγνώστη άλλους συνειρμούς, καθιστούν σαφές ότι η έκδοση αυτή προέκυψε από εντελώς πεζούς εμπορικούς υπολογισμούς. Και επειδή όσο πιο υλικά είναι τα κίνητρα, τόσο πιο έντονη γίνεται θαρρείς η ανάγκη της επίκλησης στα μέρη μας «υψηλών εθνικών ιδανικών», επιστρατεύθηκε ο κοινότοπος εθνικιστικός λόγος του κ. Κώστα Ασημακόπουλου, που όντας ο ίδιος στους αντίποδες του κόσμου του Νετζατή Τζουμαλή, δεν διέκρινε στην κουτσουρεμένη έστω αυτή μετάφραση τίποτα περισσότερο από αυτό που είναι ικανός ο ίδιος να νιώσει και να βιώσει στη λογοτεχνία, ότι δηλαδή «ο συγγραφέας είναι Τούρκος και ως Τούρκος και ως ομόπιστος με τα κύρια πρόσωπα της αφήγησής» του βλέπει και βιώνει τα πράγματα.

Δεν υπάρχει καμία αμφιβολία ότι το βιβλίο αυτό εκδόθηκε για να πουληθεί κατά τη διάρκεια της προβολής της τηλεταινίας, μεγιστοποιώντας έτσι τα αναμενόμενα οικονομικά οφέλη. Χάρη δε σε μια καλά ενορχηστρωμένη διαφη-

μιστική εκστρατεία, στην άψογη διανομή και την παρουσία του σε όλα τα βιβλιοπωλεία, σε όλους τους πάγκους με βιβλία σε πανηγύρια, τόπους θερινών διακοπών και αεροδρόμια, κατάφερε όντως να πουλήσει μέσα σε ένα μήνα 6.500 αντίτυπα⁴, και να βρίσκεται στην κορυφή των προτιμήσεων του κοινού στις επαρχιακές βιβλιοθήκες της βόρειας Ελλάδας⁵! Πολύ δε φοβάμαι ότι κάτι αντίστοιχο θα γίνει και στις άλλες χώρες που συμμετείχαν στην παραγωγή αυτής της τηλεταινίας, στη Βουλγαρία δηλαδή και την Ισπανία.

Δεν θεωρώ ότι η επιδίωξη εμπορικού κέρδους είναι υποχρεωτικά συνώνυμη με χαμηλή ποιότητα προσφοράς στον εκδοτικό τομέα, μια και καθοριστικό ρόλο πάντα παίζουν το ήθος και η ευσυνειδησία του εκδότη. Η πολιτεία όμως, προκειμένου να προστατεύσει τον πνευματικό δημιουργό, προέβλεψε τον θεσμό του «copyright», του δικαιώματος της πνευματικής ιδιοκτησίας, χάρη στον οποίο του παρέχει αφενός το αποκλειστικό δικαίωμα της εκμετάλλευσης του έργου του, ένα «περιουσιακό» δηλαδή δικαίωμα, και αφετέρου το ηθικό δικαίωμα της «περιφρούρησης του προσωπικού του δεσμού προς αυτό»⁶. Στο ηθικό αυτό δικαίωμα περιλαμβάνεται μεταξύ άλλων η «απαγόρευση κάθε παραμόρφωσης, περικοπής ή άλλης τροποποίησης του έργου του, καθώς και κάθε προσβολής του δημιουργού οφειλομένης στις συνθήκες παρουσίας του έργου στο κοινό»⁷.

Δεδομένου ότι στη σ. 6 του εν λόγω βιβλίου αναγράφεται το copyright (©) των γαλλικών εκδόσεων, παρόλο που δεν επισημαίνεται στη σ. 5 πλάι στο όνομα της μεταφράστριάς ότι η μετάφραση έχει γίνει από τα γαλλικά, ήταν φυσικό να πάρω ως πρώτη αναφορά το γαλλικό κείμενο προκειμένου να κρίνω τη μετάφραση. Δεν υπάρχει καμία αμφιβολία ότι η γαλλική έκδοση αποτελεί περὶληψη της τουρκικής, ότι έχουν γίνει συνειδητές περικοπές στα σημεία που κρίνονται περιορισμένου ενδιαφέροντος για έναν μέσο γάλλο αναγνώστη με ελάχιστες γνώσεις αν όχι πλήρη άγνοια της ιστορίας της περιοχής, ότι όχι μόνο δεν έχει γίνει κανένας απολύτως έλεγχος των ονομάτων και τοπωνυ-

μίων αλλά και ότι έχουν γίνει πολλά σφάλματα αντιγραφής από το τουρκικό πρωτότυπο, του οποίου την ορθογραφία διατηρεί το γαλλικό αφαιρώντας μόνο τα ιδιαίτερα διακριτικά σημεία του τουρκικού αλφαβήτου, όπως δεν υπάρχει και καμία αμφιβολία ότι η γαλλική μετάφραση είναι μία εντελώς ελεύθερη «εθνοκεντρική»⁸ απόδοση, σύμφωνα με την τόσο προσφιλή ακόμα στους Γάλλους παράδοση των «ωραίων απίστων». Απαλείφοντας οτιδήποτε μπορεί να εκληφθεί ως ξένο προς τη γαλλική γλώσσα και πραγματικότητα⁹ δημιουργεί ένα στρωτό γαλλικό κείμενο αγνοώντας πλήρως το ιδιαίτερο ύφος του συγγραφέα, το οποίο είναι άρρηκτα πάντα συνδεδεμένο με τις πολιτιστικές αναφορές της γλώσσας του. Αξίζει επίσης να επισημανθεί ότι περιέχει πολλά εντελώς αυθαίρετα λάθη¹⁰ και ελάχιστες, συχνά δε λανθασμένες, διευκρινιστικές υποσημειώσεις¹¹. Αποτελεί δηλαδή ένα ιδιαίτερα προβληματικό βιβλίο ώστε να ληφθεί ως ενδιάμεσο κείμενο για τη μετάφραση του τουρκικού πρωτοτύπου σε μια άλλη γλώσσα, και δη σε μια γλώσσα όπως τα ελληνικά (ή και τα βουλγαρικά) που συμερίζονται με τη γλώσσα του πρωτοτύπου πλήθος κοινών πολιτιστικών αναφορών.

Είναι πραγματικά λυπηρό αλλά ένα σημαντικό τμήμα του ελληνικού αναγνωστικού κοινού παραβλέπει, αν δεν αγνοεί, το γεγονός ότι διαβάζοντας στα ελληνικά έναν ξένο συγγραφέα δεν διαβάζει τον ίδιο τον συγγραφέα, αλλά τον τρόπο με τον οποίο τον ερμηνεύσε και τον απέδωσε ο μεταφραστής. Πώς θα μπορούσε βέβαια να είναι αλλιώς σε μία χώρα όπου στα εγκεκριμένα από το Υπουργείο Παιδείας βιβλία *Κειμένων Νεοελληνικής Λογοτεχνίας* του Γυμνασίου¹² το όνομα του μεταφραστή στις περιπτώσεις κειμένων ξενόγλωσσων συγγραφέων αναγράφεται με μικρά γράμματα στο τέλος του βιβλίου στα Περιεχόμενα, ως εντελώς δευτερεύουσα πληροφορία, και όχι κάτω από το όνομα του συγγραφέα; Αγνώω πόσοι φιλόλογοι κρίνουν σημαντικό να επιστήσουν την προσοχή των μαθητών τους στη σημαντική αυτή λεπτομέρεια.

Κι όμως κάθε γλώσσα διαμορφώνει μέσα από τους δικούς της κώδικες τον

τρόπο πρόσληψης της πραγματικότητας, γι' αυτό και όταν χρησιμοποιεί κανείς μία άλλη από τη δική του γλώσσα εισέρχεται στην ουσία σε μία άλλη πραγματικότητα¹³. Αυτό είναι κάτι που το αντιλαμβάνονται εμπειρικά πολύ γρήγορα όλοι οι μεταφραστές. Εκεί άλλωστε έγκειται όλη η δυσκολία αλλά και η γοητεία του εγχειρήματος της μετάφρασης. Γι' αυτό και όταν ένας μεταφραστής δέχεται να μεταφράσει ένα βιβλίο μέσω μιας τρίτης γλώσσας, οφείλει να έχει συνείδηση του ότι θα πρέπει να παραμερίζει συνεχώς τους πολιτιστικούς κώδικες της γλώσσας από την οποία μεταφράζει, αναζητώντας πίσω από αυτούς την γλώσσα, τον κόσμο δηλαδή, του συγγραφέα του πρωτοτύπου. Επειδή δε πρόκειται για μεγάλη πρόκληση με αβέβαιο πάντα αποτέλεσμα, οφείλει να απαιτεί από τον εκδότη αφενός να αναγράφεται στο βιβλίο ότι πρόκειται για «μετάφραση της μεταφράσεως», και αφετέρου να επεξηγεί σε ένα σύντομο δικό του κείμενο τη μέθοδο που ακολούθησε, τις επιλογές που έκανε και ενδεχομένως τα διλήμματα που αντιμετώπισε.

Λαμβάνοντας ως μόνο στοιχείο αναφοράς το γαλλικό κείμενο, η μετάφραση της κ. Τζίνας Σιδέρη αποτελεί χαρακτηριστικό παράδειγμα κακής μετάφρασης. Όχι μόνο είναι γεμάτη, σε βαθμό συχνά γελοϊότητας¹⁴, από γαλλισμούς, όχι μόνο βρίθει από λάθη που δείχνουν ότι δεν παρακολουθεί νοηματικά το κείμενο, αλλά το πιο τρομερό κατά τη γνώμη μου είναι ότι μεταφράζει σαν να μην της έχει καν περάσει από το μυαλό ότι η ιστορία αυτή διαδραματίζεται πριν από ενενήντα χρόνια στη δική της χώρα!

Όταν μετέφραζα πριν μερικά χρόνια τα διηγήματα του Νετζίτι Τζουμαλί *Μακεδονία 1900*, τα οποία, όπως ανέφερα στο προηγούμενο άρθρο μου (*Αντί*, τχ. 850, σ. 46-48), αποτελούν τον κεντρικό πυρήνα του εν λόγω μυθιστορήματος, μου είχε δημιουργηθεί πολλές φορές, οφείλω να ομολογήσω, η αίσθηση ότι ταξιδεύοντας στο παρελθόν ταξίδευα θαρρείς παράλληλα και στο χώρο. Αυτό με έκανε να συνειδητοποιήσω καλύτερα πού απέβλεπαν στην ουσία οι μετονομασίες χωριών, τοποθε-

σιών και οικισμών που επέβαλαν δια νόμου τα περισσότερα εθνικά κράτη, και που στην περίπτωση της χώρας μας έλαβαν εξαιρετικά μεγάλες διαστάσεις. Μετονομάζοντας τον χώρο, επιχειρείς να διαγράψεις στην ουσία από τη μνήμη των επόμενων γενεών την ιστορία του, παραβλέποντας τον κίνδυνο ν' αφήσεις μετέωρη τη δική σου. Για ένα άτομο γεννημένο δύο τρεις γενιές αργότερα, απογυμνωμένος από τις γνώριμες σε αυτό το άτομο ονομασίες του, ο ίδιος χώρος μπορεί να φαντάζει τόσο ξένος, ώστε ακόμα και η απλή φωνητική προσαρμογή ενός τοπωνυμίου στην «αντίταλη εθνικά» γλώσσα να εκλαμβάνεται ως κάτι άλλο, ακυρώνοντας όλες τις γνώσεις και τις αναφορές που λογικά συνδέονται με αυτό. Γιατί ακόμα και αν η φωνητική απόσταση που χωρίζει την *Alasonya* (Αλασόνια) από την Ελασσόνα δεν είναι μεγαλύτερη από εκείνη που χωρίζει τη *Selanik* (Σελανίκ) από τη Σαλονίκη, ως «Αλασόνια» παραπέμπει μάλλον στην... Αμαζονία, οπότε είναι φυσικό να σβήνουν και όλες οι αναφορές στον ελληνο-τουρκικό πόλεμο του 1897 και να μην επισημαίνεται το λάθος της γαλλικής μετάφρασης. Μέσα στην ξένη αυτή πια χώρα που κινείσαι, εύκολα γίνεται η οροσειρά της Πίνδου όρος Πέδος (σ. 132) ή και Μίνδος (σ. 339), τίποτα δεν σε εμποδίζει να φαντάζεσαι «καφέ-κονσέρ» (σ. 28) στη Φλώρινα, αντί για μαγαζιά όπου παίζουν κομπανίες με σάζια, «κορίστες» αντί για τραγουδιστές, «διαχειριστές» αντί για κεχαγιαδες (σ. 45), «προγυμναστές» στα παιδιά των μπέηδων αντί για χότζες (σ. 50) και βέβαια πώς να ξέρεις πως δεν υπήρχαν «υπονομαρχίες» αλλά καϊμα-καμλίκια (σ. 45); Γιατί να μη βάλεις τους πρόσφυγες να κουβαλούν «χειραποσκευές» (*bagages à main*) αντί για μποξάδες (σ. 197), και τις γυναίκες της Μακεδονίας «κουβέρτες από μαλλί ανγκορά» αντί για βελόντζες (σ. 190); Γιατί να μην προβάλεις δηλαδή εντελώς ανιστόρητα το σήμερά σου στο χθες, όπως σου έμαθαν τόσο καλά στο σχολείο; Γιατί να σου περάσει απ' το μυαλό πως μπορεί το *Canis* να σημαίνει «τσαούσης», το *Kahya* «κεχαγιας» και να μην είναι επίθετα *Κάβος* (σ.

187) και *Καγιά* (σ. 45), ή ότι εκεί που το γαλλικό μιλά για «βούλγαρους εθνικιστές αγωνιστές» μπορεί το τούρκικο να λέει πιο πεζά, και πιο κατανοητά σε Έλληνες, Βούλγαρους, Τούρκους και άλλους ντόπιους Βαλκάνιους, απλώς «κομιτατζήδες»;

Προσπαθώ, όπως βλέπετε, να δικαιολογήσω τη μεταφράστρια. Και δεν μπορώ να βρω άλλη δικαιολογία από αυτή, όσο κι αν τρομάζω στην ιδέα ότι μπορεί ένα άτομο γυμνασιακού (αν όχι πανεπιστημιακού) επιπέδου στην Ελλάδα να είναι τόσο ανιστόρητο. Αρνούμαι να δικαιολογήσω τον κ. Νέστορα Χούντο, τον επιμελητή. Μ' αυτόν θα πρέπει να ασχοληθεί ο εκδοτικός οίκος που τον προσέλαβε. Ο λόγος όμως που αναζητήσα μια δικαιολογία «εθνικής» φύσεως είναι γιατί και οι δυο τους δεν ξέχασαν ότι βρίσκονται σε χώρο που είναι σήμερα ελληνικός προκειμένου να λογοκρίνουν ότι δεν τους άρεσε από εθνική ή ιδεολογική άποψη¹⁵. Δεν μπορούσαν όμως να σκεφτούν ότι υπάρχουν περισσότερες πιθανότητες να λεγόταν τότε, αλλά και τώρα, ένα ξενοδοχείο στη Φλώρινα «Μετροπόλ», απ' ό,τι «Μητρόπολη» (σ. 113)¹⁶!

Δεν χρειάζεται νομίζω μετά απ' όλα αυτά να πω πως δεν διασώζεται απολύτως τίποτα από τον λόγο του Νετζατή Τζουμαλή στο βιβλίο τούτο. Όχι μόνο δεν διασώζεται το λογοτεχνικό του ύφος, αλλά δεν διασώζεται προπαντός το ήθος του. Το βιβλίο των εκδόσεων «Άγκυρα» έχει παραμορφώσει, περικόψει και τροποποιήσει το έργο, σε βαθμό που να συνιστά αναμφισβήτητα προσβολή στο πρόσωπο του συγγραφέα. Αποτελεί όμως συγχρόνως προσβολή στο πρόσωπο όλων εμάς των αναγνωστών στους οποίους απευθύνεται.

Όσο για το πώς θα ήταν το βιβλίο αν μεταφραζόταν απευθείας από τα τούρκικα, επέλεξα και μετέφρασα εντελώς πρόχειρα ορισμένα σύντομα αποσπάσματα, ώστε να έχετε μία μικρή ιδέα της παρανόησης, των άπειρων λαθών και παραλείψεων της δημοσιευμένης μετάφρασης, αλλά και του κόσμου του Νετζατή Τζουμαλή.

Τελευταίος Άρχοντας

«Έρμα Βουνά - Viran Dağlar»

(σ. 14) *Ο πληθυσμός του είχε ασπασθεί το Ισλάμ μόλις πάτησαν οι Οθωμανοί τα Βαλκάνια. Από τότε, όλοι οι χωρικοί είχαν μείνει πιστοί στην αυτοκρατορία κι αφοσιωμένοι στον σουλτάνο τους.*

«Ο λαός εξισλαμίστηκε τα χρόνια που εξαπλώθηκαν οι Οθωμανοί στα Βαλκάνια. Από τότε ήξεραν τους εαυτούς τους ως Οθωμανούς, υποτελείς στον οθωμανό παντισάχ».

(σ. 39) *Αυτό δεν αλλάζει τίποτα. Σε ξέρω από παιδί, κι ακόμα κι αν άκουγα από το στόμα σου ότι σκοπεύεις να με καταδώσεις, δεν θα πίστευα ποτέ πως είσαι ικανός για μια τέτοια πράξη, εκτός κι αν έχασες τα λογικά σου. Έχεις δει ποτέ μηλιά να κάνει αχλάδια;*

«Και να το 'ξερα και να μην το 'ξερα, τίποτα δεν αλλάζει. Είμαι φίλος του πατέρα σου. Σε ξέρω από δέκα χρονών. Ξέρω τον πατέρα σου, ξέρω από τι αίμα έρχεσαι. Άσε τι λεν' οι άλλοι, ακόμα κι αν τ' άκουγα με τα ίδια μου τ' αφτιά απ' το στόμα σου, δεν θα το πίστευα πως θα με καταδώσεις. Δεν είναι στο χέρι σου να κάνεις αλλιώς όσο έχεις τα λογικά σου. Είδες ποτέ σου συκιά να κάνει αχλάδια;»

(σ. 74-75) *Μπροστά σε αυτά τα γεγονότα, η νοοτροπία των καθηγητών του λυκείου άλλαξε και η ιδέα μιας εθνικής ενότητας στα Βαλκάνια τους συνένωσε. Η Θεσσαλονίκη ήταν τότε το κέντρο της Δεύτερης Στρατιάς και το σύνολο των νέων αξιωματικών, όπως και οι γιατροί, οι δικηγόροι, οι δημοσιογράφοι και όλοι οι Οθωμανοί διανοούμενοι θαύμαζαν τον Τεβφίκ Φικρέτ και τον Ναμίκ Κεμάλ, δύο εθνικιστές ποιητές. Οι καθηγητές δίδασκαν τα ποιήματά τους στα σχολεία για να εμφυσήσουν στους μαθητές το πατριωτικό αίσθημα.*

«Οι καθημερινές συνθήκες άλλαξαν τον τρόπο που έβλεπαν τον κόσμο οι καθηγητές του Γυμνασίου. Η εξάπλωση των εθνικιστικών κινημάτων στα Βαλκάνια ήταν ο παράγοντας που τους συνένωσε, κάνοντάς τους να αποκτήσουν συνείδηση των δικών τους εθνικών δικαιών, της δικής τους εθνικής ταυτότητας. Η Σαλονίκη ήταν το κέντρο της Δεύτερης Στρατιάς. Όλοι οι νέοι

οθωμανοί αξιωματικοί μαζί με τους άλλους οθωμανούς διανοούμενους, τους γιατρούς, τους δικηγόρους, τους δημοσιογράφους θαύμαζαν τον Τεβφίκ Φικρέτ και τον Ναμίκ Κεμάλ. Πρωτοπόροι πάντα, σχεδόν κάθε εποχή, οι δάσκαλοι σε κάθε εγερτήρια κίνηση που αγκαλιάζει όλη την κοινωνία, μεγάλωναν τους μαθητές τους με τα ποιήματα του Φικρέτ και του Ναμίκ Κεμάλ.»

(σ. 141) *Μόνο η οθωμανική διοίκηση φαινόταν ικανή να αποκαταστήσει την ειρήνη ανάμεσα σε άτομα με διαφορετική γλώσσα και θρησκεία. Και αυτοί όπως ο ράφτης Χαλίλ, πίστευαν πως οι ανταγωνισμοί ανάμεσα στις εθνότητες, στη Μακεδονία δεν θα είχαν τέλος, και πως το αίμα θα έρεε για εκατό χρόνια. Πίστευαν πως αυτό ήταν το τέλος της Μακεδονίας.*

«Δεν μπορούσε η οθωμανική διοίκηση να καταφέρει να εξασφαλίσει στα Βαλκάνια την ειρήνη ανάμεσα σε ανθρώπους με διαφορετική γλώσσα και θρησκεία.

Έλεγαν κι αυτοί, όπως ο Χαλίλ ο ράφτης πως δεν πρόκειται να επιλυθούν οι εθντικές αντιπαραθέσεις που άρχιζαν στη Μακεδονία, πως θα κυλούσε για εκατό τουλάχιστον χρόνια το αίμα. Ήταν της γνώμης πως είχε φτάσει το δικό μας τέλος στη Μακεδονία.»

(σ. 152) *Όμως άντρες με εκρηκτικό ταμπεραμέντο, όπως ο Ζουλφικάρ, επωφελήθηκαν από αυτή την ελευθερία έκφρασης για να δημιουργήσουν μια μόνιμη αντιπολίτευση.*

«Όσοι όμως, σαν τον Ζουλφικάρ, αναζητούσαν ένα πιστεύω για να δώσουν νόημα στη ζωή τους, άνοιξαν μες στη φουρτούνα αυτή πανιά.»

Μόλις τα τελευταία χρόνια έχουν αρχίσει δειλά δειλά ορισμένοι από αυτούς που παρουσιάζουν ή κρίνουν βιβλία της ξένης λογοτεχνίας να γράφουν δυο-τρία βιαστικά, σχεδόν κωδικοποιημένα λογάκια, πάντα στο τέλος, για την ποιότητα της μετάφρασης. Κι αυτό σε μία χώρα όπου ο αριθμός των μεταφρασμένων βιβλίων υπερβαίνει κατά πολύ κάθε χρόνο τον αριθμό των βιβλίων που γράφονται στα ελληνικά. Όπου ο μετα-

φρασμένος λόγος συμβάλλει πλέον εξίσου με τον πρωτότυπο ελληνικό –αν όχι περισσότερο, με δεδομένη την αυθεντία που μπορεί να έχει σε κάποια στρώματα του πληθυσμού το τυπωμένο κείμενο– στη διαμόρφωση όχι μόνο, όπως τόσο συχνά φοβόμαστε, του γλωσσικού μας αισθητηρίου, αλλά προπαντός του τρόπου με τον οποίο αναπαριστούμε τον κόσμο, του ίδιου μας του πολιτισμού δηλαδή. Κι όμως η μετάφραση δεν συμβάλλει μόνο στη διαμόρφωση του πολιτισμού μιας κοινωνίας, συμβάλλει και στη διαμόρφωση των σχέσεων που αυτός διατηρεί με τους άλλους πολιτισμούς. Η έννοια δε της μετάφρασης έχει αρχίσει να διευρύνεται θεωρητικά ώστε να καλύπτει και τις άλλες περιπτώσεις όπου το έργο ενός πνευματικού δημιουργού φθάνει στον αποδέκτη του μέσα από την ερμηνευτική μεσολάβηση κάποιου τρίτου, τις περιπτώσεις δηλαδή της θεατρικής διασκευής ενός κειμένου ή του σεναρίου για τον κινηματογράφο και την τηλεόραση¹⁷.

Δεν υπάρχει καμία αμφιβολία ότι στη ρίζα του ενδιαφέροντος για τη γειτονική μας Τουρκία και τη λογοτεχνία της, που εκδηλώνεται όλο και εντονότερο στην Ελλάδα τα τελευταία χρόνια και μεταφράζεται σε μια όλο και πλουσιότερη εκδοτική παραγωγή, βρίσκεται μια βαθύτερη ανάγκη να γνωρίσουμε καλύτερα τον κοινό πολιτιστικό μας περιγύρο, να αποκτήσουμε πρόσβαση και μέσα από μια άλλη οπτική γωνία στο παρελθόν μας, μία ανάγκη δηλαδή αυτογνωσίας εμάς των ίδιων. Γι' αυτό επείγει να συνειδητοποιήσουμε ότι μόνο μια υπεύθυνη μετάφραση παρέχει τη δυνατότητα στο λόγο του πνευματικού δημιουργού να φτάσει όσο γίνεται πιο αυθεντικός, έστω και μέσω ενός τρίτου, σε μας. Μόνο έτσι θα περιορισθούν φαινόμενα όπως αυτό του *Τελευταίου άρχοντα των Βαλκανίων*, που θυσιάζουν στο βωμό του κέρδους το έργο και την προσωπικότητα ενός συγγραφέα υποτιμώντας συγχρόνως την κρίση και τη νοημοσύνη του αναγνωστικού κοινού.

Άνθη Καρρά

Βρυξέλλες, Σεπτέμβριος 2005

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. *Libération*, 4-5/6/05, σ. 49. Δεδομένου δε ότι ο Pierre Lagrange συμμετέχει στη δημιουργία ενός «Κέντρου Επιστημονικού Φανταστικού» (Centre de l'Imaginaire Scientifique) έχει άμεση γνώση του θέματος.
2. Τζουμαλή, από το χωριό Τζουμά, σημερινή ονομασία Αμύγδαλα, της επαρχίας Εορδαίας, παλαιά ονομασία Καϊλάρια, του νομού Κοζάνης, χωριό απ' όπου καταγόταν η οικογένειά του προτού εγκατασταθεί στα μέσα του 19ου αιώνα στη Φλώρινα. Σαν να λέμε δηλαδή εμείς «Αϊβαλιώτης», «Βουρλιώτης», «Σπάρταλης», «Πολίτης»...
3. Με τον ίδιο τρόπο επαναλαμβάνεται στην κορυφή κάθε αριστερής σελίδας έως το τέλος του βιβλίου.
4. Μανώλης Πιμπλής, *Τα Νέα*, 25/06/05.
5. Βλ. *Ιός της Ελευθεροτυπίας*, 26/07/05, σ. 43.
6. Βλ. Νόμος 2121/93 Περί πνευματικής ιδιοκτησίας, Νόμος 3184/2003 Κύρωση της Συνθήκης του Παγκόσμιου Οργανισμού Διανοητικής Ιδιοκτησίας για την πνευματική ιδιοκτησία.
7. Νόμος 2121/93 Περί πνευματικής ιδιοκτησίας, άρθρο 4 παρ. 1 στ. γ).
8. Σύμφωνα με τον ορισμό που δίνει ο Antoine Berman, βλ. Antoine Berman, *La traduction et la lettre ou l'auberge du lointain*, εκδ. Seuil, Paris, σ. 34.
9. Χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι η φράση: «Έχεις δει ποτέ συκιά να κάνει αχλάδια;», που αποδίδεται ως «Έχεις δει ποτέ μηλιά να κάνει αχλάδια»!
10. Όπως την αλλαγή της χρονολογίας από 1897 σε... 1881, ίσως επειδή δεν έγινε τίποτα τότε στη Γαλλία!
11. Όπως όταν π.χ. επεξηγείται η λέξη *τσαρσάφι* ως «τσαντόρ» (σ. 182)!
12. Βλ. *Κείμενα Νεολληνικής Λογοτεχνίας*, Α' Γυμνασίου, ΟΕΚΔ, αναθεωρημένη έκδοση 2002 στο πλαίσιο του έργου ΓΛΩΣΣΑ του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου.
13. Sapir Edward, *Culture, Language and Personality*. Berkeley & Los Angeles: University of California Press, 1956.
14. «As-tu aimé Bilisté» αποδίδεται ως «Αγάπησες στο Μπιλιστέ;» (σ. 57) αντί «Σου άρεσε το Μπιλιστέ;», «la valée s'étendait à l'infini» αποδίδεται ως «η πεδιάδα εκτεινόταν ως το άπειρο» (σ. 132) αντί «Η κοιλάδα απλωνόταν απέραντη» κ.λπ. κ.λπ.
15. Μεταξύ άλλων λογοκρίνεται έτσι στη σ. 140 η φράση «Την ισότητα θα την έφερνε ο σοσιαλισμός», αλλά και στη σ. 328 η φράση «Και η Μακεδονία θα είναι των Μακεδόνων»!
16. Δεν έχω ελέγξει την ύπαρξη ή όχι αυτού του ξενοδοχείου, στο τουρκικό πάντως πρωτότυπο αναφέρεται ως «Metropol».
17. Dirk Delabastita, «Translation and the Mass Media», στο: *Translation, History & Culture*, Cassell Academic, 1995, σ. 97-109.

Χαρισματική αφήγηση

του Θανάση Ε. Μαρκόπουλου

Περικλής Σφυρίδης,
Εσωτερική υπόθεση, Διηγήματα,
εκδ. Καστανιώτης, Αθήνα 2002.

Η *Εσωτερική υπόθεση* (2002) είναι η δέκατη συλλογή διηγημάτων του Περικλή Σφυρίδη (Θεσσαλονίκη 1933). Ο Σφυρίδης εμφανίζεται στα Γράμματα στα μέσα της δεκαετίας του '70 και έκτοτε επιδίδεται σε μια εκπληκτική δραστηριότητα. Γράφει ποίηση, πεζογραφία, κριτική λογοτεχνίας και ζωγραφικής· διευθύνει την ετήσια πεζογραφική έκδοση *Παραφυάδα* (1985-1990) και είναι υπεύθυνος ύλης του *Τραμ* (1987-1996)· οργανώνει συνέδρια για την πεζογραφία και την ποίηση της Θεσσαλονίκης (1996, 2001) και επιμελείται τα πρακτικά τους· ανθολογεί επανειλημμένα πεζογράφους της πόλης του, με στόχο να αναδειξει το έργο τους. Είναι, με άλλα λόγια, ένας δραστήριος πνευματικός άνθρωπος, ένας ακτιβιστής της τέχνης.

Στη λογοτεχνία εμφανίζεται το 1974 με την ποιητική συλλογή *Περιστάσεις*. Τρία χρόνια αργότερα εκδίδει την πρώτη συλλογή διηγημάτων *Αφίσα* και συνεχίζει με πεζογραφήματα, παρά την παρασπονδία του 1978 με μια δεύτερη ποιητική συλλογή (*Αντιπαροχή*). Ανάλογο πέραςμα από την ποίηση στην πεζογραφία κάνουν ο Γιώργος Ιωάννου κι ο Τόλης Καζαντζής, που βγαίνουν και οι δύο από τον κύκλο της *Διαγωνίου*. Η *Διαγώνιος* του Χριστιανόπουλου, ως γνωστόν, με την οποία ο Σφυρίδης συνεργάζεται στενά την τελευταία περίοδο της κυκλοφορίας της (1979-1983), προωθεί εξ αρχής τη βιοματικότητα στη γραφή και φυσικά το ρεαλισμό.

Γράφει σχετικά με την τέχνη του ο Περικλής Σφυρίδης:

«Είμαι βιοματικός συγγραφέας. Αντλώ τα ερεθίσματα για γράψιμο από

την ίδια τη ζωή κι αυτήν περιγράφω. [...] Τα βιώματα που χρησιμοποιώ ως γενεσιουργό υλικό του έργου μου άλλοτε είναι προσωπικά κι άλλοτε τρίτων που μου τα είπαν ή τα έμαθα. [...] Πάντως όσο περνούσαν τα χρόνια, όλο και πιο βιοματικός γινόμουν και σε πολλά κεφάλαια της μυθιστορίας *Ψυχή μπλε* και *κόκκινη* [1996] είμαι σχεδόν αυτοβιογραφικός. Επέλεξα τη ρεαλιστική γραφή, γιατί είναι η μόνη που ανταποκρίνεται στις ανάγκες της βιοματικής πεζογραφίας, στην οποία όμως ενσωμάτωσα μοντέρνα στοιχεία και τεχνικές από τον κινηματογράφο (όπως το μπρος πίσω του χρόνου, την αφήγηση με φλας μπακ, τη γρήγορη εναλλαγή των επεισοδίων κ.ά.)» (Σε πρώτο πρόσωπο. *Αυτοσχόλιο πνευματικής πορείας*, 1999, σ. 56-57). Κοντά σ' αυτά, θα πρέπει να πάρουμε υπόψη πως η πεζογραφική φόρμα που επιλέγει είναι πρωτίστως η μικροαφήγηση – παράδοση κι αυτή της *Διαγωνίου*, το αφήγημα (1) και το διήγημα (10), και δευτερευόντως η μεγάλη αφήγηση, το μυθιστόρημα (2).

Είναι προφανής η συνάφεια των απόψεων του Σφυρίδη με τη φιλοσοφία της *Διαγωνίου* αλλά και η απόσταση από τη νεωτερικότητα, τόσο αυτήν του «νέου μυθιστορηματος» (prouveau roman), που μας έρχεται από τη Γαλλία στις αρχές της δεκαετίας του '60 και επηρεάζει το δεύτερο κύμα των μεταπολεμικών πεζογράφων, όσο κι εκείνη των *Μακεδονικών Ημερών* της Θεσσαλονίκης (1932-1939), που του είναι άλλωστε πιο κοντινή. «*Μολονότι Θεσσαλονικίος*, –γράφει ο Παν. Μουλλάς– δηλαδή κάτοικος μιας πόλης που φημίζεται για τη μοντερνιστική της παράδοση, δεν επηρεάζεται από τον μοντερνισμό» (*Εν Θεσσαλονίκη. 13 σύγχρονοι πεζογράφοι*, 2001, σ. 275). Σ' αυτό το πλαίσιο εντάσσεται, όπως είναι εύλογο, και η τελευταία συλλογή διηγημάτων του Πε-

ρικλή Σφυρίδη *Εσωτερική υπόθεση*.

Ο χώρος καταρχήν μοιράζεται στα δυο, στη Σκύρο και στη Θεσσαλονίκη. Η Σκύρος αποτελεί συχνά το σκηνικό του διηγήματος, καθώς ο πεζογράφος ζει και κινείται ανάμεσα στη γενέθλια πόλη και στο νησί καταγωγής του πατέρα του. Όταν πρόκειται για τη Θεσσαλονίκη, παλαιότερη της μνήμης και νεότερη του παρόντος, υπάρχουν συγκεκριμένες αναφορές, οι οποίες οριοθετούν με σαφήνεια το πεδίο δράσης των ηρώων: Χαριλάου (επανειλημμένα), Τόπαλι (Ροδοχώρι Δήμου Συκεών), Πυλαία, Πανόραμα, Στρατιωτική Ιατρική Σχολή, Λητή (κοντά στο Δερβένι), Αμερικάνικο Κολέγιο «Ανατόλια», Αμερικάνικη Γεωργική Σχολή. Εξαιρετική είναι η περίπτωση της Ινδίας («Ένα επιπλέον διήγημα»), καθώς συνδέεται με τη μεταμόσχευση νεφρού, που απασχόλησε το μυθιστόρημα του 2000.

Στα δυο όμως μοιράζεται κι ο ιστορικός χρόνος, στον απώτερο του παρελθόντος και στον κοντινότερο του παρόντος. Το μακρινό παρελθόν συμπίπτει με τα ιστορικά γεγονότα της δεκαετίας του '40 αλλά και τις μνήμες, παιδικές και εφηβικές, του συγγραφέα, ενώ το παρόν, κυρίαρχο στα περισσότερα διηγήματα, αναφέρεται στην καθημερινότητα των ημερών μας. Εξαιρέση αποτελεί ο χρόνος του διηγήματος «Ακαταμάχητος εκβιασμός», ο οποίος ανάγεται στις αρχές της δεκαετίας του '60. Όσο για τον ενδοκειμενικό χρόνο, αυτός ενίοτε είναι ιδιαίτερα διευρυνμένος, μια και το κύριο σώμα του διηγήματος τοποθετείται στο παρελθόν αλλά το τέλος του στο παρόν, ύστερα από χρόνια («Δρόμοι κι άλματα», «Ακαταμάχητος εκβιασμός»), ενώ στη σχέση χρόνου ιστορίας και χρόνου αφήγησης ξεχωρίζουν οι αναδρομές, λόγω και της αρχής *in medias res* που ακολουθείται, αλλά και οι εκτεταμένες ζώνες διαλόγου, οι «σκηνές», που

οφείλονται στην απροθυμία της αφήγησης να καταφύγει στον πλάγιο λόγο.

Σε όλα τα διηγήματα υπάρχει μύθος, υποτυπώδης έστω, αλλά μύθος, με αρχή, μέση και τέλος. Η πολυκατοικία που απειλείται από τα νερά του υπογείου, γιατί μπαζώθηκε το παλιό πηγάδι και δεν μπορεί πια να ξεδιψάσει η ψυχή του ήρωα, γεγονός που ερμηνεύεται ως εκδίκηση της φύσης για την εργολαβική ασυδοσία («Η ψυχή του μπαρμπα-Αντρέα αναβλύζει»· η βασανιστική «άνδρωση» του εξάχρονου αγοριού με το σφάξιμο του κόκορα μπροστά στα μάτια του από τον ίδιο του τον πατέρα («Πώς έγινα άντρας»· οι απόπειρες του αφηγητή να κερδίσει την αγαπημένη με τις αθλητικές επιδόσεις («Δρόμοι κι άλματα»· η ταπεινώση του αυταρχικού ταγματάρχη από τον προσβεβλημένο γιατρό του τάγματος («Ακαταμάχητος εκβιασμός»· οι ανικανοποίητοι πόθοι των γερόντων, του κυρ Γιάννη για τη Βουλγάρρα παραδουλεύτρα Βάλια («Η μπόρα») και του καπετάνιου για την επίσης Βουλγάρρα Ζώηκα («Γλυκά ψέματα και πικρές αλήθειες»· η αδηφαγία των media και των ειδικών συμφερόντων γύρω από τον τεχνητό νεφρό, με αφορμή τη μεταμόσχευση που έκανε η αδερφή του αφηγητή στην Ινδία («Ένα επιπλέον διήγημα»· η μαζική απέλαση των αλβανών μεταναστών, μαζί και του Πέτρου, ως υπόπτων απλώς για το βιασμό μιας τουρίστριας και η συσχέτιση με ένα μπλόκο της Κατοχής («Το μπλόκο»· ο θάνατος του θείου Πλάτωνα και οι τύψεις του για τους δυο Αμπατζήδες, που δικάστηκαν μαζί του και εκτελέστηκαν στον Εμφύλιο («Εσωτερική υπόθεση»· το επεισόδιο, τέλος, με τον ασυνείδητο οδηγό της «Άλφα-Ρομέο», ο οποίος χτυπά ένα κουτσό σκυλί και βιαιοπραγεί κατά του αφηγητή, που τόλμησε να διαμαρτυρηθεί για τη βάρβαρη συμπεριφορά του απέναντι στο ζώο («Συμβάν εις τόπον χλοερών»).

Όπως ήδη φάνηκε, ήρωες κι αφηγητές διακρίνονται για τη συγγενική τους συχνά σχέση. Ο μπαρμπα-Αντρέας είναι πεθερός του αφηγητή· ο πατέρας και η γιαγιά Αγγελική είναι του αφηγητή επίσης· η συμμαθήτρια της Φλώρας,

που ο αφηγητής ερωτεύεται, είναι η πέμπτη κόρη του μπαρμπα-Αντρέα και κατοπινή γυναίκα του· η Αγνή της μεταμόσχευσης νεφρού είναι αδερφή του κι ο Πλάτων θεός του· η Κνουλπ, ο Ορφέας και ο Μπάμπης είναι τα σκυλιά του. Τα περισσότερα από τα πρόσωπα αυτά τα βρίσκουμε και σε άλλα διηγήματα του Σφυρίδη, με τα ίδια ή διαφορετικά ονόματα, όπως άλλωστε και περιστατικά από τα μυθιστορήματα *Ψυχή μπλε και κόκκινη* και *Μεταμόσχευση νεφρού*. Οι ίδιοι οι αφηγητές ενσωματώνουν στοιχεία του εμπειρικού συγγραφέα, με σπουδαιότερο την ιατρική του ιδιότητα. Αν συνυπολογιστούν και οι επώνυμοι τόποι, τότε μπορούμε να πούμε πως όλοι τους μοιάζουν καταπληκτικά με τον ίδιο το συγγραφέα, ο οποίος, από τα μέσα ακόμα της δεκαετίας του '90, προβάλλει όλο και περισσότερο το εγώ του, «*ρίχνοντάς το απροκάλυπτα μέσα στην αφηγηματική πραγματικότητα και κάνοντάς το αντικείμενο της δημιουργικής του φαντασίας*», όπως επισημαίνει ο Αλέξης Ζήρας [εφ. *Ελευθεροτυπία*, «Βιβλιοθήκη» (30-5-2003)]. Εξάλλου ο ίδιος ο τίτλος της συλλογής *Εσωτερική υπόθεση*, δίνει, κατά το Γιώργο Παγανό, «*το στίγμα μιας πρόζας με χαρακτηρισμό εγωτικό, καθώς προβάλλει το αφηγηματικό υποκείμενο, κατά κανόνα, σε ρόλο πρωταγωνιστικό, σε πρόσωπο που βρίσκεται στο επίκεντρο της δράσης*» [περ. *Νέα Εστία*, 1757 (Ιούνιος 2003), 1050]. Έτσι δεν είναι καθόλου περίεργο που το πρώτο πρόσωπο κυριαρχεί σε όλα τα πεζογραφήματα, με εξαίρεση το «Ένα επιπλέον διήγημα», στο οποίο η αφήγηση γίνεται σε τρίτο πρόσωπο, με τη γνωστή persona του Πέτρου. Παρά τον «εγωτισμό» του όμως ο αφηγητής σέβεται το λόγο των προσώπων, αποφεύγοντας να τον ενσωματώσει στο δικό του ιδίωμα μέσω της πλάγιας εκφοράς.

Το ενδιαφέρον εν προκειμένω είναι ότι ο γνωστός νεορεαλισμός του Σφυρίδη αρχίζει να μπαίνει νερά ή, καταπώς λέει η Μάρη Θεοδοσοπούλου, «*το ρίγος του υπερβατικού έρχεται να ταράξει τον παραστατικό ρεαλισμό του Π. Σφυρίδη*» (εφ. *Το Βήμα της Κυριακής*, «Βιβλία», 13-4-2003). Στο διήγημα «Η ψυχή του

μπαρμπα-Αντρέα αναβλύζει», ένα από τα καλύτερα της συλλογής, ο πεθαμένος από χρόνια γέρος έρχεται και κάθεται δίπλα στον αφηγητή, για να του εξηγήσει το λόγο που το υπόγειο της πολυκατοικίας πλημμυρίζει. Ο θεός Πλάτων στην «Εσωτερική υπόθεση» ζει με τις «γεροντικές παραισθήσεις», αλλά στο τέλος ακόμα κι ο ίδιος ο αφηγητής υποβάλλεται και νομίζει πως οι δυο πρώτοι νέοι που μεταφέρουν το φέρετρό του θείου είναι οι εκτελεσμένοι σύντροφοι, που τον βασάνιζαν εν ζωή. Σ' ένα τρίτο διήγημα τέλος, ο αφηγητής, μετά τη βιαιοπραγία του νεαρού οδηγού, χάνεται μαζί με τα σκυλιά μακριά, «*στους καταπράσινους λόφους πέρα από το νεκροταφείο*» («Συμβάν εις τόπον χλοερών», σ. 173).

Ένα ακόμα ενδιαφέρον στοιχείο συνιστά η τόλμη του συγγραφέα να αναφέρεται στο ήδη δημοσιευμένο έργο του και στην επικαιρότητα των ημερών του. Στο «Ένα επιπλέον διήγημα» ο αφηγητής, ο ίδιος ή μέσω της αδερφής του, παραπέμπει ρητά στο μυθιστόρημά του *Μεταμόσχευση νεφρού*, συνιστώντας στους δημοσιογράφους να το διαβάσουν και ζητώντας από τον εκδοτικό οίκο τον αριθμό αντιτύπων που διατέθηκαν μετά το σάλο που δημιουργήθηκε. Ακόμα, δε διστάζει να αναφέρεται σε πρόσωπα της επικαιρότητας, όπως ο Ανδρέας Παπανδρέου κι ο γιος του, υπουργός των Εξωτερικών, η βουλευτής του ΚΚΕ Λιάνα Κανέλλη ή ο ποιητής Αντώνης Φωστιέρης, που μάλιστα του ζήτησε συνεργασία για συγκεκριμένο αφιέρωμα του περιοδικού του.

Ο Περικλής Σφυρίδης επιμένει να φέρνει στο κέντρο της μυθοπλασίας την ίδια την πραγματικότητα, τη δική του και του καιρού του, τις εμπειρίες και τα βιώματα τόσο τα δικά του όσο και των άλλων. Αυτή η τακτική, περιστέλλοντας τις δυνατότητες της φαντασίας, απλουστεύει μάλλον τα πράγματα και οδηγεί ενίοτε στην εύκολη γραφή, από την άλλη όμως προσδίδει στο λόγο μια γνησιότητα αισθητικής τάξης, η οποία, σε συνδυασμό με τη γλώσσα, το χιούμορ και την αφηγηματική άνεση, ξαναδίνει στην ανάγνωση το νόημα της απόλαυσης, που τόσο συχνά στερείται στις μέρες μας.

Λαμπερή γλώσσα, ευρηματικές ιστορίες, και κυρίως ευαίσθητη ματιά στον κόσμο είναι τα στοιχεία που συνθέτουν τον αφηγηματικό ιστό στα «Δώδεκα διηγήματα και μια νουβέλα» της **Νατάσας Κεσμέτη**: *Ο εραστής μου ο Ερρίκος* (εκδ. Αλεξάνδρεια, 2005). Η ιδιαιτερότητα του ύφους της Κεσμέτη συνίσταται στη διεισδυτική παρατήρηση των ανθρωπίνων συμπεριφορών, στην ανάδειξη των νοοτροπιών αλλά και στην αβίαστη παρουσία πλήθους διακειμενικών αναφορών.

Μια συνοπτική ιστορία της Ευρώπης του εικοστού αιώνα είναι ο υπότιτλος του βιβλίου του τσεχικής καταγωγής συγγραφέα **Patrik Ourednik**, *Ευρωπαίος* (μετάφραση: **Μανώλης Αγγελόπουλος**, εκδ. Κέδρος, 2005). Ουσιαστικά πρόκειται για μια εναλλακτική ιστορία της Ευρώπης του εικοστού αιώνα, που δεν ακολουθεί καμιά χρονολογική τάξη και είναι γραμμένη με τρόπο που να προκαλέσει τις συνειδήσεις μας: καυστική ειρωνία, μαύρο χιούμορ και κυρίως αφηγήσεις που στοχεύουν στην ανάδειξη του παραλόγου, όπως διαμορφώθηκε στον αιώνα των δύο μεγάλων πολέμων. Η επιστήμη, η τεχνολογία, το διαδίκτυο και γενικά η κατάχρηση τόσο στην υπερκατανάλωση αγαθών όσο και στην

Β ΚΡΙΤΙΚΗ ιβλίου

Σχέσεις εξουσίας και κράτος

Εξέν Ενρικέζ,
*Από την ορδή στο κράτος: απόπειρα
ψυχανάλυσης του κοινωνικού δεσμού,*
μετάφραση: **Βασίλης Τομανάς,**
εκδ. Νησίδες, 2005, σελ. 377.

Ο συγγραφέας συνοψίζει και συζητά ένα προς ένα τα θρησκευολογικά και «κοινωνιολογικά» έργα του Φρόυντ, ιδέες από τα οποία θα χρησιμοποιήσει κατόπιν, εξετάζοντας τις απαρχές των σχέσεων εξουσίας στις «πρωτόγονες» κοινωνίες και την μετεξέλιξή τους στο σύγχρονο κράτος. Παίρνει δε απολύτως τοις μετρητοίς το πολυαμφισβητημένο *Τοτέμ και Ταμπού* (την «πρωτόγονη ορδή» και τον ιδρυτικό φόνο του πατέρα-αρχηγού της), αλλά και την έννοια της ενόρμησης θανάτου, που την βλέπει να εκδηλώνεται ποικιλοτρόπως στα κοινωνικά φαινόμενα.

Θεμελιώδης κατά τον συγγραφέα είναι η ανισότητα ανδρών / γυναικών: «από τη στιγμή που ο ανθρωπίνος γίνεται άνθρωπος, δεν μπορεί παρά να απορρίπτει τις γυναίκες μέσα στη φύση, για να μπορέσει να θεμελιώσει μια κοινωνία χωρίς πάθος, μια φιλόπονη κοινωνία, μια αλληλέγγυα λειτουργία» κι αυτό επειδή αλλιώς «οι άνδρες θα μπορούσαν να μπουρσε αντιζηλία για την απόκτηση των γυναικών και δεν θα μπορούσαν να ζήσουν με ηρεμία». Άλλοι λόγοι, αμιγώς φανταστικής τάξης: «οι γυναίκες, λόγω του ενδιαφέροντός τους για τη σεξουαλικότητα και την άμεση απόλαυση, δεν έχουν τι να κάνουν την εργασία και τη σχέση με τον χρόνο που καθορίζουν κάθε κοινωνικό πρόταγμα. [...] Οι γυναίκες, λόγω του ότι είναι μητέρες, έχουν μια προνομιακή σχέση με τα παιδιά τους, και συνεπώς μια στάση οιογενή αιμομεικτική. Είναι πάντα έτοιμες για αιμομειξία». Συλλογικές φαντασιώσεις που θα επιφέρουν τον διαχωρισμό του κόσμου των ανδρών από των γυναικών με τις σημαντικότερες στις λεγόμενες πρωτόγο-

νες κοινωνίες τελετουργίες διαβάσεως. Αλλά και φαντασιώσεις που, κατά τον συγγραφέα, θα οδηγήσουν στην εργασιακή εκμετάλλευση των γυναικών: πράγματι, το ανθρωπολογικό υλικό που παραθέτει δείχνει πως οι γυναίκες εργάζονται πολύ περισσότερο από τους άνδρες. Ωστόσο ακούγεται αμφίβολη η αιτιακή σύνδεση που μας προτείνει: «πώς να μη σκεφτούμε ότι ο εξαναγκασμός της γυναίκας να δουλεύει θα την υποχρεώσει να χάσει το ενδιαφέρον της για το σεξουαλικό, να το αποεπενδύσει και να μην είναι πια το ζώο το κατακυριευμένο από τη λίμπιντο και ικανό να καταβροχθίσει τον άνδρα;». Είτε βρίσκονται εκεί οι ρίζες της εκμετάλλευσης είτε όχι, σίγουρα πάντως «αργούνε να αντιμετωπίσει αληθινά τη διαφορά των φύλων, τη γυναίκα ως ενσάρκωση του άλλου, ο άνδρας εγκαθιδρύει το κοινωνικό πάνω σε μια βία από την οποία δεν θα μπορέσει ποτέ να απαλλαγεί και που θα τον αγγίξει κι αυτόν στο πιο ζωντανό μέρος της ύπαρξής του».

Άλλη πρωταρχική διχοτομία, και συγχρόνως όψη της ανδρικής κυριαρχίας, η σχέση πρεσβυτέρων/νέων. Η βιαιότητα που συχνά απαντάται στις διαβατήριες τελετές αναλύεται και πάλι ψυχολογικά: «ο γιος, ως συνάμα δημιουργός και δυννητικός αντίζηλος του πατέρα, αποτελεί γι' αυτόν μια διαρκή απειλή. Μόνον η πλήρης και τυφλή υποταγή του μπορεί να κάνει την απειλή λιγότερο ανησυχητική [και τον γιο] φορέα του νόμου αντί για φορέα της αταξίας, εκπρόσωπο της κοινότητας αντί για εκπρόσωπο του ενορμησιακού». Ο συγγραφέας προβαίνει σε μια εικασία μάλλον πέραν των ορίων της υπερπλούστευσης όταν γράφει: «η μελέτη των δύο παγκοσμίων πολέμων θα μπορούσε, αν γινόταν συστηματικά, να τεκμηριώσει τη διαίσθηση σύμφωνα με την οποία οι πόλεμοι εξαπολύθηκαν από τους πατέρες για να απαλλαγούν από τους γιους τους και να αντλήσουν απ' αυτό δόξα και κέρδος».

Βήμα προς την επέκταση της εκμετάλλευσης εντός της κοινότητας των ανδρών θεωρείται η αποϊέρωση της φύσης: «από τότε που ο άνθρωπος γίνεται κυρίαρχος της φύσης, ανοίγει το ρήγμα μέσα στο οποίο θα μπηχτεί η εκμετάλλευση ανθρώπου από άνθρωπο ως και στο εσωτερικό της κοινότητας. Ως τότε, υπήρχαν σχέσεις εξουσίας μόνο πάνω στις γυναίκες και τα παιδιά». Η μεταστροφή αυτή συντελείται με την έλευση του μονοθεϊσμού: «η μετάβαση από τις θρησκείες της εμμένειας και του αισθησιασμού στις θρησκείες της υπερβατικότητας και της νόησης σημαδεύει το δρόμο που οδηγεί από τις κοινωνίες τις συμφιλωμένες με τη φύση και χωρίς σύστημα διαχωρισμένης εξουσίας, [...] σε κοινωνίες που θέλουν να υποτάξουν τη φύση, να επεκταθούν σε όλη την υδρόγειο, να κατακτήσουν και να απογράψουν όλους τους λαούς». Θέση που μοιάζει ασυμφιλίωτη με την ιστορική πραγματικότητα: η ανθρωπότητα πέρασε την εμπειρία π.χ. της αυτοκρατορίας, χωρίς αυτή να συνδέεται με το μονοθεϊσμό. Αλλού: «η γέννηση ενός υπερβατικού Θεού θα ευνοήσει τη θέσμιση μιας υπερβατικής εξουσίας με κλίση προς τον ολοκληρωτισμό», διατύπωση μετριασμένη, που ακούγεται και πειστικότερη, αν ερμηνευτεί σαν να θέτει τον μονοθεϊσμό ως συνθήκη ικανή αλλά όχι αναγκαία.

Το νεωτερικό κράτος, πέραν των παραδεδεγμένων τυπολογιών, προσεγγίζεται με όρους ψυχοπαθολογικούς: αφενός με ένα «παρanoiκό μοντέλο» (όπου δεσπάζουν ηγέτες που «αναγγέλλονται σαν οι αναγεννητές του νόμου, σαν οι νέοι και μόνοι γεννήτορες μιας δομής τάξης που θα διώξει οριστικά τα μιάσματα του χάους»), με τυπικό παράδειγ-

μα τον Χίτλερ αλλά και τον αμερικανό πρόεδρο Γουίλσον, αφετέρου με ένα «διστραμμένο μοντέλο» («πώς να μην αναγνωρίσουμε τον διστραμμένο πίσω από την καθημερινή μάσκα του γραφειοκράτη (εν μέρει) και, προνομιακά, του τεχνοκράτη» που «ενδιαφέρονται, όπως ο διστραμμένος, για την τέλεια διευθέτηση των πραγμάτων»), με πιο ακραία έκφανση τον οργανωτή του Ολοκαυτώματος Άιχμαν. Το Ολοκαύτωμα κρίνει πως «πήγε ως το τέρμα τη λογική των νεωτερικών κρατών» και «αποτελεί ένα ουσιώδες στοιχείο του παραδείγματος της κοινωνίας που συγκροτείται μπροστά στα μάτια μας και μας παρέχει, προδρομικά, την εικόνα των γενοκτονιών του παρόντος και του μέλλοντος»: άποψη που αν ισχύει ως προς την διάδοση του εθνικού κράτους σε παγκόσμια κλίμακα, ή την αμερικανική εκτροπή που παρακολουθούμε περίτρομοι, μπροστά στην τρέχουσα ευρωπαϊκή πολιτειακή πραγματικότητα φαντάζει μάλλον εξωπραγματική.

Το Από την ορδή στο κράτος αφήνει ακριβώς μεταξύ (εικασιακής) ορδής και (σύγχρονου) κράτους ένα τεράστιο κενό: οι αρχαίες, μεσαιωνικές ή αναγεννησιακές κρατικές μορφές δεν θίγονται καν, και συχνά νιώθει κανείς πως οι αδρές γενικεύσεις του συγγραφέα περί νεωτερικού κράτους ίσως αποδυναμώνονταν μετά από μια πληρέστερη εξέταση των αποκρυσταλλώσεων του κράτους ανά την ιστορία. Η σημαντικότητα όμως θεματολογία του, καθώς και ένα πλήθος διεισδυτικών επιμέρους αναλύσεων που δεν πάσχουν από ανιστορικότητα το καθιστούν αδιάπτωτα ενδιαφέρον σε όλη του την έκταση.

Δημήτρης Φιλιππουπολίτης

Λογοτεχνικές διαδρομές

Αγάθη Γεωργιάδου,
Λογοτεχνικές διαδρομές. Δοκίμια στην αρχαία και σύγχρονη λογοτεχνία,
εκδ. Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα 2005.

Ποιος ήταν ο πρότυπος αναγνώστης που ήθελα ενώ έγραφα; Ένας συνέννοχος, βέβαια, που θα έμπαινε στο παιχνίδι μου.
Ουμπέρτο Έκο

Στο βιβλίο της Αγάθης Γεωργιάδου στεγάζονται εικοσιτέσσερα δοκίμια-διαδρομές στην αρχαία και σύγχρονη λογοτεχνία. Τα επτά αφορούν στην αρχαία ελληνική λογοτεχνία, δεκατέσσερα στη νεοελληνική και

τρία στην ξένη λογοτεχνία.

Η συγγραφέας, δρ. φιλολογίας, με πλούσια εκπαιδευτική εμπειρία και άριστη γνώση τόσο της αρχαίας ελληνικής γραμματείας όσο και της σύγχρονης λογοτεχνίας, προσεγγίζει τα κείμενα με προβληματισμό και οπτική αναγνώστη, φιλολόγου και εκπαιδευτικού ταυτόχρονα. Γνωρίζει πολύ καλά ότι η λογοτεχνία είναι ένας κόσμος αναπάντητων ερωτημάτων, που δεν επιδέχεται βεβαιότητες, έχει όμως περιθώρια ερμηνείας. Κι αυτά τα περιθώρια προσπαθεί να αναδειξει ή και να εξαντλήσει με τις προτάσεις ανάγνωσής της η Αγάθη Γεωργιάδου. «Το αντικείμενο της λογοτεχνίας είναι μια περίεργη σβούρα που δεν υπάρχει παρά μόνο σε κίνηση. Για ν' αναφανεί χρειάζεται μια συγκεκριμένη ενέ-

κατανάλωση πληροφοριών είναι μερικά μόνο από τα στοιχεία που αναδεικνύονται και ανασκευάζονται μέσα από το αξιανάνγνωστο αφήγημά του.

Να ελπίζουμε στην Ευρώπη ως «ήρεμη δύναμη» υποστηρίζει ο **Τοβετάιν Τοντόροφ** στο βιβλίο του *Η νέα διεθνής αταξία* (πρόλογος: **Στάνλεϋ Χόφμαν**, μετάφραση: **Μιχάλης Πάγκαλος**, εκδ. Βιβλιοπωλείον της «Εστίας», 2004). Στην ευσύννοπη αυτή εργασία του ο Τοντόροφ αναλύει τη σύγκρουση Ευρώπης και Αμερικής, αποκαλύπτοντας τις ιδιαιτερότητες που χαρακτηρίζουν τους δύο διαφορετικούς αυτούς κόσμους. Ο δυτικός κόσμος δεν είναι ενιαίος, όπως συχνά υποστηρίζεται, και η ευρωπαϊκή παράδοση της δημοκρατίας, της ανεκτικότητας και της δικαιοσύνης, που διαμορφώνει το πνευματικό υπόβαθρο της Ευρώπης, μπορεί να δώσει τα εχέγγυα για μια «έξοδο» από τον σφιχτό εναγκαλισμό της από την Αμερική. Η ανάλυση του Τοντόροφ θα μπορούσε να θεωρηθεί και ως ευχή!

Ξέρουμε να χρησιμοποιούμε σωστά τις λέξεις *σάτιρα*, *ειρωνία*, *παρωδία*, *χιούμορ*; Η μελέτη της **Κατερίνας Κωστίου**, *Εισαγωγή στην ποιητική της ανατροπής* (εκδ. Νεφέλη, 2005), που κυκλοφορεί σε δεύτερη αναθεωρημένη έκδοση,

καλύπτει ένα μεγάλο κενό στη νεοελληνική βιβλιογραφία και προσφέρει ένα πρώτης τάξεως εργαλείο για την κατανόηση της σχετικής ορολογίας, που συνήθως χρησιμοποιούμε αδιακρίτως. Πρόκειται για ένα ιδιαίτερος χρήσιμο βιβλίο, καθώς μας προσφέρει μια εμπεριστατωμένη παρουσίαση όλων αυτών των εννοιών, μια μορφή οδηγού της σχετικής ορολογίας και των εννοιολογικών συγκλίσεων και αποκλίσεων. Η πρόσληψη της ξένης βιβλιογραφίας συμπληρώνεται με χαρακτηριστικά κείμενα της νεοελληνικής γραμματείας.

● **Λέοναρντ Κοέν**, ο τραγουδοποιός-ποιητής, με το μυθιστόρημά του *Το αγαπημένο παιχνίδι* (πρόλογος: Γιώργος Ίκαρος Μπαμπασάκης, μετάφραση: Χίλντα Παπαδημητρίου, επίμετρο: Πολ Κούδρινγκτον, εκδ. Μελάι, 2005) κατορθώνει να μεταφέρει τον γνωστό νοσταλγικό και συχνά μελαγχολικό τόνο των τραγουδιών του σε μια εκτενή αφήγηση. Το μυθιστόρημά του, χωρισμένο σε τέσσερα βιβλία, ιστορεί αντίστοιχα τις τέσσερις περιόδους της ζωής του ήρωά του: παιδική, εφηβική, πρώτη νιότη, ενηλικίωση. Και παντού βασιλεύει η ποίηση και ο έρωτας, τα κυρίαρχα μοτίβα του Κοέν, που έχει για πατρίδα του το σώμα και την

γεια, που ονομάζουμε ανάγνωση και η εμφάνιση αυτή διαρκεί τόσο, όσο μπορεί να διαρκέσει η ανάγνωση», μας έχει πει ο Σαρτρ.

Διαβάζοντας τα δοκίμια, τα βρήκα ιδιαίτερος ενδιαφέροντα, εκτός των άλλων για δυο βασικούς λόγους: Η συγγραφέας μελετώντας λογοτεχνικά κείμενα από την αρχαιότητα μέχρι σήμερα αποδεικνύει όχι μόνο ότι «η λογοτεχνική δημιουργία είναι συνεχής και αδιάλειπτη, αλλά και σχετική, υποκείμενη στις αξίες και τα δεδομένα κάθε εποχής», αλλά συγχρόνως αποτελεί ένα ανεκτίμητο μορφωτικό αγαθό, θεμέλιο της ανθρωπιστικής παιδείας, που οφείλει να καλλιεργεί και να παρέχει η εκπαίδευσή μας και να επιζητεί ο κάθε φιλομαθής αναγνώστης. Δεύτερον, η Αγάθη Γεωργιάδου έχει πολύ καλή εποπτεία των θεωριών της λογοτεχνίας, τόσο των παλαιότερων όσο και των σύγχρονων. Δύο μάλιστα δοκίμιά της είναι αφιερωμένα στη θεωρία της λογοτεχνίας και στη διδακτική αξιοποίησή της. Ξεκλειδώνοντας τα κείμενα πετυχαίνει αυτό που θέτει ως βασικό στόχο σε πολλές μελέτες του ο πανεπιστημιακός και κριτικός λογοτεχνίας Βαγγέλης Αθανασόπουλος: η θεωρία της λογοτεχνίας να είναι και αντικείμενο διδασκαλίας και μέσο της διδασκαλίας, με τέτοιο τρόπο ώστε η διδασκαλία της λογοτεχνίας να αναβαθμίζεται σε μια μορφή θεωρίας της λογοτεχνίας.

Μ' αυτή την οπτική η συγγραφέας περιδιαβαίνει το Θουκυδίδη, τον Όμηρο, τον Ηρόδοτο, τον Αριστοφάνη, το αρχαίο δράμα, τη Σαπφώ, την Κική Δημουλά, το Γιώργο Σεφέ-

ρη, το Γιώργη Παυλόπουλο, τη Ρέα Γαλανάκη, τον Κυριάκο Χαράλαμπιδη, τον Κάρολο Μποντλέρ και τον Άντον Τσέχωφ. Η κριτική αποτίμηση και ο σχολιασμός των κειμένων γίνεται με εύστοχο διδακτικό τρόπο, εφόσον το κάθε ποιητικό ή πεζό κείμενο εντάσσεται στο γενικότερο έργο του δημιουργού, αναλύονται οι αφηγηματικοί τρόποι, τα εκφραστικά μέσα και η λειτουργικότητά τους, τα ποιητικά μοτίβα και οι κλιμακώσεις της συγγραφικής ιδέας. Η Γεωργιάδου πετυχαίνει νέους ερμηνευτικούς συνδυασμούς, συγκριτικές αναγνώσεις και διακειμενικές προσεγγίσεις (*Αιολική Γη - Αμμόχωστος Βασιλεύουσα, Ο όρος σωφροσύνη από τον Όμηρο μέχρι τον Θουκυδίδη*, κ.ά.). Εντοπίζει τις υπόγειες συνομιλίες και επιδράσεις και αντιμετωπίζει τα λογοτεχνικά έργα ως ένα πολυσύστημα αξιών: γλωσσικών, αισθητικών, ιδεολογικών και κοινωνικών.

Εξαιρετικά δοκίμια, καταστάλαγμα πολυσέλιδων διαβασμάτων, που προχωρούν τη μελέτη και την έρευνα σε νέα πεδία, γραμμένα με μια γλώσσα πλούσια και χυμώδη, τεκμηριωμένα με ελληνική και ξένη βιβλιογραφία, δομημένα με τρόπο ελκυστικό, απαραίτητα για τον μαχόμενο εκπαιδευτικό αλλά και χρησιμότητα για κάθε ενδιαφερόμενο. Το βιβλίο είναι τρηνή απόδειξη ότι σε μέρες που αποθεώνονται τα καλώδια της τεχνολογίας και οι δείκτες της οικονομίας, η καλή λογοτεχνία και η φιλολογική επιστήμη παραμένουν απεριόριστα γοητευτικές και βαθιά ανθρωπίνες.

Παν. Στυλ. Σκορδάς

Για την ιστορία της Λέρου

Ηλέκτρα Δ. Κωστοπούλου,

Η Λέρος στην οθωμανική αυτοκρατορία.

Σελίδες από τα βιβλία της δημογεροντίας,

εκδ. Φιλίστωρ, Αθήνα 2005.

Το βιβλίο εντάσσεται στα πλαίσια της τοπικής ιστορίας, ιδιαίτερος στη μικρή περίοδο της τελευταίας δεκαετίας του 19ου αιώνα, και αποτελεί μια σημαντική μελέτη, καθώς αναδεικνύει άγνωστες πτυχές της ιστορίας του τόπου, οι οποίες μπορεί να είναι μικρές και ασήμαντες μέσα στη μεγάλη εθνική μας ιστορία, είναι όμως ενδιαφέρουσες για τη συγκεκριμένη περιοχή και εποχή.

Η ιστορία της Λέρου είναι βεβαίως μακρά και πολύπαθη. Σημαντικότερα είναι τα γεγονότα κατά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο που σηματοδοτούν την ιστορική της μοίρα. Ο ιστορικός όμως κεντρίζεται πάντα από το ανεκμετάλλευτο εύρημα. Και η ιστορικός, εν

προκειμένω, πέρα από την ειδική ενασχόλησή της με τη συγκεκριμένη χρονική περίοδο, κεντρίστηκε από τα έγγραφα της δημογεροντίας που είχαν μείνει αναξιοποίητα. Η Η.Κ. διάβασε «το γράψιμο το απλέκητο» των δημογερόντων της Λέρου, οι οποίοι σαν τους παλιούς χρονικογράφους ή ιστοριογράφους που κατέγραφαν στα έργα τους πληροφορίες γεωγραφικές, ιστορικές, μυθολογικές, ακόμα και τα καιρικά φαινόμενα, ό,τι τέλος πάντων κέντριζε ή θα μπορούσε να κεντρίσει το ενδιαφέρον εκείνου που κατέγραφε, διέσωσαν πληροφορίες για τη Λέρο πολλές και ποικίλες. Στη μελέτη της η Κωστοπούλου αξιοποίησε αυτό το ποικίλο υλικό και μας το παρέθεσε σχολιασμένο σε όλες τις παραμέτρους του, σε τέσσερα μεγάλα κεφάλαια, εισαγωγικά σημειώματα, βιβλιογραφία, πίνακες, φωτοτυπίες εγγράφων, χάρτες, φωτογραφίες.

Στην Εισαγωγή της η ιστορικός έχει καταγράψει τους ξένους περιηγητές που έφτασαν στη Λέρο και έδωσαν πληροφορίες για το νησί. Από αυτούς αναφέρονται ο Bartolomeo Dalli Sonneti στα 1485, ο Πιρί Ρεΐς, στα 1525-26, ο Marco Boschini, στα 1683, ο Francesco Piaccenza στα 1688, ο Charles Perry στα 1740. Να θυμίσουμε εδώ ότι η Ανατολή ελκύει ιδιαίτερα τους Ευρωπαίους, οι οποίοι περιοδεύουν «θεωρίας ένεκεν» ή βρίσκονται σε διατεταγμένη υπηρεσία. Οι δε παρα-ταξιδιωτικές πληροφορίες των περιηγητών αποτελούν ενίοτε πολύτιμο ιστορικό υλικό.

Ακολουθώντας, στο πρώτο μέρος του βιβλίου δίνονται συνοπτικά οι πρώτοι αιώνες της τουρκικής κατάκτησης. Η μετάβαση από τη Φραγκοκρατία στην Τουρκοκρατία, η σχετική αυτοδιοίκηση του νησιού. Πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα. Γίνεται επίσης αναφορά στο πόσο συνειδητοποιημένοι είναι οι κάτοικοι του νησιού, αλλά και των γύρω νησιών, τις παραμονές της εθνεγερσίας. Στο δεύτερο μέρος γίνεται αναφορά στην αιγυπτιακή παροικία και τη συμβολή της στην ανάπτυξη της Λέρου. Τις απλές εμπορικές συναλλαγές στην αρχή, κυρίως στα χρόνια της γαλλικής ακμής στην περιοχή, διαδέχονται οι επιχειρηματικές δραστηριότητες, συνοδευόμενες από την ακμή του ελληνικού στοιχείου, που πλέον εγκαθίσταται μόνιμα στο νησί και αναλαμβάνει τα ηνία στα κοινά. Έχουμε ακόμη την ανάπτυξη των λαϊκών κοινοτήτων, τη σημαντική παρουσία του Πατριάρχη Σωφρόνιου και τη συμβολή του στην κινητοποίηση και ευαισθητοποίηση των

πλουσίων ομογενών εξ Αιγύπτου για τη Λέρο, την ανάπτυξη του ελευθεροτεκτονισμού.

Στο τρίτο μέρος γίνεται λεπτομερής αναφορά στην τελευταία δεκαετία του 19ου αιώνα. Κυβέρνηση, διοίκηση, δικαστήρια, ένοπλες δυνάμεις, παραβατική συμπεριφορά των κατοίκων και εγκληματικότητα, ποινές, εξαγορά, ρόλος των δημογερόντων, άσκηση εξουσίας, δυσκολίες, υγεία και υγιεινή, κοινοτικό φαρμακείο, ευεργέτες.

Στο τέταρτο κεφάλαιο, που είναι και το σημαντικότερο, εξετάζονται και αναλύονται οι σχέσεις της Εκκλησίας με τη δημογεροντία. Σχέσεις έλξης και απώθησης, άλλοτε φανερά και άλλοτε λανθάνουσας αντιπαράθεσης, συγκρούσεις και αντιπαλότητες. Η Εκκλησία επιθυμεί να έχει τον πρώτο λόγο και ρόλο σε ό,τι αφορά την τοπική κοινωνία: εκπαιδευτική δραστηριότητα, εκλογή Μητροπολίτη, αλλά και γενικότερη επιρροή του εκκλησιαστικού ηγέτη στα πνευματικά, κοινωνικά κ.ά.

Η ιστορικός ερεύνησε ένα άγνωστο υλικό, το οποίο έφερε στο φως και ανέδειξε τη σημασία του για το νησί της Λέρου. Σήμερα με το ανά χείρας βιβλίο ο ειδικός μελετητής, γιατί σ' αυτόν απευθύνεται κυρίως, μπορεί να ερευνήσει τα βαθύτερα στρώματα της τοπικής κοινωνίας. Τι υπάρχει, τι υπήρξε, τι διαμόρφωσε, στο βαθμό που μπορούσε, τη σύγχρονη φυσιογνωμία του νησιού και των κατοίκων του. Όπως λέει και η συγγραφέας, «οι σελίδες από τα βιβλία της δημογεροντίας είναι σελίδες ανθρώπινης ιστορίας».

Ανθούλα Δανιήλ

καταγραφή των αισθήσεων και των αισθημάτων.

Περιπλανώμενος λιμπερτίνος του 18ου αιώνα, ο Τζάκομο Καζανόβα αποκαλύπτει στα *Απομνημονεύματά* του όλες εκείνες τις εκδοχές του εαυτού του που τον κατέστησαν σύμβολο του τυχοδιωκτισμού και κυρίως του παράφορου ερωτισμού. Στο βιβλίο *Casanova, Ιστορίες της ζωής μου* (επιλογή και πρόλογος: **Jean-Michel Gardair**, μετάφραση: **Σοφία Διονυσίου**, εκδ. Άγρα, 2005) περιλαμβάνεται μια επιλογή από τις ωραιότερες σελίδες των «Απομνημονευμάτων» του και μας δίνεται μια πρόγευση του ηδονισμού των λιμπερτίνων, που αναδεικνύουν όχι μόνο την υλικότητα του έρωτα αλλά και τη σημασία των φαντασιώσεων.

ο χαρτοκόπτης

ΝΕΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ

❖ Η **Αννί Ερνώ** κατορθώνει κάτι ιδιαίτερος σημαντικό: αφηγείται την ιστορία ενός τρόμου που καθήλωσε τη ζωή της, τη σκηνή που ο πατέρας της αποπειράθηκε να σκοτώσει τη μητέρα της. Το αφήγημά της που τιτλοφορείται *Η ντροπή* (μετάφραση: **Θεμιστοκλής Σιδέρης**, εκδ. Χατζηνικολή, 2005) είναι ένα συγκλονιστικό ντοκουμέντο, που φέρνει στην επιφάνεια, με τρόπο αυστηρό και χωρίς περιττές δραματοποιήσεις, το νόημα της οριακής στιγμής στη ζωή ενός ανθρώπου, τον τρόπο που ένα περιστατικό μπορεί να τεμαχίσει τον ψυχικό βίο και να σφραγίσει όλη την υπόλοιπη ζωή του.

❖ Ζητήματα κοινωνιογλωσσολογίας και ανθρωπογλωσσολογίας πραγματεύεται ο **Λουκάς Δ. Τσιτσιπής** στο βιβλίο του *Από τη γλώσσα ως αντικείμενο στη γλώσσα ως πράξη* (εκδ. νήσος, 2005). Η άρση των ιδεολογικών προκαταλήψεων πάνω στις οποίες στηρίχθηκαν οι περισσότερες γλωσσολογικές θεωρίες είναι στο επίκεντρο των επιλογών του Λ.Τ., ο οποίος επιχειρεί να μεταφέρει τη συζήτηση περί γλώσσας στο πεδίο της κοινωνικής πρακτικής.

❖ Η εκλαΐκευση μεγάλων στοχαστών δεν είναι απαραίτητως προβληματικό εγχείρημα, ειδικά μάλιστα όταν επιχειρείται από ανθρώπους όπως ο καθηγητής Φιλοσοφίας του Δικαίου στο Πανεπιστήμιο του Σικάγου **Mortimer J. Adler**, ο οποίος διαμορφώνει έναν οικείο χώρο προσέγγισης της αριστοτελικής σκέψης, όπου πραγματώνεται η αντίληψη ότι η αριστοτελική σκέψη είναι «φιλοσοφία της κοινής λογικής»: *Ο Αριστοτέλης για όλους* (πρόλογος: **Δημ. Δ. Λυπουρλής**, μετάφραση: **Π. Κοτζιά-Παντελή**, εκδ. Παπαδήμα, 2005).

❖ Στη *Νέα Υόρκη. Καλοκαίρι και μοναξιά* ο **Φίλιππος Φιλίππου** αφήνει την περιπλάνηση του μυθιστορηματικού του ήρωα να κυριαρχήσει. Τυχοδιώκτης, ναυτικός και φιλοπερίεργος συναντά σκοτεινά πρόσωπα, γνωρίζει γυναίκες και αφήνεται στην αναζήτηση. Τα πρόσωπα, οι καταστάσεις και τα τυχαία συμβάντα υποκαθιστούν το ρόλο του ήρωα και αποκτούν κεντρική σημασία. Αυτό που κατακάθεται είναι η μοναξιά που διαπερνά όλες τις σχέσεις. Τελική κατάληξη είναι μια φυλακή πραγματική αλλά και η μονόμορφη φυλακή της μνήμης.

Ἐκ βαθέων

«Οὐκ ἦν τι καθ' ἑαυτὸ δικαιοσύνη, ἀλλά... συνθήκη τις ὑπὲρ τοῦ μὴ βλάπτειν ἢ βλάπτεσθαι».

Ἐπίκουρος, Κύριαι Δόξαι, XXXIII.

Ὁ Ἐπίκουρος ἤξερε τί ἔλεγε, ἀλλὰ ἐκεῖνοι ποὺ ἀνέλαβαν νὰ μᾶς τιμωροῦν γιὰ τὶς ἐπικουρείες προτιμήσεις μας, ἔφτυσαν τρεῖς φορὲς τὸν κόρφο τους καὶ κατακαμπτόμενοι ὑπὸ πταισμάτων πολλῶν, ἀνακήρυξαν θεότητα τὴν ἀπλὴ αὐτὴ «συνθήκη». Ἐκτοτε, ἡ πανδερκὴς καὶ ἰχναία θεότης ἀκτινοβολεῖ ἀδιακόρευτη στὸ μέλαθρον τῆς ἔξουσας τῆς, τὸ δὲ ἔργο τῶν ἐκπροσώπων τῆς ὑπερυψώθηκε σὲ λειτουργημα μετὰ τὴν εὐγερία τῆς θεᾶς. Ἄς μὴ μᾶς κακοφαίνεται λοιπὸν τὸ θράσος ποὺ περισσεύει. Οἱ ἀποφάσεις τῶν λειτουργῶν τῆς ἔχουν πλέον θεία προέλευση, οἱ κρίσεις τους σολομώντειο κύρος, καὶ ἡ ἐντιμότητά τους ἔχει προηγουμένως ὀρκιστεῖ στὰ δώδεκα εὐαγγέλια.

Ἡ θεοποίηση τῶν θεσμῶν εἶναι μία παλαιὰ ἱστορία ποὺ θέλει τὴν καλύβα τοῦ Καραγκιόζη νὰ μοιάζει ὅπωςδὴποτε μὲ τὸ σεράι τοῦ Πασᾶ, μία παλαιὰ τρικλοποδιὰ ποὺ τὴν ἐπικαλοῦνται ταυτόχρονα τὰ ὀλοκληρωτικὰ καθεστῶτα καὶ οἱ σύγχρονες καπιταλιστικὲς δημοκρατίες, ἔτσι ὥστε οἱ ἐντεταλμένοι ἱεροφύλακες νὰ μὴ λογοδοτοῦν παρὰ μονάχα στοὺς θεοὺς. Ὅσο καὶ ἂν αὐτοὶ οἱ τελευταῖοι ἔχουν πεθάνει πιά, οἱ ἐπὶ γῆς ἐκπρόσωποί τους θὰ τοὺς ἐπικαλοῦνται μόνο καὶ μόνο γιὰ νὰ μᾶς πείσουν πὼς καλὰ κρατεῖ ἡ θεϊκὴ ἔξουσιοδότηση καὶ ἡ φωλιά τους ἐπομένως εἶναι παστρική. «Ἀρχὴ πορνείας, ἐπίνοια εἰδώλων», ἡ γιὰ νὰ τὸ ποῦμε μὲ τὰ λόγια τοῦ Νοβάλις: «ὅταν πεθαίνουν οἱ θεοὶ γεννιόνται τὰ φαντάσματα». Ἀγάπη, Ἐλευθερία, Δικαιοσύνη, καλοπερνοῦν ἀπὸ τὰ σύννεφα καὶ πάνω, μὰ τὰ φαντάσματά τους δίπλα μας καὶ μᾶς τρομοκρατοῦν στὸν ξύπνιο – Ἀγάπη, Ἐλευθερία, Δικαιοσύνη, λέξεις ποὺ μᾶς τὶς πῆραν καὶ τὶς ἄδειασαν καὶ μᾶς τὶς ξαναγύρισαν ἀγνώριστες ἀφοῦ τὶς φούσκωσαν μὲ μπόλικη αἰωνιότητα γιὰ νὰ τὶς προσκυνᾶμε – Ἀγάπη, Ἐλευθερία, Δικαιοσύνη, Ἀγάπη ποὺ ἐμπορεύεται τὰ δάκρυα τῶν ἀπελπισμένων, Ἐλευθερία μὲ τοὺς στρατηγούς καὶ τ' ἀεροπλανοφόρα τῆς, Δικαιοσύνη ποὺ κρατᾶ πισώπλατα ἓνα ζευγάρι χειροπέδες γιὰ ὅλα ὅσα λέμε ἐδῶ. Δοῦλοι στίς ἴδιες μας τὶς λέξεις, μιὰ καὶ τὶς χάσαμε στοὺς οὐρανούς.

ΝΕΜΕΟ
 μηνιαίο περιοδικό κατά της γυναικείας

Teflon

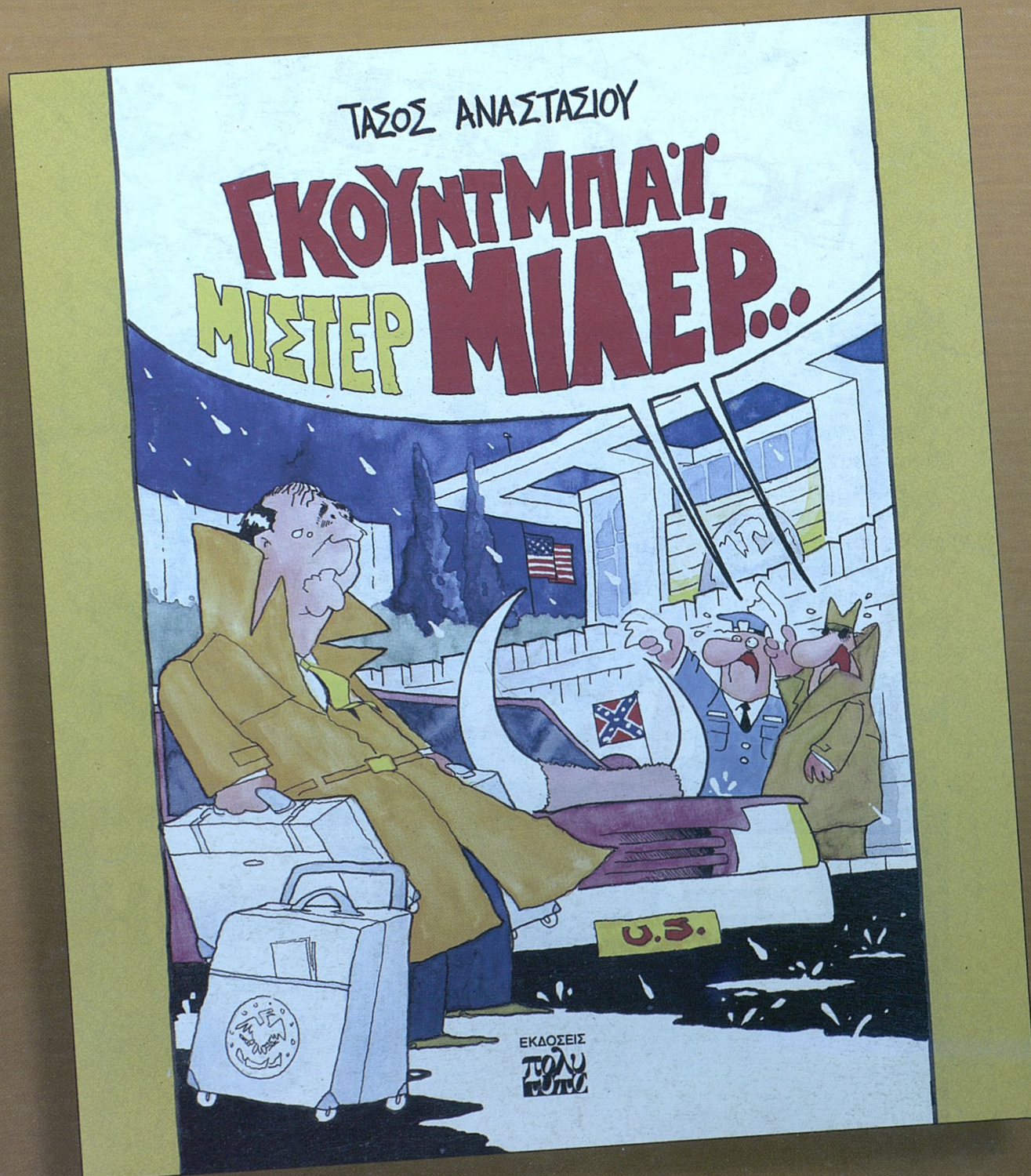
Τοξική απειλή

www.nemecismag.gr
kanelliootenet.gr

ΓΕΛΟΙΟΓΡΑΦΙΕΣ 2003 - 2004

ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΠΟΛΥ
ΤΥΠΟ

ΚΥΚΛΟΦΟΡΕΙ ΣΕ ΟΛΑ ΤΑ ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΑ

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ: ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΟΛΥΤΥΠΟ, ΔΗΜΟΧΑΡΟΥΣ 60, Τ.Κ. 115 21
ΤΗΛ.: 210.72.32.713, 210.72.32.819, Fax: 210.72.26.107, e-mail: chrapou@otenet.gr